

Veterinárstvo na Záhorí a čo mu predchádzalo

Autor: MVDr. Pavol Gašpar

Vydal: Inštitút vzdelávania veterinárnych lekárov
ako 28. publikáciu v rámci edície „Historia medicinae veterinariae“
v spolupráci s Komorou veterinárnych lekárov Slovenskej republiky

Vydanie: prvé

Rok vydania: 2019

Zodpovedný redaktor: MVDr. Jozef Pokorný

Náklad: 170 ks

Tlač a grafická úprava: GRAPHICS STUDIO s.r.o.

Text neprešiel jazykovou úpravou.

ISBN 978-80-89280-50-6

MVDr. Pavol Gašpar

Veterinárstvo na Záhorí

a čo mu predchádzalo

**INŠTITÚT VZDELÁVANIA VETERINÁRNYCH LEKÁROV
KOŠICE, 2019**

Obsah

Úvod	6
Od kolísk veterínárstva k súčasnosti	9
Záhorie – od minulosti po prítomnosť	13
Senica – Nitrianska župa	13
Skalica – slobodné kráľovské mesto	24
Myjava – kopaničiarsky kraj	25
Malacky – centrum južnej časti Záhoria	27
Kováči a podkúvači	30
Veterinárna medicína na Slovensku na prelome 19. a 20. storočia	33
Kontrola hygieny potravín živočíšneho pôvodu	38
Veterinárni lekári staršej generácie	40
MVDr. Jozef Bednárík – takmer zabudnutý šéf veterinárskej služby	48
Od veľkého senického okresu po privatizáciu	52
Organizácia veterinárskej služby v okrese a jej personálne obsadenie	54
Ako funguje veterinárska služba	59
Služby poskytované veterinárskou organizáciou	63
Obdobie rokov 1990 až 1996	83
Okresné veterinárne laboratórium	85
Veterinárna nemocnica v Senici	87
Veterinárna pohraničná stanica Kúty	91
Za hranice okresu	93
Veterinárska hygienická služba	96
Veterinárne hygienické stredisko pri Mäsokombináte Myjava	97
MOVIS II. Skalica	99
Spracovanie mlieka	100
Balenie potravín a hygiena	101
Privatizácia	103
Medailóny veterinárnych lekárov, pôsobiacich v terénnej a hygienickej službe v okrese Senica v druhej polovici 20. storočia	108
Zoznam veterinárnych lekárov v okrese Senica	153
Veterinárni lekári pôvodom zo Záhoria	157
Záver	160
Použitá literatúra	161
Obrazové prílohy	165

Úvod

Zverolekárske povolanie v modernom slova zmysle sa na Záhorí vykonáva už hodne vyššie storočia a jeho existenciu možno doložiť menami zverolekárov, ktorí mu zasvätili život a spojili ho so svojou existenciou. Títo muži bojovali s chorobami zvierat u majiteľov v drobnochove, vo veľkochovoch na farmách roľníckych družstiev a či štátnych majetkov, podľa toho, v akej fáze sa naša spoločnosť nachádzala v danom období vývoja. Veterinárna služba sa stala významným článkom pri zabezpečovaní rozvoja živočíšnej výroby, dosiahnutí potravinovej sebestačnosti a zdravotnej bezchybnosti potravín živočíšneho pôvodu. Príspevok služby v rámci agropotravinárskeho komplexu je aj nosnou súčasťou tejto práce.

Publikácia je určená v prvom rade veterinárnym lekárom, ale aj pracovníkom príbuzných profesií a tiež všetkým, ktorí o činnosť veterinárskej služby prejavia záujem. Venovaná je aj laikom, ktorým umožní pochopiť jej rozsah vo všeobecnosti, ako aj jej konkrétnu činnosť v rámci regiónu Záhoria. Práve im je venovaný stručný pohľad na liečenie zvierat v dávnej minulosti, jeho premeny na vednú disciplínu v období osvietenstva, pokrok pri budovaní vysokoškolských inštitúcií, až po prechod veterinárstva do jeho moderného postavenia v dvadsiatom storočí.

Cieľom publikácie bolo zozbierať informácie o fungovaní služby v jednotlivých okresoch Záhoria, pričom tento relatívne široký zámer narážal na niekoľko praktických problémov. V prvom rade to bol fakt, že geografická definícia Záhoria a administratívne rozloženie okresov sa navzájom nie vždy prekrývajú. Navyše, premeny v sledovanom časovom rozpätí presahujúce viac ako jedno storočie, predstavovali ďalší problém. A tak sa najpríhodnejším vyjadrením podoby Záhoria zdá byť text v pesničke, ktorú napísal a interpretuje Peter Tokoš, rodák z malej záhorskej dediny, zo Smrdák:

*Od myjavskej slivovice
po stupavské zelé,
od Moravy po Karpaty
je Záhorí celé.*

A v tomto geopolitickom zmysle sa nesie aj naše chápanie Záhoria, do rámca ktorého vkladáme pohľad na existenciu jednej profesie a na mená ľudí, ktorí sa na nej podieľali.

Predkladaná práca v žiadnom prípade neaspiruje na označenie „historická“. Na takýto prívlastok by bolo treba podstatne viac času a štúdia archívnych materiálov, ktoré by si daná téma rozhodne zaslúžila. Naším cieľom bolo zachytiť štruktúru a zameranie služby a pripojiť k nim mená ľudí, ktorí sa v danom období a na príslušných postoch zúčastňovali na jej činnosti. Táto práca môže poslúžiť tiež ako východisko pre eventúálnych

pokračovateľov či profesionálnych historikov, ak by sa pre takéto bádanie niekedy rozhodli.

Ťažiskom práce je obdobie rokov 1960 až 1996, počas ktorých existoval veľký senický okres, a pre ktoré bol k dispozícii najrozsiahlejší archívny materiál. Ukázalo sa však, že zmienku si zaslúži aj nasledujúce obdobie, pretože ľudia vo svojej práci pokračovali aj v novom storočí a podstatné zmeny sa udiali tiež v rámci organizácie samotnej veterinárskej služby. Rozhodujúcim sa stal rok 1992, kedy po štyridsaťročnej prestávke došlo k opätovnej privatizácii a k vytvoreniu komory veterinárnych lekárov. V novom storočí sa rozšírili tiež kompetencie štátnej správy pri zabezpečovaní veterinárnej hygienickej kontroly v predajniach potravín, a to i vrátane komodít rastlinného pôvodu.

Od uvedeného uplynulo tiež už veľa času, došlo k významným organizačným zmenám, ako aj v samotnom obsadení služby. Preto aspoň v skratkovitej forme uvádzam personálne obsadenie Regionálnej veterinárnej a potravinovej správy v Senici a Komory veterinárnych lekárov SR v Senici existujúce na konci roku 2018, reflektujúc zároveň zmeny v personálnom obsadení, ku ktorým došlo v uvedených organizáciách počas uplynulého štvrt'oročia.

Pri písaní práce sa nedalo zaobísť bez cudzej pomoci a preto chcem vyjadriť poďakovanie kolegom, ktorí mi s ochotou vyšli v ústrety radou či informáciou, resp. mi ináč pomohli pri jej realizácii. Poďakovať chcem dr. Alojzovi Žúrkovi, riaditeľovi RVPS v Senici za umožnenie prístupu k archívnym materiálom, odborné rady a tiež za technickú pomoc, ktorú mi poskytol jeho personál pri využívaní modernej komunikačnej techniky. Srdečné poďakovanie patrí kolegom dr. Zdenkovi Macenauerovi, dr. Milanovi Fabiánovi, dr. Jozefovi Hojsíkovi, dr. Františkovi Ondriskovi za poskytnutie cenných informácií, pripomienok a konzultácií, dr. Jozefovi Hladíkovi a dr. Ivanovi Mičovi za informácie, týkajúce sa začiatkov privatizácie a súčasného personálneho stavu členov komory, ako aj ďalším kolegom, ktorí mi svojimi pripomienkami pomohli zachytiť reálny stav služby v okrese.

Chcem poďakovať dr. Jozefovi Blechovi a dr. Júliusovi Molnárovi, CSc., ktorí si našli čas na prečítanie rukopisu tejto práce, vyjadrili svoje pripomienky a povzbudili ma pri jej dokončovaní. Moje úprimné ďakujem patrí dr. Jozefovi Pokornému, riaditeľovi IVVL, rodákovi zo Skalice, že vďaka osobnému zanieteniu a záujmu publikácia vychádza v edícii *Historia medicinae veterinariae*. V neposlednom rade poďakovanie patrí tiež mojej manželke Jane za trpezlivosť a pochopenie prejavene počas písania práce, ako aj za materiálnu podporu pri jej knižnej realizácii.

Autor

Od kolísky veterinárstva k súčasnosti

Veterinárna medicína je vedecká disciplína, ktorá zahŕňa viac, než si väčšina verejnosti uvedomuje. Profesia prešla dlhú cestu od tých čias, keď zverolekár prišiel a dal injekciu prasäťu starých rodičov, ktoré držali v chlieviku pri ich domčeku na dedine.

V meniacom sa poľnohospodárstve sa menila aj úloha veterinárneho lekára, rozšírili sa jeho zodpovednosti a požiadavky na jeho služby. Päťdesiat percent potravínových výrobkov pochádza zo zvierat v podobe mäsových a mliečnych výrobkov. Podobne veľa nášho oblečenia sa vyrába zo zvieracích produktov. S rastom ľudskej populácie musí poľnohospodárstvo zabezpečovať nárast počtu hospodárskych zvierat, aby sa dokázalo vyrovnáť so stúpajúcimi požiadavkami na zabezpečenie základných potravínových článkov, potrebných pre každodenný život. Aby zabezpečili neustále rastúce požiadavky na produkciu potravín, poľnohospodári sa neobídu bez vedeckého a technického rozvoja. K tomu potrebujú aj pomoc veterinára, lebo úspech či neúspech viažuci sa na tento rozvoj môže závisieť na účinnosti jeho snáh.

Rozsah činností, ktorými veterinári slúžia spoločnosti, už dávno prekročil horizont poľnohospodárskej produkcie. Okrem ochrany zdravia zvierat veterinári zodpovedajú za spracovanie a distribúciu potravinárskych výrobkov. Hygiena potravín a iné verejno-zdravotné činnosti, vrátane tlmenia zoonóz, výskumu a výroby biologických a farmaceutických látok, biomedicínskeho výskumu, radiačnej biológie, vesmírnej medicíny, enviromentálnych štúdií a ďalších disciplín, vzťahujúcich sa na verejno-zdravotné aktivity sú činnosti, ktoré vykonávajú príslušníci tejto profesie, obzvlášť kvalifikovaní svojou výchovou na to, aby splňali potreby spoločnosti. Žiadna profesia neponúka tak široké spektrum služieb ako veterinárna služba sektoru poľnohospodárstva a v rámci národného hospodárstva i služby na pokrytie všeobecných potrieb spoločnosti.

Skúmanie historických záznamov a spoznávanie úspechov, dosiahnutých vo veterinárskej profesii má byť inšpiráciou pre súčasníkov a budúce generácie, ako i stimulom pre dosiahnutie ďalších úspechov a spoločenského uznania vo veterinárstve, či na poli veterinárskej vedy alebo veterinárskej profesie. Ale vráťme sa späť ku kolíske, v ktorej sa zrodilo umenie liečenia zvierat.

Málokto si uvedomuje, že veterinárna medicína má svoje korene pri začiatkoch vzniku ľudskej civilizácie. Počas obdobia paleolitu pred vyše 8.000 rokmi pred n.l. neexistovali žiadne domestikované zvieratá, s výnimkou možno psa. Človek sa živil lovom a zberom, a bolo to vďaka potrave z divých zvierat, medzi ktoré patrili snáď ovce, kravy, kone a prasatá, že človek bol schopný prežiť.

Medzi 3.000–2.500 pred n.l. dochádza k vzniku poľnohospodárstva a začína sa domestikovanie zvierat. Človek prestal byť potulným nomádom – lovcem a zberačom, aby získaval životné potreby a začína sa učiť, ako si môže potravu potrebnú pre život vyprodukovať sám.

Predpokladá sa, že prasa bolo prvé z hospodárskych zvierat, ktoré bolo domestikované, avšak čoskoro nasledovali ovce, kozy, kone a hovädzí dobytok, niektoré s obojstranným použitím – na prácu a na potravu, aby sa stali zdrojom na naplnenie životných potrieb prehistorického človeka. Hoci existujú dôkazy, že medzi divými

zvieratami existovali choroby, nie je pravdepodobné, že človek ich spoznával a vytváral prostriedky proti nim, až kým sa chov zvierat nestal životnou potrebou. Keďže zvieratá boli vysoko cenené medzi primitívnymi ľuďmi je zrejmé, že venoval značnú pozornosť i chorobám, ktoré ich postihovali. História však nezaznamenala úspechy či nezdary prvých zveroliečiteľov.

Staré civilizácie Egyptanov, Babylončanov a Indov nám poskytujú prvé záznamy o veterinárnom poznaní. Záznamy týchto kultúr naznačujú, že veterinárna medicína mala v spoločnosti rovnaké miesto ako medicína humánna. Množstvo veterinárnych záznamov sa mieša s tými, ktoré sa vzťahujú na ľudí, poukazujúc tak na pôvod súčasného konceptu tesného vzťahu medzi týmito dvomi príbuznými disciplínami.

V egyptských písomnostiach sa spomína, že existovala špecializácia vo veterinárskej praxi. Špecialisti zameraní na hydinu, mačky a psov poskytovali služby pri týchto druhoch zvierat. Odborníci na dobytok niesli obzvlášť veľké bremeno zodpovednosti, pretože strata jedného posvätného zvieratá bola vážnejšia než strata ľudského života. Kone boli vysoko cenené ako vojenské zvieratá a odborníci na choroby koní bezpochyby pôsobili v službách egyptskej armády.

Vďaka geografickej polohe v strede známeho sveta, obchod urobil z Egypta križovatku na šírenie zvieracích chorôb. V Biblii sa počas izraelského zajatia popisujú morové rany, ktoré Jahve zoslal na Egypt. Boli medzi nimi vši, muchy, vrede, antrax, ľadovec a kobyľky, ktoré trápili ľudí i zvieratá, alebo ničili ich zásoby potravín či krmív. Mojžiš bol snáď prvý, kto určil pravidlá pre karanténnu izoláciu zvierat – základný koncept preventívnej medicíny.

Chammurabiho zákonník stanovoval právne predpisy v humánnej a veterinárnej medicíne. Okrem etického kódexu, teda morálnych zásad pre správanie sa osôb poverených starostlivosťou o zvieratá, sa vyžadovalo zaznamenanie chorôb podľa podoby, v akej sa javili praktikovi. Určené boli tiež pevné poplatky za väčšinu poskytovaných služieb.

Aby sme spoznali najpresvedčivejšie a najtrvalejšie počiatky veterinárnej histórie, musíme sa pozrieť do Indie. V starých brahmanských védach, datovaných do obdobia okolo rokov 1.800 pred n. l. nájdeme popis veterinárnej špecializácie. Ajurvéda, veda o živote, zahrňovala veterinárnu medicínu rovnako ako humánnu medicínu. V starovekej agrárnej Indii, v spoločnosti, v ktorej ľudia i zvieratá putovali bok po boku na ceste osudu je len logické, že zvieratá mali svoje vysoko cenené miesto. Počas tohto obdobia bol dobytok najcennejším majetkom, aký človek vlastnil. Koncepcia reinkarnácie a postavenie posvätných kráv vychádzali z tohto tesného vzťahu medzi ľuďmi a zvieratami. Veterinárne nemocnice sa zakladali okolo roku 250 pred n.l. a štátne výnosy – edikty, spomínané v iných raných spoločenstvách riadili prax indických zveroliečiteľov. Tieto štátom financované nemocnice sa vyskytujú v Indii dodnes a len v Indii sa v „gosadanoch“ – domovoch starých kráv – poskytuje starostlivosť týmto „vysluženým“ zvieratám.

Život v Indii v 2. storočí pred n.l. bol v úzkom vzťahu k životu zvierat. Zabíjanie zvierat bolo zakázané, týranie sa trestalo prísnymi trestami, majiteľ zvieratá musel podať podrobný popis choroby alebo úhynu zvieratá. Štúdium dedičnosti umožňovalo selektívnu plemenitbu a problémy starnutia, dnes označované ako geriatria, sa študovali u zvierat rovnako ako v humánnej medicíne. Chirurgii a pôrodníctvu

sa venovala prednostná pozornosť a niektoré popísané metódy sa s obľubou používajú dodnes. India mala postavenie vedúcej autority vo veterinárnej medicíne až do 10. storočia pred n.l., kedy prax a znalosť zdravia zvierat zapadli do úplného zabudnutia. Oživil ich až príchod Britov po 800 rokoch.

Historický vývoj vo veterinárnej medicíne prechádza do Grécka a zatiaľčo humánna medicína je dobre zdokumentovaná od jej základov Eskulapom (1.250 pred n.l.), o veterinárnej medicíne je málo známe až do spisov Hippokrata v 4. storočí pred n.l.. Bol to práve Eskulap, kto zaviedol pôvodný symbol lekárskej profesie. Pod vedením Hippokrata sa zrodila moderná medicína so svojou etikou, spôsobmi ohlasovania a racionálnou liečbou. Hippokrates študoval porovnávaciú anatómiu a patológiu a spoznával isté podobnosti medzi človekom a zvieratami.

Napriek medicínskym začiatkom zahaleným do mysticizmu a zodpovednosti božstvá, Rímske impérium disponovalo značnými vedomosťami v umení liečenia a v tomto období sa popísala aj dôležitá stránka vo veterinárnej histórii. „Profesionálna“ medicína prišla do Ríma z Grécka v 3. storočí pred n.l., avšak veterinárnej medicíne sa nevenovala pozornosť až do 1. storočia pred n. l. Dôvodom bolo, že rímska civilizácia, ktorá mala malý ohľad na samotnú medicínu, mala, z ekonomických dôvodov, malý záujem o zvieratá a starostlivosť o ne.

Keď sa zvýšila úcta Rimanov k poľnohospodárstvu, došlo aj k zmene vo vzťahu k ich zvieratám. Chov zvierat sa stal prvoradým zamestnaním v agrárnej spoločnosti a udomácnili sa techniky na izoláciu zvierat, ich karanténu, sanitáciu a koncepciu prenosu chorôb, najmä pri obzvlášť obávanej besnote.

V Ríme nedošlo k príspevku na poli veterinárnej medicíny a pri nedostatku kreativity ani k prevýšeniu ich gréckeho dedičstva. A tak veľmi skoro veterinárna medicína, ako aj celé Impérium, sklzli do stavu úpadku. Iba Galén, grécky lekár pôsobiaci v Ríme sa môže pokladať za člena tejto civilizácie, ktorý značne prispel k pokroku i vo veterinárnej medicíne. Galén bol anatóm a fyziológ a jeho zaznamenané veterinárne pozorovania boli založené na pitvách rímskych vojenských koní.

Byzantská ríša s centrom v Konstantinopole, ale stále veľmi grécka vo všetkých ohľadoch, prispela obsiahlou zbierkou veterinárnych písomností zvanou Hippia trika, kompiláciou pozorovaní z veterinárskeho odboru od praktikov tohto obdobia, ktoré vytváralo základňu pre veľkú časť veterinárnej literatúry v neskoršom období. Jedným zo základných prispievateľov Hippia triky bol Apsyrus, ktorý spolu s Vegetiom zdieľa titul „otec veterinárnej medicíny“. Apsyrus bol vedúci veterinár vo svojej dobe a osobne popísal veľa medicínskych a chirurgických problémov týkajúcich sa najmä koní. Vegetius, o storočie neskôr, nebol veterinár, avšak poskytol presnú prezentáciu úrovne veterinárneho umenia vo svojej dobe. V dobe, keď základné koncepcie sa stále vracali k tým, ktoré hlásali Gréci, pridal k nim Vegetius niektoré zo svojich pôvodných opisov, rozširujúc tak Apsyrtove komentáre o znalosti, získané skúsenosťami pri koňoch a hovädzom dobytku. Keď Vegetiova obhajoba kauzy veterinárnej medicíny ostala nevypočutá, umenie veterinárnej starostlivosti upadlo do zabudnutia, v skutočnosti na dobu ďalších tisíc rokov.

V Európe došlo od 12. do 15. storočia k ohromnému oživeniu záujmu o štúdium, ktoré zavládlo v Európe a prinieslo obnovenie záujmu o medicínu v kruhoch šľa-

chty a medzi učencami tejto doby. Štúdium medicíny získalo podporu a hoci veterinárna prax zotrvala v rukách nekvalifikovaných podkúvačov, začali sa objavovať zárodky zvedavosti, týkajúce sa veterinárnej vedy, objavujúce sa v dobovej literatúre. Ku koncu slávnej éry objavov a vynálezov známej ako renesancia, pokrok vo fyzikálnych a prírodných vedách poslúžil ako stimul pre veterinárnu medicínu. So Španielskom v centre diania došlo k opätovnému vzkrieseniu veterinárnej profesie. Vedúca úloha Španielska sa skoro vytratila, avšak iní, konkrétne Francúzsko a Británia, našli potrebné odhodlanie na polozenie základov modernej veterinárnej vedy a praxe.

Záhorie – od minulosti po prítomnosť

Záhorie, ako pohraničná oblasť Uhorského kráľovstva za horami Malých Karpát bolo za bojov v 10. a 12. storočí veľmi spustošené a takmer vyľudnené, najmä jeho západná časť. Archeologické nálezy (čriepky nádob) dokazujú, že pôvodné slovanské obyvateľstvo prežilo iba na niektorých miestach zalesnenej Myjavskej a Unínskej pahorkatiny. Západnú hranicu Záhoria s Rakúskom strážili už v 11. storočí (po roku 1043) maďarskí a sikulskí strážcovia a severnú hranicu s českým štátom po roku 1116 maďarsko-kumánske stráže. Ich osady boli pozdĺž celého toku rieky Moravy a riečky Myjavy. Sikulovia i Kumáni prišli z Ázie a hovorili rečou podobnou tureckej. Zachovali sa viaceré názvy ich osád, chotárne názvy a niektoré ich slová prenikli aj do slovenských nárečí na Záhorí.

Strážcovia sa starali o bezpečnosť a poriadok na diaľkových cestách, ktoré prechádzali Záhorím a jazdili po nich obchodníci. Takou bola aj Olomoucká cesta, ktorá viedla z Prahy cez Olomouc, Vrbovský priesmyk, popri ľavom brehu potoka Teplica (Vrbovčanka) a cez Malé Karpaty do Budína.

Záhorie ako také sa členilo na menšie celky – hradné panstvá. Na Záhorí sa v prevažnej miere rozkladali panstvá Devínske, Pajštúnske (Stupavské), Plavecké, Ostrohamenské, Korlátske, Holíčsko-Šaštínske a Brančské. Osobitné postavenie mala Skalica, ako slobodné kráľovské mesto.

Senica – Nitrianska župa

Až po roku 1200 sa na Záhorí smeli usádzať prisťahovalci a zakladať osady. Pri Olomouckej ceste vznikli vtedy osady Zobodicha (Sobotište), písomne doložená v roku 1251 a Scinze (Senica), doložená v roku 1256. Medzi rokmi 1251 – 1261 postavili kamenný pohraničný hrad Branč a neskôr okolo neho vzniklo Brančské panstvo. Sobotište doň začlenili už v roku 1297. V roku 1332 však trasu Olomouckej cesty preložili do Hodonína a z Holíča do Senice pokračovala ako Česká cesta jednak cez Šaštín a jednak cez Radošovce. V roku 1336 nariadili, že v Senici sa bude vyberať tridsiatok (1/30 hodnoty tovaru). Význam Sobotištia tým veľmi poklesol a Senica získala.

Senica však nezískala naposledy, len si musela počkať - presne 624 rokov na nové administratívno-správne usporiadanie, kedy sa z viacerých susedných okresov vytvoril v roku 1996 veľký senický okres.

Seničania sa v 13. a 14. storočí živili ako roľníci a pastieri. Územie ktoré im patrilo nazývali chotárom. Horšiu pôdu využívali ako pasienky, kde sa dobytok pásol od jari do jesene. Lúky, kde sa tráva kosila a sušila na seno sa nazývali senicami. Jedna z nich dala meno aj celej osade – Senici. Pri oraní a ostatných poľných prácach sa využívali voly. Obilie siali ručne, žalo sa kosákmi, zrno uskladňovali v obilných jamách a mleli vo vodných mlynoch, ktoré boli v 13. storočí takmer všade. Osedlané kone alebo zapriahnuté do vozov boli dopravnými prostriedkami, ktorými cestovali i králi. Pestoval sa ľan alebo konope a z ich vlákien priadli nite a tkalo sa plátno na odev. Chovali aj ovce, strihali im vlnu, priadli z nej nite a tkali látku, ktorá sa musela valchovať. Po povrchovej úprave stalo sa z nej súkno.

Kráľovský dekrét z roku 1494 potvrdil systém tridsiatkových staníc v Uhorsku a zaistil ďalšie pôsobenie senickej stanice, ako filiálky bratislavského tridsiatku.

Zachované tridsiatkové zoznamy z roku 1541, v ktorých sú zápisy o príjmoch z tridsiatkov v Skalici, Senici, Holíči a Šaštíne, uvádzajú aj mená niektorých obchodníkov. Predmetom vývozu na Moravu bol dobytok, kože, víno a obilie. Priamo cez Senicu hnali dobytok kupci zo Strážnice, Jihlavy, Prahy a Prostějova.

Beh udalostí sa v Uhorsku pred koncom XV. storočia akosi zrýchlil. To, že Kolumbus 12. októbra 1492 objavil Ameriku a otvoril tak dvere feudálnej Európy do veľkého kapitalistického sveta novoveku v Senici ešte dlho nevedeli, ale dôsledky desiatich neúrodných rokov od 1495 do 1508 pocítili veľmi hmatateľne. Hlad donútil ľudí piecť chlieb aj z mletých dubových žalud'ov, prepukli choroby, hynul dobytok a umieralo obyvateľstvo. Podľa kronikárov niekde až polovica.

V bitke pri Moháči, ku ktorej došlo 29. augusta 1526, bol výsledok vlastne už vopred známy. Hlavní velitelia uhorského vojska arcibiskup Tomori a mladý, dvadsaťročný kráľ Ľudovít II., bojovali proti obrovskej tureckej presile. Padlo dvadsať tisíc vojakov, 28 magnátov (vyšších šľachticov), 500 zemanov, dvaja arcibiskupi a päť biskupov. Ľudovít II. zahynul pri úteku z bojiska, keď pri preskakovaní potoka spadol v plnej zbroji z koňa a utopil sa.

V auguste 1529 vtrhol sultán Sulejman s dvestotisícovou armádou do Uhorska a vydal sa smerom k Viedni, ktorú začal obliehať. Včasný príchod vojsk Jána Zápoľského zachránil ohrozenú Viedeň. Po štyroch týždňoch obliehania Turci ustúpili až k Belehradu, kde prezimovali.

Po celé 16. storočie sa striedali vojny s prímeriami. Južné Slovensko s desaťtisícami uhorských, moravských a českých pešiakov i jazdcov prežívalo ťažké časy. Doháňal sa tam dobytok na zabitie, dovážalo sa obilie na chlieb, ovos a fúry sena pre kone. Zásobovanie však občas viazlo a vojaci potom drancovali poddanské usadlosti.

V roku 1546 sa František Nyári, spolumajiteľ brančského panstva pod ktoré spadala i Senica, šťastne vrátil domov z vojny proti Turkom. Navštívili ho predstavitelia cirkvi novokrstencov (habánov), ktorí prosili o možnosť usadiť sa na jeho majetkoch, lebo zovšadiaľ ich vyhánali. Gróf Nyári súhlasil, aby sa usadili na jeho majetkoch v Sobotišti. Zmenou politickej situácie ustalo aj prenasledovanie novokrstencov. V rokoch 1550 – 1622 habánske dvory existovali v 23 obciach - od Veľkých Levár až po Dubnicu nad Váhom.

Obchod však neustal ani počas búrlivých čias za vojny. V roku 1541 vyviezla Trnava cez Senicu na Moravu 2.354 kusov dobytky, 538 koní, 1.849 oviec, 71 jeleních parohov i bobrie kožušiny. Z Moravy sa dovážalo hlavne súkno, klobúky, plátno a nože. V roku 1543 Ján Merey hnal cez Senicu 650 oviec. Pavel zo Senice vyviezol solené ryby v hodnote štyroch zlatých, za čo zaplatil poplatok 10 denárov a tiež 10 juncov, ktorých oclili na jeden zlatý a 80 denárov. Vyvážali sa aj obilniny, syr, povrazy, drevené uhlie, voly a kone. Od koňa sa platilo clo 20 denárov.

Na uhorsko-tureckej hranici, ktorá prebiehala po čiare Bratislava–Komárno–Modrý Kameň, kvitol počas prímeria čulý čierny obchod. Predávali sa hlavne kone, za ktoré Turci dobre platili, ale aj pálenka, ktorú Slováci pálili z obilia. Keď Turkov doberali, že by nemali piť, lebo Korán im to zakazuje, vynašli sa. Zakazuje sa tam piť víno, ale o pálenke sa nehovori.

V roku 1585 sa začalo obdobie sucha, ktoré vyvrcholilo okolo roku 1600. Mnohé vody vyschli úplne, obilie narástlo také malé, že sa nedalo kosiť. Museli

ho trhať a koreničky odsekať. Aby udržali pri živote dobytok, vyberali slamu z postelí, strhávali slamené strechy a rezali z nich sečku. Dobytok hynul, nastala drahota a ľudia jedli rôzne divo rastúce byliny. Ťažko bolo na senických mestských majeroch i na tých, ktoré vlastnili už zemaná. V krajine vypukol mor.

Začiatok novoveku priniesol zmenu zemepána hradu a panstva Branč, pod ktoré spadala i Senica. Jeho spoluvlastníkom sa stal rod Nyáriovcov. Hoci neexistujú podrobné údaje, určitý obraz o držbe a chove zvierat si možno utvoriť z informácií v prvom urbári brančského panstva z roku 1617, ktorý obsahuje predovšetkým inventár príslušenstva hradu Branč. Za ním nasledujú údaje o oboch mestečkách tohto panstva, o Senici a Sobotišti a o 11 dedinách. V súpise sa uvádza, že v Senici bolo spolu 98 koní a skoro každý mešťan vlastnil koňa. Ďalej sa uvádza, že v meste bolo šesť jatiek.

Prostredníctvom rodiny Czoborovcov, ktorá mala medzinárodné styky, sa k nám dostali rôzne novinky. V roku 1609 sa po Záhorí povrávalo, že na Holíčsko-šaštínskom panstve chovajú akési čudné vtáky, privezené až spoza mora. Záhoráci im zrejme preto dali meno „morák“, zatiaľ čo Česi „krocán“ a Maďari „pulyka-kakáš“.

Vojny neutíchali, prepukli stavovské povstania. Bočkajovi povstalci sa na jar v roku 1605 dostali aj na Záhorie a bojovali s cisárskymi posádkami. Jest' sa chcelo jedným i druhým, ale vlastných potravín ani krmiva nemali. Dakedy ubytovali jazdcov po domoch a rodina sa musela o nich starať, inokedy žiadali od obyvateľov chlieb, víno, ošúpané či ovce, ktorých mäso piekli potom na vatre.

Po podpísaní satmárskeho mieru v roku 1711, ktorý znamenal koniec protihabsburgských povstaní, nastáva na Slovensku, definitívne zbavenom tureckej hrozby, pomerne pokojné obdobie. Krajina vyčerpaná vojnami sa začína pomaly zotavovať.

Aj v Senici nastal po kuruckej vojne, za ktorej veľmi trpela, nebyvalý rozmach remesiel a obchodu. Dalo sa zarobiť a tak si ľudia dopriavali. Chudobnejší sa nadávali lacným pivom, ktorého pohár stál len tri denáre, zámožní kunovským vínom za 12 denárov. V meste pracovalo vyše 100 remeselníkov (tretie miesto v župe) a koho rozbolelo brucho alebo trápila dajaká choroba, mohol navštíviť lekára, lebo od roku 1713 tu ordinoval Jakub Volf, *chirurgus szeniczesis*.

V tomto období sa na Záhorí vo veľkom pestovalo konope. Z vlákien konope sa priadli nite a z nich sa tkalo konopné plátno. V roku 1736 však dostali konope i ľan silného konkurenta - dovážanú bavlnu. Dodávala ju šaštínska manufaktúra na výrobu bavlneného plátna, čiže kartúnu. Po celom okolí, aj v Senici, mala vytvorené faktórie, v ktorých záujemcom vydávala bavlnu na pradenie, preberala od nich priadzu a hneď aj vyplácala.

Za zmienku stojí udalosť, zaznamenaná nasledovne: „*Ôsmeho septembra 1748 prileteli sem, do Nitrianskej stolice, kobyľky. Po tri dni leteli ako mračno, až bola tma a po zemi ich bolo, že ich mohol lopatou zhrnúť. Ale škodu na vinohradoch nenarobili, len trávu čo jedli*“. Takto inváziu kobyliiek zaznamenal Ján Vázal, obuvnícky majster v Kunove.

Cisár Karol III. nezanechal mužského potomka. Na základe tzv. Pragmatickej sankcie snem súhlasil, aby po jeho smrti nastúpila na trón jeho dcéra, Mária Terézia (1717 – 1780). Mária Terézia začala vládnuť po smrti svojho otca v roku 1740 ako

23 ročná. Jej príchodom začal i v Uhorsku povievať duch osvietenstva, prinášajúci iný pohľad na svet. Cisárovná sa snažila odstraňovať feudálne prežitky a zavádzala vládu rozumu.

Za vlády Márie Terézie a Jozefa II. prudký hospodársky vývin v zahraničí zasahuje aj na Slovensko, kde si nachádza cestu tzv. priemyselná revolúcia. Vznikajú manufaktúry, spočiatku ojedinelé, od polovice 18. storočia stále početnejšie. Nové pracovné postupy sa zavádzajú aj v poľnohospodárstve. Šľachtické veľkostatky sa menia na hospodárske podniky.

Zmeny v ekonomike si vyžadujú aj sociálnu premenu. V roku 1767 vydáva Mária Terézia Všeobecný urbár a umožňuje poddaným odvolávať sa proti prechmatom zemepánov. Nástupca Márie, Terézie Jozef II., vydáva v roku 1785 tzv. Nevoľnícky patent, ktorým sa ruší nevoľníctvo. Podobný význam má aj Tolerančný patent, ktorým sa dáva náboženská sloboda evanjelikom, kalvínom a pravosláv- nym.

V roku 1746 bola znova zriadená Nitrianska župa a bol vytvorený Senický okres. Senica sa tak stala sídlom jedného z 12 slúžnovských okresov Nitrianskej župy. V súpise, ktorý v roku 1752 župa urobila, sa nachádzajú bohaté údaje o hospodárskej a sociálnej štruktúre aj v mestečku Senica. Občania v kategórii „árendátori“ patria tiež k vyšším spoločenským vrstvám a majú v prenájme od zemepánov jatky, krčmy a mlyny. Ako celok predstavujú novú zložku obyvateľstva. Súpis uvádza troch mäsiarov, 26 krčmárov, z ktorých jedenásti sa zaoberajú aj remeslami. Do tejto kategórie patria aj traja ovčiari a dvaja mlynári, ktorí majú vlastné mlyny, resp. podiely z nich.

Zo súpisu ďalej vyplýva, že najväčším podielnikom na Brančskom panstve a najbohatším zemepánom je gróf Jozef Nyári. Panské zeme sa nachádzajú na majeri Brestovec a panstvo ich prenajíma Seničanom. Živý inventár grófa v tomto období predstavoval 10 volov, 29 koní, 95 kráv, 11 býčkov a teliat, 169 oviec a kôz a 282 ošípaných. Traja spomínaní ovčiari mali spolu stádo 440 oviec, z ktorých grófovi odvádzali árendu 440 zlatých - jeden zlatý nájomného za každú ovcu. V 18. storočí došlo k rozšíreniu pestovania nových plodín, z ktorých zemiaky, cukrová repa a tabak napomáhajú rozvoju priemyslu.

Širšia oblasť Záhoria sa zapojila do procesu priemyselnej revolúcie pomerne skoro. Na majetkoch Františka Štefana Lotrinského vzniká už v roku 1736 kartúnka v Šaštíne a o niečo neskôr manufaktúra na majoliku v Holíči, ktoré patria, s výnimkou bansko-bystrickej súkenky založenej v roku 1725, medzi najstaršie manufaktúry na území Slovenska.

V 60. rokoch 18. storočia vznikajú dve manufaktúry na spracovanie vlny priamo na brančskom panstve. V Senici zakladá gróf Pavel Jesenák súkenku a v Sobotišti gróf Jozef Nyáry manufaktúru na jemné súkno. Spracovanie vlny malo v Senici už tradíciu. Zdrojom surovín pre miestnych súkenníkov bol chov oviec v mestečku i na okolí, čo však nebolo dosť pre manufaktúru. Senická súkenka potrebovala vlnu nielen zo širokého okolia, ale aj zo vzdialenejších oblastí južného Uhorska.

V polovici 18. storočia mala odbyt vlna, preto sa na majeroch rozrastal chov oviec. Istý Ján Frndák na majeri Pri lipe choval v roku 1794 panských 110 a svojich 40 oviec, na majeri Za kostolom ich mali okolo 200 a na surovinskom majeri Na vřšku tiež toľko. Zaujímavé a úsmevné sú zmluvy s ovčiarimi, ktorým páni pre-

najímajú majery s „bydlom“ pre ovčiara i pre ovce a s prídelom slamy, „*kerú (ovčiar) ovcám prežrat a hnúť z nej zrobit musí*“.

V roku 1747 mali už všetky župy stoličných lekárov, zakladali sa nemocnice a lekárne, na čom mal najväčšiu zásluhu osobný lekár cisárovnej Gerard van Swieten. V roku 1767 vydala Mária Terézia Všeobecný urbár. V ňom stanovila koľko dní v týždni smie zemepán žiadať od nevoľníkov, aby popri obrábaní svojho poľa chodili ešte ručne či so záprahom pracovať na jeho veľkostatok.

Svoje miesto na mape Záhoria má aj Šaštín, o ktorom najstaršia zmienka je z roku 1204. Bol sídlom pohraničného hradného panstva, sídlila tu tiež cirkevná správa – arcidiakonát – takmer celého Záhoria, ktorý sa spomína v roku 1218. Po zániku pohraničných hradov sa pozornosť upriamuje na novohrad v Holíči, pričom Šaštínske panstvo dostáva do držby Ctibor zo Ctiboríc a v roku 1489 sa jeho majiteľom stáva šľachtická rodina Czoborovcov, ktorá ho vlastnila až do roku 1749. Posledným majiteľom panstva bol gróf Jozef Czobor, známy chovom koní v Kopčanoch, ale najmä svojím extravagantným životom na vysokej nohe vo Viedni. Gróf čoskoro skrachoval a zanedbané a zadlžené panstvo prenajal v roku 1736 manželovi Márie Terézie, Františkovi Štefanovi Lotrinskému, ktorý okamžite začal v Kopčanoch budovať prvý žrebčín vo vtedajšom Uhorsku. Z nemeckého slova *Gestüt* = žrebčín sa v kopčianskom dialekte stal názov „Štít“, ktorý pretrval dodnes.

František Štefan I. Lotrinský (1708-1765) nechal v Kopčanoch vybudovať súbor budov okolo veľkého dvora s hlavnou reprezentačnou budovou, ku ktorej z oboch strán priliehajú krídla maštali. Kopčianske maštale, riešené na spôsob arkád, majú vo dvore nad každou sekciou trojramenný štít, osobitný vchod do maštale a okienko na seno. K žrebčínu patrilo 200 hektárov pozemkov a pasienky, ktoré sa rozprestierali od Adamova až po Hodonín.

Od roku 1749 sa František Štefan stal definitívnym majiteľom panstva, čím sa mohol začať rozmach kopčianskeho chovu koní. Počas sedemročnej vojny (1756-1763) boli do Kopčian presťahované kone z Těšína, Kladrúb, Enyedu a Lipice. Predpokladá sa, že medzi nimi boli i toskánske kone, čo by vzhľadom na v tých časoch rozšírené taliansko-španielske kone bolo veľmi pravdepodobné.

Po smrti Františka Štefana (1765) povýšila Mária Terézia kopčiansky žrebčín na dvorný – cisársky a kráľovský, ktorý však vzápätí vyhorel. Po jeho obnove sa od roku 1770 opäť začala jeho renesancia a čoskoro sa v ňom nachádzalo viac ako 800 koní, z ktorých väčšinu tvorili vraníci a beluše kladrubského plemena. Tieto kone, obľúbené na viedenskom cisárskom dvore, sa postupne stali hlavným kopčianskym plemenom. Vyznačovali sa veľkou ťažnou silou a pevnými kopytami, preto ich používali na ťahanie vozov s nákladmi po tvrdých cestách v mestách i v horskom prostredí. V roku 1798 boli však veľkí karosieri z Kopčian premiestnení do Kladrúb a naopak, na Záhorie stadiaľ doviezli kone jazdeckého typu.

Koncom roku 1813 doviezol knieža Trauttmansdorf, hlavný stájník kopčianskeho žrebčína z Anglicka päťročného hnedáka Grimalkina, ktorý je považovaný za prvého plemenníka – anglického plnokrvníka v strednej Európe. V nasledujúcom roku doviezol z Francúzska a Anglicka 70 kobýl a dvoch ďalších plemenných žrebčov. Bol to historický medzník, lebo vtedy sa v Uhorsku, a teda aj na Slovensku, začalo obdobie anglického koňa, ktoré trvá dodnes.

Napriek podpore na najvyšších miestach sa však chovu plnokrvníkov v Kopčanoch nedarilo. Na príčine boli miestne podmienky. Žrebčín sa nachádzal v blízkosti nezregulovanej rieky Moravy, ktorej vody sa počas roka niekoľkokrát vyliali do chotára, takže kobyly so žriebätami mali nielen nedostatok kvalitnej paše, ale museli čeliť aj nájazdom komárov a iného hmyzu. Matky často zmetali a žriebäťá predčasne hynuli, takže žrebčín mal veľké straty. To boli hlavné príčiny jeho likvidácie, ktorá sa začala v roku 1825 premiestnením chovného materiálu do Kladrúb. Do kopčianskeho chotára sa potom nasťahovali menej náročné ovce, s chovom ktorých začali v tom čase v neďalekom Holíči.

Kopčianska odysea anglického plnokrvníka (1814-1825) sa tak skončila nešťastne, ale aj napriek tomu sa nezmazateľne zapísala do histórie slovenského chovu koní. Po tomto neúspechu začali objekty kopčianskeho „Štítu“ chátrať, pričom dielo skazy bolo dokončené v období po 2. svetovej vojne, kedy bez potrebnej údržby slúžili rôznym účelom a dlhý čas v nich sídlil Semenársky štátny majetok v Holíči. Napriek skutočnosti, že objekt je zapísaný do zoznamu národných stavebných pamiatok, jeho revitalizácia vyžaduje financie v rozsahu, ktorý nikdy nebude mať k dispozícii obec Kopčany, vo vlastníctve ktorej sa objekt v súčasnosti nachádza. Takže jedinou šancou sú granty z rôznych fondov Európskej únie v kombinácii z financiami z ostatných zdrojov.

(Spracované podľa článku J. Gresnnera: Prvý chov anglických plnokrvníkov na Slovensku. Záhorie 4/2005).

Okrem podrobnejšieho opisu kopčianskeho žrebčínca treba pripomenúť, že s príchodom Habsburgovcov nastáva priemyselný i poľnohospodársky rozmach v oblasti. Bola založená kartúnka v Šaštíne, manufaktúra na majoliku v Holíči a na majery Holíčskeho panstva priviezli zo Španielska veľmi drahé plemeno oviec – merino. Množením týchto oviec a prevodným krížením domácich oviec na ovce s jemnou vlnou sa vytvoril veľmi výhodný obchodný artikel.

Holícke panstvo prešlo revolučnými zmenami, medzi ktorými bola prestavba Holíčskeho hradu na barokový zámok, výstavba mnohých spoločenských a hospodárskych objektov, medzi ktorými si zmienku zaslúži projekt švajčiarskeho dvora na spracovanie mlieka či farmy na chov kačíc v Kopčanoch (1752). Najdôležitejším však bolo založenie holíčskej manufaktúry na výrobu fajansovej keramiky, ktorá bola hlavným ekonomickým motorom Holíčskeho panstva.

Bolo to začiatkom deväťdesiatych rokov 20. storočia, keď autor týchto riadkov za jedného letného dňa idúc cez Holíč sa zašiel pozrieť, ako pokračujú práce na oprave barokového kaštieľa. Už dávnejšie bola na ňom urobená nová strecha, ktorá svojou jasnou červeňou priam pozývala na návštevu. Opravené boli aj hospodárske budovy po oboch stranách vstupu na nádvorie objektu a spevnené aj steny vodnej priekopy.

Keď som vošiel do kaštieľa, uvidel som remeselníka – kamenára, ktorý pracoval na oprave balustrády vstupného schodišťa. Hneď mi oznámil, že vstup do kaštieľa je zakázaný, lebo sa tu pracuje. Keby sa mi niečo stalo, mal by z toho opletačky a o to on nemá záujem. Keď však pochopil, že neprichádzam so zlým úmyslom, nie som od novín či od čohosi podobného, a keďže ma vedie len obyčajná ľudská zvedavosť, prestal biť kladivom do kameňa. Ja som usúdil, že to je ten moment,

kedy si treba zapáliť cigaretu. Než sme ju vyfajčili, zbližili sme sa a navrhol mi, že ma teda po zámku prevedie.

Pochodili sme po miestnostiach, v ktorých síce nič nebolo, ale napriek tomu sa v nich vznášal duch minulých čias a majestátnej výnimočnosti. Ukázal mi aj stroj hodín, ležiaci na dlažbe na poschodí, ktorý by mal byť jedného dňa v strede štítu na priečelí kaštieľa. Kamenár sa mi pošťazoval, že v jeho profesii je dnes málo odborníkov, aj on je tu len sám, vlastne že je vôbec jediný, čo na oprave zámku pracuje.

V čase návštevy som mohol mať tak 53 rokov, stále som bol optimista a veril som, že i napriek ťažkostiam sa dá dostať ku hviezdám. Veril som, že sa iste nájde spôsob ako kaštieľ opraviť. Veď aj Rakúšania zrenovovali podobný kaštieľ na mieste zvanom Schloss Hof, na druhej strane rieky Moravy, ani nie tak ďaleko od Holíča. Kedysi patril princovi Eugenovi Savojskému, víťazovi nad Turkami, ktorý po 2. svetovej vojne tiež nebol v o nič lepšom stave.

A tak som sa kamenára spýtal: Majster, kedy myslíte, že kaštieľ bude opravený?

Pozrel na mňa a odvetil: „Vy sa toho nedožijete“.

Odvtedy som bol ešte párkrát v kaštieli, bývali tam populárne koncerty vážnej hudby, ktoré sa konali v kaplnke. Tá bola v najlepšom stave, ale Redutu si pod tým nepredstavujte. Od mojej prvej návštevy už pomaly uplynulo štvrtstoročie a zdá sa, že kamenár, pokiaľ teda ide o kaštieľ, sa vo svojom odhade nemýlil.

V súvislosti s písaním tejto práce som v roku 2018 navštívil bývalý žrebčín Štít v Kopčanoch, aby som sa na vlastné oči presvedčil, v akom stave sa aktuálne nachádza. Zistil som, že v objekte sídli spoločnosť Žrebčín Kopčany s.r.o., v rámci ktorej pôsobia Občianske združenie Jazdecké a agroturistické centrum JACK Kopčany a Kultúrne a osvetové centrum Kopčany. Pokiaľ ide o živý inventár, JACK má asi 35 koní, využívaných na rekreačné účely, výučbu jazdy na koni a ustajnenie prenajímajú aj pre kone súkromných majiteľov. V bývalých maštaliach okrem koní nie sú iné zvieratá.

Okolo roku 2000 rozpad objektu žrebčína dosiahol maxima a hrozilo, že prekročí hranicu, za ktorou už nie je možná záchrana. Že sa tak nestalo je zásluhou obetavých ľudí, obce Kopčany a finančnej pomoci od štátu i komerčného sektoru. Vyviezli sa stovky nákladných áut navážky a sutinového materiálu z nádvorie a vonkajšieho obvodu objektu, než sa dosiahla pôvodná úroveň stavby, ležiaca takmer pod jednometrovou vrstvou navážky. Všetky strechy dostali novú škridlu a pomaly sa pracuje aj na omietkach stien. Na nádvorí sú ohrady, potrebné pre prácu s koňmi. Práce pokračujú pomaly, ale každým rokom sa postúpi o krok ďalej. Za tých dvadsať rokov sa na obnovy preinvestovalo čosi ako tri milióny eur.

Budovu zvanú „kaštielik“, ktorá je po rekonštrukcii, využíva obecny úrad v Kopčanoch na spoločenské podujatia (svadby, krsty, rodinné a spoločenské oslavy a pod.) a je v nej tiež malá muzeálna expozícia, zameraná na dokumentáciu stavu a rekonštrukcie objektov. V ďalších miestnostiach možno vidieť zbierku hippiatrických predmetov, hlavne rôznych typov sediel, poľnohospodárskeho náradia či mäsiarskych nástrojov.

Ešte dlho potrvá, kým sa urobí všetko potrebné. Napriek všetkým ťažkostiam, najmä finančného rázu, je však nádej, že Štít, táto národná stavebná pamiatka ne-

zanikne, a nájde si svoje miesto a uplatnenie aj v budúcnosti. Po exkurze do prítomnosti vráťme sa však naspäť do minulosti.

Po smrti Márie Terézie nastúpil na trón jej syn Jozef II. (1741-1790). Zrušil všetky mníšske rády okrem tých, ktoré sa venovali výchove mládeže, vydal Tolerančný patent, ktorým udelil náboženskú slobodu evanjelikom, kalvínom a pravoslávny. V roku 1785 zrušil nevoľníctvo, takže poddaní, ak neboli spokojní, mohli od zemepána odísť. Zrušil i trest smrti a nahradil ho nútenou prácou.

V Holíči žila početná židovská komunita a snáď bude zaujímavé zmieniť sa o ich právach a povinnostiach, ktoré mali aj všeobecnú platnosť. Židia na Holíčskom panstve patrili k nájomcom zemepánskych regálnych práv, medzi ktoré patrilo právo výseku mäsa, výčapu, pivovaru, právo mlyna, mýta, prevozu cez rieku a ďalšie práva. Po prevzatí panstva cisárskou rodinou v polovici 18. storočia bolo vydané privilégium, ktoré presne stanovovalo ich práva a povinnosti a zabezpečovalo im teda zvláštne postavenie medzi obyvateľmi mesta.

Židia si smeli pre vlastné potreby zabíjať dobytok, ale len v tom prípade, že by im ho nemohol zabiť panský mäsiar (resp. nájomca panskej jatky). Za zabitie jedného vola alebo kravy mu potom museli zaplatiť 1 zlatý 30 grajciarov, za teľa 25 grajciarov, ovcu alebo škopca 10 grajciarov a za jahňa 3 grajciare. Privilégium im povoľovalo celoročné čapovanie tzv. kóšer vína, prísne ho však zakazovalo predávať kresťanom pod hrozbou pokuty 12 zlatých.

Medzičasom vo Francúzsku vychádza hviezda Korzičana Napoleona Bonaparta a ústredným bodom politického života Habsburskej ríše sa stávajú vojny s Francúzskom. Druhého decembra 1805 za tuhej zimy a sneženia stáli proti sebe pri Slavkove neďaleko Brna dvestotisícová Napoleonova armáda a 105 tisícová rakúsko – ruská armáda. Mohutné zborové „Nech žije cisár“ a kanonáda z 200 diel ohlásili začiatok francúzskeho útoku a „Bitky troch cisárov“. Napoleon pri Slavkove porazil rakúske a ruské vojsko.

V parížskom Louvri je sála, v ktorej sú vystavené obrazy všetkých bitiek Napoleona. Najväčšie plátno a centrálné umiestnenie má obraz jeho najmilšieho víťazstva - v bitke pri Slavkove. Pre poriadok treba uviesť, že Slavkov sa vtedy volal Austerlitz, a že pod týmto menom ho pozná západná Európa.

Čoskoro po bitke sa náhle oteplilo, nastal odmäk, ale zem bola na kost zmrznutá, takže padlých nemohli pochovať. Mŕtvi sa rozkladali a vznikla epidémia, ktorá sa rozšírila i na Záhorie. V januári až marci zomrelo na ňu len v senickej evanjelickej farnosti až 114 ľudí.

V roku 1831 sa po celom Slovensku rozšírila cholera. V Senici trvala od 9. augusta do 20. septembra a padlo jej za obeť 243 obyvateľov. Museli narychlo zriadiť cholerový cintorín v mieste, kde dnes stojí Záhorská knižnica.

Obdobie svojho pôsobenia v Závode opísal miestny katolícky farár po latinsky na štyroch stranách kroniky. A nezačínal nijako optimisticky. Hneď v roku 1830 mu zomrela milovaná sestra Alžbeta. Koncom toho istého roku vyčíňal v dedine mor dobytká, pričom prišiel o dve kravy, jalovicu i o teliatko. Bohužiaľ, straty na dobytku v dedine nekomentuje, ale berúc do úvahy straty na fare je evidentné, že aj v dedine boli devastujúce. Po úhyne dobytká na mor smrť prišla aj na ľudí.

V auguste 1831 vypukla v Závode cholera, ktorá si počas septembra vyžiadala životy 203 obyvateľov v dedine, v ktorej žilo 1200 obyvateľov. Na Šaštínskom

panstve počas trvania epidémie zomrelo viac ako 1800 ľudí, t.j. takmer 10 percent z celkového počtu žijúceho obyvateľstva.

V roku 1843 vyšiel v Budapešti štatisticko – geografický lexikón Uhorska, zameraný v prvom rade na počty obyvateľstva podľa konfesionalnej príslušnosti. V lexikóne je aj niekoľko odkazov týkajúcich sa podmienok pre poľnohospodárstvo a chov zvierat v mestečkách a dedinách, ktoré v tom čase patrili hradnému panstvu Branč.

O Senici sa píše, že má rozsiahly chotár a v ňom veľa polí dostatočne úrodných, veľké lesy, v ktorých žije mnoho zveriny. Na pasienkoch sa pasie niekoľko stád oviec a na okolí mesta sa rozkladajú majetky šľachtických rodín. Uvádza sa, že v obci Chropov pri Skalici sa pestuje konope a dobre sa darí chovu dobytká. Zmienka je aj o dvoch obciach v oblasti Myjavy. Autor poukazuje, že hranice obce Turá Lúka sú rozsiahle, v kopcovitej oblasti a preto sa ťažko obrába zem. Je tu ale veľa pekného rožného dobytká a chovajú sa tiež ovce. Vhodné podmienky pre chov dobytká a oviec sú aj v ďalšej obci, neďaleko ležiacich Vrbovciah.

Považujeme za vhodné spomenúť aj istého Antonína Daňka (1800 – 1854) z Gbiel, ktorý bol ovčiarom na cisárskom veľkostatku. Tohto Daňka - v dnešnej terminológii vedúceho úseku chovu oviec na veľkostatku v Gbeloch - panstvo zapožičiavalo ako odborníka na biskupské veľkostatky, kde zakladal alebo zveľadľoval chovy oviec. Tak sa dostal viackrát na salaše rožňavského či jägerského biskupa. Jeho schopnosti a gbelské salašníctvo museli mať veľmi dobrý zvuk, keď si tohto ovčiarskeho majstra vypožičiavali na pomoc pri zveľadľovaní chovov na východe Slovenska i Maďarska. Danek sa stal odborníkom na chov oviec, výrobu syrov, bryndze, bol najzručnejším česácom vlny a získal i veterinárske znalosti.

Od roku 1850 bola Senica prechodne samostatným okresom až do roku 1861, ale definitívne sa okresom stala až od roku 1872. V roku 1855 celé námestie a polovica Hlavnej (Kunovskej) ulice až po evanjelický kostol dostali dlažbu. Treba povedať, že pred niekoľkými rokmi bolo v jeseni na uliciach toľko blata, že bolo ťažko prejsť z jednej strany na druhú. V roku 1855 opäť v mestečku kosila cholera, na ktorú zomrelo 98 ľudí.

Na prelome 19. a 20. storočia mal senický okres rozlohu vyše 50 tisíc hektárov a na jeho území ležalo 27 obcí s takmer 33 tisíc obyvateľmi. Hoci nemáme presné údaje o hospodárskom charaktere Senice v tomto období vieme, že prekonala zmenu, ku ktorej smeroval už starší vývin. Niekdajšie panské majetky, podiely a majery sa menia na veľkostatky, ktoré sa opierajú o prácu poľnohospodárskych robotníkov. Najvýznamnejšie sú veľkostatky Štefana Vagyona, Karola Kuffnera a Žofie Jánossyovej.

Ako vzorné hospodárstvo sa hodnotí veľkostatok Štefana Vagyona, ktorý mal v Senici a na okolí 1200 katastrálnych jutár pôdy (690 ha) a okrem toho ďalšie rozsiahle pozemky (spolu 1,100 ha) v maďarskom Csanáde a v Trenčianskej župe. Na veľkostatku bol vynikajúci chov koní, spolu 80 kusov arabov a lipicanov. Chov dobytká predstavoval 150 kusov bernského a simentálskeho plemena, ktoré boli základom pre mliečne hospodárstvo.

Oproti predošlému obdobiu sa v Senici zmenilo aj sociálne zloženie obyvateľstva. Niekdajších šľachticov vystriedali veľkostatkári a statkári. Stredná vrstva, mešťania, zväčša ostali verní svojim remeslám. Poddaných vystriedali nádenníci.

Niekoľko verejných budov slúžilo administratívnym úradom. Bolo to predovšetkým sídlo slúžnovského (okresného) úradu a jeho oddelení a zariadení. Úrad sídlil v dvojposchodovom kaštieli na Kunovskej ulici (vedľa bývalej budovy OÚNZ a polikliniky), ktorý patrila barónovi Karolovi Kuffnerovi. Okrem hlavného slúžneho tu pracoval slúžny a notár. Osobitné miestnosti patrili okresnému lekárovi, **zverolekárovi** a cestnému inšpektorovi. Ďalšie priestory patrili pomerne dobre vybaveným školám, ktorých mala Senica spolu šesť.

Kaštieľ a park veľkostatkára Kuffnera odkúpilo mesto Senica a umiestnilo v ňom okresný úrad, ktorý tam sídlil až do polovice tridsiatych rokov 20. storočia, kedy sa realizovala stavba okresného domu (ten pre rovnaký účel slúži až do dnešných dní). Potom bola v kaštieli umiestnená základná škola, ktorá v nej zotrvala až do jej zbúrania v rámci asanácie hlavnej ulice mesta začiatkom osemdesiatych rokov minulého storočia.

Pod vplyvom programovej propagácie šľachtenia a chovu hovädzieho dobytku farárom Pavlom Prihodom a hlavne Pavlom Blahom st., roľníci v obci Dojč už pred koncom 19. storočia intenzifikovali svoje chovy dobytky, takže Dojč sa v 20. storočí stal jednou z najvyspelejších chovateľských obcí na Záhorí.

Obec chovala plemenných býkov, o ktorých sa celoročne staral obecný pastier, ktorý ich v letnom období pásol na pokosených lúkach pri mlyne. Dozor nad chovom obecných býkov vykonával richtár a jeho návrhy schvaľoval obecný výbor. Kravy – dojnice chovali jednotliví hospodári v zimných mesiacoch ustajnené, od jari do jesene ich zháňal z dediny na pasienky v chotárnej časti *Rísi* a po zbere sena aj na obecné lúky obecný pastier. Kravy nevyháňali cez deň len tí hospodári, čo nemali kone a využívali ich ako ťažnú silu.

V 20. rokoch zaznamenávame v chove dobytky dočasný pokles kvality i kvantity, a to jednak preto, že v chovoch sa rozšírila v roku 1921 slintačka a krívačka, jednak preto, že v zmysle vládnych nariadení zaraďovali do chovov nové plemená – simentálske a hanácke. Kontrola úžitkovosti sa sledovala u dvadsať gazdov v Dojči a licenčná komisia dozerala na chov nových plemien po obecných plemenných býkoch.

V 30. rokoch sa chovy v Dojči stabilizovali tak, že v jednotlivých rokoch dosiahli nasledovné počty: 1934 – 643 kusov, 1935 – 714 kusov, 1936 – 734 kusov, 1937 – 788 kusov. Vysokú úroveň chovateľstva ukázala aj hospodárska výstava v roku 1936. Dobytok chodili nakupovať do Dojča nielen hospodári zo širokého okolia, ale aj z Hodonína a Břeclavi.

Chovy doječianskych gazdov v roku 1938 postihla znova epidémia slintačky a krívačky. Jej šíreniu mala brániť strážna služba na ceste Senica – Šaštín, ktorá kontrolovala presuny zvierat aj vo vnútri obce.

Intenzifikácia chovu HD si vyžiadala používať pri poľných prácach viac ťažnú silu koní. Ich počet v obci, vrátane majerov, sa pohyboval v priemere okolo 130 kusov. Kone využívali roľníci pri poľných prácach, v rámci susedskej výpomoci, ako aj na furmančenie.

Pri prechode frontu v roku 1945 bojujúce armády odobrali sedliakom takmer všetky kone. V chotárnej časti *Rísi* sovietske vojská sústredili všetky ranené a choré kone a zriadili konský lazaret.

Stavy ošípaných v Dojči sa v medzivojnovom období pohybovali okolo 870 kusov, v roku 1937 vzrástli na 1.283 kusov. Chovy postihla v roku 1940 červienka a v roku 1944 vypukol vo Vieske dokonca mor. Choré kusy museli zabiť a spáliť, 90 kusov odviezla výkupná organizácia Slovpol. Za normálnej situácie bravčovým mäsom zásobovali dojčianski gazdovia vojenské posádky v Šaštíne a v Senici, živé kusy predávali na trhoch v Senici a Šaštíne.

Predaj podstatnej časti poľnohospodárskych produktov realizovali roľníci na trhoch a jarmokoch v početných mestečkách s trhovými výsadami. Jarmoky mali dlhodobú tradíciu, termíny ich konania a zamerania boli ustálené a tvorili súčasť vedomostí ľudu. Napriek tomu príslušné informácie prinášali dobové kalendáre a pokladnice. Z hľadiska roľníkov mali najväčší význam jarmoky jesenné, na ktorých mohli speňažiť nielen dopestované obilniny, strukoviny, zeleninu a ovocie, ale hlavne predat' alebo kúpiť hydinu, ošípané a dobytok. Na jeseň sa na Martina končila aj pastierska sezóna. Bol to vhodný čas na kúpu mladého dobytká a ošípaných, na omladenie chovov príp. založenie nových, ale aj na predaj hospodárskych zvierat, ktorých zimné stavy boli limitované krmovinovými zásobami.

V Malackách bývali ešte aj v medzivojnovom období každý týždeň vo štvrtok trhy na ošípané, v Senici trhy s prísunom ošípaných každý utorok a sobotu, v Skalici trh na ošípané každý pondelok a dobytčí trh každý štvrtok. Jesenné výročné výkladné a dobytčie jarmoky sa začínali už začiatkom septembra. Okolo Rozálie sa konal dobytčí trh v Jablonici, na Vendelína, patróna pastierov a stád, v Plaveckom Štvrtku a vyvrcholením sezóny bol dobytčí jarmok po Lucii v Skalici a jarmok dobytčí a na kone v Holíči.

Prvá okresná výstava rožného dobytká v Skalici v roku 1927.

zdroj: Archív ZM v Skalici.

Ešte v 1. polovici 20. storočia existovalo veľa zvykov súvisiacich s prípravou na jarmok, predajom a príchodom z jarmoku, cieľom ktorých bolo zabezpečiť si výhodný predaj alebo kúpu, ale aj odstránenie všetkých nebezpečenstiev sprevádzajúcich adaptáciu kúpených zvierat na nové prostredie. Niektoré z nich mali racionálny, iné iracionálny základ.

Skalica – slobodné kráľovské mesto

Skalica bola pôvodne trhovou osadou, kde jarmoky bývali každú stredu. Keď ju kráľ Ľudovít I. povýšil na mesto, najlepšie sa zavďačil jej obyvateľom tým, že ich odbremenil od tridsiatku (cla) a mýta v celej krajine. Cudzí obchodníci boli zasa oslobodení od týchto poplatkov vtedy, keď išli na dva výročité trhy do Skalice.

Cez Skalicu prúdil tovar oboma smermi medzi Uhorskom a Moravou. V roku 1529 viezli zo Strážnice do Trnavy ryby (úhory a haringy) a obilie. Z Uhorska zas hnali na Moravu stáda dobytky – veľkými obchodníkmi s dobytkom boli dvaja bratia z Trnavy, Peter a Fabián Uhrovci. Podľa colných výkazov obchodovali na Morave siedmi skalickí obchodníci. Cudzí obchodníci, ktorí platili tridsiatok boli z Kroměříža, Olomouca, Strážnice, Hodonína, Prostějova, Jihlavy a Uherského Hradišťa. Z Uhorska vyvážali najmä víno, dobytok, obilie (ovos, pšenicu), maslo a syry.

Z mestských účtov v rokoch 1632-1633 vidno, že aj samo mesto sa na obchode zúčastňovalo. Predávalo víno (výčap bol priamo na radnici), soľ, železo, dosky (jedľové a lipové) a okrem toho aj tehly, vápno, ryby, kameň a škridly. Mestu patrili aj mäsiarske jatky. Najstarším doloženým cechom v Skalici bol cech skalických mäsiarov (1532)

O poriadok a čistotu na trhu (*na rínku*) dbali dozorcovia, ktorí boli zamestnancami mesta. Dohliadali, aby predavači používali správne miery a váhy a pri zistení priestupkov mohli pri menších udeliť pokutu od 5 grošov do pol zlatého, väčšie previnenia oznamovali richtárovi a radným pánom. Dozorcovia trhu neboli zbytoční. V roku 1727 bola uvalená exekúcia na mäsiara Marka Pelikána pre 40 florénov pokuty za to, že na námestí i v jatkách sekal skazené ovčie mäso. Dňa 4. februára toho istého roku mesto odpustilo zasa istým mäsiarom pokutu 24 florénov podmienene – keď sľúbili, že do Jura budú sekať len dobré mäso.

Čo sa remesiel v Skalici týka, združovanie do cechov nesiaha hlboko do stredoveku. Všetky miestne cechy, ktorých bolo spolu šesťnásť, mali svoj pôvod v 17. storočí, jeden na začiatku 18. storočia. Miestny cech mäsiarov predložil svoje artikuly v roku 1655. Podľa prehľadnej správy o situácii remesla v meste a vyrubení daní z roku 1695 môžeme usudzovať o hmotnej situácii jednotlivých remesiel. Najvyššiu daň zaplatili súkenníci - 35 zlatých, ševci - 25 zlatých a mäsiari - 21 zlatých. Ostatné remeslá neprekročili čiastku 7 zlatých. Pokiaľ ide o mäsiarov, tí v každom meste patrili vždy medzi najbohatších a najlepšie prosperujúcich remeselníkov.

Z 18. storočia už máme podrobnejšie údaje o remeselníkoch v Skalici. Po skončení tureckej hrozby a stavovských povstaní začala na Slovensku hospodárska obnova, v rámci ktorej výrazne narástol aj počet remeselníkov. Ináč to nebolo ani v Skalici. Už v roku 1728 napočítali v meste 228 majstrov, pričom zhruba popisali

aj ich hospodársku situáciu. V meste boli šesťnásť mäsiari, z ktorých traja sa zaoberali aj obchodom s dobytkom. Ďalej tu pôsobili deväť kováčov, ale pravidelne robili remeslo len štyria, ostatní zväčša žili z nádenníčenia.

Od doby Jozefa II. začal tranzitný obchod s Moravou cez Skalicu upadať. František Štefan Lotrinský vybudoval totiž z Holíča do Hodonína dobrú cestu a cesta spájajúca Skalicu s Rohatcom ostala zanedbaná. Po potlačení maďarského povstania prestala existovať medzi Uhorskom a Rakúskom colná hranica (1850), čo malo za následok oživenie obchodu s Moravou. A tak ostala Skalica obchodným strediskom aj naďalej. Svedčí o tom aj počet živnostníkov v meste, ktorí sú predmetom nášho záujmu z roku 1871 (v zátvorke počet tovarišov, učňov a pomocných robotníkov). Mäsiari päť (1,3,3,), údenári a klobáskári dvaja (1,1), mäsiari v obecných jatkách päť, kováči šesť (3,4), obchodníci s dobytkom dvaja.

Po ďalší zachovalý súpis z roku 1781 vzrástol počet skalických remeselníkov takmer o 50 percent. Za ten čas sa skalické remeslo rozrástlo nielen do šírky, ale aj do hĺbky. Pri starých známych remeslách narástol počet majstrov; napr. čižmárov bolo vtedy v meste 31, mäsiarov 21, súkenníkov 50, atď. Komentár o prosperite však chýba, predstavu o nej si môžeme urobiť len podľa počtu zamestnaných tovarišov. U mäsiarov, čižmárov, krajčírov a ševcov bol tento omnoho menší, čo znamená, že majstri väčšinou pracovali bez pomocníkov.

V priebehu druhej polovice 19. storočia začalo obdobie ústupu Skalice z popredných pozícií v rámci slovenských miest a oslabovanie jej funkcií. Stratila funkciu okresného mesta, ktorá bola presunutá do Holíča. V dôsledku nastupujúcej konkurencie veľkovýrobou prišlo k úpadku súkenníctva a v roku 1872 k zániku cechov, čím Skalica stratila i pozíciu centra remesiel a obchodu. K poklesu dovtedy čulého obchodu a kontaktov s Moravou prispelo vybudovanie cesty Holíč – Hodonín. Skalica sa stala poľnohospodárskym mestom s niekoľkými výrobnými prevádzkami a fungujúcou tlačiarňou.

Myjava – kopaničiarsky kraj

Myjava je strediskom rázovitej kopaničiarskej oblasti medzi Záhorím na jednej a Považím na strane druhej. Leží na severe strednej časti Myjavskej pahorkatiny, neďaleko jej hraníc s Bielymi Karpatmi.

Podľa prvého sčítania ľudu v Uhorsku z roku 1784-1785 bolo na Myjave 8.387 obyvateľov s domovským právom. Ostrihomský arcibiskup gróf Jozef Batthyany vo vizitačnom protokole uvádza tento počet obyvateľstva: V mestečku bolo 3.420 obyvateľov, na kopaniciach 5.095, spolu 8.540 obyvateľov. Medzi týmito číslami a sčítaním ľudu z roku 1785 sú len malé rozdiely.

V roku 1851 najsilnejším cechom na Myjave bol pytlíkarský (výroba vriec na zrna a múku), ktorý mal 147 majstrov, kým druhý najväčší, mäsiarsky cech, mal vtedy len 14 majstrov. Zo súpisu sa ďalej dozvedáme, že v roku 1828 poddaní Myjavy chovali 120 volov, 1.442 kráv, 235 jalovic a býčkov, 365 koní, 3.064 oviec (vyše ročných) a 69 ošipaných (vyše ročných), a tieto pomerne vysoké stavy dobytka boli zárukou prosperity mäsiarskeho, ševcovského i pytlíkarskeho remesla.

Po porážke revolúcie v roku 1848 a rozpade starého správneho rozdelenia Uhorska, v rámci ktorého Myjava administratívne patrila k sídlu zemského panstva – k Čachticiam a neskôr k Vrbovému, zriadila viedenská vláda na Myjave služ-

novský úrad pre samostatný Myjavský okres, čo malo priaznivý dopad na modernizáciu a čiastočne i na rozvoj mestečka.

V polovici 19. storočia pôsobil na Myjave cech mäsiarsky, ktorý bol založený v roku 1726. Už v roku 1876 sa však mení na mäsiarsky spolok a jeho zápisy sú vedené až do roku 1943. V období pred 1. svetovou vojnou bolo na Myjave 36 mäsiarov. Okrem rôznych remeselných profesií pôsobili na Myjave dvaja pravotári, lekár, lekárnik, **zverolekár** a asi 140 úradníkov (sudcov, kňazov, učiteľov a pod.)

Myjava bola v poslednej tretine 19. storočia veľkou obcou s 10 tisíc obyvateľmi. Pozostávala z tzv. mestečka (vnútornej časti obce) a z asi 120 kopaníc. Opäť sa obnovuje myjavský administratívny okres – s územnou pôsobnosťou pre obce Brezová, Bukovec, Hrachovište, Kostolné, Krajné, Myjava, Podkylava, Turá Lúka, Vaďovce a Višňové.

O existencii bitúnka sa dozvedáme nepriamo – za úradovania slúžneho Adolfa Csenkyho (od roku 1890) a s jeho pričinením obec buduje na juhovýchodnom okraji námestia – **na mieste bývalého bitúnka** a voľného priestranstva pre komediantov – nový obecný hostinec (dnešná administratívna budova Kodrety). Podoba bitúnka je zachytená na fotografii tzv. dolného konca Myjavy, kde vpravo je objekt bitúnka s váhou a priestranstvom, kde bývali trhy s dobytkom. Fotografia nie je dátumovaná, uverejnená je v knihe autorov Dugáček M., Gálik J. a kol. (1985): Myjava. Je však evidentné, že tento objekt slúžil ako obecný bitúnok až do prelomu storočia.

Dolná – východná časť námestia sa dotvára v roku 1905. Postavená je budova okresného súdu, ktorej priečelie ozdobili mestským erbom a v roku 1910 pokračuje i výstavba susednej evanjelickej fary v secesnom slohu, na mieste asanovanej starej fary. Tieto objekty existujú dodnes.

Organizovať poľnohospodársku výrobu, spracovávať poľnohospodárske výrobky alebo zabezpečovať ich lepšie speňaženie a odbyť pomáhali rozličné svojpomocné spolky a organizácie. Za jeden z najstarších spolkov možno považovať „Družstvo dochovávateľov dobytká vo veľkej obci Myjava“, ktorá bola založená 1.10.1900. Cieľom družstva bolo pozdvihnúť na vyššiu úroveň chov dobytká, obstarávať dobrých plemenných býkov a poisťovať dobytok proti škode. Zásluhou tohto spolku sa rozšírilo simentálske plemeno.

Chov hospodárskych zvierat bol dôležitou súčasťou života v regióne Myjavy. Stredobodom pozornosti bol chov hovädzieho dobytká, najmä pre jeho univerzálnosť. Kravy sa chovali na mlieko a kvôli maštalnému hnoju. Okrem toho sa v minulosti vo veľkej miere využívali i ako ťažné zvieratá. Jalovina sa chovala najmä na mäso. Odpredaj dobytká bol jedným zo základných zdrojov peňažných príjmov. Malý gazda s výmerou pôdy tri hektáre choval aspoň dve kravy a jednu jalovicu. Stredný gazda mal popri 2-3 kusoch HD aj jedného alebo dva kone. Ovce sa vo väčšom množstve chovali iba do 1. svetovej vojny, najmä na mäso a vlnu. Ovčie kože skupovali garbiari z Brezovej pod Bradlom. V tomto období takmer každý roľník choval približne 2-3 kusy, na kopaniciach ich počet býval vyšší (10-20 kusov). Z domácich zvierat sa v menšej miere chovali ošipané. Chov kôz bol zriedkavý. Z hydiny uprednostňovali najmä chov sliepok a husí pred kačicami.

Čo sa týka plemien, chovali tu rozlične krížený dobytok i kone. Chov hovädzieho dobytká na Myjave sa usilovali zlepšiť rôzne chovateľské spolky, ako to

už bolo vyššie spomenuté. Ich zásluhou sa v oblasti rozšírilo simentálske plemeno. Na zlepšenie miestneho plemena sa kupovali i tzv. bernsko-hanácke býky. Tieto sa však neosvedčili. Kone boli tiež rôznych plemien a kupovali sa obvykle na jarmokoch. Zo stredne ťažkých koní bolo najrozšírenejšie plemeno „nónius“.

Dobytok sa choval ustajnený v maštaliach. Iba v letnom období sa po prvej kosbe sena vyhánal na pastvu. Každý roľník pásol svoj dobytok individuálne. Bola to predovšetkým práca detí a starších ľudí.

Priekupníctvo spojené s podomovým a jarmočným obchodom bolo ďalším typickým zamestnaním obyvateľov celej oblasti Myjavskej pahorkatiny. Niektorí Myjavčania chodili skupovať čierne chlpaté prasce - mangalice, ktoré sa dochovávali na území dnešného Maďarska (najviac v okolí Miškovca) a potom ich vozmo rozpredávali na južnom Slovensku. Podobne skupovali jahňatá - škopcov v okolí Tekova a predávali ich na Morave. Doma skupovali teľce a mladé prasce a zabité ich vozili do Viedne. Ďalším artiklom obchodnej činnosti boli husi, ktoré si mnohí kopaničiari zadovážili buď doma, alebo na Považí, v Turci či na Orave a na vozoch ich chodili predávať na južné Slovensko, do Bratislavskej stolice a Dolného Rakúska.

Mäsitá strava nebola v minulosti a na kopaničiach ani v súčasnosti každodenným jedlom. Najčastejšie pripravovaným a najobľúbenejším bolo bravčové mäso. U zámožnejších gazdov bola zakáľačka viackrát do roka, zatiaľ čo u chudobných iba raz. Chov prasníc bol rozšírený najmä v obciach Chvojnica, Prietrž a Vrbovce, kam ich chodili kupovať gazdovia z okolitých dedín.

Čo sa starostlivosti o zvieratá týka, svoju úlohu zohrávali aj kováči. Za 1. republiky boli na Myjave traja kováči. Hlavnou náplňou ich činnosti bolo v prvom rade podkúvanie koní. Zmienku si zaslúži kováčsky majster Daniš Zeman, ktorý pôsobil ako ľudový zverolekár a do škály jeho zručností patrilo navyše i to, že trhal ľudom zuby.

Napriek bohatej remeselnej a obchodnej činnosti sa však Myjava nezbavila chudoby a nedostatku pracovných príležitostí. Izoláciu kraja čiastočne odstránilo až vybudovanie železničnej trate Myjava - Nové Mesto nad Váhom v roku 1929, a pracovné príležitosti ponúkol až začiatok výroby vo firme Tauš (neskoršia Armatúrka) v roku 1937, presunutej na Myjavu z Bratislavy - Petržalky. Ku skutočnej zmene dochádza až s nástupom socialistickej industrializácie, keď sa síce končí obdobie rozvoja tradičných remesiel a domácej výroby, ale nastáva obdobie hospodárskeho a spoločenského rozkvetu kraja.

Mesto Myjava malo k 1. septembru 1981 11.807 obyvateľov a v obvode Myjava, vrátane obcí Brestovec, Stará Myjava, Poriadie, Rudník, Jablonka a Polianka žilo celkovo 16.951 ľudí. V rezorte poľnohospodárstva, ktoré bolo v minulosti dominantným zamestnávateľom pracovalo 448 ľudí, zatiaľ čo v priemysle 5.778 zamestnancov. Uvedené údaje jasne svedčia o tom, akým smerom sa uberal vývoj regiónu v druhej polovici minulého storočia.

Malacky – centrum južnej časti Záhoria

Pôvodne poddanská osada panstva Plaveckého hradu sa zmenila na zemepánske mestiečko Malacky (od roku 1573) a v časoch Pálffyovcov sa stala centrom panstva.

Obdobie od roku 1621 až do roku 1918 v Malackách nemožno asi výstižnejšie nazvať než obdobie Pálffyovcov. Po tri storočia sa v Malackách spája vláda Habsburgovcov a trvanie ich monarchie s „vládou“ zemepanského rodu Pálffyovcov nad panstvom Plaveckého hradu (neskôr veľkostatku), s centrom moci v Malackách. K najvernejším a najpevnejším pilierom Habsburgovcov v monarchii patrili práve Pálffyovci.

Poľnohospodárstvo sa v tých časoch definitívne orientuje na majerské hospodárstvo, na tzv. pruskú cestu poľnohospodárskej výroby. Centrom takto začínajúcej majerskej výroby boli kaštiele, v ktorých samostatne podnikajúca šľachta sídlila. Plavecký hrad sa prosto prežil. V Malackách vlastník panstva Plaveckého hradu a Malaciek, rod Balassovcov (od ktorého panstvo odkúpili Pálffyovci), začína stavať svoj pôvodne lovecký kaštieľ, z ktorého neskôr (prestavali ho za Pavla IV. Pálffyho) vznikol františkánsky Čierny kláštor. Rád františkánov zohral rozhodujúcu úlohu pri rekatolizácii Pálffyovského panstva, pretože Malacky boli ešte aj v roku 1712 silne evanjelické.

Zaujímavú informáciu poskytuje Jozefínsky daňový súpis z Malaciek vyhotovený v roku 1782, pri ktorom zdaneniu podliehal aj dobytok. Kráv bolo 182 u 43 majiteľov, ktorí najviac mali päť kráv. Koní bolo 39 kusov, u 8 majiteľov po dvoch kusoch, teda po páre, iba mäsiar ich mal päť. Štyria majitelia vlastnili iba kone, zrejme to boli profesionálni furmani. Volov bolo zapísaných 105 kusov. Z toho 13 volov bolo u majiteľov, čo nemali kravy – išlo teda o voly ťažné. U 46 gazdov bolo po dvoch voloch, ale títo chovali i kravy. Zrejme išlo o voly výkrmové. Zapisovali sa ešte teľce a jahňatá (37 kusov) a ovce – 230 kusov, z čoho traja majitelia vlastnili po 50 ovciach. Predpokladá sa, že to boli špecialisti na produkciu vlny.

Koncom 16. storočia sa vo Veľkých Levároch usadili habáni, ktorí mali v spoločnom vlastníctve podľa súpisu z roku 1595 700 oviec, 100 kôz, 60 dojných kráv, 50 jalovic a 100 ošipaných. Habánsky dvor bol v prvej polovici viackrát spustošený a vyrabovaný, či už vojskami protihabsburských povstalcov, Turkami alebo aj miestnymi obyvateľmi.

Rod Koloničovcov bol najväčším vlastníkom pôdy v mestečku Veľké Leváre, ktoré malo otvorenú cestu k rozvoju, ktorú narúšali len morové nákazy. Tak napríklad v roku 1739 vyšiel zákaz trhov pre nebezpečenstvo šírenia morovej nákazy vo Veľkých Levároch. V roku 1744 dostalo mestečko rozšírenie trhových práv a zaujímavé je, že v roku 1747 sa vyšetrovalo pašovanie hovädzieho dobytku z Veľkých Levár do Rakúska.

Koncom 19. storočia sa majetok po Koloničoch dostal do držby rodu Wenckheimovcov z Nemecka. Veľkostatok Štefana Wenckheima mal celkovú výmeru pôdy 5758 katastrálnych jutár, čo predstavuje výmeru vyše 3300 hektárov. K veľkostatku patrili rozsiahle hospodárske dvory a majery. Majiteľ na prelome 19. a 20. storočia rozvinul živú hospodársku a podnikateľskú činnosť a v rámci živočíšnej výroby choval 210 kusov hovädzieho dobytku, z toho 60 ťažných volov a 150 kráv malokarpatského plemena, s dennou produkciou mlieka 11 hektolitrov. Na okraji lesa za železnicou zriadil žrebčín, v ktorom choval plnokrvné anglické dostihové kone (10 kobýl a 26 koní).

V rokoch 1916-1918 existovala na majeri u Jelínkovcov vojenská veterinárna stanica (Pferdenhospital) pre choré a ranené kone počas 1. svetovej vojny.

Podľa súpisu z roku 1933 v obci chovali 125 koní, 218 kráv, 92 volov, 41 jalovíc, 113 teliat, 285 kôz a 547 ošípaných.

Veľké Leváre, ako bývalé mestečko a sídlo niekdajšieho zemepána, sa mali v roku 1850 stať sídlom slúžnovského okresu. Keďže zemepán nevedel zabezpečiť potrebný počet budov a byty pre potreby okresného úradu, sídlom okresu sa stali Malacky.

Po vzniku nových orgánov štátnej moci a zmenenej forme riadiacich procesov sa Malacky stali sídlom okresu takto:

1. Malaczka, 1850 – 1869, okres Záhorie
2. Malaczka, 1890 – 1910. okres Malacky
3. Malacky, 1921 – 1960, okres Malacky
4. Malacky, 1960 – 1996, stratili štatút okresného mesta a prešli pod okres Bratislava - vidiek.

Informáciu o stavoch hospodárskych zvierat v Malackách poskytuje štátny štatistický prieskum za rok 1933, podľa ktorého počty väčších hospodárskych zvierat boli evidované nasledovne: kone 216, hovädzí dobytok 378, ošípané 432 a kozy 225 kusov.

V období pred novým administratívno-správnym usporiadaním Slovenska v roku 1960 patrili do okresu Malacky nasledovné obce:

Gajary, Jabloňové, Jakubov, Kostolište, Kuchyňa, Malacky, Malé Leváre, Pernek, Plavecké Podhradie, Láb, Moravský Ján, Lozorno, Borský Jur, Borský Mikuláš, Borský Peter, Plavecký Mikuláš, Plavecký Peter, Plavecký Štvrtok, Rohožník, Sološnica, Studienka, Suchohrad, Veľké Leváre, Vysoká pri Morave, Záhorská Ves a Sekule.

Po tejto úprave 13 obcí ležiacich v severnej časti okresu bolo priradených do okresu Senica – Malé Leváre, Veľké Leváre, Rohožník, Sološnica, Plavecké Podhradie, Plavecký Mikuláš, Plavecký Peter, Studienka, Moravský Ján, Sekule, Borský Jur, Borský Mikuláš a Borský Peter.

Kováči a podkúvači

Používanie koní ako záprahovej a nosnej sily v poľnohospodárstve, doprave či pri vedení vojen predpokladalo, že kone budú mať kvalitné kopytá. Lebo ako vraví staré príslovie, „bez kopyta nie je kôň“. Aby sa predišlo ich poškodeniu, zhotovovali sa rôzne ochranné prostriedky. Spočiatku zo slamy, lyka či kože, ktoré sa priväzovali ku kopytu pomocou remienkov, spôn či kovových pásikov. Prvé ochranné papuče z kovu sa začali používať v starom Ríme. Boli oválne a ku chodidlovej ploche kopyta sa priväzovali pomocou remienkov. Pre svoju podobnosť sa označovali ako hipposandále.

Archeologické vykopávky dokladujú, že podkúvanie pomocou podkov a podkovákov podobným na dnes používané poznali už národy východnej Ázie, Afriky a východnej Európy už pred naším letopočtom. V západnej Európe sa podkúvanie týmto spôsobom rozšírilo na území Francúzska, Švajčiarska, čiastočne Nemecka a Anglicka v 8. a 9. storočí nášho letopočtu. V 12. storočí sa podkúvanie rozšírilo všeobecne a je pravdepodobné, že v tomto období sa udomácnilo aj v nami obývaných krajinách.

Úplne iný charakter dostalo podkúvačstvo v období vzniku veterinárskych škôl, ktoré sa v 18. a 19. storočí venovali podkúvačstvu podrobnejšie a prepracovali ho hlavne z pohľadu prehĺbenia znalostí z anatómie, fyziológie a zootechniky.

S prvou výchovou podkúvačov v Čechách sa začalo v roku 1884 za bývalého Rakúsko-Uhorska, kedy bol pri hospodársko-lesníckej škole v Písku zriadený prvý podkúvačský kurz. Podľa vtedajších predpisov kvalifikácia pre podkúvanie sa mohla získať len v tom prípade, ak sa záujemca podrobil predpísaným skúškam.

Založenie Vysokej školy veterinárskej v Brne silne ovplyvnilo úroveň československého podkúvačstva. Vtedy bol zriadený onychologický ústav, v ktorom sa po stránke teoretickej i praktickej vyškolil veľký počet podkúvačov. Zásluha za túto činnosť sa musí pripísať prof. MVDr. A. Hanslianovi, ktorý patril v tomto odbore medzi našich najpoprednejších odborníkov.

Na území Uhorska remeselníci, teda aj kováči, boli do roku 1872 organizovaní v cechoch, ktoré sa zriaďovali na územnom princípe pre jednotlivé mestá, alebo spoločne pre viacero menších obcí. Prvý takýto cech na území dnešného Slovenska bol založený v roku 1589 v Banskej Štiavnici. V dôsledku priemyselňovania výroby došlo 22.2.1872 k zrušeniu cechov a vydaniu živnostenského zákona č. 8/1872. V roku 1874 bol nahradený novým zákonom, ktorý platil až do 10.10.1924, kedy bol v novovzniknutom Československu vydaný živnostenský zákon č. 259/1924 Zbierky zákonov.

Práca kováčov nespočívala len v podkúvaní koní, ktorých mimochodom bolo v obciach na Záhori veľa, ale aj vo výrobe železných predmetov potrebných pre domácnosť, poľnohospodárstvo, dopravu, remeslá, stavby domov a všetko, čo dnes zabezpečuje hromadná výroba. Kováči pracovali v obecných vyhniah, alebo vo svojich vlastných dielňach v rámci kováčskej živnosti. Remeslu sa bolo treba vyučiť u kováčskeho majstra, často prechádzalo z otca na syna v rámci rodiny, nezriedkavo aj po niekoľko generácií. Štúdiom matrik sa zistilo, že kováči na Záhori sa sobášili predovšetkým s kováčskymi dcérami, prípadne si brali dcéry iných remeselníkov. Podľa tejto skutočnosti môžeme usudzovať, že aj v 19. storočí pretrvával výber partnera na základe stavovskej príslušnosti.

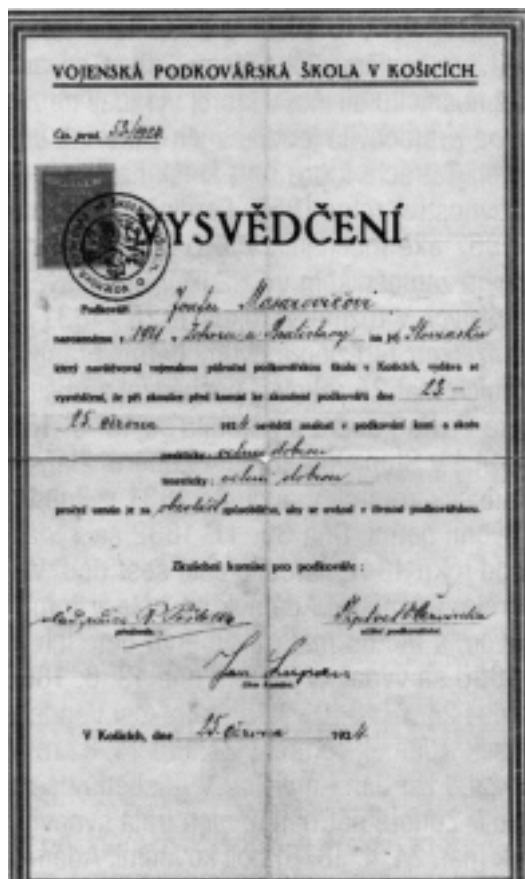
Kováčske remeslo malo svoje miesto v každej väčšej obci, v mestečkách mohli pôsobiť súčasne i viacerí majstri. Zaujímavý je príbeh záhoráckej rodiny Masarovičovcov, ktorý si zaslúži samostatnú zmienku. Istý Jozef Masarovič zo Zohoru, ktorého predkovia už po dve generácie boli kováči, pracoval v rokoch 1900 až 1902 so svojím švagrom Ferdinandom Kratochvílom v Argentíne. Jozef sa tam zamestnal na farme ako kováč. Po návrate do Zohoru pracoval v obecnej kovárni až do roku 1913, kedy odišiel s rodinou do rakúskeho Angernu, ležiaceho na druhom brehu rieky Moravy. Tu zotrval do roku 1920, kedy sa presťahoval do Mástu (dnes súčasť Stupavy), kde pokračoval v kováčskej živnosti. Po odchode do dôchodku zanechal živnosť v Máste svojmu synovi Jozefovi, narodenému 22.3.1901 v Zohore.

Jozef sa vyučil za kováča u svojho otca počas pobytu v Angerne. Pracoval aj u viacerých majstrov v Rakúsku vo Walterskirchene, Gänsendorfe a Angerne ako tovariš. Po návrate na Slovensko absolvoval základnú vojenskú službu, v rámci ktorej získal v Košiciach 25. júna 1924 vysvedčenie pre podkúvanie koní a do-

bytka, potrebné pre otvorenie živnosti podľa pripravovaného zákona č. 259/1924. Po návrate z vojenčiny pracoval v kováčskej vyhni v obci Mást. V rokoch 1926 až 1929 absolvoval po vzore otca pracovný pobyt na farme v Argentíne. V roku 1930 sa vrátil a prevzal po otcovi kováčsku živnosť v Máste, ktorú vlastnil až do konca roka 1952, kedy živnosti boli zrušené.

Vojenská podkúvačská škola v Košiciach organizovala za 1. republiky odborný kurz pre vojenských podkúvačov v trvaní šesť mesiacov, na záver ktorého sa konala skúška pred komisiou, ustanovenou na skúšanie podkúvačov. Ak frekventant kurzu pri skúške uspel, komisia konštatovala, že príslušný absolvent osvedčil znalosť v podkúvaní koní a dobytká a uznáva sa tým za spôsobilého požiadať o výkon profesie podkúvačskej.

Skúška bola trojdenná a mala časť praktickú a teoretickú, každú klasifikovanú samostatne. Skúšobná komisia bola

Vysvedčenie absolventa podkúvačského kurzu

Zdroj: Archív ZM Skalica

trojčlenná, pozostávala z predsedu, učiteľa podkúvačstva a ďalšieho prísediaceho člena. Predsedom tejto komisie bol vládny radca med.vet. Rajmund Poštolka, vrchný veterinárny inšpektor veterinárskeho oddelenia poľnohospodárskeho referátu v Bratislave. Úspešný kandidát dostal po absolvovaní skúšky písomné vysvedčenie.

Rajmund Poštolka zaviedol tieto podkúvačské kurzy pri Vojenskej podkúvačskej škole v Košiciach, na ktorých participovali aj civilní frekventanti už v roku 1919, ako aj podkúvačské skúšky, ktorých sám bol, ako je aj vyššie uvedené, predsedom.

Keď zoberieme do úvahy, že za optimálnu dobu pre obnovu podkúvania sa považuje interval šesť týždňov, pre majiteľa koňa bola každá návšteva u podkúvača dôležitým momentom v starostlivosti o jeho zdravie a pohodu. Jej pravidelné konanie malo vplyv na priaznivý zdravotný stav a podmieňovalo dobrú pracovnú schopnosť koňa, ktorá tak mohla pretrvávajúť až do vysokého veku. Pri širokej škále využitia na prácu v poľnohospodárstve, lesníctve, doprave, pri službe v armáde, v dostihovom športe či pri každom inom využití, bola potreba a význam podkúvačstva jasná, i keď v klasickej podobe má toto remeslo dnes už svoju zlatú éru za sebou. Pre jeho potrebnosť v priebehu storočí, nepochybné preventívne pôsobenie a zvyšovanie nominálnej hodnoty koňa si podkúvačstvo zasluhuje spoločenské uznanie a ocenenie. A pokiaľ ide o samotné remeslo je jasné, že kým budú existovať kone, bude treba aj podkúvačov.

Nie je úmyslom tejto publikácie zmapovať sieť živností podkúvačských majstrov na Záhorí, zmienka o nich sa občas vyskytuje ako o remesle, majúce svoje miesto po boku zverolekárskej profesie. A niekedy sa spolu aj prelínali. Na ilustráciu nech posluží nasledovný príklad.

Za 1. Československej republiky boli na Myjave traja kováči. Hlavnou náplňou ich činnosti bolo v prvom rade podkúvanie koní. Jeden z týchto majstrov, istý Daniš Zeman, okrem podkúvania sa vyznal aj v neduhoch koní a medzi kopaničiarmi pôsobil ako ľudový zverolekár. A nielenže vedel poradiť pri problémoch s koňom, keď bolo treba, vytrhol zuby i gazdovi.

Veterinárna medicína na Slovensku na prelome 19. a 20. storočia

Koniec stredoveku nebol bez udalostí, najmä ak zoberieme do úvahy morové epidémie, ktoré boli zavlečené kupcami z Blízkeho východu do Janova v 14. storočí a rozšírili sa v Taliansku, Francúzsku, Anglicku, Nemecku a veľmi skoro i v Rusku. Uvádza sa, že za obeť im padla asi tretina obyvateľstva Európy. Morové vlny postihovali európsky kontinent aj v nadchádzajúcich storočiach, krajiny Rakúskeho cisárstva nevynímajúc. Dodnes to dokladujú morové stĺpy, vztýčené z vďaky za ukončenie morovej epidémie na mnohých miestach Európy. Keď už mor bol zažehnaný, v 19. storočí sa o slovo prihlásila ďalšia pliaga - cholera.

Okrem chorôb postihujúcich obyvateľstvo aj zvieracie nákazy pokračovali v šírení sa po celom území kontinentu. V nekontrolovanej situácii za neustálych vojen a stavovských povstaní mor dobytka, vyskytujúci sa na európskom kontinente mal v 1. polovici 18. storočia za následok úhyn dvoch miliónov kusov hovädzieho dobytka, ktorého stavy decimovali aj ďalšie choroby, ako napr. pleuropneumónia, antrax či iné nákazy. Spôsobili, že za toto storočie celkove uhynulo v Európe neuveriteľných 200 miliónov kusov zvierat.

Maleus a influenza sa šírili u koní, kiahne v chovoch oviec a besnota a psinka medzi psami, ak spomenieme len najvýznamnejšie zvieracie nákazy, ktoré zúrili na kontinente počas tohto obdobia. Veľa chorôb prenosných zo zvierat na človeka, obzvlášť antrax a besnota, spôsobovali úmrtia i medzi ľuďmi. Neúspešnú kontrolu situácie ovplyvňoval v prvom rade nedostatok vhodne vyškoleného a správne motivovaného personálu, ako aj absencia účinného prístupu štátu pri zavádzaní efektívnych opatrení na tlmenie zvieracích nákaz.

A práve v tomto chaose sa rodí moderná veterinárska profesia. Dochádza k spoznaniu mechanizmu prenosu ochorení a zavedeniu opatrení, pomocou ktorých sa dá predchádzať vypuknutiu nákazy a viesť k jej tlmeniu. Izolovanie zvierat v postihnutých lokalitách, odstraňovanie uhynutých, oddeľovanie zdravých zvierat od chorých, sanitácia – to boli opatrenia, ktoré sa začali všeobecne používať ako bežná prax a bezpochyby značne prispeli k následnej likvidácii nákaz. A to všetko ešte predtým, než znalosti a možnosti boli dostupné na potvrdenie teórií o pôvodcoch nákaz a o nákazlivosti chorôb.

Možno najvýznamnejším vývojom v hľadaní východiska zo zmätku v minulosti bolo poznanie, že veterinárska veda je samostatná odnož vyššieho učenia. So založením prvých štátom podporovaných veterinárskych škôl v Lyone (1762) a neskôr v Alforte pri Paríži (1766) sa otvorili dvere pre aplikovanie vedecky podloženej veterinárnej medicíny do jej dlho existujúceho, avšak stále empirického rámca. V tejto súvislosti je vhodné si pripomenúť meno muža, ktorý sa o vznik veterinárskeho školstva zaslúžil. Bol ním Francúz Claude Bourgelat (1712-1790), pôvodne advokát a neskôrší veliteľ jazdeckej akadémie v Lyone.

V nastúpenom trende sa pokračovalo a do konca 18. storočia bolo v Európe založených 17 zverolekárskeho škôl. Vedľa toho boli zriadené viaceré malé školy v Taliansku a katedry zverolekárstva pri lekárske fakultách univerzít.

V rámci reformných snáh Márie Terézie a Jozefa II. v oblasti univerzitného školstva usmerňovali cisárski radcovia (najmä protomedikus Gerard van Swieten)

pozornosť vládarov aj na zverolekárstvo. Medzi novozavedenými učebnými predmetmi na lekárske fakultách bola náuka o zvieracích nákazách, ktorá bola povinná pre úradných lekárov a chirurgov.

V rámci Rakúsko – Uhorskej monarchie boli zriadené katedry zverolekárstva pri Lekárskej fakulte vo Viedni (1775), Prahe (1784), Budapešti (1787), Krakove, Lvove (1803) a tiež v Olomouci (1804). Na týchto katedrách pracovali viacerí učitelia pôvodom zo Slovenska, medzi ktorými najvýznamnejším bol prof. Dr. med. a zverolekár Pavel Adámi, vedúci katedry zverolekárstva vo Viedni (1775–1780) a Krakove (1804–1809).

Neúspechy v boji proti zvieracím nákazám a hromadným ochoreniam vo všeobecnosti, ako aj konkrétne zmeny v spoločenskom a hospodárskom živote si naliehavo žiadali vytvorenie podmienok pre cieľavedomé a úspešné tlmenie nebezpečných nákaz a pre liečenie hospodársky a zdravotne významných chorôb zvierat na racionálnom, resp. vedeckom podklade. To viedlo k zakladaniu zverolekárske škôl a školeniu odborných veterinárnych kádrov na úrovni vtedajších vedomostí.

Prvú takúto školu vo Viedni „K.k. Pferde-Curen und Operationschule“ založil zverolekár talianskeho pôvodu Lodovico Scotti v roku 1767. Táto trvala do roku 1777, kedy po jej zániku J.G. Wolstein založil novú, tzv. Druhú zverolekársku školu. Táto prešla pohnutými dejinami a postupne sa z nej vyvinula univerzita, ktorá v modernej podobe existuje podnes. Viazalo sa k nej pôsobenie českých učiteľov, medzi ktorými najznámejšími boli Jan Knobloch a Ignác Josef Pešina.

Budapeštianska zverolekárska škola, ako vlastná a samostatná inštitúcia vznikla osamostatnením sa katedry zverolekárstva na lekárskej fakulte v roku 1851 a na jej vývoji možno rozpoznať viacero období. Keďže v Budapešti študovalo najviac poslucháčov pochádzajúcich zo Slovenska, priblížme si jej vývoj o niečo podrobnejšie.

- Peštiansky zveroliečiteľský ústav (1851-1875). Štúdium bolo spočiatku jedno-ročné a navštevovali ho hlavne kováči a podkúvači. V 1857 sa síce zaviedol troj-ročný kurz, ale v roku 1859 sa musel skrátiť na dva roky, lebo záujem o zverolekárstvo ako osobitné povolanie bol v tom čase z rôznych dôvodov malý, čo sa prejavovalo v nízkom počte poslucháčov. Na prijatie do kurzu stačila ukončená ľudová škola.
- Uhorský kráľovský zverolekárske ústav (1875-1890). Štúdium bolo trojročné a podmienkou na prijatie bolo šesť tried základnej školy.
- Uhorská kráľovská zverolekárska akadémia (1890-1899). Štúdium sa predĺžilo na štyri roky, ale požiadavky na prípravné vzdelanie poslucháčov sa nezvýšili.
- Uhorská kráľovská vysoká škola zverolekárska (1899-1933). Podmienkou pre prijatie sa stala stredoškolská maturita. Dĺžka štúdia sa nezmenila, zostala rovnaká, teda osem semestrov. Bola to už moderná vysoká škola, ktorá v roku 1906 získala právo promócie, t.j. právo udeľovať titul doktora veterinárnej medicíny a v roku 1917 právo voľby rektora. V škole pôsobili ako akademickí funkcionári a vedecké kapacity profesori pôvodom zo Slovenska - epizootológ a prvý menovaný rektor František Hutýra, svetoznámy internista Jozef Marek, parazitológ Alexander Kotlán a patologický anatóm Karol Jármay, ktorí sa zaslúžili o vysokú úroveň a svetovú povest budapeštianskej Vysokej školy zverolekárskej.

V Habsburskej monarchii pôsobila ešte jedna zverolekárska škola, založená v roku 1880 v Ľvove, keďže v tom čase Halič bola súčasťou Rakúska. Študovalo na nej 53 poslucháčov českej národnosti a pokiaľ je známe, iba jeden študent zo Slovenska. Poslední absolventi boli z roku 1917.

Rozvoj miest, remesiel, rast počtu obyvateľstva ako aj začiatok priemyselnej revolúcie v 19. storočí viedli k prílivu pracovných síl z vidieka do miest. To vyvolalo zmenu prevažne samozásobiteľského princípu, charakteristického pre vidiecke komunity a vyžiadalo si potrebu zvýšenej produkcie potravín pre zabezpečenie výživy mestského obyvateľstva. Odrazilo sa to v rozvoji chovateľstva zvyšovaním stavov hospodárskych zvierat, používaním úžitkovejších plemien a zavádzaním kontroly ich úžitkovosti. Niektoré odvetvia priemyslu dokonca ovplyvnili v určitom zmysle aj živočíšnu výrobu, napr. rozmáhajúci sa textilný priemysel favorizoval chov oviec.

Novým pomerom a požiadavkám sa prispôbovala veterinárska služba zdokonaľovaním svojej organizácie. Od prvých, len sčasti dodržovaných, ináč iba čiastkových a nekompletných veterinárno-polícijných nariadení v období osvieteniského absolutizmu 18. storočia, sa postupne vytvára ucelený systém veterinárskeho zdravotníctva. Pokiaľ ide o Uhorsko, v roku 1836 bol vytvorený úrad uhorského krajinského zverolekára. Prvým zverolekárom Uhorského kráľovstva sa stal v roku 1838 vojenský chirurg a magister veterinárstva Jan Vilém Zlámal, ktorý pochádzal z Hanej na Morave. Boli vydané nasledovné významné legislatívne normy:

- Zákonný článok č. 20/1874 o ustanoveniach proti východnému dobytčiemu moru, čo bol uhorský veterinárno-zdravotný zákon. Hlavnú zásluhu na jeho vypracovaní mal J.V. Zlámal. Túto veľmi nebezpečnú nákazu utlmili v Rakúsku v 1880, v Uhorsku a Nemecku v 1881.
- Zákonný článok č. 7/1888 o zriadení veterinárneho zdravotníctva (na Slovensku platil až do roku 1943).
- Zákonný článok č. 17/1900 o zoštátnení verejnej veterinárskej služby.
- Nariadenie uhorského Ministerstva orby z roku 1908, č. 54.300 o prehliadke jaťočných zvierat, mäsa, ako aj o dozore nad obchodom s hydinou, rybami a zverinou, vydaného na základe zákonného článku 14/1876.

Organizácia veterinárskej služby podliehala mnohým premenám, ktoré boli väčšinou dôsledkom politických a hospodárskych zmien. Do roku 1918 bol v každom okrese jeden okresný zverolekár, mestá a obce mohli zamestnávať mestských a obecných zverolekárov (hlavne na bitúnkoch, ktoré spadali pod správu miest a obcí) s prípadným právom vykonávania súkromnej praxe. Ústavy pre chov koní si mohli držať svojich „podnikových“ zverolekárov. S povolením hlavného okresného zverolekára sa mohli v obciach usadiť súkromní zverolekári. Hlavní okresní zverolekári boli menovaní do úradu Ministerstvom orby v Budapešti, mestskí a obecní zverolekári boli vyberaní konkurzom.

Dňa 28. októbra 1918 vyhlásil Československý národný výbor v Prahe vznik samostatného Československého štátu. Národné zhromaždenie na svojom 1. zasadnutí dňa 14. novembra 1918 prehlásilo detronizáciu dynastie Habsburgovcov a zvolilo za prezidenta republiky T. G. Masaryka. Prvý zákon NZ „o zriadení samostatného štátu Československého“ ponechal v platnosti všetky rakúske a uhorské zákony.

Vláda Československej republiky vymenovala ministerského radcu med. vet. Jana Hamra do funkcie hlavného veterinára a poverila ho organizovaním veterinárskej služby v novom štáte. V roku 1919 vymenoval minister poľnohospodárstva vrchného štátneho zverolekára Rajmunda Poštolku za vrchného veterinárskeho inšpektora, a poveril ho správou veterinárskeho oddelenia poľnohospodárskeho referátu pri Ministerstve s plnou mocou pre správu Slovenska, zodpovednej Ministerstvu vnútra, a dočasne aj vedením agendy dištriktuálneho veterinárskeho inšpektorátu v Bratislave.

Od roku 1918 do roku 1939 bola štruktúra veterinárskej služby nasledovná:

- okresní zverolekári ako veterinárni referenti okresného úradu,
- mestskí a obecní zverolekári,
- súkromní zverolekári,
- veterinárni lekári v ústavoch pre chov koní (Nitra, Prešov, Horné Motešice, Topoľčianky).

Veterinárnu službu na Slovensku riadil v tom čase Krajinský úrad – veterinárny odbor (R. Poštolka) prostredníctvom zverozdravotných dozorcov. V rámci župnej reorganizácie sa v roku 1923 utvorilo na Slovensku šesť žúp (z pôvodných 16), v ktorých vykonávali svoju činnosť župní zverolekári - dr. Kvapil v Nitre, dr. Skuhra v Banskej Bystrici, dr. Bohuš v Košiciach, dr. Šulek v Trenčíne. V júli 1923 sa stal župným zverolekárom v Bratislave dr. Bednárík.

Po vzniku novej republiky bol na Slovensku veľký nedostatok kvalifikovaných odborníkov, či už vysokoškolských a stredoškolských učiteľov, lekárov, sudcov, úradníkov, technického personálu a samozrejme tiež aj zverolekárov. Situáciu zhoršovala aj skutočnosť, že nie všetci, ktorí za Uhorska zastávali miesta v štátnom aparáte, boli ochotní vstúpiť do služieb nového štátu. Problém sa riešil tým, že do civilnej sféry prichádza na Slovensko niekoľko tisíc českých úradníkov, inteligencie, technického personálu a iných, ktorí nastupujú na neobsadené miesta.

Stavy zverolekárov na Slovensku sa počas 1. republiky menili, ale v konečnej fáze mohlo v službe pracovať spolu okolo 200 zverolekárov. Tento odhad je v súlade s údajom v Zozname veterinárov Slovenskej republiky k 1. januáru 1942, v ktorom je uvedených celkove 191 zverolekárov. Tento počet rozhodne nebol dostatočný. Vieme, že po rozpade 1. republiky sa istá časť českých veterinárov vrátila späť do Česka a tento exodus sa bezpochyby odrazil aj na počte zverolekárov uvedených v citovanom zozname.

Další údaj o stave veterinárov (z neskoršieho obdobia) sa nachádza v správe prednostu veterinárneho odboru Povereníctva pôdohospodárstva a pozemkovej reformy dr. Adamaťa „Stav veterinárov na Slovensku k 1. marcu 1949“, vypracovanej ako podkladový materiál pre vytvorenie Vysokej školy veterinárskej v Košiciach. V nej sa uvádza, že vo všetkých sektoroch služby pracovalo vtedy 231 veterinárov, čo bolo len mierne navýšenie oproti stavu z čias 1. republiky. V správe sa ďalej uvádza, že skutočná potreba je 620 veterinárov, takže chýba takmer 400 kvalifikovaných odborníkov.

Výchovu potrebných veterinárnych kádrov za 1. republiky riešil zákon č. 76 z 12. decembra 1918, ktorým bola konštituovaná Vysoká škola veterinárska v Brne. Bola prvou vysokou školou, ktorú zriadili po vzniku Československej republiky. Výučba v priestoroch novozriadenej školy sa začala od zimného semestra

školského roku 1919/1920. Výučba v škole sa zameriavala predovšetkým na terapiu, ako si to vyžadovala vtedajšia činnosť praktického zverolekára.

Keďže škola bola popri Štátnom diagnostickom a séroterapeutickom ústave v Ivanoviciach na Hanej jediným vedeckým veterinárskym zariadením na celom území nového štátu, musela, reagujúc na vtedajšie požiadavky, zabezpečovať aj výskum, sčasti aj laboratórnu diagnostiku a vedecko-technický pokrok v oblasti veterinárskej služby.

Veterinárna diagnostika a výroba očkovacích látok, po prechodnom období v Prahe, bola v roku 1921 definitívne riešená zriadením Štátneho diagnostického a séroterapeutického ústavu v Ivanoviciach na Hanej, ktorý zabezpečoval vyšetrovanie patologického materiálu z celej republiky. Sem smerovali aj vzorky zo Slovenska, zasielané poštou alebo po železnici podľa zásad, sotva sa líšiacich od požiadaviek platných aj dnes.

Vzorky na diagnostické vyšetrenie zo Slovenska sa teda zasielali do celoštátneho ústavu v Ivanoviciach na Hanej. Pre Podkarpatskú Rus vybudovali v roku 1923 vojenský veterinári Štátnu veterinárnu diagnostickú stanicu v Užhorode, ktorá prijímala patologický alebo podozrivý materiál na vyšetrenie tiež od civilnej veterinárskej služby, a to aj z oblasti východného Slovenska. V roku 1927 prešla stanica do civilnej správy ministerstva poľnohospodárstva. Vykonávala predovšetkým diagnostiku antraxu, v tomto teritóriu značne rozšíreného. V rokoch 1929 – 1933 prevzal jej vedenie MVDr. Norbert Weidlich, ktorý mal najväčšiu zásluhu na jej úspešnej činnosti.

V roku 1929 vypukla ťažká hospodárska kríza, ktorá citeľne postihla aj poľnohospodárstvo a doľahla tiež na súkromných i komunálnych zverolekárov, menovite na Slovensku a v bývalej Podkarpatskej Rusi. Situáciu dokumentuje príspevok vo vtedajšej odbornej tlači z roku 1934. Poukazuje na situáciu v oblasti Spiša, kde v obciach (predtým mestečkách) bolo hodne systemizovaných komunálnych veterinárskych pozícií. Obce mali zo zákona nariadené vydržiavať svojho pragmatikálneho zverolekára, ktorý vykonával odbornú prehliadku mäsa, zabezpečoval, že chov dobytku bol pod kontrolou odborníka a že nedostatky, obzvlášť v hygiene ustajnenia, sa odstraňovali. Úpravou nových obecných štatútov sa tieto miesta začali rušiť a meniť na nedefinitívne zmluvné miesta. Po zrušení bolo vidieť, že chýba stála veterinárska kontrola, pričom aj v ďalších príspevkoch z rokov 1933 a 1937 sa upozorňuje na neudržateľné postavenie najmä súkromných zverolekárov, ktorí musia zvädzať každodenný boj o svoje existenčné prežitie.

V roku 1934 sa stal hlavným veterinárnym radcom a prednostom veterinárneho oddelenia Krajinského úradu v Bratislave MVDr. Milan Kukliš, jediný syn mlynára z Kunova, dnes predmestia Senice. Bol absolventom budapeštianskej školy (1905), doktorát získal v roku 1934 v Brne. O dva roky neskôr, v 1936, uviedli do činnosti Ústav mesta Bratislavy pre skúmanie potravín živočíšneho pôvodu, o vybudovanie ktorého sa zaslúžil magistrátny veterinárny radca MVDr. Pavel Opluštil, neskorší zakladateľ a prezident Slovenskej zverolekárskej komory (po roku 1939) a hlavný redaktor odborného mesačníka „Slovenský veterinár“.

Koncom roka 1939 vznikol Štátny diagnostický veterinárny ústav v Bratislave. Zameriaval sa na laboratórnu diagnostiku nákaz domácich zvierat. Prvým riaditeľom ústavu sa stal už spomínaný MVDr. Norbert Weidlich, potom v rokoch

1942 až 1958 MVDr. František Nižňanský. Z dostupných prameňov vieme, že v roku 1949 bola v Košiciach založená Diagnostická veterinárna stanica so sídlom na ulici Ferka Urbánka, ktorej zakladateľom a prvým prednostom bol MVDr. Augustín Sokol. Po roku ho vo funkcii nahradil MVDr. Rudolf Polóny.

Počas 1. republiky študovalo a získalo kvalifikáciu na Vysokej škole zverolekárskej v Brne takmer 160 poslucháčov zo Slovenska. Populačne silnejšie ročníky vznikali hlavne po roku 1930, kedy každoročne promovalo okolo 10 - 12 študentov. Z tejto generácie okrem už spomínaných pochádzali I. Brauner, M. Ferjenčík, J. Gdovín, J. Hovorka, M. Kvetko, L. Landau, F. Nižňanský či A. Sokol - ak v abecednom poradí spomenieme len niektorých, ktorí v nasledujúcich obdobiach zohrali významnú úlohu pri formovaní, organizácii a riadení veterinárskej služby či etablovaní veterinárskeho školstva na Slovensku.

V rokoch 1939 až 1945 bolo v rámci Ministerstva hospodárstva Slovenského štátu zriadené veterinárne oddelenie, ktorého prednostom bol vládny radca MVDr. Milan Kukliš. V týchto rokoch boli na župných úradoch zriadené veterinárne referáty a na úrovni okresov pôsobili okresní zverolekári, ako referenti okresných úradov.

Kontrola hygieny potravín živočíšneho pôvodu

Za 1. republiky československé Štátne vyšetrovacie ústavy poľnohospodárske v Bratislave a Košiciach prevzali do svojej pôsobnosti bývalé uhorské vyšetrovacie stanice. V roku 1922 boli pri týchto ústavoch za účelom zdravotnej kontroly a hodnotenia potravín a vôd zriadené tzv. oddelenia pre skúmanie potravín, a to na základe zmluvy medzi ministerstvom poľnohospodárstva a ministerstvom zdravotníctva z roku 1921. Odborne a hospodársky podliehali pod ministerstvo zdravotníctva.

V roku 1936 vybudovali a uviedli do činnosti Ústav mesta Bratislavy pre skúmanie potravín živočíšneho pôvodu. O jeho vybudovanie sa zaslúžil magistrátny veterinárny radca MVDr. Pavel Opluštil, ktorý sa stal aj jeho riaditeľom. Bol to prvý ústav tohto druhu v Československu vôbec a prvé vedecké veterinárske pracovisko na Slovensku. Ústav fungoval až do roku 1952, kedy prešiel do hygienických zariadení novozriadenej Mestskej hygienicko-epidemiologickej služby pre územie mesta Bratislavy. S touto ustanovizňou sa viaže aj pôsobenie MVDr. Imricha Hudeca vo funkcii šéfa potravinárskej služby v Bratislave.

V období 1. republiky boli vydané nasledovné právne predpisy a nariadenia, ktoré sa vzťahovali na zaobchádzanie s potravinami a produktmi živočíšneho pôvodu, resp. na výkon zdravotného dohľadu:

- Zákon č. 322/1920, ktorým štát prebral zdravotno-policačné výkony. Podľa § 4 sa zdravotnej polícii týkalo aj vyšetrovanie potravín včítane mäsa, tiež zdravotný dohľad nad dobytčími trhmi a priehonom dobytky, ako aj zdravotný dohľad nad šarhovstvom a nad mrchoviskami.
- Vládne nariadenie č. 75/1934 Zb. o výrobe a obchode s mliekom a mliečnymi výrobkami stanovovalo podmienky pri spracovaní a manipulácii s týmito produktmi živočíšneho pôvodu.

- Výnos Ministerstva veřejného zdravotnictví z 12. decembra 1934 č. 22.541, ktorým nadobudli platnosť všetky kapitoly, ktoré vyšli v zôšitovom nariadení Potravinárskeho kódexu československého.

Za dvadsať rokov trvania 1. republiky nebolo Národné zhromaždenie ako zákonodarca, pre rôznorodé rezortné a politické záujmy schopné zjednotiť zdravotnícke a veterinárno-medicínske predpisy ani na úseku dozoru nad potravinami, hoci sme mali ministerstvo unifikácií, ktorého úlohou bolo zjednotenie zákonov v Československej republike, alebo vydanie takýchto vlastných predpisov. A tak v tejto oblasti dlhší čas naďalej platili v Čechách a na Morave staré rakúske zákony a na Slovensku základné uhorské zákony, vydané väčšinou ešte na konci 19. storočia.

Veterinárni lekári staršej generácie

Začiatok formovania veterinárskej služby ako výkonného orgánu štátnej moci v Uhorsku siaha do roku 1836, kedy bol vytvorený úrad uhorského krajinského zverolekára. Právomoc úradu sa vzťahovala aj na územie dnešného Slovenska, ktoré v tom čase bolo súčasťou Uhorska. Ako už bolo vyššie uvedené, prvým zverolekárom Uhorského kráľovstva sa stal Jan Vilém Zlámal, ktorý nastúpil do úradu v roku 1838. Z jeho iniciatívy došlo k vytvoreniu prvých veterinárnych noriem, zameraných v prvom rade na tlmenie moru dobytky, ako aj na výkon prehliadky mäsa jatočných zvierat.

Na zabezpečenie týchto úloh bola vytvorená organizačná štruktúra veterinárskej služby, podliehajúca pod Ministerstvo orby v Budapešti. V jej rámci bol v každom okrese vytvorený úrad okresného zverolekára, ktorý bol zároveň aj členom mestského zastupiteľstva. Mestá a obce mali za povinnosť zamestnávať mestských a obecných zverolekárov, ktorí vykonávali prehliadku mäsa na bitúnkoch, dozerali na zdravotný stav najmä úžitkových zvierat v služobne pridelenom obvode a zadarmo ošetrovali kone resp. plemenné býky v držbe mesta alebo obce. Liečením zvierat sa mohli zaoberať aj súkromní zverolekári. Úrad okresného zverolekára sa viazal na vytvorenie príslušného slúžneho obvodu (okresu) a na možnosť fyzicky obsadiť takého miesta kvalifikovaným zverolekárom.

V rámci Nitrianskej župy sa Senica prechodne stala v rokoch 1850-1961 okresom, avšak definitívne sa ním stala až v roku 1872. Z dostupných zdrojov sa dozvedáme, že na prelome 19. a 20. storočia existovalo v rámci slúžnovského úradu v Senici aj veterinárske oddelenie, kde okresný zverolekár mal pridelenú svoju osobitnú miestnosť.

Na Myjave sa opätovne obnovuje administratívny okres v poslednej tretine 19. storočia. V období pred 1. svetovou vojnou pôsobil v rámci personálu okresného úradu aj zverolekár. Ďalej vieme, že v Myjave existoval pred koncom 19. storočia obecný bitúnok, ktorý bol odstránený v rámci ďalšej obecnej výstavby. Je možné, že prehliadku mäsa na bitúnku vykonával veterinárny lekár.

Malacky, zemepánske mestečko od roku 1573, stáva sa v roku 1850 sídlom okresu, ktorý trval 110 rokov až do roku 1960, kedy v rámci nového administratívno-správneho usporiadania bol zrušený. Okresom sa mesto stalo opäť v roku 1996.

Mesto Skalica sa stala sídlom novovytvoreného okresu v roku 1923, ktorý trval až do novej územnej reorganizácie v roku 1960, kedy bola začlenená do veľkého senického okresu. Od roku 1996 sa opäť stala okresným mestom.

Zmeny po zrušení poddanstva v roku 1848 a s ním súvisiace majetkové zmeny v druhej polovici 19. storočia sa pozitívne odrazili v živote slovenských roľníkov, najmä sedliakov a v majetkovom vzostupe, s ktorým ruka v ruke rástla aj ich všeobecná vážnosť v príslušnej dedine či mestečku. Dôsledkom tohto procesu bola snaha zabezpečiť potomkom vzdelanie, najlepšie vysokoškolské a tiež budovanie honosnejších sídiel, odlišujúcich sa od svojho okolia. Jedným z takýchto zachovaných objektov je dom so súpisným číslom 282 na dnešnej Bratislavskej ulici v Kútoch, z ktorého pochádza viacero významných osobností slovenskej inteligencie, a čo je pre nás dôležité, bol aj rodiskom zverolekára. S domom sú spojené osudy príslušníkov rodiny Stankovej, ako pôvodných majiteľov i ďalších, ktorí tu bývali po nich.

Dňa 11. mája 1869 sa v ňom narodil Ján Stanek. Bol vysokoškolsky vzdelaný, pôsobil ako zverolekár za Rakúsko-Uhorska v srbskom Petrovci, neskôr v Myjave. Vlastnícky podiel tu mal do roku 1913 aj Ján Balga, narodený v Kútoch v roku 1855. Jeho druhou ženou bola vdova po Imrichovi Stankovi, matka vyššie uvedeného zverolekára Jána Stanka. Mal dcéru Jozefínu Balgovú, ktorá bola matkou skladateľa a národného umelca Eugena Suchoňa.

Keď vezmeme do úvahy, že Ján Stanek mohol získať veterinársku kvalifikáciu okolo roku 1894, potom roky pracovať v Petrovci a neskôr sa vrátiť späť na Slovensko, tak za najvhodnejšiu dobu pre takéto rozhodnutie sa nám javí vznik Československej republiky v roku 1918. Ak je tento predpoklad správny možno sa domnievať, že Ján Stanek pracoval v Myjave počas rokov existencie 1. republiky, i keď dĺžku a okolnosti jeho pôsobenia nepoznáme.

Z obdobia pred 1. svetovou vojnou sa treba zmieniť o Júliusovi Bognerovi (1876 – po roku 1940), absolventovi Vysokej školy zverolekárskej v Budapešti, na ktorej po promócii pôsobil ako odborný asistent. Neskôr sa venoval terénnej praxi a pôsobil ako praktický zverolekár v Holíči, Leviciach, Šahách a v Banskej Štiavnici. Jeho pôsobenie v Holíči možno datovať do rokov 1910 až 1915, teda do obdobia ešte pred 1. svetovou vojnou. Bogner bol veterinárny lekár - publicista, ktorý prispieval do maďarských a nemeckých odborných časopisov.

Stojí za povšimnutie, že z regiónu Záhoria pochádzalo viacero zverolekárov, ktorí sa narodili na prelome 19. a 20. storočia a patrili medzi prvých absolventov Vysokej školy veterinárskej v Brne. Významné miesto medzi nimi má hlavný radca dr. Rudolf Morbacher (Holíč), ktorý pôsobil v Piešťanoch a na Povereníctve pôdohospodárstva a pozemkovej reformy (PPPR) v Bratislave, ako aj dr. Július Liebenberger z Plaveckého Mikuláša, okresný zverolekár v Liptovskom Svätom Mikuláši, ktorý bol možným kandidátom na obsadenie miesta prednostu pôrodníckej kliniky na vznikajúcej Vysokej škole veterinárskej v Košiciach. Medzi ďalšími figurujú med. vet. Ján Šara, pôvodom zo Skalice, ktorý pôsobil v Dunajskej Strede, Karol Neubauer (Vysoká pri Morave) a zverolekári pochádzajúci z Holíča a okolia - Valentín Weiskopf (Kopčany), Bedrich Fischer alias Miroslav Rybár (Holíč), pôsobiaci v Šahách a Liptovskom Hrádku, Štefan Löffler (Holíč), či Alfréd Szobihárd, pôvodom zo Stupavy.

Med. vet. Ludevít Fürstenzeller (1891-1962) bol vôbec prvým Záhorákom, ktorý absolvoval Vysokú školu veterinársku v Brne. Pochádzal zo Šaštína, kde sa narodil v roku 1891 a veterinársku kvalifikáciu získal v roku 1922. Ako praktický zverolekár vykonával väčšinu svojej praxe v Šaštíne a na okolí, iba na konci kariéry pracoval ako bitúnkový veterinár v Senici. Po odchode do dôchodku v roku 1958 ho na tomto mieste vystriedal MVDr. Jozef Bednárik. Syn zverolekára Fürstenzellera Pavol bol akademický maliar, ktorý žil a pôsobil v Skalici.

Med. vet. Vojtech Polónyi pochádzal zo Senice, kde sa narodil v roku 1897. Veterinársku kvalifikáciu získal na Vysokej škole veterinárskej v Brne v roku 1924. Po nástupe do zamestnania pracoval ako praktický zverolekár v Senici a okolitých obciach.

Po vzniku 1. republiky prichádza do Senice MVDr. Petr Štěpán (narodený v roku 1892 vo Frenštáte pod Radhoštěm), ktorý nastúpil do funkcie ako okresný zverolekár. Bol absolventom Vysokej školy veterinárskej v Brne (v roku 1922),

kde o rok neskôr získal doktorát. Na Slovensko prišiel v roku 1923-1924, ako jeden zo skupiny 40-tich českých zverolekárov, obsadzujúcich voľné miesta okresných veterinárov. V Senici pôsobil až do zániku 1. republiky, kedy sa v roku 1939 vrátil späť do Česka. Veterinárskymi lekármi sa stali aj jeho dvaja synovia – dvojčatá.

V Holíči podľa pamätníkov pôsobil po 1. svetovej vojne aj dr. Jozef Baránek, rodák z Holíča a absolvent brnianskej Vysokej školy veterinárskej v roku 1923. Doktorát získal v nasledujúcom roku 1924. V Holíči pôsobil pred odchodom do Trnavy, kde sa stal v roku 1940 okresným veterinárnym lekárom. Bol tiež podpredsedom Zverolekárskej komory za Slovenského štátu.

V roku 1934 sa hlavným veterinárnym radcom a prednostom veterinárskeho oddelenia Krajsinského úradu v Bratislave stal MVDr. Milan Kukliš (1885 až 1967), rodák z Kunova, dnes predmestia Senice. Pochádzal z významnej a národne angažovanej mlynárskej rodiny, ktorá v štyroch generáciách prevádzkovala Horný a Dolný mlyn v Kunove - od roku 1796 až do roku 1920. Jeho otec Jozef, ktorý mlynárčil na Dolnom mlyne, bol v roku 1918 aj miestnym veliteľom Národnej gardy.

Jeho jediný syn v rodinnej tradícii v otcových šľapajach však nepokračoval. V roku 1908 získal veterinársku kvalifikáciu v Budapešti a doktorát na Vysokej škole veterinárskej v Brne v roku 1934. Ako šéf veterinárskej služby zotrval vo funkcii aj v rokoch 1939 až 1945, kedy veterinárske oddelenie bolo organizačne začlenené pod Ministerstvo hospodárstva Slovenského štátu. Vo funkcii šéfa veterinárskej služby ho v roku 1945 vystriedal MVDr. Jozef Bednárík, ktorý neskôr pracoval celých dvadsať rokov v oblasti Záhoria ako veterinárny lekár.

O jeho pôsobení počas tridsaťročného obdobia od promócie po jeho nastúpenie do úradu šéfa veterinárskeho oddelenia v roku 1934 nemáme informácie a nevieme ani, či v tom čase pracoval v okrese Senica. Po roku 1945, kedy bol stále ešte v aktívnom veku (mal 60 rokov), jeho stopy vedú na ÚŠVÚ v Bratislave, kde ho zamestnal riaditeľ ústavu dr. František Nižňanský.

V Skalici pôsobil za 1. republiky MVDr. Marián Rajčan a za Slovenského štátu zverolekár dr. Vojtech Klein, zamestnanec mesta a jediný zverolekár v okrese. Bol židovského vyznania. O vzťahu mesta k nemu vypovedá nasledovná skutočnosť: Zvlášť od roku 1942 sa vydávali tzv. žlté legitimácie – udelenie výnimky spod pracovnej a sústredovacej akcie Židov. Za jej vydanie sa muselo vopred zaplatiť v rozpätí od 100 do 1000 Ks, v závislosti od profesie žiadateľa. Zverolekárovi dr. Kleinovi a jeho rodine mesto Skalica zaplatilo 1000 korunový poplatok za vystavenie dokumentu. V Holíči v období 1. ČSR pôsobil med.vet. Josef Hubáček, ako súkromný zverolekár.

Počas vojnových rokov pôsobili vo veterinárnej službe dvaja senickí veterinári – MVDr. Štefan Vulgan a MVDr. Štefan Čulen, ktorí však boli pridelení do iných okresov. Na Záhorie sa dr. Vulgan vracia v roku 1945 ako okresný veterinár do Senice. V tom istom roku dr. Čulen prichádza v rovnakej kapacite do Skalice, odkiaľ bol v roku 1947 preložený do Senice. Detaily o ich pôsobení sú uvedené v tejto publikácii v kapitole „Medajlóny veterinárnych lekárov“.

Krátko pred koncom 2. svetovej vojny bol dňa 1. februára 1945 služobne prevelený do Holíča k evakuovanému žrebčínu z Topoľčianok MVDr. Štefan Hörmann, ktorý vo funkcii ústavného veterinárneho lekára zostal pracovať aj po

návrate štátneho žrebčína z Holíča do Topolčianok, kde pracoval až do roku 1964.

Po skončení 2. svetovej vojny nastupuje nová generácia veterinárov, z ktorých mnohí po štúdiu v zahraničí, najmä vo Viedni, dokončujú v rokoch 1946 – 1949 štúdium na Vysokej škole veterinárskej v Brne a nastupujú do praxe v personálnej „podvyživej“ veterinárskej službe. Na Záhorí medzi nich patrili dr. Eugen Zavilla, dr. Ján Rehák, dr. Emil Hladík a med. vet. Rudolf Turkovič.

V roku 1947 bol okresným veterinárnym lekárom pri ONV v Senici menovaný MVDr. Ján Zubaj, absolvent VŠV vo Viedni, ktorý po odchode zo Senice pôsobil v okresoch Svidník, Humenné a Šaľa a od 1971 ako epizootológ na ŠVS SR v Bratislave. V rovnakom časovom období pôsobil ako obvodný veterinárny lekár pri ONV v Senici aj MVDr. Anton Pižurný.

Do funkcie okresného zverolekára sa po dvojročnom pôsobení v Leviciach opäť vracia dr. Štefan Vulgan, ktorého zásluhou vznikla v Senici veterinárna nemocnica (otvorená 1. 7. 1959), ktorej sa stáva prvým riaditeľom. Po administratívno-správnej úprave Slovenska v roku 1960 bol dr. Vulgan preložený do Bratislavy a uvedený do funkcie krajského veterinárneho lekára.

Počas dekády päťdesiatych rokov pôsobilo v senickom resp. skalickom okrese viacero veterinárnych lekárov, medzi nimi dr. Jozef Venglarčík a dr. Imrich Lábady, ktorí podľa pamätníkov v živočíšnej výrobe pôsobili na veterinárnom obvode Dojč, dr. František Dostálek (obvod na VS Holíč), dr. Václav Buchta (do roku 1959 obvod Brezová pod Bradlom a VHS Myjava), dr. Jiří Lukšík (obvod Jablonica a Osuské) a dr. Ivan Trančík (obvod Sobotište), ktorí buď putovali po anabáze na Slovensku, alebo hľadali miesto, na ktorom by sa definitívne usadili.

Po vytvorení veľkého senického okresu v roku 1960 sa okresným veterinárom v Senici stáva MVDr. Štefan Čulen. Keďže nebol nomenklatúrnym kádom, v roku 1961 bol vo funkcii riaditeľa vystriedaný a v službe ďalej pôsobil ako okresný epizootológ. Jeho nástupcom sa stal MVDr. Štefan Hnát, ktorý bol v roku 1961 menovaný okresným veterinárnym lekárom a riaditeľom OVZ v Senici. Túto funkciu zastával až do roku 1967.

V okrese Skalica sa okresným veterinárnym lekárom v roku 1945 stáva MVDr. Štefan Čulen, a po ňom v roku 1947 med. vet. Rudolf Turkovič. Po jeho odchode do Malaciek na miesto okresného zverolekára prichádza med. vet. Karol Novodvorský (VŠV Brno, 1931) a po ňom v roku 1950 MVDr. Alojz Čáran. V roku 1955 bol do funkcie menovaný MVDr. Štefan Hnát, ktorý v nej pôsobil až do svojho preloženia do Senica v roku 1961.

Na Myjave v roku 1947 nastúpil do služby čerstvý absolvent Vysokej školy veterinárskej v Brne med. vet. Ladislav Bohuš, ktorý v okrese pobudol dva roky, kým v roku 1949 prešiel na ďalšie pôsobisko v okrese Žilina. Vo funkcii okresného zverolekára ho vystriedal MVDr. Eugen Zavilla, ktorý predtým pôsobil v Malackách a dva roky na Starej Turej. Vo funkcii pôsobil až do roku 1960, kedy sa Myjava stala súčasťou veľkého senického okresu a služba bola riadená z Okresného veterinárneho zariadenia v Senici.

Členom obecného zastupiteľstva v Malackách bol v rokoch 1914-1915 aj zverolekár Márton Mihály. Možno len predpokladať, že bol absolventom Vysokej školy zverolekárskej v Budapešti a vzhľadom na doložené členstvo v mestskom zastupiteľstve bol okresným zverolekárom. Dr. Márton sa usadil v Malackách,

kde si postavil vilku – dnes už neexistujúcu – na mieste medzi budovou okresného súdu a hasičskou zbrojnicou. Ako veterinárny lekár v Malackách a na okolí pôsobil až do konca 50-tych rokov.

Dr. Jan Profota (1889-1978) bol jedným z kontingentu českých zverolekárov, ktorí sa usadili na Slovensku. Pochádzal z obce Vacenovice v okrese Hodonín na Morave. Veterinársku kvalifikáciu získal v roku 1914 vo Viedni, doktorát v 1923 v Brne.

Po prvom pôsobisku vo Veľkých Kostoľanoch sa etabloval v Malackách, kde vykonával zverolekársku prax a postavil si rodinný dom, v ktorom býval až do smrti. Dr. Profota pracoval v Malackách bez prerušenia aj za Slovenského štátu. Do starobného dôchodku odišiel v roku 1964 po reorganizácii okresov, už ako zamestnanec OVZ Senica. Autor tejto publikácie po návrate zo základnej vojenskej služby prevzal po ňom v roku 1964 obvod Plavecké Podhradie.

Dalším českým zverolekárom pôsobiacim v Malackách bol MVDr. Osvald Zicha. Narodil sa v roku 1887 v Drásove, okres Příbram, veterinársky diplom získal v 1911 vo Viedni a doktorát v 1924 v Brne. Do Malaciek bol preložený z miesta okresného zverolekára v Trnave, keď odoprel dať požadovaný úplatok. V Malackách nastúpil k okresnému úradu dňa 1. mája 1931, kde pôsobil až do rozpadu republiky. Po vojne sa opäť hlásil do Malaciek, kde „zasadol“ - ako v liste uvádza - už dr. Profota. Je evidentné, že ich vzťahy neboli bez problémov. Po roku 1948 bol daný k dispozícii zemskému úradu v Prahe. S dvomi synmi – lekármi, ktorí pracovali na Karlovej univerzite v Prahe publikoval v rokoch 1947 – 1961 niekoľko odborných článkov. V roku 1971 požiadal o vystaňovanie do NSR a jeho žiadosti bolo vyhovené.

V okrese Malacky nastúpil vo februári 1941 ako obecný zverolekár v Malackách med. vet. Felix Lobpreis, ktorý v tejto funkcii pôsobil do roku 1943, kedy prešiel pracovať do Smoleníc. V rokoch 1944 až 1951 pôsobil v Malackách ako obecný a obvodný veterinárny lekár tiež MVDr. Albín Plesh a v druhej polovici štyridsiatych rokov aj MVDr. Anton Pižurný, ktorý neskôr prešiel do Želiezoviec.

Zmienku si zaslúži, že dr. František Hrudka, neskorší profesor histológie na VŠV v Košiciach, bol v roku 1946 po skončení povinnej vojenskej služby odvelený do Malaciek za veterinára do odvodovej komisie koní.

V roku 1947 do funkcie okresného veterinára v Malackách prichádza zo Skalice med. vet. Rudolf Turkovič. Popri ňom veterinársku činnosť vykonávali aj starší zverolekári, dr. Márton a dr. Profota a po roku 1950 aj dr. Anton Mráz.

Veterinárom Vojenského obvodu Záhorie bol pplk. MVDr. Kazimír Kvapil, narodený v roku 1914 v Holíči. Jeho otec bol veterinárnym radcom v Žiline. Veterinárnu medicínu vyštudoval na Vysokej škole veterinárskej vo Viedni, po obhájení dizertačnej práce získal v roku 1941 doktorát a nastúpil ako veterinárny koncipista v župnom úrade v Ružomberku. Neskôr pôsobil v Banskej Bystrici a Bratislave.

Za vojny príslušník 1. čsl. armádneho zboru v ZSSR, po vojne veterinárny lekár ČSLA pôsobiaci na Vojenskom obvode Záhorie v Malackách, kde zabezpečoval veterinársku starostlivosť na hospodárstvach Táborisko a Nivky až do odchodu do starobného dôchodku koncom sedemdesiatych rokov. Zomrel vo veku 70 rokov v roku 1984. Pochovaný je na novom cintoríne v Malackách.

Po administratívno-správnom usporiadaní Slovenska v roku 1960 Malacky stratili štatút okresného mesta a stali sa súčasťou novovytvoreného okresu Bratislava-vidiek. V Malackách vzniklo z veterinárskeho referátu pri ONV veterinárske stredisko, ktoré zabezpečovalo odbornú starostlivosť v obciach južnej časti bývalého okresu. Obce v severnej časti, v celkovom počte 13, boli pričlenené k okresu Senica. Po administratívnej stránke VS Malacky pripadlo pod OVZ Bratislava-vidiek so sídlom v Bratislave.

V šesťdesiatych rokoch 20. storočia sídlilo veterinárske stredisko v Malackách v ľavej prízemnej časti budovy bývalého okresného súdu. V osemdesiatych rokoch bolo vybudované nové stredisko na Pezinskej ulici – jednoposchodová budova v lineárnej dispozícii, ktorá existuje do súčasnosti.

Vedúcim VS v Malackách sa v roku 1960 stal MVDr. Ján Pollák (1929 - 1981). Na stredisku pracovali nasledovní obvodní veterinári – dr. Pavol Hallon (1925-2004), dr. Cyril Bilkovič (1925-1988), med. vet. Rudolf Turkovič (1914 - 1977), dr. Jan Profota (1989 - 1978) a dr. Vladimír Jaký (1934 - 2012), ktorý koncom 60-tych rokov prešiel pracovať na ŠVS SR. Veterinári dr. Anton Mráz, dr. Jan Profota, dr. Jaroslav Ábel, dr. Ján Ábel a dr. Anna Bardúnová prešli po reorganizácii v roku 1960 do stavu zamestnancov OVZ v Senici. Sanitný bitúnok, na ktorom veterinárnu prehliadku zabezpečoval v 80-tych a 90-tych rokoch dr. Pavol Hallon, zanikol v roku 1994 v súvislosti s bytovou výstavbou na sídlisku Malacky – Juh.

Po smrti vedúceho VS Malacky dr. Jána Polláka prešiel z VS Šaštín-Stráže do Malaciek dr. František Ondriska, ktorý sa v roku 1981 stal vedúcim veterinárskeho strediska. Túto funkciu zastával až do privatizácie v roku 1992.

Pre zachovanie časovej súvislosti uvedieme, že počas sledovaného obdobia sa do konca nového administratívno-správneho usporiadania Slovenska v roku 1996 vystriedal na veterinárskom stredisku v Malackách rad veterinárnych lekárov, ktorí v tom období pracovali na obvodoch a neboli vyššie spomenutí.

Sú nimi nasledovní kolegovia, uvádzaní v abecednom poradí: dr. Vojtech Baculák, dr. Vladimír Bečár, dr. Ľubomír Beladič, dr. Pavol Čech, dr. Milan Hronec, dr. Ján Javor, dr. Jaroslav Juhas, dr. Ivan Kostúr, dr. Imrich Lábady, dr. Marián Mikloš, dr. František Richter a dr. Václav Velebný. Podnikovým veterinárom na ŠM Malacky bol dr. Ján Orth. V sledovanom období pôsobili na Vojenskom obvode Záhorie po dr. Kvapilovi ďalší veterinári - maj. MVDr. Stanislav Příkryl a kpt. MVDr. Miloš Skokánek.

Sídlo Regionálnej veterinárnej a potravinovej správy pre okres Malacky sa od vzniku regionálnych správ v roku 2000 nachádza v Senci.

Vzhľadom na pestré životné osudy či činnosť, ktorá presahovala rámec bežnej praxe veterinárneho lekára chcem spomenúť niektorých kolegov, ktorí v tom období pôsobili vo veterinárskej službe v rámci VS v Malackách.

Ako prvý si zmienku zaslúži **MVDr. Pavol Hallon**, ktorý prakticky strávil celé obdobie svojho profesionálneho pôsobenia v Malackách, kde okrem povinností veterinárneho lekára sa zaoberal filateliou, históriou poštovníctva a regionálnou históriou.

Narodil sa 4. septembra 1925 v Sobotišti v budove habánskej katolíckej školy, kde jeho otec bol riaditeľom. Ľudovú školu vychodil v Senici, gymnaziálne štú-

dium začal v Malackách. Po presťahovaní sa rodiny do Skalice pokračoval na skalkickom gymnáziu, kde v roku 1944 maturoval. Po maturite začal študovať na Prírodovedeckej fakulte Slovenskej univerzity v Bratislave, ale po skončení vojny prestúpil na Vysokú školu veterinársku do Brna. Štúdium ukončil v roku 1950 a v nasledujúcom roku získal doktorát. Od roku 1950 sa venoval praxi obvodného veterinárneho lekára. Po začiatkoch v Kvetoslavove prešiel do okresu Malacky, kde sa usadil a žil so svojou rodinou. Pôsobil na obvode v Gajaroch, vo VKT Vinohrádok, iných obvodoch a na sanitnom bitúnku až do odchodu na starobný dôchodok.

Už ako gymnazista začal písať a väčšina jeho článkov bola zameraná na filateliu, postupne rozšíril svoj okruh záujmov o históriu poštovníctva a regionálnu históriu, so zvláštnym zreteľom na pôsobenie habánov v Sobotišti. Časť jeho publikačnej činnosti bola venovaná aj humorným poviedkam z veterinárskej praxe. Jeho bohatá publikačná činnosť mala viac ako 520 bibliografických jednotiek, publikoval v 36 časopisoch, rôznych katalógoch, bulletinoch, doma i v zahraničí. Bol kmeňovým prispievateľom do regionálneho historického časopisu Záhorie, vydávaného Záhorským múzeom v Skalici. Za publikáciu Poštovníctvo na Záhorí (1986, 1987, 1988) získal na svetovej filatelickej výstave PRAGA 1988 striebornú plaketu v triede vystavovanej literatúry.

Napísal sedem samostatných publikácií týkajúcich sa histórie Malaciek a niektorých okolitých obcí. Po odchode do dôchodku sa stal kronikárom mesta Malacky a v tejto pozícii pôsobil až do svojej smrti v roku 2004. Dr. Hallon je pochovaný spolu so svojou manželkou na starom cintoríne v Malackách.

Doc. MVDr. Vladimír Jaký, CSc. sa narodil v roku 1934 v Bratislave. Veterinársku kvalifikáciu získal na Vysokej škole veterinárskej v Košiciach v roku 1959, doktorát mu bol udelený v roku 1966. V roku 1980 získal hodnosť kandidáta veterinárskych vied a na docenta sa habilitoval v roku 1988 na VŠV v Košiciach.

Po promócii začal pracovať na veterinárskom stredisku v Malackách, kde mu bol pridelený obvod Gajary. Začiatkom sedemdesiatych rokov prešiel pracovať na Štátnu veterinárnu správu v Bratislave ako vedúci kádrového oddelenia. O niekoľko rokov prešiel na Ministerstvo poľnohospodárstva SSR, kde pracoval na rovnakom oddelení.

V apríli 1985 sa stal riaditeľom Ústavu pre doškoľovanie veterinárnych lekárov v Košiciach, kde túto funkciu zastával až do konca februára roku 1990. V roku 1993 zakladá súkromnú strednú školu pre veterinárnych technikov v Bratislave, ktorej sa stáva riaditeľom.

Zomrel vo veku 78 rokov v roku 2012 v Bratislave, kde je aj pochovaný. Dr. Jaký bol synovcom dr. Štefana Vulgana zo Senice. Jeho syn Ľubomír s manželkou sú tiež veterinármi lekári, učia na otcom založenej škole.

MVDr. Imrich Lábadý sa narodil sa v roku 1930 v Štúrove. Veterinárnu kvalifikáciu získal a Vysokej škole veterinárskej v Brne v roku 1954, doktorát mu bol udelený v roku 1966.

Po promócii pracoval istý čas v okrese Senica na veterinárskom obvode v Dojči. Po odchode zo Senice sa usadil v Malackách, kde sa oženil a pôsobil ako obvodný veterinárny lekár. Jeho pracoviskom bol veterinárny obvod Zohor. V 60-tych rokoch odchádza pracovať na veterinárny referát Povereníctva pôdohospodárstva,

lesného a vodného hospodárstva v Bratislave ako referent. Po odchode z poverenia v roku 1974 sa stal hlavným zootechnikom na JRD Vysoká pri Morave, kde pôsobil až do odchodu do dôchodku. Bol vedúcim autorského kolektívu publikácie: Imrich Lábady a kolektív.: Veterinárne minimum pre drobného chovateľa. Vydala Príroda v roku 1969, str. 270.

Zomrel vo veku 67 rokov v roku 1997 a pochovaný je v Malackách.

Med. vet. Rudolf Turkovič sa narodil sa v roku 1914 v Skalici, kde jeho otec Pavel bol roľníkom. Maturoval na Masarykovom štátnom gymnáziu v Skalici v roku 1934.

Po maturite začal v tom istom roku študovať veterinárnu medicínu na Vysokej škole veterinárskej v Brne. Keďže popri štúdiu si musel na financovanie štúdia aj zarábať, do zatvorenia českých vysokých škôl v roku 1939 absolvoval 5 semestrov. Potom v roku 1941, po získaní štipendia na dokončenie štúdia, pokračoval na Vysokej škole veterinárskej vo Viedni. Štúdium prerušoval z dôvodu účasti v odboji a pred koncom vojny bol dokonca väznený v koncentračnom tábore v Ilave (august 1944 – január 1945). Po vojne pokračoval v štúdiu, ktoré ukončil v roku 1947 na VŠV v Brne, čím sa stal najslávnejším „večným študentom“ vo svojej generácii. Kvalifikáciu pre výkon povolania veterinárneho lekára získal teda v roku 1947, o doktorát neusiloval.

Zastával funkciu okresného veterinárneho lekára pri ONV v Skalici a neskôr v Malackách. Ako obvodný veterinárny lekár pôsobil na viacerých obvodoch v rámci veterinárskeho strediska Malacky, kde pracoval až do odchodu do dôchodku.

Zomrel vo veku 63 rokov v roku 1977. Pochovaný je na starom cintoríne v Malackách.

MVDr. Jozef Bednárík – takmer zabudnutý šéf veterinárskej služby

Účelom tohto príspevku je sprístupniť neznáme údaje o pôsobení dr. Jozefa Bednáríka, obsiahnuté v jeho osobnom spise. Tento spis bol vedený v Okresnom veterinárnom zariadení v Senici a v súčasnosti sa nachádza v mojom vlastníctve.

Spis sa ku mne dostal koncom 90-tych rokov minulého storočia, keď mu hrozilo skartovanie. Dôvodom bolo vylúčenie z evidencie, nakoľko dr. Bednárík bol v tom čase už dvadsať rokov mŕtvy. Spis som si teda vzal a uložil ho medzi papiere v osobnom archíve. A tam zapadol do zabudnutia. Ako to často býva, na svetlo sa opäť dostal náhodne, pri hľadaní niečoho úplne iného.

Uvedený osobný spis je s istotou jediný existujúci zdroj, obsahujúci chronologické údaje o pôsobení tohto významného predstaviteľa veterinárskej služby. Považujem za potrebné uverejniť ich, lebo upresňujú niektoré skutočnosti z histórie slovenskej veterinárskej služby.

Starší veterinári si pamätajú, že v rokoch po skončení 2. svetovej vojny pracoval dr. Bednárík na Povereníctve pôdohospodárstva a pozemkovej reformy v Bratislave (PPPR) ako šéf veterinárskej služby. Vzhľadom na značný odstup času však spomienky na jeho pôsobenie začína zahaľovať závoj zabudnutia.

Článok „Od Ministerstva orby po Oblastnú veterinárnu správu v Bratislave“ autorky MVDr. Aleny Nagyovej a kol. obsahuje veľmi cenný naratív vývinu veterinárskej služby na Slovensku, ako aj mená a fotografie jej vedúcich osobností. Pokiaľ ide o druhú polovicu 40. rokov, meno dr. Bednáríka sa v tomto materiáli neuvádza. Túto skutočnosť chápem ako nedostatok faktografických informácií, ktoré mal autorský kolektív pri písaní článku k dispozícii, a rozhodne nie ako zámer či iný úmysel, spôsobený spoločenskými premenami a dianím vo vtedajšej dobe. Toto bolo aj motiváciou pre napísanie predkladaného príspevku.

V osobnom spise MVDr. Jozefa Bednáríka sú vo vzácnom detaile uvedené dátumy všetkých zamestnávateľov a pozície, v ktorých počas svojej aktívnej činnosti pôsobil. Okresné veterinárne zariadenie v Senici bolo jeho posledným zamestnávateľom. Keďže disponujem týmto spisom, a navyše som dr. Bednáríka osobne poznal, pokladám za správne, aby sa s nimi zoznámilo aj širšie veterinárske spoločenstvo.

MVDr. Jozef Bednárík sa narodil dňa 4. januára 1895 v Budmericiach, okres Pezinok, rodičom Lukáčovi Bednáríkovi a Apolónii (Apole) rod. Čechovičovej. Bol národnosti slovenskej.

Po vychodení štyroch tried národnej školy a ôsmych tried gymnázia kde maturoval, študoval osem semestrov na Vysoké škole veterinárskej v Budapešti, ktorú skončil dňa 21. júna 1918 a získal kvalifikáciu pre výkon vo veterinárskej službe.

Dr. Bednárík sa 24. apríla 1919 oženil s Alojziou rod. Dominovou, narodenou 7. apríla 1894. Z tohto manželstva pochádzal syn Mikuláš, narodený 12. septembra 1920, o ktorom vieme len, že pracoval ako vedúci skupiny označenej ako PSK. Význam tejto skratky sa nám nepodarilo zistiť.

Fyzikátnu skúšku na získanie kvalifikácie pre výkon funkcie štátneho veterinárneho lekára zložil dr. Bednárík v máji roku 1920 v Prahe. Pri konci 1. republiky

predložil a vo februári 1938 obhájil dizertačnú prácu, na základe ktorej získal doktorát na Vysokej škole veterinárskej v Brne.

Prehľad o pracovnej činnosti:

1.3.1919 – 1.4.1921 – štátny veterinár - Župný referát pre Slovensko, Bratislava
1.4.1921 – 1.7.1923 – okresný veterinár – okres Bratislava
1.7.1923 – 1.3.1928 – župný veterinár – Župa Bratislava
1.3.1928 – 1.3.1932 – okresný veterinár – okres Nová Baňa
1.3.1932 – 1.3.1934 – okresný veterinár – okres Stropkov
1.3.1934 – 1.12.1934 – okresný veterinár – okres Sabinov
1.12.1934 – 1.4.1939 – okresný veterinár – okres Sobrance
1.4.1939 – 1.8.1945 – okresný veterinár – okres Bardejov
1.8.1945 – 1.4.1949 – štátny veterinár – Veterinárna správa PPPR v Bratislave
1.4.1949 – 7.8.1951 – okresný veterinár – ONV Pezinok
7.8.1951 – 21.4.1954 – obvodný veterinárny lekár - ONV Myjava
21.4.1954 – 1.10.1958 – obvodný veterinárny lekár – ŠM Senica n. p.
1.10.1958 – 1.7.1960 – veterinárny lekár vet. hygienickej služby – ONV Senica
1.7.1960 – 31.3.1971 – veterinárny lekár vet. hygienickej služby – OVZ Senica

Po vzniku Československej republiky orgán výkonnej moci na Slovensku predstavovalo Ministerstvo s plnou mocou pre správu Slovenska, zodpovedné Ministerstvu vnútra. Najvyšší administratívno-správny orgán na Slovensku bol v tom čase Krajský úrad, ktorý vznikol v roku 1921. Sídľil v budove dnešnej Filozofickej fakulty v Bratislave (až do roku 1928) a mal zdravotné i veterinárne oddelenie. Z hľadiska administratívnej správy mala význam župná reorganizácia. Vstúpila do platnosti 1. januára 1923 podľa vládneho nariadenia z októbra 1921. Jej podstata spočívala v pretvorení malých žúp na väčšie župné celky. Z doterajších 16-tich žúp sa na Slovensku utvorilo celkove šesť žúp, na čele so županmi.

Ako vyplýva z vyššie uvedeného, dr. Bednárík bol uvedený do funkcie župného veterinára pre Župu v Bratislave dňa 1. júla 1923 a zotrval v nej do 1. marca 1928. Do funkcie nastúpil teda na začiatku fungovania spomenutého úradu a pôsobil v nej po dobu takmer piatich rokov. V nasledujúcom období začína jeho anabáza po okresoch východného Slovenska, ktorá trvala celých 17 rokov.

Po skončení 2. svetovej vojny a obnovení Československej republiky bola veterinárska služba riadená Poverením pôdohospodárstva a pozemkovej reformy (PPPR) v Bratislave, sekcia A, veterinárnym referátom. Jeho prednostom sa 1. augusta 1945 stal hlavný radca MVDr. Jozef Bednárík, ktorý v tejto pozícii zotrval až do roku 1948, kedy ho vo funkcii vystriedal MVDr. Samuel Adamať. Dr. Bednárík bol zamestnaný na PPPR v Bratislave ešte do 1. apríla 1949, kedy bol preložený do Pezinka, kde zastával funkciu okresného veterinára.

Pre úplnosť považujem za potrebné uviesť, že poverením PPPR v Bratislave bol v rokoch 1945-1948 MVDr. Martin Kvetko, ktorého vo funkcii vystriedal JUDr. Michal Falťan (1948-1951). Otázka, či výmena na poste povereníka a prednostu veterinárneho referátu nejakým spôsobom súvisela s nástupom do funkcie nového povereníka a so spoločenskými premenami uskutočnenými v roku 1948, je čisto hypotetická.

Veterinárny referát sídlil v budove PPPR na Vajanského nábreží č. 9 v Bratislave. Referát mal silné personálne obsadenie, nakoľko mu bolo pridelených 10 pracovných miest. Na odbore sa riešila koncepcia služby, vykonávalo sa odborno-organizačné riadenie, v rámci ktorého primárnu úlohu zohrávalo tlmenie žrebčej nákazy, ktorá sa po vojne rozšírila na Slovensku. Schádzali a spracovávali sa tu tiež hlásenia od veterinárskej služby z úrovne okresov. Na referáte (nástupná trojmesačná prax vo veterinárskej agende) sa ako referenti vystriedali takmer všetci budúci okresní zverolekári.

Po skončení pôsobenia na PPPR v Bratislave a po preložení do okresu Pezinok prichádza dr. Bednárík v roku 1951 pracovať na Záhorie, kde na viacerých pracoviskách pôsobil v terénnej a hygienickej veterinárnej službe nasledujúcich 20 rokov, až do svojho odchodu do starobného dôchodku.

Začínal na ONV v Myjave, kde pred jeho príchodom pracovali v okrese len dvaja veterinári (dr. Zavilla a dr. Bílovecký). Po častých nezhodách s okresným veterinárnym lekárom mu bol pridelený vysunutý obvod v Krajnom. V roku 1954 odchádza pracovať na Štátne majetky n. p. v Senici ako podnikový veterinárny lekár, kde pri výkone fyzicky náročnej terénnej činnosti strávil štyri roky.

V roku 1958, v tom čase už ako 63 ročný, sa uchádza o miesto veterinárneho lekára v hygienickej službe v Senici. Zo zachovanej korešpondencie osobného odboru Okresného národného výboru v Senici zo dňa 16. septembra 1958 adresovanej nadriadenému orgánu - Krajskému národnému výboru v Bratislave vyplýva, že ONV v Senici mal vo svojom pláne pracovníkov nasledovných veterinárov:

7 obvodných veterinárov
1 bitúnkového veterinára
1 veterinára v ošetrovni

V prípise sa ďalej uvádza, že stav pracovníkov je ten istý, i keď veterinárna ošetrovňa ešte nie je otvorená, avšak na obsadenie všetkých obvodov nie je dostatok veterinárov.

Žiadosť dr. Bednáríka bola vybavená kladne, na miesto bitúnkového veterinára nastúpil 1. októbra 1958, po odchode jeho predchodcu, med. vet. Ludevíta Fürstenzellera zo Šaštína do dôchodku vo veku 67 rokov. Okrem výkonu veterinárnej prehliadky mäsa a orgánov zvierat na sanitnom bitúnku v Senici bol poverený vykonávať aj dohľad v mliekárenskom závode v Senici, výrobní mäsových výrobkov v Popudinských Močidlanoch a mal pridelený tiež čiastočný obvod na farme v Čáčove (do 15.2.1959), kde vykonával všetky práce obvodného veterinárneho lekára.

Pred nástupom do zamestnania bola s ním dňa 30. septembra 1958 na ONV v Senici spísaná zápisnica o zložení sľubu vernosti Československej republike, ktorú tu uvádzam v plnom znení:

Meno a priezvisko zamestnanca: MVDr. Jozef Bednárík zložil do rúk námestníka predsedu ONV v Senici s. Krokoviča tento sľub:

„Sľubujem na svoju česť a svedomie, že budem verný Československej republike, jej ľudovodemokratickému zriadeniu, jej prezidentovi a vláde, že budem zachovávať zákony a nariadenia Československej republiky, že budem svoje povinnosti plniť svedomite, usilovne a nestranne, najmä, že budem prísne zacho-

vávať mlčanlivosť v úradných veciach a pri každom svojom konaní budem mať na zreteli len záujmy služby a prospech republiky a jej ľudu.“

D.a.h.

Krokovič v.r.
Podpis sľub preberajúceho

Dr. Bednárík Jozef v.r.
Podpis zamestnanca

Dr. Bednárík bol hodnotený odborom pre vnútorné veci ako skromný a svedomitý pracovník, po stránke odbornej veľmi dobrý, s dlhoročnou praxou.

Počas práce v Okresnom veterinárnom zariadení v Senici mu bola uznaná atestácia 1. stupňa – 6. 1. 1969 (z titulu dovŕšenia veku 60 rokov).

Na Inštitúte pre doškoľovanie veterinárnych lekárov v Košiciach sa zúčastnil trojtýždňového kurzu, zameraného na „Výrobu a spracovanie mlieka“, určeného pre pracovníkov veterinárnej hygienickej služby.

Po odchode z Myjavy sa dr. Bednárík v roku 1958 presťahoval do obce Koválov, vzdialenej 8 km od Senice, kde ďalších 16 rokov býval v bývalom dome majiteľa hospodárstva, v ktorom sa nachádzala aj kancelária JRD Koválov.

Dr. Bednárík bol človek vzdelaný, okrem slovenčiny ovládal maďarčinu a nemčinu. Bol stredne vysokej postavy, vo vyššom veku sa pohyboval pomaly, kráčal rozvážne a s dôstojnosťou. Vo svojom dlhom zelenom hubertuse bol rozhodne neprehliadnuteľnou postavou. Bol fajčiar a jeho obľúbenými boli cigarety značky Štart. Tieto cigarety - kratšie, hrubšie a bez filtra - fajčil zásadne z cigaretovej špičky. Začiatkom roku 1970 sa presťahoval do Senice, kde v byte na druhom poschodí na Dlhej ulici č. 1123 býval ďalšie dva roky.

Dr. Jozef Bednárík zomrel dňa 27. septembra 1973 vo veku 78 rokov v nemocnici v Skalici. Pochovaný je v hrobe svojich rodičov na cintoríne v rodných Budmericiach.

Od veľkého senického okresu po privatizáciu

Veterinárska služba zohráva kľúčovú úlohu pri zabezpečovaní zdravotného stavu hospodárskych zvierat a zdravotnej neškodnosti produktov živočíšneho pôvodu. Na výkon veterinárneho povolania je potrebná odborná kvalifikácia, ktorú možno dosiahnuť na veterinárnych školách vysokoškolského typu. Na plnenie technických úloh sa dnes vyžaduje stredoškolské vzdelanie.

Po skončení 1. svetovej vojny a vzniku prvej Československej republiky vystala potreba neobracat' sa na veterinárske školy Rakúsko-Uhorskej monarchie vo Viedni, Budapešti, prípadne vo Lvove, ale umožniť študovať záujemcom tento odbor v rámci novovzniknutého štátu. Zákom č. 76/1918 bola konštituovaná Vysoká škola zverolekárska v Brne, ako prvá vysoká škola, ktorú zriadili po vzniku Československej republiky.

Po 2. svetovej vojne dochádza v roku 1949 k založeniu Vysokej školy veterinárskej v Košiciach (zákon SNR z 16.12.1949), konštituovanej zákonom SNR č. 1 z roku 1950 s účinnosťou od školského roku 1949/1950. Za prvých 50 rokov svojej existencie vychovala 3905 veterinárnych lekárov v špecializácii všeobecné veterinárne lekárstvo, 789 so zameraním na hygienu potravín a ďalších 269 promovalo v špecializácii biotechnológia živočíšnej výroby. Posledná špecializácia sa ukázala ako slepá ulička a väčšina absolventov, po doplnení príslušných skúšok, sa rekvalifikovala na veterinárov so všeobecným zameraním. Okrem uvedených ďalších 57 zahraničných študentov absolvovalo štúdium veterinárstva v anglickom vyučovacom jazyku.

Po oslobodení v máji roku 1945 bola veterinárska služba riadená Poverením pôdohospodárstva a pozemkovej reformy v Bratislave, sekcia A, veterinárnym referátom (prednostovia boli hlavný radca MVDr. Jozef Bednárík, po ňom hlavný radca MVDr. Samuel Adamať). Na krajských národných výboroch (Bratislava, Nitra, Žilina, Banská Bystrica, Košice a Prešov) boli zriadené veterinárske referáty a na okresných národných výboroch veterinárske oddelenia.

Začiatkom 50-tych rokov v nadväznosti na kolektivizáciu poľnohospodárstva dochádza k potrebe a produkcii veterinárnych pomocníkov, akejsi protiváhy veterinárnych lekárov, považovaných za „buržoázny“ element. Títo ľudia, pochádzajúci väčšinou z maloroľnícko-robotníckeho prostredia, po absolvovaní šesťmesačného kurzu, ktorého dĺžka sa v priebehu času dokonca skrátila na 4 až 2 mesiace, vykonávali najmä preventívne úkony, ale aj niektoré liečebné zákroky, patriace do kompetencie veterinárneho lekára.

Nedôveru voči veterinárskemu stavu dokladá aj skutočnosť, že v roku 1951, do odvolaní dr. Adamať a z funkcie prednostu veterinárskeho oddelenia Poverenia poľnohospodárstva a pozemkovej reformy v Bratislave, nastúpil do funkcie Juraj Baláž, pôvodným povolaním kováč, ktorý v úrade zotrval až do roku 1954, kedy ho vo funkcii nahradil MVDr. Pavol Laurenčík.

Stredoškolské vzdelávanie veterinárnych technikov končiace maturitnou skúškou zabezpečovali na Slovensku dve školy: SPTS - odbor veterinárny v Barci pri Košiciach (začala fungovať v roku 1955) a SPTS v Nitre, ktorá vznikla v roku 1960. Veterinárny odbor na ŠPTS v Barci existuje dodnes a venuje sa svojmu pôvodnému zameraniu napriek tomu, že pracovná pozícia veterinárny technik v terénnej praxi reálne zanikla.

Koncom minulého storočia vznikla v Bratislave súkromná škola pre veterinárnych technikov, ktorú v roku 1993 založil doc. MVDr. Vladimír Jaký, CSc. Frekventanti tejto školy sú z dvoch tretín dievčatá a jej absolventi musia hľadať uplatnenie najmä mimo rámca veterinárskej služby. Šanca zamestnať sa ako asistenti v ambulanciách súkromných veterinárnych lekárov, ako technické kádre v zoologických záhradách, či v útulkoch pre psy je v reálnom živote minimálna.

Odbor veterinárne zdravotníctvo sa i v súčasnosti vyučuje aj na ďalších stredných poľnohospodárskych technických školách – v Trnave, Žiline, Ivanke pri Dunaji – ako súčasť stredoškolskej prípravy poľnohospodárskych technikov.

Po roku 1948 začal proces socializácie poľnohospodárstva, vznikali jednotné roľnícke družstvá a štátne majetky a robili sa prvé kroky pri budovaní živočíšnej veľkovýroby. V tejto súvislosti dochádzalo zároveň k vývoju veterinárstva v celom svojom komplexe. Nová náplň a poslanie veterinárstva sa odrážajú aj v štruktúre a organizácii veterinárskej služby, ktorá bola poštátnená a zjednotená na území celej republiky. Legislatívne zakotvenie nového spoločenského postavenia a odborného zamerania resp. smerovania služby vychádzalo zo zákona č. 187/1950 o zdokonalení živočíšnej výroby, ktorý bol legislatívnym základom pre zverejnenie (poštátnenie) veterinárskej činnosti.

Hlavné úlohy zoštátnenej veterinárskej služby, v súlade s celospoločenskými záujmami, boli:

- liečenie chorých zvierat, ale predovšetkým predchádzanie hromadným ochoreniam zvierat,
- ochrana zdravia zvierat najmä pred nákazlivými chorobami, včítane ochrany štátneho územia pred zavlečením nebezpečných nákaz,
- ozdravovanie chovov hospodárskych zvierat pri uchovaní úžitkovosti,
- štátny dozor pri zabezpečovaní nutrične plnohodnotných a zdravotne neškodných potravín živočíšneho pôvodu,
- kontrola nezávadnosti potravín,
- podieľať sa na ochrane zdravia ľudí a životného prostredia.

Zákon č. 65/1960 Zb. o národných výboroch ustanovil politicko-správne usporiadanie územia, vytvorilac na Slovensku tri kraje a 33 okresov. Požiadavky nového charakteru poľnohospodárskej výroby na veterinársku službu sa realizovali v rámci zákona č. 66/1961 o veterinárskej starostlivosti a vo vykonávacej vyhláške MPVLH č. 154/1961 o výkone veterinárskej starostlivosti. Podľa nich sa riadil výkon veterinárskej starostlivosti počas sledovaného obdobia aj v poľnohospodárskych závodoch okresu Senica.

Podstatné organizačné zmeny v ďalšom vývoji veterinárskej služby priniesol až rok 1968, kedy rozhodnutím ministerstva bola dňom 1. 1. 1969 vytvorená Štátna veterinárna správa (ŠVS) Ministerstva poľnohospodárstva a výživy Slovenskej socialistickej republiky ako samostatná rozpočtová organizácia. Bola poverená zabezpečovaním a usmerňovaním výkonu veterinárskej činnosti v rozsahu platných predpisov a pokynov MPVŽ SSR. Štátna veterinárna správa riadila v spolupráci s KVZ v Bratislave, Banskej Bystrici a Košiciach, vytvorených od 1. 1. 1971 (po ich zrušení v 1969) spolu 33 okresných veterinárnych zariadení, ktoré boli základnými organizačnými jednotkami a zabezpečovali komplexnú veterinársku starostlivosť.

Pre zabezpečenie a potreby veterinárskej starostlivosti mala ŠVS SSR:

- krajské a okresné veterinárne zariadenia (od roku 1988 veterinárske správy).
- veterinárske strediská a obvody,
- krajské veterinárske nemocnice a okresné veterinárske ošetrovne, zabezpečujúce špecializovanú liečebnú činnosť,
- Ústredný štátny veterinárny ústav v Bratislave a jeho pobočky, štátne veterinárne ústavy (ŠVÚ), celkovo osem, ktoré zabezpečovali laboratórnu diagnostiku. Okrem toho na Slovensku pracovalo v najproduktívnejších okresoch deväť osobitných okresných veterinárnych laboratórií (OVL), medzi ktoré patrilo aj laboratórium v Senici.

Uvedená právna úprava a štruktúra veterinárskej služby zotrvala v nezmenenej podobe prakticky počas celého desaťročného obdobia. Dňom 1. 1. 1988 vstúpila do platnosti nová právna úprava vydaním príslušných zákonov a vykonávacích vyhlášok: Zákona FZ č. 87/1987 o pôsobnosti orgánov veterinárskej starostlivosti a zákona SNR č. 110/1987 o pôsobnosti orgánov veterinárskej starostlivosti SSR. V nich sú definované nové úlohy veterinárskej služby, vychádzajúce z aktuálnych potrieb spoločnosti a prednostného uplatňovania komplexnej preventívnej veterinárskej starostlivosti. Okrem uvedených predpisov bola vydaná aj osobitná vyhláška MPVŽ SSR č. 115/1987 o podnikovej veterinárskej službe a vyhláška 116/1987 o poskytovaní podpôry a náhrad pri zdolávaní nákaz a iných hromadných ochorení zvierat a o bezplatnej odbornej veterinárskej činnosti. Podľa týchto právnych predpisov sa riadil chod veterinárskej služby v ďalšom období až do konca roka 1992, kedy prišlo k privatizácii veterinárskej starostlivosti.

Organizácia veterinárskej služby v okrese a jej personálne obsadenie

Dňom 1. júla 1960 začala československá veterinárska služba pracovať podľa koncepcie, zámerov a legislatívy „novej organizácie veterinárskej služby“. Na úrovni okresov boli zriadené samostatné rozpočtové organizácie - okresné veterinárne zariadenia (OVZ) rady ONV - ktorého štruktúra v okrese Senica bola nasledovná:

- Na čele organizácie bol okresný veterinárny lekár – riaditeľ OVZ, ktorý riadil:
- odbornú inšpekčnú skupinu OVZ, ktorú tvorili: okresný veterinárny hygienik, epizootológ a gynekológ (ku ktorým neskôr pribudli aj ďalšie špecializácie),
 - hospodársko-správnú skupinu pre úsek ekonomický,
 - veterinárske strediská pre terénnu službu v Senici, Šaštíne, Kútoch, Holíči a na Myjave,
 - veterinárske hygienické stredisko na Myjave,
 - veterinársku nemocnicu v Senici,
 - okresné veterinárske laboratórium v Senici,
 - biologickú testovaciu stanicu v Senici (1986-1992),
 - sklady veterinárskych liečiv a ďalšie prevádzkové úseky, potrebné pre chod organizácie.

V priebehu sledovaného tridsaťpäťročného obdobia počas veľkého senického okresu sa vo funkcii riaditeľa, členov inšpekčnej skupiny, na miestach veterinárnych

lekárov a technického personálu na OVZ Senica vystriedal celý rad pracovníkov, mená ktorých sú uvedené podľa pracoviska, na ktorom v danom období pôsobili.

Riaditelia OVZ Senica

dr. Štefan Čulen (1960), dr. Štefan Hnát (1961), dr. Jozef Hojsík (1967), dr. Jaroslav Jakáb (1974), dr. Zdeněk Macenauer (1975), dr. Alojz Žúrek (1985), dr. Pavol Gašpar (1993) a po roku 1996 opäť dr. Alojz Žúrek.

Inšpekčná skupina

- epizootológ - dr. Štefan Čulen, dr. Zdeněk Macenauer, dr. Alojz Žúrek, dr. Michal Hlavna,
- gynekológ - dr. Štefan Vulgan, dr. Milan Hanáček,
- okr. veterinárny hygienik - dr. Eugen Zavilla, dr. Pavol Gašpar, dr. Ján Rehák, dr. Zdeněk Macenauer,
- špec. vet. lekár pre andrológiu a genetiku - dr. Jozef Korman, dr. Ján Ábel,
- špec. vet. lekár pre ošípané - dr. Ján Rehák, dr. Marián Mráz, dr. Miloš Čobrda,
- špec. vet. lekár pre hydinu - dr. Martin Bustin, dr. Miloš Trávníček, dr. Vladimír Macánek,
- špec. vet. lekár pre výživu a dietetiku - dr. Pavol Gašpar, dr. Andrej Bugarský, dr. Jaroslav Jakáb,
- veterinárny inšpektor mlieka - dr. Miloš Šimek, dr. Juraj Kulčár, dr. Alica Palčáková,
- veterinárny inšpektor krmív - dr. Josef Florian,
- veterinárny inšpektor životného prostredia - dr. Martin Gális.

Veterinárske stredisko Senica

Vedúci VS - dr. Ján Rehák, dr. Vladimír Benža, dr. Jaroslav Jakáb, dr. Zdeněk Macenauer, dr. Michal Hlavna,

Obv. vet. lekári - dr. Vladimír Benža, dr. Václav Uher, dr. Ján Chlapečka, dr. Jan Profota, dr. Pavol Gašpar, dr. Milan Korček, dr. Jaroslav Jakáb, dr. Jozef Bednárík, dr. Andrej Bugarský, dr. Artur Kohút, dr. Marián Mráz, dr. Alojz Žúrek, dr. Ladislav Škoda, dr. Pavel Stroh, dr. Pavol Kubík, dr. Michal Hlavna, dr. Miloš Šimek, dr. Miloš Čobrda, dr. Anton Hladík, dr. Vladimír Tencer ml., dr. Konštantín Bajdal, dr. Ľudovít Lašák, dr. Jan Čambala, dr. Mária Čambalová, dr. Zdeněk Macenauer ml., dr. Ľubomír Mikita, dr. Ján Mach, dr. Henrich Müller, dr. Ján Hammerlík, dr. Vladimír Ďurovka,

Vet. technici - J. Gergel, P. Čuraj, P. Otepka, E. Školek, A. Kohút, J. Marek, J. Svatík, I. Žák, B. Babiček, J. Zálešák, J. Filípek, F. Lengyel, J. Blažek, P. Slaný, J. Králiček, J. Jokrla.

Veterinárske stredisko Myjava

Vedúci VS - dr. Vladimír Slovák, dr. Milan Krokvička,

Obv. vet. lekári - dr. Stanislav Hrubec, dr. Rudolf Majer, dr. Milan Krokvička, dr. Vladimír Slovák, dr. Ján Kubovčiak, dr. Miloš Juráš st., dr. Dušan Piňák, dr. Miroslav Zeman, dr. Ján Plenzner ml., dr. Peter Ševčík, dr. Ladislav Werner,

vet. technici - E. Koppon, J. Pavlinec, P. Jozefák, J. Svatík, V. Varsík, P. Krč, M. Valihora, V. Hološka, J. Kriška.

Veterinárske stredisko Šaštín-Stráže

Vedúci VS - dr. Anton Mráz, dr. Jozef Korman, dr. Zdeněk Macenauer, dr. Štefan Hnát, dr. Ján Ábel,

Obv. vet. lekári - dr. Anton Mráz, dr. Jaroslav Ábel, dr. Ján Ábel, dr. František Polák, dr. Jozef Kubinec, dr. Zdeněk Macenauer, dr. Ján Prokopius, dr. Anna Bardúnová, dr. Ján Mach, dr. Miloš Šimek, dr. Jozef Hladík, dr. Pavol Kubík, dr. Bohumil Hnát, dr. Dušan Hlavenka, dr. Jana Hnátová-Hlavenková, dr. František Ondriska, dr. Ladislav Hodáň, dr. Ivan Miča, dr. Pavol Matlovič, dr. Eduard Malík,

Vet. technici - I. Weiss, F. Jakubec, Fiala, Búda, Popelár, Š. Mráz, V. Hlavenka, P. Knotek, E. Bayer, V. Jankovič, Š. Polák.

Veterinárske stredisko Kúty

Vedúci VS - dr. Štefan Hnát,

Obv. vet. lekári - dr. Anton Mráz, dr. František Polák, dr. Anna Bardúnová,

Vet. technici - celkove traja (prešli pod VS Šaštín-Stráže).

Veterinárske stredisko Holíč

Vedúci VS - dr. Emil Hladík, dr. Milan Hanáček, dr. Vladimír Macánek,

Obv. vet. lekári - dr. Alojz Čáran, dr. Emil Hladík, dr. Bruno Starý, dr. Jozef Kotvan st., dr. Jozef Pitroň, dr. Ladislav Vizvári, dr. Vladimír Macánek, dr. Marián Prokeš, dr. František Ondriska, dr. Josef Florian, dr. Konštantín Savka, dr. František Hrušecký, dr. Josef Petr, dr. Stanislav Novotný, dr. Matúš Palčák, dr. Jozef Kotvan ml., dr. Vladimír Čáran, dr. Martin Gális, dr. Pavol Matlovič, dr. Jaroslav Hainc, CSc., dr. Miloš Šimek, dr. Ján Tokoš, dr. Juraj Kulčár, dr. Jiří Klička,

Vet. technici - Ľ. Hrušecký, R. Rehák, Fiala, Búda, Popelár, V. Macánek, G. Straka, J. Knotek, V. Valachovič, F. Tokoš, M. Michaláč, V. Kocák, M. Váňa, Ľ. Dufek, Š. Polák, M. Zelenka.

Veterinárska nemocnica

Vedúci VN - dr. Štefan Vulgan, dr. Vladimír Tencer,

Vet. lekári - dr. Lubomír Šlesinger, dr. Eugen Hurtík, dr. Jozef Kubinec, dr. Ján Ďurovka, dr. Sylvia Příbylová-Ďurovková, dr. Beáta Berecová-Parížková.

Vet. technici a laboranti - Ľ. Závodský, J. Ďurovka, M. Mráz, E. Madunický, L. Šašinka, M. Kubincová, E. Lukáčiková, F. Lengyel, J. Havel (podkúvač).

Okresné veterinárske laboratórium

Vedúci OVL - dr. Pavol Gašpar, dr. Andrej Bugarský, dr. Anna Mináriková,

Vet. lekári - dr. Helena Gurová, dr. Eva Kozmová dr. Jarmila Morávková, dr. Beáta Hrušecká, dr. Mária Čambalová, dr. Marián Prokeš, dr. Michal Novák, dr. Josef Florián,

Laboranti - L. Šašinka, M. Kubincová, T. Čederlová, H. Klindová-Hrušovská, D. Lazorišáková, M. Gréková, A. Müllerová, H. Mrnková, M. Reháková, J. Konopová.

Biologická testačná stanica

Vedúci BTS - dr. Pavol Gašpar,

Vet. lekári - dr. Ján Tencer, dr. Miloš Šimek.

Veterinárna hygienická služba**Bitúnok Myjava**

Vet. lekári - dr. Eugen Zavilla, dr. Martin Bustin, dr. Milan Fabián, dr. Jana Hluchá, dr. Nadežda Piňáková, dr. Anna Mináriková, dr. Pavel Opletal, dr. Ladislav Vizváry, dr. Jozef Pitroň, dr. Alojz Žúrek, dr. Dušan Hlavenka, dr. Jana Hlavenková, dr. Artur Kohút, dr. Ladislav Hodáň, dr. Konštantín Bajdal, dr. Miloš Juráš, dr. Ján Tokoš, dr. Ladislav Werner,

Vet. technici - V. Olajošová-Stanková J. Ďurec, P. Krč, V. Varsík, J. Trúchly, M. Piešťanský, T. Čederlová.

Sanitný bitúnok Holíč - dr. Emil Hladík, dr. A. Bardúnová, dr. Jiří Klička, dr. Dana Trnková, dr. Jozef Kotvan, dr. Vladimír Čáran.

Sanitný bitúnok Senica - dr. Jozef Bednárík, dr. Bardúnová, dr. Andrej Bugarský.

Bitúnok Movis II. Skalica

Vet. lekári - dr. Jiří Klička, dr. Beáta Hrušecká, dr. Juraj Kizek, dr. Alica Palčáková,

Vet. technici - F. Hrušecký, R. Rehák, V. Valachovič, L. Dufek..

Bitúnok Hydinár a.s., Gbely

Vet. lekári - dr. Alica Palčáková, dr. Ľudovít Lašák, dr. Patrícia Wernerová, dr. Jana Hlavenková,

Vet. technik - W. Drinková.

Mliekáreň MILEX Senica - dr. Jozef Bednárík, dr. Eugen Zavilla, dr. Pavol Gašpar, dr. Ján Rehák, dr. Alica Palčáková, dr. Artur Kohút, dr. Beáta Parížková, dr. Anton Hladík, dr. Pavel Stroh.

Družstevné bitúňky + externý dozor

Bitúnok Agrovýkrm Senica - dr. Beáta Parížková, dr. Jana Hlavenková

Bitúnok Čáčov - dr. Mária Čambalová, dr. Beáta Parížková, dr. Jana Hlavenková, dr. Jarmila Morávková

Bitúnok Jablonica - dr. Jarmila Morávková, dr. Beáta Parížková

Bitúnok Prietrž - J. Blažek

Bitúnok Častkov - dr. Mária Čambalová, dr. Beáta Parížková, dr. Jarmila Morávková

Bitúnok Sobotište - dr. Mária Čambalová

Bitúnok Moravský Sv. Ján - dr. Jana Hlavenková, dr. Alica Palčáková

Bitúnok Alma Závod – dr. Jana Hlavenková, dr. Alica Palčáková

Bitúnok JOKO Šaštín-Stráže – dr. Michal Hlavna, dr. Beáta Parížková, dr. Jana Hlavenková,
Sklady potravín Holíč - dr. Patrícia Wernerová.

Administratívny a pomocný personál

Ekonomovia - JUDr. Jozef Jelínek, Mária Hrčková, Matej Waldecker, Ing. Juraj Dvorský, Ing. Ľuboš Hlavička, Ing. Stanislava Mlčochová, Alena Baborová, Jozef Žilínek.

HTP personál - Š. Čulenová, E. Benžová, M. Hrčková, J. Fulka, J. Guzmická, M. Štvrtecká, B. Dvorská, A. Baborová-Macenauerová, A. Provazníková, B. Pauzová, D. Štepanovská, D. Súkopová, J. Spáčilová, B. Žáková, D. Procházková, D. Holičová, A. Jamrišková, A. Rudavská, M. Štefanovičová, D. Halašová, J. Malovichová, P. Provazníková, K. Stahalová, J. Hroznová, M. Blahová, A. Šidáková, A. Cagardová, Siváková-Vachová, Mocková, A. Morávková, V. Poláková,

Pomocný personál - K. Fulková, M. Haslová, A. Jankovichová, V. Poláková, A. Paračková, M. Kúdelová, H. Kúdelová, Š. Klindová, M. Provazníková, A. Súkupová, V. Poláková, Š. Kalamenovičová, K. Chodúrová, I. Feranec, J. Potúček, J. Kalman, A. Anderla, F. Bestro, T. Strádej, D. Repka, F. Bederka, J. Havel-Hluchý, M. Hluchý, Š. Machlica, K. Hájek, J. Valenta, M. Labo, P. Bílková, I. Baňovič, J. Pyskatý, V. Kutálek, Š. Sás, V. Daniel, D. Malárik, M. Búran a niektorí ďalší, ktorých mená už nebolo možné zistiť.

Ako funguje veterinárna služba

Podľa pamätníkov, v predvojnovom období v okrese Senica pôsobili ako veterinárni lekári med.vet. Vojtech Polóny a dr. Petr Štěpán. Okrem poskytovania liečebnej starostlivosti plnili aj úradnú funkciu okresného veterinárneho lekára. Ako súkromný veterinárny lekár pôsobil v Šaštíne med. vet. Ludevít Fürstenzeller, ku ktorému po vojne pribudol dr. Jozef Korman. V Skalici v povojnovom období pôsobili na okresnom úrade dr. Štefan Čulen, med.vet. Rudolf Turkovič a dr. Alojz Čáran, ktorý bol v rokoch 1950 - 1955 okresným veterinárnym lekárom. V rokoch 1955 - 1960 ho vo funkcii vystriedal dr. Štefan Hnát.

Začiatkom päťdesiatych rokov bol v Senici okresným zverolekárom dr. Štefan Vulgan, ktorého pôsobenie zasahovalo aj do oblasti Myjavy. Ako veterinárny technik pri ňom pôsobil L. Závodský, absolvent 6-mesačného kurzu pre veterinárnych pomocníkov v Prahe. Ďalším veterinárom v okrese bol dr. Štefan Čulen, ktorý počas zatvorenia českých vysokých škôl za Protektorátu pokračoval v štúdiu na veterinárskej fakulte v Záhrebe, kde v roku 1940 získal veterinárnu kvalifikáciu a po vojne v roku 1949 doktorát na veterinárskej fakulte v Brne. K dispozícii mal ďalšieho absolventa z kurzu pre veterinárnych pomocníkov, A. Kohúta. K priekopníkom služby treba prirátať dr. Jána Reháka, dr. Eugena Zavillu a dr. Emila Hladíka, ktorí tiež absolvovali časť štúdií z vyššie uvedených dôvodov v zahraničí, konkrétne vo Viedni, a koncom štyridsiatych rokov začali pôsobiť v Senici, na Myjave a v Holiči.

V okrese Senica došlo koncom päťdesiatych rokov k personálnej výmene, nakoľko dr. Vulgan bol poverený funkciou riaditeľa Krajského veterinárneho zariadenia v Bratislave a do funkcie riaditeľa OVZ a okresného veterinárneho lekára v Senici bol od 1. 7. 1960 menovaný dr. Štefan Čulen.

Politický prevrat vo februári 1948 vyvolal v roku 1949 zásadné zmeny. Riadenie veterinárskej činnosti bolo presunuté do plnej pôsobnosti Ministerstva poľnohospodárstva ČSR. Týmto aktom bola, bez akejkoľvek diskusie, rozšírená dovtedy najmä medicínska orientácia veterinárnych lekárov na ochranu zdravia zvierat a na zdravotnú bezpečnosť potravín pre ľudí, aj o takmer rovnocennú orientáciu na zabezpečovanie čo najintenzívnejšieho rastu živočíšnej výroby vo vznikajúcich veľkochovoch hospodárskych zvierat.

V rokoch 1951 – 1960 bola štátna veterinárska služba organizačne včlenená do štruktúr krajských a okresných národných výborov (KNV, ONV), resp. do ich pôdohospodárskych referátov. Značilo to, že okresný veterinár služobne podliehal vedúcemu pôdohospodárskeho referátu, ale po odbornej stránke bol riadený krajským veterinárom. Je pochopiteľné, že pri takomto duplicitnom, často protichodnom riadení, dochádzalo k neprijemným záujmovým a kompetenčným stretom, medzi zväčša laickými pôdohospodárskymi referentmi a okresnými veterinárnymi lekármi.

Na konci roka 1950 bol prijatý zákon 187/1950 o poštátnení veterinárnej služby a vláda schválila projekt zakladania veľkochovov. Ten si vyžiadaval až príliš prudký rozvoj systémov a metód ochrany zdravia zvierat, ako aj niekoľkonásobný nárast preventívnych profylaktických a diagnostických úkonov. Táto zmena, spolu s úlohami súvisiacimi so združstevňovaním vidieka a zlučovaním zvierat do spoločných chovov, vyžadovala podstatne širší pracovný káder, než aký mala služba

k dispozícii. Odpoveďou na problém zo strany štátu bola produkcia veterinárskych pomocníkov, pochádzajúcich zo správneho kádrového prostredia, označovaných od roku 1953 ako veterinárni technici. Na dokreslenie situácie niekoľko štatistických údajov: V roku 1951 bolo na Slovensku asi 250 veterinárnych lekárov, veterinárni technici ako profesia v tom čase neexistovali. Do konca roka 1959 stúpol počet veterinárov na takmer 700.

Aby služba mohla spoľahlivo fungovať, potrebovala na svoju činnosť primerané priestory a materiálne-technické vybavenie. Vzhľadom na zaradenie do štruktúry národných výborov, veterinárska služba našla umiestnenie v priestoroch budovy ONV v Senici, postavenej v roku 1937. Keďže veterinárska služba potrebuje k svojej činnosti viac než len kancelárske miestnosti, organizácia čelila potrebe vybudovať vlastné samostatné a funkčne vyhovujúce objekty v Senici, na Myjave a v Šaštíne, pretože všetky strediská boli dočasne umiestnené v prenajatých starších rodinných domoch a ťažko spĺňali požiadavky na ne kladené.

Ako prvé sa riešilo vybudovanie sídla úradu a odborných prevádzok na dnešnej Štefánikovej ulici v Senici. Na pozemku bývalej kúrie veľkostatkára Štefana Vaďóna v tzv. „Vaďonovom dvore“ bol postavený rozsiahly komplex budov s trojkrídlovou dispozíciou, v ktorom bolo v konečnej fáze umiestnené riaditeľstvo OVZ, krajská veterinárska nemocnica (s dvomi operačnými sálami a ustajňovacou kapacitou pre 30 veľkých a 20 malých zvierat - druhá najväčšia na Slovensku), okresné veterinárne laboratórium, sklady materiálu, podkúvačská dielňa, pracovňa a garáže. Ako posledné sa sem začiatkom roku 1964 presťahovalo veterinárske stredisko (VS) Senica z priestorov v prízemnom dome na námestí, vedľa reštaurácie medzi verejnosťou známej ako „U Hanusa“.

Hoci o vzniku komplexu nemáme k dispozícii bližšie údaje, vieme len, že sa staval etapovite a ako prvá bola postavená veterinárna nemocnica, ktorá bola v júli roku 1959 uvedená do prevádzky. Začiatkom šesťdesiatych rokov boli postupne všetky pracoviská v prevádzke a areál OVZ Senica patrila medzi najlepšie v rámci kraja i celého Slovenska.

Na Myjave sa potreba priestorov pre VS riešila výstavbou dvojpodlažnej budovy, v ktorej na prízemí boli miestnosti veterinárskeho strediska, na poschodí zasaďačka, ktorá bola v roku 1983 prestavaná na služobný byt, určený pre zamestnanca služby. Po zredukovaní veterinárskych stredísk v rámci systemizácie pracovných miest v roku 1976 na tri bolo VS Myjava zrušené. Vzhľadom na špecifické podmienky v oblasti bola jeho činnosť v roku 1978 obnovená a v prevádzke bolo až do roku 1992. Po tomto termíne bola budova strediska, ako nadbytočný majetok, prevedená do vlastníctva mesta Myjavy.

VS Šaštín-Stráže, ako znie oficiálny názov, sa nachádzalo v prenajatých priestoroch rodinného domu pri ceste na železničnú stanicu. Nové stredisko v časti Šaštín bolo vybudované v období rokov 1978 až 1981 na pozemku vedľa rybníka a malo peknú a priestrannú budovu s kancelárskymi pre obvodných veterinárov, zasaďačkou, priestormi pre pohotovostné služby, skladmi a dvojízbovým služobným bytom. Po privatizácii veterinárskej služby v 1992 stredisko zaniklo a budova, ako nadbytočný majetok, bola prevedená do vlastníctva ONV Senica, ktorý v nej zriadil svoju expozitúru.

V roku 1967 vzniklo VS Kúty (vedúci dr. Štefan Hnát), ktoré sa však v 1973 zlúčilo s VS Šaštín-Stráže a zaniklo.

Ďalšie pracovisko služby, VS Holíč, sa tiež nachádzalo v rodinnom dome, ktorý začiatkom osemdesiatych rokov prešiel do vlastníctva OVZ Senica. Po prestavbe a novom vnútornom zariadení, vykonanom vo štvrtom kvartáli 1981, fungovalo stredisko Holíč v nezmenenej podobe až do privatizácie služby v roku 1992. Vzhľadom na priestrannosť objektu boli v ňom umiestnené aj sklady CO materiálu.

Najväčší projekt však stále čakal na svoju realizáciu. Rozrastajúce sa okresné mesto Senica muselo riešiť bytovú výstavbu v rámci intravilánu a tak jedinou možnosťou bolo stavať v zbúraných častiach mesta. Do demolačného pásma sa dostali aj priestory OVZ Senica a výstavba nového areálu sa stala nevyhnutnosťou.

Keďže demolácia začala skôr než vôbec došlo k výstavbe nového areálu, ko-nalo sa sťahovanie do dočasných a svojej potrebe málo vyhovujúcich priestorov. Navyše, v tomto prípade to bolo na tri rôzne miesta: OVZ a VS Senica do súkromného domu majiteľa p. Krutého na hlavnej ulici (dnešná Štefánikova) oproti budove OÚNZ a polikliniky, veterinárska nemocnica do areálu ÚKSUP-u, po-bočka v Senici na Hlbockej ceste, a okresné veterinárne laboratórium do priestorov rodinného domu v mestskej časti Sotiná, ktorý sa sám nachádzal v demolačnom pásme. Veterinárna nemocnica mala na novom mieste k dispozícii „fínsky domček“, v ktorom bola operačná sála s nevyhnutným príslušenstvom a priestory na ustajnenie hospitalizovaných zvierat. Kancelárie a miestnosti pre personál sa nachádzali v časti druhej podobnej budovy. Prevádzka v provizórnych priestoroch začala 1. 6. 1977 a trvala do ukončenia výstavby nového areálu v roku 1982.

Na výstavbu areálu OVZ bol zakúpený pozemok na okraji mestskej časti Čáčov, mimo intravilánu Senice, ktorý okrem nižšej ceny spĺňal zároveň i požiadavku na veľkosť ochranného pásma medzi bytovou zástavbou a ustajnením pre zvieratá vo veterinárskej nemocnici.

Hlavná budova komplexu bola riešená ako trojpodlažná s následným členením a využitím priestoru pre umiestnenie jednotlivých pracovísk:

- prízemie: VS Senica, sklad liečiv, materiálu, archív a miestnosti pre pohotovostnú službu,
- prvé poschodie: kancelárie okresného veterinárneho zariadenia, zasadačka,
- druhé poschodie: priestory okresného veterinárskeho laboratória.

Celý areál mal štvorcovú dispozíciu. V pravom uhle na hlavnú budovu nadväzoval tzv. „kfčok“ s prechodom do veterinárskej nemocnice, vedúci k operačným sálam. Boli v ňom kancelárie, šatne personálu, sklady liečiv a zdravotníckeho materiálu, ďalej sociálne miestnosti a pod.

Nemocnica mala dve operačné sály pre veľké zvieratá, z ktorých v jednej bol hydraulický operačný stôl, nasledovali priestory na sterilizáciu a prípravu operácií a ambulancia na vyšetrovanie a zákroky na malých zvieratách. V ďalšom trakte sa nachádzali ustajňovacie priestory pre hospitalizované zvieratá, na konci ktorého boli priestory pre biologickú testačnú stanicu. Na západnej strane areálu sa nachádzali garáže pre osobné a nákladné autá, dielňa, pracovňa, sušiareň bielizne a služobný byt.

Nový areál OVZ Senica stavala stavebná firma Agrostav Senica. Administratívna budova OVZ bola daná do užívania v 1978, ostatné prevádzky boli dávane

do prevádzky tak, ako boli dokončované. Celý areál bol stavaný na štyri časti. Jedna nadlimitná – administratívna budova v hodnote 3,5 milióna Kčs a tri podlimitné, každá v hodnote 2 milióny, za ktoré bola postavená veterinárna nemocnica, biologická testná stanica a ostatné prevádzkové priestory, ako garáže, práčovňa, služobný byt a pod.

Stavebné práce boli ukončené v roku 1982 a nový areál spĺňal požiadavky kladené na prevádzkovanie veterinárskej organizácie na úrovni svojej doby. Umožňoval aj činnosť nadstavbových útvarov, akými boli veterinárna nemocnica, okresné veterinárne laboratórium a neskôr i biologická testná stanica.

Po privatizácii veterinárskej služby v roku 1992 došlo k radikálnej redukcii štátom poskytovaných služieb na úseku veterinárstva, čo viedlo k zániku veterinárnej nemocnice, okresného veterinárneho laboratória i testnej stanice. Veterinárska činnosť v priestoroch nemocnice sa zachovala len v sprivatizovanej ambulancii pre malé zvieratá, zvyšné priestory boli prenajaté na neveterinárske účely.

V hlavnej budove i dnes sídli Regionálna veterinárna a potravinová správa (RVPS) v Senici, ktorej činnosť sa rozrástla najmä na hygienickom úseku. Pribudla kontrola predajní, ktoré predtým boli v kompetencii humánnej hygienickej služby. Po zániku Slovenskej poľnohospodárskej a potravinovej inšpekcie (v roku 2002) bola prevzatá aj kontrola potravín rastlinného pôvodu personálom, ktorý prešiel k RVPS od predchádzajúceho zamestnávateľa. Prázdne objekty veterinárnej nemocnice boli prenajaté na administratívne a prevádzkové účely viacerým firmám. V priestoroch operačných sál bol napr. distribučný sklad ovocia a zeleniny, priestory laboratória sú dodnes neobsadené.

Služby poskytované veterinárskou organizáciou

Štátna veterinárska služba na Slovensku poskytovala v sledovanom období, vyjadrené zjednodušene, nasledovné okruhy služieb:

- poľnohospodárskym závozom, orientované na zdravie a produkciu zvierat,
- potravinárskym závozom so zameraním na prehliadku mäsa a orgánov jatočných zvierat a zdravotnú neškodnosť potravín živočíšneho pôvodu.

Veterinárske strediská (VS) v počte 3 resp. 4 sústredovali v okrese veterinársky personál pre výkon veterinárskej činnosti v teréne. Zriadovali sa tak, aby bola zaistená preventívna a profylaktická činnosť a nepretržitá liečebná starostlivosť. Vo VS pre terénnu službu sa, podľa veľkosti okresu, združovalo 6 – 8 veterinárnych lekárov, rovnaký počet veterinárnych technikov, jedna dispečerka, vodič motorového vozidla a upratovačka.

Každý veterinárny lekár spolu s veterinárnym technikom vykonával preventívnu, profylaktickú a osvetovú činnosť vo svojom prevenčnom veterinárskom obvode. Aby sa pre túto činnosť vytvoril dostatočný časový priestor, v šesťdesiatych rokoch sa liečebná starostlivosť v rámci strediska vykonávala prostredníctvom tzv. „žurnálnej služby“. Od pondelka do piatka vrátane, bol počas dennej pracovnej doby poverený jeden veterinárny lekár vybavovaním nahlásených resp. požadovaných ošetrení chorých zvierat, úrazov, patologických pôrodov, ostatných akútnych prípadov, náhlych úhynov a pod. Prípady sa nahlasovali telefonicky dispečerke na VS a tá ich prístupnou spojovacou technikou (telefón príp. vysielaciačka) ohlásila službukonajúcemu veterinárnemu lekárovi, ktorý mal k dispozícii auto so služobným šoférom. Tento systém sa, napriek niektorým kladom, udržal pre dopravné a komunikačné problémy iba do roku 1968, kedy sa od neho definitívne odstúpilo.

Ďalšou zo zásad novej organizácie bolo, aby liečebná starostlivosť poskytovaná zvieratám bola zabezpečovaná nepretržite. Za týmto účelom sa od 1. 7. 1960 zriadili pohotovostné služby. Ich úlohou bolo poskytovať neodkladnú a naliehavú pomoc a liečbu zvieratám, v prípade potreby v dobe nočnej a v dňoch pracovného pokoja. Na pohotovosti slúžili: veterinárny lekár, veterinárny technik (bol pri telefóne) a vodič motorového vozidla. Pohotovosť začínala po skončení dennej pracovnej doby a končila nasledujúci deň ráno. V dňoch pracovného pokoja (soboty, nedele, sviatky) sa slúžilo nepretržite. Pohotovosť sa slúžila na VS Senica a VS Šaštín-Stráže, kde boli podmienky na nocovanie službukonajúceho personálu a pokrývalo sa z nich teritórium celého okresu. Samostatné služby boli aj vo veterinárnej nemocnici v Senici.

Systém pohotovostných služieb sa osvedčil a fungoval až do privatizácie v roku 1992. V rámci veterinárskych služieb štátov RVHP bol ojedinelý a nemal obdobu ani v iných krajinách Európy. Svedčil o úrovni veterinárskej služby na Slovensku, hodnotenej uznanlivo aj v mnohých štátoch EÚ.

Rámcová štruktúra veterinárskej služby bola v tom období dobudovaná a služba sa pripravovala na zmeny vyplývajúce zo zvyšovania produkcie živočíšnej výroby, technologického rozvoja odvetvia a potrieb špecializácie pri výkone svojej vlastnej odbornej činnosti. V nasledujúcej tabuľke uvádzame počty úkonov

a liečebných zákrokov, ktoré terénna veterinárska služba v okrese Senica vykonala v období rokov 1966 – 1973.

Rok	Počet úkonov	Lieč. zákroky
1966	1,774 915	83 280
1967	1,521 512	62 212
1968	1,401 992	53 160
1969	1,236 352	72 956
1970	1,470 421	152 416
1971	1,839 189	296 567
1972	1,832 559	162 162
1973	2,071 600	110 495

Medzi hlavné úlohy veterinárskej služby patrilo ozdravovanie chovov hospodárskych zvierat od nebezpečných nákaz. V šesťdesiatych rokoch bola vážnym nákazovým problémom tuberkulóza a brucelóza v chovoch hovädzieho dobytku a nebezpečenstvo plynúce z nich pre ľudí. Uvádza sa, že na Slovensku bola na brucelózu pozitívnych takmer jedna tretina veterinárnych lekárov .

V roku 1961 sme mali na Slovensku vyše 30% tuberkulózných dojníc a muselo sa vyradiť viac ako 1,3 milióna kusov HD a nahradiť ich zdravými zvieratami. Základnou metódou identifikovania pozitívnych zvierat bola tuberkulinácia a vyradovanie pozitívnych reagentov na jatočné účely resp. sústreďovanie telných kráv na hospodárske využitie do okresných tuberkulózných izolátov. V okrese Senica sa takýto TBC izolát nachádzal na farme ŠM Sološnica, ako aj na ŠM Šaštín, farma Bobogdany, odkiaľ boli odsunuté na bitúnok posledné tuberkulózne zvieratá v okrese.

Na Slovensku sa likvidácia tuberkulózy skončila 15. 12. 1967 a boj proti brucelóze sa sústavným úsilím podarilo dokončiť už na konci roka 1964. Pri príležitosti ukončenia programu ozdravovania chovov HD od tuberkulózy a brucelózy vláda ČSSR dňa 10. 9. 1969 ocenila vynaložené úsilie a udelila pracovníkom, ktorí sa o tento úspech zaslúžili štátne vyznamenania. Medzi ocenenými bol aj epizootológ OVZ Senica MVDr. Štefan Čulen, ktorému bolo udelené vyznamenanie Za vynikajúcu prácu.

V rokoch 1972 – 1973 panovala panzootia slintačky a krívačky (SLAK) v mnohých štátoch Európy. Na Slovensko sa dostala z Prednej Ázie cez Balkán a Maďarsko. Nákaza zachvátila najmä okresy južného Slovenska a na konci roka prenikla aj do okresu Senica. Vyskytla sa v dvoch ohniskách, na farmách ŠM Prievaly a ŠM Sološnica. Jednalo o veľmi nebezpečnú a nákazlivú chorobu, ktorá spôsobuje priame straty a najmä straty v dôsledku obmedzení a likvidačných opatrení. Navyše, ktorá sa môže, ako to bolo aj v našom prípade, vyskytnúť v najmenej vhodnom čase. Pozrime sa preto na jej priebeh a opatrenia, ktoré si vyžiadala trochu podrobnejšie.

Vzhľadom na šíriacu sa vlnu nákazy sa na konci roka vykonávala v okrese Senica vakcinácia proti slintačke. Hovädzí dobytok (HD) na farme ŠM Prievaly bol očkovaný vakcínou proti typu C dňa 24. 12. 1972 (teda na Štedrý deň). Dňa 31. 12. 1972, na Silvestra, došlo na farme k prepuknutiu nákazy v klinickej forme. Vy-

šetrením v laboratóriu v Terezíne sa zistilo, že sa jedná o typ C nákazy. Keďže dobytok mal už vyvinutú čiastočnú imunitu z očkovania, priebeh nákazy nebol prudký a vďaka dodržiavaniu preventívnych opatrení sa podarilo nákazu lokalizovať v jednom krávine. Ochorelo spolu 28 kráv, z ktorých jedna uhynula. Ostatné sa vyliečili. Po uplynutí pozorovacej doby bola slintačka v Prievaloch vyhlásená za zaniknutú dňa 31. 1. 1973. Nákaza teda v obci panovala 31 dní.

Na druhý deň po vzniku prvého ohniska, teda 1. 1. 1973 na Nový rok, bola ustálená slintačka a krívačka u hovädzieho dobytku v ďalšom ohnisku - na farme ŠM Sološnica. Spôsobená bola vírusom typu O. Hovädzí dobytok na farme bol v dňoch 23. a 24. 12. 1972 vakcinovaný, podobne ako v Prievaloch, vakcínou proti typu C, tá však nechránila proti vírusu typu O, ktorý spôsobil vznik nového ohniska. Preto v dňoch 4. až 8. 1. 1973 boli hovädzí dobytok, ovce a kozy v obci Sološnica a v obciach v I. a II. ochrannom pásme vakcinované vakcínou typu AO.

Nákaza v chove na farme Sološnica mala búrlivý priebeh. Ochorelo celkovo 80 býkov v troch maštaliach, z ktorých jeden bol utratený a ostatné sa vyliečili. Nástupom imunity sa priebeh nákazy zmierňoval. Posledných 8 kusov ochorelo dňa 17. 1. 1973. Po uplynutí pozorovacej doby bola nákaza dňa 8. 2. 1973 prehlásená za zaniknutú. Obec a zamorená farma boli uzavreté 39 dní.

Na likvidáciu nákazy boli nariadené prísne preventívne opatrenia v obciach v ohnisku nákazy, v I. a II. ochrannom pásme a v ostatných obciach okresu. Postupným prísunom vakcíny SLAK typu AOC bol celý stav HD, oviec, kôz, základné stádo prasníc a kancov v okrese, celý stav ošípaných v zamorených obciach, v obciach hraničného pásma s Rakúskom a v plemenárskych chovoch ošípaných začkovaný proti typu AOC a opätovne vakcinovaný v októbri a v novembri 1973. Mladý HD, jahňatá a aukčné ošípané boli pravidelne mesačne doočkované.

Utlmenie slintačky a krívačky v krátkom čase 39 dní a zabránenie jej rozšíreniu do ďalších chovov a obcí si vyžiadalo obrovské úsilie a maximálne vypätie síl všetkých príslušníkov veterinárskej služby, ktorí si bez ohľadu na sviatky či pracovné voľno obetavo a s porozumením plnili svoje povinnosti. Zároveň treba zdôrazniť, že bez účinnej pomoci politických orgánov, ONV, MNV, vedenia poľnohospodárskych závodov, VB a ostatných zainteresovaných zložiek by nebolo možné v tak krátkom čase SLAK v okrese utlmiť.

Počas panovania nákazy v Západoslovenskom kraji bolo tepelne spracované kontaminované mäso z ohnisk slintačky v konzervárni SLOVLIK Moravský Ján. Celkovo bolo do konzerv naplnených 327 ton takéhoto mäsa. Aj keď podmienky pri jeho spracovaní neboli optimálne, vďaka dodržiavaniu nariadených opatrení sa nákaza v Moravskom Jáne nepreniesla do chovov zvierat v obci, resp. na zvieratá v blízkych dedinách.

Začiatkom sedemdesiatych rokov sa v chovoch HD stal vážnym problémom hromadný výskyt kožného ochorenia trichofýcie, postihujúcej hlavne teľatá. Táto nákaza, prenášaná i na človeka spôsobovala už po viac ako desaťročie značné ekonomické straty. Od roku 1974 sa začala plošná vakcinácia sovietskou vakcínou a neskôr vakcínou L.F.T. 130, ktorú vyrábala Bioveta v Ivanoviciach. Až jej použitím sa podarilo nákazu utlmiť.

V roku 1973 sa vyskytla Aujeszkeho choroba v 6 chovoch ošípaných. Na nákazu ochorelo 858 ošípaných, väčšinou ciciakov, z nich 680 uhynulo a 23 bolo ne-

vyhnutne zabitých. Výskyt nákazy si vyžiadala vakcináciu základných stád prasníc a kancov, celkove v 19 chovoch ošípaných.

Tuberkulinácií (jednoduchých + simultánných) sa celkove vykonalo 170 tisíc, pri ktorých pozitívne reagovalo (a následne bolo zabitých) celkove 97 ks HD. Tuberkulinácie patrili k časovo najnáročnejším hromadným akciám vykonávaným veterinárnymi lekármi. V chovoch ošípaných sa v roku vyskytlo niekoľko ohnisk salmonelózy a rozšírená bola sýpavka.

V roku **1974** prebiehali prípravy na integráciu jednotných roľníckych družstiev (JRD), ktoré v novej podobe začínali činnosť od 1. januára 1975. V tejto súvislosti bolo snahou veterinárskej služby sa plne prispôbiť danej koncepcii podľa podmienok, vytváraných na poľnohospodárskych závodoch. Znamenalo to, že sa bude prechádzať na špecializáciu veterinárov podľa jednotlivých druhov hospodárskych zvierat. Ako prví sa budú špecializovať veterinári inšpekčných skupín.

Nadálej však ostávalo prvoradou úlohou veterinárskej služby udržiavať v stálej imunite hospodárske zvieratá proti nebezpečným nákazám, hlavne proti slintačke a krívačke. V priebehu roka bolo vykonaných 107 tis. diagnostických akcií, 135 tis. liečebných zákrokov a 2,150.000 profylaktických akcií, prudký nárast ktorých pripadá na konto zvierat vakcinovaných proti SLAK-u.

V chove dojníc sa vykonalo plošné vyšetrenie a liečba infekčných mastitíd. Vzorky mlieka boli vyšetrované v okresnom laboratóriu, identifikovali sa pôvodcovia a vykonalo sa určenie citlivosti na antibiotiká. Vynaložené úsilie a náklady však neboli úmerné výsledku, z väčšej časti vinou chovateľov.

Dozorná veterinárna hygienická činnosť v okrese Senica mala nasledovnú štruktúru a personálne obsadenie:

Stály veterinárny hygienický dozor:

Bitúnok ZMP Myjava – 3 veterinárni lekári + 3 veterinárni technici

zabitých 2,8 tisíc zvierat

Sanitný bitúnok Holíč a Senica - 2 veterinárni lekári

zabitých 7,4 tisíc zvierat.

Podnikový prevádzkový bitúnok MOVIS II. uvedený do prevádzky 18.6.1974

- najprv 1 veterinárny lekár + 1 veterinárny technik, po spustení druhej linky model 1-2 + 2,

zabitých bolo 33 tisíc oviec.

Bežný ochranný hygienický dozor:

Mliekareň MILEX Senica + 24 ostatných potravinárskych prevádzok.

Nosnou témou v roku **1975** bola špecializácia služby. Okrem špecializovaných pracovísk v Spoločnom družstevnom podniku pre ošípané v Senici a Spoločnom družstevnom hydinárskom podniku v Gbeloch, ktoré už boli obsadené veterinármi so špecializáciou, pristúpilo sa od 1. 3. 1975 k špecializácii odbornej skupiny. Tento trend mal v budúcnosti smerovať k vytvoreniu špecializovaných veterinárskych obvodov a stredísk.

Jedným z ochorení, ktoré mali v danej dobe najväčší dopad na živočíšnu produkciu, boli zápaly mliečnej žľazy. Spôsobovali veľké hospodárske straty znížením mliečnej úžitkovosti, zhoršením nutričnej hodnoty mlieka a vyradovaním dobrých

kráv z produkcie, čo malo za následok znižovanie rentability a ekonomiky chovu dojnic. Preto sa služba zameriavala na tlmenie infekčných mastitíd na plemenných hospodárstvach a na PZ s najväčším percentom zamorenia v minulosti. Vzorky na vyšetrenie sa brali od všetkých kráv v laktácii a u pozitívnych sa robila citlivosť na antibiotiká.

Ostro sledovaným ukazovateľom s politickým podtextom bolo každoročne hytnutie mláďat - teliat a ciciakov. Normatív úhynu u teliat bol stanovený na 5,5% z narodených, čo sa v jednotlivých rokoch počas obdobia 5.5RP nepodarilo dosiahnuť. Dosahované výsledky boli nasledovné: 1971 – 5,6%, 1972 – 6,7%, 1973 – 6,8%, 1974 – 5,9% a 1975 – 6,0%. U ciciakov sa straty úhynom stabilizovali na úrovni 6%.

V chove hovädzieho dobytku sme zaznamenali výrazný vzostup v počtoch vyšetrených plemenníc z dôvodu porúch reprodukcie (1971 – 3.586 kráv a 225 jalovic, 1975 – 5.615 kráv a 742 jalovic). Tuberkulinácií sa za rok vykonalo 191.400 (z toho 30.900 na *M. avium*), diagnostických akcií 132.800 a profylaktických úkonov 2,106.800.

Plemenárska stanica (PS) Šaštín bola v roku 1975 zrušená a začala sa stavebná adaptácia na odchovu plemenných býkov. Okres bol zásobovaný semenom z PS Veľké Leváre a PS Nové Mesto nad Váhom.

Vo veterinárnej nemocnici bolo za obdobie 1971 – 1975 ošetrovaných celkove 23.856 pacientov, z ktorých 3.369 bolo hospitalizovaných. Ambulantne v teréne bolo ošetrovaných 17.121 zvierat. Za rovnaké obdobie bolo röntgenologicky vyšetrených 15.635 ks ošípaných na sýpavku, z ktorých 1.609 bolo pozitívnych (10,2%).

V roku 1975 sa začalo s výstavbou novej prevádzkovej budovy OVZ Senica v časti Čáčov, s plánovaným finančným objemom akcie na práce v prvej fáze 3,500.000 Kčs.

V období 6.5RP, ohraničeného rokmi 1976 – 1980, sa veľká pozornosť venovala tlmeniu zápalov mliečnej žľazy v plemenných chovoch, pri naplňaní veľkokapacitných kravínov (VKK) a predaji kráv na ďalší chov. Zároveň to bolo obdobie vakcinácie proti trichofýcii, ktorá po veľa rokov hyzdila teľatá a mladý HD a prenášala sa aj na ošetrovateľov. Viac ako po iné roky sa v chovoch mladého HD vyskytoval respiratórny syndróm. Najväčší výskyt sa evidoval skoro vo všetkých teľatníkoch (vysoká relatívna vlhkosť, nízka teplota), kde sa nedodržiaval turnusový prísun teliat a zanedbávala sa dezinfekcia. Zavedením účinnej terapie sa darilo ochorenie bez väčších strát úhynom a stratami na hmotnosti tmiť.

V roku 1975 bolo na bitúnkoch celkove zabitých a veterinárne prehliadnutých 147.700 jatočných zvierat, z toho na MOVIS II. 88.300 oviec.

Sanitný bitúnok v Senici bol ku dňu 5.5.1975 zrušený a neskôr zbúraný. Na jeho mieste dnes stojí supermarket obchodného reťazca LIDL.

V roku 1976 sa uviedli do prevádzky štyri VKK – ŠM Horné Suroviny, JRD Kopčany, ŠM Šaštín-Stráže a JRD Podbranč. Úhyn teliat v okrese dosiahol 5,6%, teda tesne nad stanovený normatív. Pre poruchy reprodukcie bolo vyšetrených 6.882 kráv a 555 jalovic. Liečených bolo 5.359 kráv a 336 jalovic. Po liečbe zabrezlo 3.389 kráv, t.j. 63,2% z počtu liečených, čo možno považovať za dobrý výsledok. Úzka spolupráca s inseminačnou službou bola najmä v objektoch VKK,

kde si to zdravotná situácia priam vyžadovala. Veterinárska služba spolupracovala s okresnou poľnohospodárskou správou (OPS) a okresným strediskom krajského plemenárskeho podniku (OSKPP) tiež pri výbere chovných jalovic (hlavne na jeseň) s cieľom maximálne zvýšiť prevod jalovic do stavu kráv.

Pracovníci terénnej služby vykonali 241.400 jednoduchých a 258.200 simultánnych tuberkulínací, 86.900 diagnostických akcií a 1,927.000 profylaktických očkovaní.

V priebehu roka sa uskutočnila systemizácia pracovných miest, ktorá mala celoslovenský charakter. V jej dôsledku bolo zrušené VS na Myjave. Celkový stav pracovníkov v organizácii na konci roka bol 98, z toho 43 veterinárnych lekárov a 30 veterinárnych technikov.

V máji 1976 došlo k asanácii (zbúraníu) areálu OVZ Senica vo „Vaďonovom dvore“, pričom náhradné priestory pre veterinárnu nemocnicu ešte neboli pripravené. Z toho dôvodu sa činnosť jej pracovníkov zameriavala na výkon ambulantnej činnosti v teréne. K nej patrilo aj röntgenologické vyšetřovanie ošípaných na sípavku (5.297 vyšetření) v základnom stáde matiek a kancov v šľachtiteľských chovoch (ŠCH), rozmnožovacích chovoch (RCH) a všetkého aukčného materiálu. Ďalej sa vykonávalo odrohovanie HD určeného na ustajnenie vo VKK, úprava paznechtov a ortopedické zákroky, najmä u dojníc umiestnených na roštových stojiskách. Veterinárna nemocnica našla nakoniec dočasné umiestnenie v časti objektu Agrochemického podniku na Hlbockej ceste, kde začala fungovať od 1.6.1977.

V Západoslovenskom mäsovom priemysle v Myjave sa začala rekonštrukcia mäsokombinátu. V okrese bolo celkove zabitých 159 tisíc zvierat, najviac na MOVIS II, kde bolo jatočne spracovaných 105.800 ks jahniat a oviec. Nevyhnutných zabíjok bolo 9.146 ks. Najčastejšou príčinou konfiškácie a preradenia mäsa na podmienenčne požívateľné bola vychudlosť a vodnateľnosť svalstva a iné neinfekčné nemoci a závady.

V roku 1976 bol na Slovensku zavedený automatický systém riadenia (ASR) veterinárnej služby. Z úrovne okresov sa v mesačných intervaloch predkladali vstupné informácie, obsahujúce počty vykonaných veterinárnych úkonov na jednotlivých obvodoch. Tieto sa odosielať na centrálnu spracovanie do informačného centra na ŠVS SR v Bratislave. Po spracovaní vstupných údajov boli na príslušné OVZ zasielané výstupné zostavy, ktoré analyzovali situáciu v okrese a používali sa ako podklady pre riadenie služby. Gestorom projektu na úrovni okresu býval okresný epizootológ.

V roku 1977 na hospodárstvach s nízkym zabrezávaním po 1. inseminácii (celkove 7) sa v spolupráci s OS KPP konali gynekologické preverky, analyzovali sa príčiny a navrhovali účinné nápravné opatrenia. Spolu bolo vykonaných 168 preverok. Pre poruchy reprodukcie sa vyšetřilo 11.500 kráv a 700 jalovic. Po liečbe zabrezlo 4.036 kráv a 154 jalovic. Vakcinácia proti E. coli sa rozšířila v roku 1977 na celý stav kráv. Zaočkovaných bolo 18.066 plemenníc.

V prvovýrobe mlieka sa začal používať Jodonal na dezinfekciu strukov vemena po dojení, ktorý vďaka svojej farbe umožňoval optickú kontrolu použitia.

V chovoch ošípaných sa znížil počet ohnisk dyzentérie. Pre zlé zoohygienické podmienky dochádzalo však k výskytu hromadných pľúcnych ochorení vo väčšine chovov ošípaných. Vykonávala sa vakcinácia proti SLAK-u, moru ošípaných, čer-

vienke, Aujeszkeho chorobe a coli-infekciám. Už samotný výpočet očkovaní svedčí, že program vakcinácie ošipaných bol prehustený, hlavne u plemenných zvierat.

V chovoch hospodárskych zvierat sa vo vykazovanom roku vykonalo 254.500 jednoduchých a 270.100 simultánnych tuberkulínácií, 159.000 diagnostických a 604.000 profylaktických akcií.

V spolupráci s Okresným výborom poľovného združenia v Senici sa vykonalo plynovanie líšok v norách dymovnicami na zabránenie šírenia besnoty vo všetkých poľovných revíroch v okrese. Pri tejto akcii bolo celkove zlikvidovaných 120 líšok.

Na všetkých bitúnkoch v okrese bolo zabitých celkove 137.400 zvierat, čo bolo o 21.600 ks menej ako v roku 1976. Dôvodom bola skutočnosť, že bitúnok ZMP v Myjave bol v rekonštrukcii a od 1. 4. 1977 sa tam nezabíjalo.

Nevyhnutné zabitia – 9.800 ks. Príčiny konfiškácie boli ochorenia zapríčinené zlými zoohygienickými pomermi. Pri ošipaných sa vyskytovala veľká zakrpatenosť, u teliat jatočná nezrelosť.

V okrese boli v prevádzke dve zberne zveriny (PNZZ Senica a ZHZ Brezová), v ktorých bolo celkove prehliadnutých v roku 1976 23.963 ks a v roku v 1977 26.881 ks zveriny. Najviac to boli bažanty (export do Talianska), zajace, srny, jelene a čierna zver. Časť exportu bola určená tiež pre odberateľov v Rakúsku.

Preplácanie mlieka podľa bakteriologickej čistoty bolo zavedené od februára 1977 (resazurínová skúška + mechanické nečistoty). Jej zavedenie sa pozitívne odrazilo na kvalite dodávaného surového mlieka.

Kŕmne zmesi ČOS I. a ČOS II. boli plošne medikované rastovým stimulátorom Mekamix v priebehu celého roka, čo malo za následok, že ošipané kŕmené týmito zmesami kratšie ako 5 týždňov pred vyskladnením boli vylúčené z jatočného spracovania.

Bola obnovená dohoda s Okresnou hygienickou a epidemiologickou stanicou v Senici (OHES) o spolupráci orgánov hygienickej a veterinárnej služby v okrese Senica.

V roku **1978** bolo po súhlase KVZ v Bratislave obnovené veterinárne stredisko na Myjave a s tým súvisiace úpravy obvodov pre veterinárnych lekárov. Dá sa povedať, že nová organizačná štruktúra služby, podľa ktorej pracuje OVZ už dva roky, prispela v podstatnej miere k dosahovaniu lepších výsledkov na úseku činnosti organizácie, čo sa priaznivo odzrkadlilo aj vo výsledkoch na úseku živočíšnej výroby.

Pokiaľ ide o nové technológie, v prevádzke bolo už šesť VKK a ďalšie sa dokončovali. Vo väčšine VKK s roštovým stojiskom sa objavili vážne nedostatky, prameniace z nevhodnej technológie a zlej organizácie práce, ktoré mali negatívny vplyv na úžitkovosť a zdravotný stav dojníc.

Partnerská spolupráca sa odvíjala s OS KPP pri zriaďovaní kontrolných maštali prvostok (KMP) a CKMP. Podarilo sa zriadiť 42 KMP s celkovým počtom 4.235 prvostok. Obvodní veterinári lekári si pri testovaní všímali najmä tvar mliečnej žľazy a bezchybnosť pohybového aparátu. Preventívne vyšetrenie plemenníc v puerpériu veterinárska služba rozšírila na všetky plemennice ustajnené vo veľkovýrobných technológiách.

Pozornosť sa sústreďovala na ozdravovanie plemenných chovov a VKK od infekčných mastitíd, realizovala sa vakcinácia proti trichofýcii a na zabránenie vzniku coli-infekcií teliat sa vykonala plošná vakcinácia u celého stavu kráv a ja-

lovíc pred otelením v počte 20.500 ks. Pre poruchy reprodukcie bolo vyšetrených 16.806 kráv a 1.188 jalovic. Liečených bolo 11. 910 kráv a 568 jalovic.

V chovoch ošípaných sa vyskytli dve ohniská aviárnej TBC, zhoršila sa situácia vo výskyte dyzentérie a evidovalo sa 5 ohnisk salmonelózy. V súvislosti s TBC bolo vykonaných 188.200 tuberkulínácií. Z toho 17.200 simultánných na *M. avium* a 171.000 jednoduchých na *M. bovis*.

Na farme MOVIS I. v Skalici sa v 1. polroku vyskytlo v stáde oviec hromadné ochorenie mykotoxikózou a spôsobilo veľké straty úhynom a nevyhnutnými zabitiami. Pokusy ovplyvniť priebeh ochorenia pomocou liečby neboli úspešné.

Na bitúnku ZMP v Myjave sa v tomto roku nezabíjalo. Od 1. augusta bola prepuštená aj údenárska výroba.

Pracovníci VHS boli presúvaní na pracovisko v MOVIS II., na sanitný bitúnok v Holiči a na výkon previerok v hygiene prvovýroby mlieka na mliečnych hospodárstvach v celom okrese.

Strojno-tractorová stanica v Senici uviedla do činnosti skupinu na údržbu dojacích zariadení a poskytovala servis chladiacich zariadení.

Pracovníci VHS prehliadli celkove 131.825 ks jatočných zvierat a 14.970 zvierat z nevyhnutných zabíj.

Export z MOVIS II. predstavoval 613.144 kg jahňacieho mäsa a 525 kg vnútorností odobratých tradičnými zahraničnými odberateľmi.

V roku 1978 prešlo cez zberne zveriny len 2.542 ks, väčšinou raticovej zveri. V dôsledku organizačných zmien vo výkupe a spracovaní zveriny priamy export z okresu sa už nekonal a ani rekordné roky hojnosti bažantov sa nezopakovali.

V roku 1979 sa venovala zvýšená starostlivosť odchovu teliat a podarilo sa dosiahnuť hynutie 5,4%, teda pod stanovený normatív. Veterinárska služba zintenzívnila poradenskú činnosť na zaostávajúcích PZ, aktívne sa zapájala do analýz príčin chorobnosti a úhynov a za účasti OPS a OS KPP navrhovala účinné opatrenia.

Vo vykazovanom roku sa zaznamenal výskyt TBC, ktorá prepukla na dvoch farmách – v JRD Smolinské (58 pozitívnych – *M. bovis*) a JRD Poriadie. Ako zdroj nákazy bol označený človek, ktorý pracoval ako ošetrovateľ dobytky.

Nákazovú situáciu v chove ošípaných zhoršoval výskyt aviárnej TBC, ktorá bola problém na JRD Koválov, OŠM Myjava a JRD Skalica. Laboratórnym vyšetrením sa potvrdilo *M. avium* a ako zdroj nákazy bolo identifikované voľne žijúce vtáctvo (vrabce, hrdličky, holuby a iné).

Prehľad o počte tuberkulínácií a pozitívne reagujúcich jedincoch v rokoch 1976 – 1979.

Rok	Počet vyšetrení	Pozitívne v ks
1976	134.448	20
1977	139.101	17
1978	140.207	15
1979	149.539	211

Program tlmenia infekčných mastitíd prebiehal v 12 PP, kde bolo ustajnených 6.664 dojníc. Pre poruchy reprodukcie bolo vyšetrených 16.874 kráv, liečených

bolo 12.504. Jalovic bolo vyšetrených 966 a liečených 510. Úspešnosť liečby sa pohybovala okolo 60%. Spolupracovalo sa s OS KPP pri zavádzaní nových preukazov plemenníc v ŠCH, 10 RCH a 2 experimentálnych chovoch.

Čo sa odchovu teliat týka, stále pretrvávali nedostatky hlavne v preplňovaní teľatníkov a nedostatku pôrodníc a profylaktórií. Aj častý výskyt hromadného vírusového ochorenia dýchacích ciest u mladého HD, ako následok nesprávneho (kontinuálneho) naplňovania objektov, mal za následok spomalenie vývinu, zakrpatenosť a následný odsun na nevyhnutné zabitie.

V okrese bola už $\frac{1}{4}$ kráv ustajnená vo VKK (9 + 2 pred dokončením). Vo väčšine VKK s roštovým stojiskom pretrvávali vážne nedostatky z nevhodnej technológie a zlej organizácie prevádzky, ktoré mali negatívny vplyv na úžitkovosť, reprodukciu a zdravotný stav. Vážnym nedostatkom bol fakt, že niektoré VKK boli dané do prevádzky bez pôrodníc a profylaktórií.

Nákazová situácia v chove ošípaných bola vcelku priaznivá. Ukončilo sa ozdravovanie od sýpavy, znížil sa počet ohnísk dyzentérie a salmonelózy. Výskyt reagentov na vtáčí tuberkulín sa jednoznačne viazal na výskyt voľne žijúceho vtáctva. Zlé hygienické pomery mali za následok hromadné pľúcne ochorenia, o čom svedčia tiež nálezy z bitúnkov, najmä z nevyhnutných zabití.

V rýchlovýkrme kurčiat straty úhynom boli v danom roku nad normatívom. Spôsobovali ich coli-infekcie, kokcidióza a mykoplazmóza. V chove kožušinových zvierat (noriek a líšok) zvýšený úhyn spôsobila Aujeszkeho choroba. Vyšetrenie na Aleutskú chorobu bolo na 30% pozitívne. Pozitívne kusy boli vykožkované a vykonaná dezinfekcia.

Terénna služba vykonala v roku 1979 nasledovné počty úkonov: - diagnostické akcie 150.348, profylaktické akcie 3,351.330 (vrátane vakcinácie hydiny).

Na OVZ Senica pracovalo vo vykazovanom roku 101 zamestnancov, z toho 46 veterinárnych lekárov a 32 veterinárnych technikov. V pôsobnosti štyroch veterinárskych stredísk sa výkon veterinárnej starostlivosti zabezpečoval v 20-tich územných obvodoch, štyroch špecializovaných obvodoch zameraných na ošípané, a dvoch zameraných na hovädzí dobytok.

S Okresnou hygienickou stanicou v Senici sa spolupracovalo pri výkone previerok v potravinárskych závodoch a pri vzájomnom informovaní sa o výsledkoch laboratórnych vyšetrení vzoriek potravín.

V prvovýrobe mlieka sa zlepšenie dosahovalo najmä technologickým pokrokom (nové kraviny). Inštalovaných bolo 30 nových 500 litrových chladičov mlieka.

Zlepšeniu kvality mlieka však najviac prospelo jeho preplácanie podľa akosti. Jasná reč peňazí presvedčila prvovýrobcov, aby kvalite mlieka začali konečne venovať pozornosť akú si zaslúži, ak chcú vidieť svoje mlieko v I. akostnej triede a peniaze na svojom účte. A oni tejto reči pozorne načúvali. Takto bolo zaradované mlieko do I. triedy v nasledovných rokoch: 1977 – 21,8%, 1978 – 48,0%, 1979 – 69,8%.

Krmné zmesi pre ošípané ČOS I. a ČOS II. boli medikované Mekamixom. Ošípané boli vyradené z jatočného spracovania, pokiaľ neuplynula ochranná doba, t.j. päť týždňov od skončenia ich skrmovania.

Pracovníci veterinárskej hygienickej služby prehliadli 132. 894 kusov jatočných zvierat, z ktorých 14.425 boli nevyhnutné zabitia.

Na MOVIS II. sa každý rok zabije a prehliadne asi 120 tisíc oviec. Export jahňacieho mäsa tradične smeruje do Talianska a Rakúska.

Rok **1980**. Vývoj úžitkovosti v období 6. SRP možno vcelku hodnotiť pozitívne s tým, že rezervy sú ešte v chove HD a konštatovaním, že v chove ošípaných sa dosiahol pozitívny a želaný trend. Nie je uspokojivá znáška u nosníc, ktorá bola navyše v 1980 negatívne ovplyvnená výskytom pseudomoru.

Nákazová situácia v chove HD bola v sledovanom období priaznivá, podarilo sa ozdraviť chovy od trichofýcie, ŠCH, RCH a VKK boli ozdravované od streptokokových mastitíd. Značne poklesol výskyt TBC reagentov na boviný tuberkulín (len 15 pozitívnych). Aviárna TBC sa vyskytovala na farmách Dojč a Koválov, kde prebiehala u ošípaných. Aujeszkeho choroba sa za roky 1976 – 1980 vyskytla v piatich ohniskách, z toho v štyroch u teliat vo veku 1-4 mesiace a v jednom u dospelého HD. V rovnakom období sa vyskytlo len jedno ohnisko salmonelózy u teliat. Od roku 1977 sa postupne prechádzalo na plošnú vakcináciu teliat, čím dochádzalo k postupnému zániku tejto nákazy. Leukóza sa vyskytovala len v jednom ohnisku na JRD Sobotište – už od roku 1974.

Besnota – V rokoch 1976 – 1980 bola situácia vo výskyte tejto nákazy priaznivá, nakoľko sa zaznamenalo len šesť ohnisk besnoty, všetky u líšok.

Od roku 1978 sa postupuje podľa okresného plánu tlmenia mastitíd, do ktorého je zapojených 12 PZ. Jeho plnením sa dosahuje, že percento pozitívnych kráv na streptokokové mastitídy sa znížilo takmer o polovicu a ich výskyt sa darí udržať pod hranicou 5%.

Počas roku 1980 bol v celom okrese rozšírený výskyt pľúcnych ochorení u teliat a mladého HD. Hlavnou príčinou bolo kontinuálne naskladňovanie všetkých teľatníkov, nízka teplota a vysoká vlhkosť počas zimy a jari, ako aj slabá úroveň zoohygieny v objektoch.

Reprodukcia HD. Pre poruchy reprodukcie bolo vyšetrených 9.902 kráv a 6.425 bolo liečených. Jalovic bolo vyšetrených 629 a 355 liečených. Vo všetkých VKK boli previerky reprodukcie za účasti OPS a OS KPP. Pracovníci veterinárnej nemocnice Senica vykonali školenia pre laických pôrodníkov vo VKK.

Za obdobie 1976 – 1980 bolo pre poruchy reprodukcie vyšetrených celkom 60.753 plemenníc, 57% z počtu ustajnených kráv. Liečených bolo 44.070 (72%) a vyradených 15.574 (28%). Percento zabreznutia po liečbe dosahovalo 58%. U jalovic bolo vyšetrených 4.053, liečených 2.129 (53%) a vyradených 1.925 (48%) zvierat. Percento zabreznutia po liečbe bolo 54%. Príčiny: U kráv to boli najviac endometritídy (38%) a tichá ruja (10%), u jalovic vývojové anomálie (38%) a tiež tichá ruja (6%).

V okrese je 11 VKK s novou technológiou. Poruchy pohlavného aparátu sa vyskytujú u štvrtiny kráv. Úbytok kráv vo VKK je 37% z celkového stavu, úžitkovosť a hospodárske ukazovatele sú nižšie ako je priemer okresu v 1980.

V okrese evidujeme 1 šľachtiteľský chov (ŠCH) - 220 kráv, 2 experimentálne chovy (ECH) a 10 rozmnožovacích chovov (RCH). Kontrola dedičnosti zdravia (KDZ) sa vykonáva v ŠCH, ECH a v chovoch, kde sú plemennice spolu s MBI. KDZ potenciálnych matiek plemenných býkov sa vykonáva v 7 chovoch z celkovým počtom 97 MBI.

Nákazovú situáciu v chovoch ošípaných nepriaznivo ovplyvnil výskyt aviárnej TBC a ku koncu roka zvýšený výskyt hromadných hnačkových ochorení (dyzen-

téria a 4 ohniská salmonelózy). Aviárna TBC bola problém na JRD Koválov (145 reagentov), OŠM Myjava (45 reagentov) a JRD Skalica (44 reagentov).

Počas 6.5RP (1976 – 1980) zaniklo 25 ohnisk salmonelózy. Spolu ochorelo 1.151 ošípaných, z ktorých 791 uhynulo a 275 bolo NZ. Najväčší výskyt bol v rokoch 1976 - 1978. Dyzentéria bola ustálená v 31 ohniskách. Ochorelo 12.046 ošípaných, z ktorých 1.179 uhynulo a 1.544 bolo odsunutých na NZ. Najvyššia chorobnosť sa vyskytla v rokoch 1976, 1978 a 1980. V tlmení sĺpavky sa okres v roku 1980 dostal do štádia jej eradikácie. Za roky 6.5RP zaniklo 75 ohnisk tejto nákazy. Na sĺpavku vo vykazovanom období ochorelo 18.076 ošípaných, z ktorých 2.177 uhynulo a 6.349 bolo nevyhnutne zabíjaných.

Podstatné zníženie strát úhynom nastalo v priebehu 6.5RP v kategórii ošípaných po odstavbe a udržaní priaznivého percenta hynutia ciciakov. Investičnou výstavbou a rekonštrukciou sa zlepšila situácia v odchove, keď sa uviedlo do prevádzky 7 nových a 6 rekonštruovaných odchovní o kapacite 13.500 ks. Pre výkrm ošípaných vznikla kapacita 4x1020 ks, úbytok priestorov bol cca 1000 ks v dôsledku asanácie.

Hydina – Na HSPP Gbely sa opakovane (marec–apríl a august–september) vyskytol pseudomor, majúci za následok hospodárske straty vo všetkých kategóriách produkcie. Straty v úžitkových chovoch hydiny zvyšoval výskyt vírusových a bakteriálnych ochorení, u brojlerov aj hypovitaminózy a parazitárne ochorenia.

Veterinárna hygienická služba - personálne obsadenie:

Prevádzkový bitúnok ZMP Myjava - 4 veterinárni lekári + 2 veterinárni technici (v 2. polroku bola uvedená do prevádzky rekonštruovaná bravčová linka),

Sanitný bitúnok Holíč - 2 veterinárni lekári,

Bitúnok MOVIS II. Skalica - 1-2 veterinárni lekári + 2 veterinárni technici (program zabíjania oviec ukončený, v budúcom roku sa budú zabíjať nutrie).

Spolupráca s Okresnou hygienicko-epidemiologickou stanicou v Senici - počas obdobia 1976 - 1980 OVZ hlásilo OHES každé ochorenie zvierat prenosné na ľudí. OHES dekadne predkladala veterinárnej službe ochorenia prenosné na ľudí a opačne.

V roku **1981** bolo v prevádzke 11 VKK s viac ako 5.000 dojnicami. Sú to objekty s roštovým stojiskom resp. so zadnou fixáciou (kolísky). V jednom je bezpodstielkové voľné boxové ustajnenie. Vo VKK so zadnou fixáciou sú dojárne kruhové resp. rybinové a hnojná koncovka je riešená pomocou kruhových vrstvičov hnoja. Roštové stojisko a preronový systém odstraňovania hnoja majú vo všeobecnosti negatívny vplyv na zoonohygienu a zdravotný stav ustajnených dojníc (choroby pohybového aparátu a mliečnej žľazy). V prevádzke bolo ďalej 8 veľkokapacitných OMD pre 500 ks zvierat. Zoonohygienické pomery boli na uspokojivej úrovni len v tých VK OMD, kde sa pravidelne a dostatočne podstielalo. Mikroklimatické pomery v období zima/jar boli vo väčšine teľatníkov neuspokojivé, výnimkou bol len VKT pre 1.000 ks, kde situácia bola dobrá. Výstavba teľatníkov a profylaktórií v okrese celkove zaostávala, teľatníky v prevádzke boli trvale preplňované.

V okrese bolo 26 poľnohospodárskych závodov s 78 dvormi s chovom ošípaných, ustajnených v 353 objektoch s celkovou kapacitou 97 tisíc kusov.

Hydina sa chovala v 45 objektoch, prevažne v nových technológiách (HSPP Gbely), okrem výkrmu brojlerov, ktorý sa vykonával na družstvách prevažne v provizórnych priestoroch (povaly, nevhodné haly a pod.).

Nákazová situácia. V priebehu roka vzniklo 11 nových ohnisk dyzentérie. Spolu ochorelo 3.897 ošípaných, z ktorých uhynulo 780 ks. U ošípaných bolo pri tuberkulinácii identifikovaných 211 TBC reagentov. Ako prevencia proti sĺpavke sa začalo s aplikáciou pasteurelovej a bordetelovej vakcíny. Problémy spôsoboval výskyt salmonelózy v chovoch kurčiat, noriek a nutrií. U teliat v centrálnych teľatníkoch sa vo vlhkých jarných mesiacoch vyskytoval pľúcny syndróm.

Počas roka sa pokračovalo v programe tlmenia infekčných mastitíd podľa okresného plánu. Liečbu porúch reprodukcie v piatich VKK vykonávali obvodní veterinárni lekári – špecialisti pre HD, ktorí väčšinu pracovnej doby trávajú vo VKK. Preventívne gynekologické dni sa konajú v 14 denných intervaloch za účasti vedúceho VKK a inseminačného technika. Liečba porúch reprodukcie sa vykonala u 10.500 plemenníc. Najviac sa vyskytovali v súvislosti s pôrodní.

Výkony terénnej veterinárnej služby: Tuberkulinácie (jednoduché) 185.230, (simultánne) 3.891, diagnostické akcie 153.025, profylaktické akcie 848.335, vakcinácia hydiny 3,204.813.

V septembri bola na bitútku v Myjave daná do prevádzky hovädzia linka, čo malo vplyv aj na organizáciu práce veterinárneho personálu.

Prehliadka jatových zvierat – 95.568 ks (vrátane NZ),

Na bitútku v MOVIS II. zabitých a prehliadnutých 17.258 ks nutrií.

V priebehu roka bolo mäso nutrií uznané za spôsobilé na ľudský konzum.

Dr. Gašpar vykonával pre Štátnu veterinárnu správu v Bratislave funkciu externého inšpektora pre exportné bitútky s celoslovenskou pôsobnosťou. V sledovanom roku pracovalo vo veterinárnej službe OVZ Senica celkovo 50 veterinárnych lekárov a 24 veterinárnych technikov.

Začiatkom roka 1982 došlo k vzplanutiu dyzentérie v ôsmich ohniskách z predchádzajúceho roka, v ktorých bolo 7.200 ošípaných, väčšinou vo výkrme. V priebehu roka ochorelo 1.384 prasiat, 301 uhynulo a 390 bolo NZ. Na bitútku sa zisťovali pľúcne a črevné červy u ošípaných prakticky zo všetkých chovov v okrese.

Vo výskyte TBC reagentov prevládala aviárny typ, najmä u ošípaných. Z 29 tisíc tuberkulinácií bolo 199 pozitívnych. Patologicko-anatomicky a kultivačne bolo potvrdené *M. avium*. Najviac pozitívnych sa zaznamenalo na JRD Sobotište farma Valcha, hosp. Pop. Močidlany, OŠM Myjava a na ďalších 6 PZ, kde bol výskyt ojedinelý.

Hromadné ochorenie HD s nervovými príznakmi svedčiacimi pre Aujeszkeho chorobu sa vyskytlo v niekoľkých chovoch u vysokoteľných jalovic a v odchovnom závode jalovic, kde ochorel mladý HD vo veku 7-16 mesiacov. Laboratorným vyšetrením sa nepodarilo potvrdiť Aujeszkeho chorobu, avšak zavedením opatrení ako pri jej výskyte sa ochorenie podarilo zlikvidovať v priebehu 7-10 dní. Vo všetkých 5 prípadoch hromadného ochorenia bola použitá vakcína Norvak II.

Tzv. pľúcny syndróm prebiehal prakticky vo všetkých teľatníkoch s kontinuálnym naskladňovaním a tam, kde neboli dodržané základné zoohygienické parametre. Celkovo ochorelo 3.618 teliat, 384 uhynulo a 378 bolo odsunutých na NZ.

Na Starej Myjave sa vyskytlo ochorenie mladých noriek, ktoré bolo diagnostikované ako vírusová gastroenteritída. Ochorelo a uhynulo 2.100 noriek. Proti chorobe nebola k dispozícii žiadna účinná vakcína.

Podľa plánu pokračovalo tlmenie infekčných mastitíd v stáde 8.543 kráv zapojených do ozdravovania v okrese. V jeho rámci bolo vykonaných 63.000 klinických vyšetrení, 54.500 NK-testov a 23.500 bakteriologických vyšetrení vzoriek mlieka.

Gynekologicky vyšetrených bolo (kravy + jalovice) 18.464 plemenníc, liečených 10.240 ks, po liečbe zabrezlo 6.654 (65,0%) a vyradených bolo celkovo 3.584 ks. Synchronizácia ruje (inj.) u HD - u mladých plemenníc 1.207, u dospelých plemenníc 1.774.

Terénna veterinárna služba vykonala nasledovné úkony: tuberkulinácie (jednoduché) 180.427, (simultánne) 20.128, diagnostické akcie 203.941, profylaktické akcie 842.035, vakcinácia hydiny 3.654.264.

Vo veterinárnej nemocnici v Senici bolo hospitalizovaných 422 pacientov a ďalších 656 bolo ambulantne liečených. Röntgenologické vyšetrenie na súpavku sa vykonalo u 5.321 prasníc, vakcinácia proti súpavke u 34.580 ošípaných a stres halotanové testácie u 217 ošípaných.

Okresné veterinárne laboratórium vyšetřilo 35.148 vzoriek, ktoré si vyžiadali celkovo 90.279 vyšetrení.

Veterinárna hygienická služba na bitútku ZMP v Myjave a na sanitnom bitútku v Holíči prehliadla spolu 95.830 jatočných zvierat. Z toho nevyhnutne zabitých bolo 9.523 ks a v rámci selekcie 5.697 ks. Na bitútku MOVIS II. bolo zabitých a veterinárne prehliadnutých 82.112 nutrií. Bola vyrobená pokusná šarža salámy typu trvanlivého výrobku v mäsa nutrií.

Personálne zmeny: dr. P. Gašpar odstúpil z funkcie okresného veterinárneho hygienika (expertíza v Mozambiku). Vo funkcii ho nahradil dr. J. Rehák.

Rok **1983**. V priebehu roka bolo uzatvorených 7 dohôd o zriadení pracoviska podnikovej veterinárskej služby na týchto PZ: SPPO Senica, ŠM Plavecké Podhradie, JRD Skalica, MOVIS Holíč, ŠM Šaštín-Stráže, HSPP Gbely a JRD Petrova Ves. V rámci týchto pracovísk pracuje 7 štátnych veterinárov, na každom pracovisku jeden. Pretrvávajúcim nedostatkom pri plnení dohôd zo strany PZ je vybavenie miestnosti pre podnikového veterinárneho lekára. Vo viacerých chýba vybavenie nábytkom, chladničkou na uskladnenie biopreparátov a liečiv, v mnohých prípadoch nie sú závodní veterinári prizývaní na pracovné porady.

Nákazová situácia v okrese bola mimoriadne pokojná, prakticky sa nevyskytli nákazy spôsobujúce významnejšie ekonomické straty. Vo februári sa vyskytla infekčná keratokonjunktivitída v OMD na farme Poriadie. Z počtu 387 jalovic vo veku 6-15 mesiacov ochorelo 41 ks, z ktorých 5 bolo NZ a ostatné sa uzdravili. Zvieratá boli preventívne a liečebne očkované vakcínou Kerabov a individuálne ošetrené antibiotikami.

V chove ošípaných sa vyskytli len dve ohniská dyzentérie. Na nákazu ochorelo 1.214 ks, z ktorých uhynulo 195 a 275 bolo NZ.

Najväčší problém spôsoboval výskyt varroatózy (klieštikovosti) včiel, kde k jednému ohnisku z roku 1982 pribudlo ďalších 18. Nákaza bola diagnostikovaná u 45 chovateľov včiel. V jesenných mesiacoch bolo vykonané plošné ošetrovanie včelstiev. Spolu bolo ošetrovaných 14.718 včelstiev, z ktorých 3.135 bolo pozitívnych

už u 411 chovateľov v 32 obciach. Z tohto prehľadu vidno, že i napriek opatreniam prijatým v okresnom pláne sa varroatóza rozšírila po území celého okresu, až na ochranné pásmo s ČSR, kde v minulom roku nebola táto nákaza evidovaná.

Do programu tlmenia infekčných mastitíd bolo zapojených 13 poľnohospodárskych podnikov. Z 24.100 vzoriek mlieka bol bakteriologickým vyšetrením zistený *Streptococcus agalactiae* v 990 prípadoch (4,2%). Program tlmenia sa darí len tam, kde sú pozitívne dojnice umiestňované do izolátov a vykonávajú sa opatrenia vyplývajúce z plánu tlmenia.

Genetika - Hovädzí dobytok – V okrese nie je v prevádzke PS plemenných býkov. Sú však v prevádzke 2 OPB. Plemenárska práca sa sústreďuje v 1 ŠCH, 2 ExCH, a 10 RCH. V 11 chovoch sú ustajnené potenciálne matky plemenných býkov. Plemennice ustajnené spolu s MBI sú z hľadiska výkonu KZ postavené na úroveň MBI a každý rok sa im prideliujú zdravotné triedy. V roku 1984 sa plánuje sústrediť všetky MBI len do dvoch chovov.

Ošípané – Kontrola KDZ sa vykonáva v troch ŠCH (farmy Koválov, Kunov – plem. BM a Popudinské Močidlany – plem. LD). V okrese je 6 RCH a ďalší sa začal zakladať v SPPO (plem. BM). Genetických chyby sa zisťujú ojedinele.

Ovce – KDZ sa vykonáva v 3 ŠCH (JRD Vrbovce, JRD Sobotište a MOVIS Holíč) a 1 RCH. Najčastejšou genetickou chybou je kryptorchizmus.

Za účelom tlmenia neplodnosti HD bolo gynekologicky vyšetrených 18.464 plemenníc, z ktorých 10.240 bolo liečených. Po liečbe zabrezlo 65% jedincov. Riadená reprodukcia sa vykonávala v 12 VKK formou trojstupňovej kontroly plemenníc po pôrode. V 1 VKK sa začalo s riadením puerpéria pomocou Oxytocínu a Oestrophanu. V 2 VKK sa vykonávala synchronizácia ruje (SR) u kráv, čím sa vytvárali skupiny na voľné boxové ustajnenie. U jalovic sa využívala hlavne v odchovňových špecializovaných závodoch. Synchronizácia sa počas roka vykonávala u 1.106 jalovic a 2.100 kráv. Riadenie puerpéria sa vykonávalo u 4.100 a skorá diagnostika gravidity u 5.000 plemenníc.

Riadenie reprodukcie pri ošípaných sa vykonáva synchronizovaním ruje odstavom, výživou a aplikáciou vitamínových prípravkov. Hormonálna stimulácia sa aplikuje len v prípadoch, keď nenastúpi ruja.

Výkony terénnej veterinárnej služby: tuberkulinácie (jednoduché) 175.053, (simultánne) 11.037, diagnostické akcie 214.465, profylaktické akcie 355.972, vakcinácia hydiny 5.092.327.

Na bitúnku ZMP v Myjave boli v prevádzke už obe spracovateľské linky, do skúšobnej prevádzky išla výroba údenárskych výrobkov.

Veterinárna hygienická služba prehliadla 69.972 zabitých zvierat.

Na sanitnom bitúnku v Holíči bolo prehliadnutých 7.932 zvierat z nevyhnutných zabití a 11.260 zvierat zabitých v rámci selekcie.

Na bitúnku MOVIS II. bolo celkove zabitých a prehliadnutých 122.689 nutrií.

V rámci akcie bolo vyšetrených 89 vzoriek vody, pochádzajúcich z fariem v okrese Senica. Voda z 52 fariem (58%) nevyhovovala hygienickým požiadavkám normy na pitnú vodu.

Rok 1984. Po rokoch veľmi nízkeho výskytu besnoty došlo k vzplanutiu tejto nákazy v 14 katastrálnych územiach obcí a miest u líšok, v jednom prípade u mačky v obci Dojč a besnota sa ďalej vyskytla u ošípaných na SŠM Holíč, farma Bažantnica.

Zdrojom nákazy na farme Bažantnica bola nakazená líška, ktorá vnikla do objektu matečníka. O šesť týždňov boli diagnostikované prvé klinické príznaky u dvoch prasníc a jednej ošípanej vo výkrme. Napriek opatreniam bola nákaza zistená u ďalších prasníc i v kategórii výkrmu. Vzhľadom na závažnosť situácie bola ustanovená odborná komisia vedená doc. dr. Štefanom Švrčkom, CSc., vedúcim referenčného pracoviska pre besnotu v SSR, ktorá rozhodla o zmárnení zvierat v matečníku a v koterci výkrmu strelnou zbraňou a ich likvidácii vo Veterinárnom asanačnom ústave (VAÚ) Nitra. Celkove bolo na úradný príkaz zmárnených 328 ošípaných. Na záver bola vykonaná dôkladná ohnisková dezinfekcia pracovníkmi VAÚ Senec. Po vykonaní opatrení sa u ďalších ošípaných nákaza nevyskytla.

V chovoch HD bolo vykonaných 144.676 tuberkulínácií a na boviný tuberkulín reagovalo 35 zvierat. Po zabití a vyšetrení vzoriek sa nezistil pôvodca *M. bovis*. Väčšie problémy sa zaznamenali pri HD a ošípaných vo výskyte aviárnej tuberkulózy, kde *M. avium* bolo potvrdené na viacerých farmách. U ošípaných sa aviárna tuberkulóza vyskytla hlavne pri výkrmových ošípaných v chovoch s kontinuálnou prevádzkou. V základnom stáde je výskyt *M. avium* ojedinelý.

Klieštikovitost' včiel sa eviduje v 19 ohniskách. Zaznamenali sme istý pokles zamorenia včelstiev, pripísaný správne mu postupu pri tlmení nákazy.

Reprodukcia HD v porovnaní s rokom 1983 sa výrazne zlepšila. Odchov teliat na 100 kráv sa zvýšil o 4,1 ks. Príčinou bola zvýšená starostlivosť o plemennice po pôrode, zlepšenie detekcie ruje a efektívnejšia liečba porúch reprodukcie. Vo všetkých VKK (12) sa vykonávala trojstupňová kontrola plemenníc po pôrode, liečba porúch sa vykonávala priebežne denne. Celkove bolo gynekologicky vyšetrených 21.596 plemenníc, z ktorých 9.742 bolo liečených.

Výkony terénnej veterinárnej služby: tuberkulínácie (jednoduché) 187.956, (simultánne) 19.594, diagnostické akcie 225.185, profylaktické akcie 1.045.705, vakcinácia hydiny 2.893.318 ks.

Prehliadka mäsa na bitúnkoch v okrese Senica, vrátane nevyhnutných zabíj a selekcie spolu: 79.513 jatočných zvierat,

Na MOVIS II. – 115.520 ks nutrií.

Rok **1985**. Oproti minulému roku sa výskyt besnoty u líšok znížil, celkove bol evidovaný v k.ú. 10 obcí a miest. V Holíči besná líška vbehla do hospodárskeho dvora a poranila 1 ovcu, 3 jahňatá a 10 sliepok. V Šajdíkových Humenciach zasa poranila 3 ošípané priamo v maštali. Všetky poranené zvieratá boli utratené na úradný príkaz a odvezené do kafilérie. Besnota mačky bola diagnostikovaná v jednom ohnisku v obci Rohovské Rybky.

Leptospiroza HD sa vyskytla na farme SŠM Kopčany na základe klinického a najmä sérologického vyšetrenia vo VKK s modernou technológiou. Z počtu 494 dojníc a 96 jalovic klinicky ochorelo 14 dojníc, ale sérologicky bolo pozitívnych viac než 50 % stáda. Koncom decembra sa zvieratám aplikovala autovakcína.

Z ostatných nákaz sa v malom rozsahu vyskytli salmonelóza u teliat a kurčiat v HSPP Gbely, prašivina u oviec, v chove líšok na Starej Myjave a pretrvávali niektoré nákazy z predchádzajúcich rokov. V roku 1985 na nákazy spolu ochorelo 3.901 hospodárskych zvierat, z ktorých 519 uhynulo a 101 bolo nevyhnutne zabitých.

Pokiaľ ide o TBC, pretrvávali problémy hlavne pri ošípaných vo výskyte aviárneho typu, ktorú roznášajú voľne žijúce vtáky. Zabrániť ich vstupu do objektov

živočišnej výroby, prípravní krmív, skladov PNZZ a podobne by bolo želaným, ale sotva realizovateľným opatrením.

Do okresného programu tlmenia infekčných mastitíd bolo zapojených 53,5% kráv v okrese. Úspech spočíval v tom, že dojnice pozitívne na *Streptococcus agalactiae* boli ihneď odsúvané do izolačných maštali. Takto sa darilo udržiavať VKK, ŠCH, RCH bez ochorení spôsobených týmto zárodkom. Počas roka bolo bakteriologicky vyšetrených 34.448 vzoriek mlieka, z ktorých 450 bolo pozitívnych na pôvodcov mastitíd.

Zavedením funkcie veterinárneho inšpektora mlieka (VIM) sa sprísnila kontrola hygieny prvovýroby mlieka a dodržiavania jedonaloového programu. Za účelom zníženia výskytu stafylokokových mastitíd sa vykonávalo neselektívne ošetrovanie mliečnej žľazy Oxaclenom v období státia na sucho na farmách Popudinské Močidlany, Dubovce, Horné Suroviny, Prietrž a Stráže.

Úroveň reprodukcie sa za obdobie 7.5RP výrazne zlepšila, čo sa prejavilo najmä v odchove teliat. V roku 1985 bolo v chovoch kráv liečených pre poruchy reprodukcie 9.591 plemenníc, z toho pre:

ochorenie vaječníkov	1.062
ochorenie vajcovodov	57
zápaly maternice	5.745
poruchy pohlavného cyklu	2.345

Vo všetkých chovoch okresu sa vykonávala trojstupňová kontrola plemenníc po pôrode a v priebehu roka sa kontrolná a riadiaca činnosť zameriavala hlavne na skvalitnenie veterinárnych zákrokov v oblasti riadenej reprodukcie a metabolických ochorení.

Veterinárska služba aktívne spolupracovala s pracovníkmi plemenárskej služby pri zavádzaní metód v reprodukcii a podieľala sa na plnení úloh v systéme DISKOT na 4 PZ a v systéme REPROVET na 3 PZ, s následným využívaním výsledkov RIA laboratórií v 10 chovoch. Tiež sa aktívne podieľala na transfere embryí, hlavne pri výbere a príprave donoriek a recipientiek na 4 PZ.

Synchronizácia ruje sa vykonávala u 2.308 jalovic a 3.412 kráv. Skorá diagnostika gravidity sa vykonala u 7.480 plemenníc a u 5.313 plemenníc bolo vykonané riadenie puerpéria.

V chovoch ošípaných sa riadená reprodukcia vykonávala vo všetkých PP formou synchronizácie ruje prirodzenou cestou odstavom, výživou, aplikáciou vitamínových prípravkov a indukciou pôrodov. Keď po odstave nenastúpila ruja, použila sa hormonálna stimulácia. Umelá inseminácia sa vykonávala na 10 farmách dodávateľským spôsobom. Bolo do nej zapojených viac ako polovica prasníc (54,3%).

Pri znižovaní strát sa vykonával celý komplex liečebných a preventívnych opatrení. Veľká pozornosť sa venovala liečbe MMA syndrómu a mliečnosti prasníc. Ťažko sa však dalo chrániť proti podchladeniu, keď iba málo matečníkov malo centrálné vyhrievanie a zmenšoval sa i počet vykurovaných klieťkových odchovní. Začiatkom roka sa vo výkrme ošípaných vyskytli hromadné hnačkové ochorenia, ktoré sa intenzívne prejavovali aj v poslednom kvartáli roka.

V chovoch hydiny sa počas 7.5RP nevyskytovali mimoriadne problémy. Straty v rýchlovýkrme sa pohybovali okolo 10-11% a príčinou strát boli najmä kolibaci-

lóza, mykoplazmóza, aspergilóza, v nadväznosti na kvalitu KZ a nedostatky technologického rázu.

Medikácia kŕmnych zmesí sa vykonávala na príkaz OVZ po predchádzajúcom písomnom vyžiadaní od obvodného veterinárneho lekára. Takto bolo zapracovaných 85% MeKP, ostatok 15% sa vydával so súhlasom OVZ priamo na PP. Tento systém účinne pomáhal pri likvidácii hromadných ochorení HZ. V 1985 bol citeľný nedostatok Neomycinu a Vibriogalu. V priebehu roka bolo vykonaných 16 profilových metabolických testov u dojníc.

V úzkej spolupráci OVZ a OV SPZ bolo začiatkom roka vykonané plošné odčervenie raticovej zveri. Po odčervení bol zaznamenaný pokles incidencie parazitov vo vzorkách (zo silne zamorených na slabo zamorené) a až v 21% poľovných združení sa dosiahol negatívny výsledok.

Výkony terénnej veterinárnej služby: tuberkulinácia - jednoduchá 182.251, - simultánna 7.876, diagnostické akcie 81.629, profylaktické akcie 804.643, očkovanie hydiny 2,663.699 ks.

Priemerné počty pracovníkov/mzdy v Kčs podľa kategórií za 7.5RP boli nasledovné: Veterinárni lekári 50/4.054, veterinárni technici 25/2.954, laboranti 5/2.297, HSP 11/2.295, robotníci 11/ 2.455. Spolu v organizácii bolo zamestnaných 101 pracovníkov.

Zavedením funkcie veterinárneho inšpektora mlieka (VIM) sa sprísnila kontrola hygieny prvovýroby mlieka a dodržiavania jodonalového programu. Za účelom zníženia výskytu stafylokokových mastitíd sa vykonávalo neselektívne ošetrovanie mliečnej žľazy Oxaclenom v období státia na sucho na vybraných farmách.

Prehliadka mäsa na bitúnkoch: 89.760 jatočných zvierat (vrátane nevyhnutných zabíj a selekcie), na MOVIS II. - 90.500 ks nutrií.

Prehľad o činnosti VHS v rokoch 1981 – 1985

	1981	1982	1983	1984	1985
Prehliadnuté celkom	95.569	92.830	89.164	79.513	89.764
nevyhnutné zabíjania	14.581	9.523	7.932	7.763	8.480
selekcia	2.239	5.697	11.260	10.188	9.561
hovädzí dobytok	2.798	7.711	7.743	8.231	8.643
teľatá	1.917	2.198	2.540	2.617	2.789
ošípané	88.751	80.546	76.400	65.688	75.953
ovce	-	2.373	2.476	2.955	2.367
nutrie	-	82.112	122.689	119.528	90.500

Najčastejšou príčinou NZ sú u teliat a ošípaných ochorenia zažívacieho a dýchacieho aparátu, u kráv hlavne pôrodné s popôrodné komplikácie.

Najčastejšou príčinou konfiškácie resp. posúdenia mäsa ako podmienené požívateľné bola vyčudlosť svalstva.

Z celkovej počtu zabitých nutrií bolo 16. 372 ks konfiškovaných (18,1%).

Personálne zmeny: Do funkcie okresného veterinárneho hygienika bol po návrate z expertízy v Mozambiku menovaný dr. P. Gašpar. Jeho predchodca dr. J. Reháč odišiel do starobného dôchodku.

V roku **1986** boli vypracované nové dohody medzi OVZ Senica a všetkými PP v okrese o zriadení pracovísk závodnej veterinárnej služby (celkom 27), na ktorých pracuje celkom 32 veterinárnych lekárov. Napriek administratívne zvládnutiu dohody nevyriešeným problémom ostáva poskytovanie vhodných miestností zo strany PZ a ich vnútorného vybavenia. Zatiaľ je z týchto 27 pracovísk uspokojivo vybavených len 12.

Nákazová situácia v roku 1985 bola opäť celkovo priaznivá. Besnota u líšok bola diagnostikovaná v 9 nových ohniskách, v chovoch HD vzniklo jedno ohnisko Aujeszkeho choroby a jedno salmonelózy v profylaktóriu teliat. Treponemová dyzentéria ošípaných vznikla v 8 nových ohniskách, v ktorých celkove ochorelo 6.111 ošípaných. Z nich 609 uhynulo a 827 bolo NZ. Spolu na nákazy ochorelo 13.877 hospodárskych zvierat, z ktorých 705 uhynulo a 843 bolo NZ. Najviac starostí spôsobovala klieštikovitost' včiel, ktorá bola diagnostikovaná v 49 nových obciach v 96 nových ohniskách, kde bolo zistených 7.376 napadnutých včelstiev.

Do plánu tlmenia infekčných mastitíd bolo zapojených 12 PP, kde sa na 26 farmách nachádzalo 11.200 dojníc. (52% z okresného stáda). Pokračuje sa v odsúvaní pozitívnych dojníc do izolačných maštali a na všetkých farmách sa zaviedlo ponáranie strukov vemena po dojení do 20 % roztoku jodonalu.

V okrese bolo v prevádzke 12 VKK, z ktorých v piatich veterinársku starostlivosť vykonávali veterinári lekári – špecialisti. Vo všetkých chovoch sa vykonávala trojstupňová kontrola plemenníc po pôrode. Za sledované obdobie bolo v chovoch kráv pre poruchy plodnosti liečených 8.927 plemenníc.

Riadená reprodukcia – v 4 PZ sa vykonávala pomocou systému DISKOT a v 3 PZ pomocou systému REPROVET. Súčasne sa využívali výsledky RIA laboratórií. V roku 1986 bola synchronizácia ruje vykonaná u 2.308 jalovic a 3.412 kráv. Skorá diagnostika gravidity bola vykonaná u 7.480 plemenníc a u 5.313 riadenie puerpéria.

Selekcia základných stád ošípaných sa vykonávala hlavne po odstave, kde okrem úžitkovosti sa hodnotil i celkový zdravotný stav. Celkove sa vybrakovalo 3.793 ks, čo je 46,9 %. Hlavné príčiny brakovania boli: nízka úžitkovosť, poruchy pohybového aparátu, poruchy reprodukcie a úhyn. Vyraďených a zabitých ošípaných (NP + selekcia) bolo 11.349 ks, z ktorých 2.064 bolo konfiškovaných (18,1%),

Výkony veterinárskej služby v roku 1986:

tuberkulinácie - jednoduché 183.884, simultánne 9.144, diagnostické úkony 226.029, profylaktické akcie 906.376, očkovanie hydiny 4,069.930 ks.

Prehliadka jatočných zvierat spolu 106.789 ks, MOVIS II. nutrie - 34.731 ks.

Rok **1987** bol ďalším, v ktorom nákazová situácia v chovoch hospodárskych zvierat nespôsobovala organizačné problémy a nezvyšovala hospodárske straty. Dyzentéria ošípaných bola ustálená v dvoch chovoch – na JRD Borský Mikuláš a ŠM Plavecké Podhradie, čo boli dve nové ohniská. Z predchádzajúceho roka nákaza pretrvávala na SPPO Senica a JRD Petrová Ves. Na dyzentériu ochorelo 3.519 ošípaných, z ktorých 584 uhynulo a 655 bolo NZ.

V chove HD bolo vykonaných 167.705 jednoduchých tuberkulinácií, pri ktorých bolo zistených 15 pozitívnych reakcií – z patologického materiálu nebol potvrdený pôvodca bovinnej TBC. Trochu iná bola situácia pri 12.181 simultánných tuberkulináciach, kde sa laboratórne potvrdilo M. avium a nešpecifické mykobaktérie.

U ošípaných sme vykonali 28.195 tuberkulínových testov, pri ktorých pozitívne reagovalo 24 zvierat. M. avium bolo izolované z jednej vzorky od prasnice na farme Vrádište a od ošípanej z výkrmu na farme Petrova Ves.

Pri tlmení infekčných mastitíd sa pokračovalo podľa postupu v okresnom pláne a dôraz sa kládol na dodržiavanie jodonalového programu. Na niektorých farmách sa javil ako problém výskyt stafylokokových mastitíd, ktorých incidencia u dojníc na štyroch farmách bola vyššia než 5%. Ako v predchádzajúcich rokoch sa počas státia kráv na sucho aplikovala antibiotická liečba.

Situáciu sa nedarilo zvládnuť pri varroatóze (klieštikovitosti) včiel, ktorá sa rozšírila na území celého okresu a bola evidovaná v k.ú. 68 obcí, u 160 chovateľov a pri 7.376 včelstvách.

Spolupráca s OS KPP pokračovala aj v tomto roku pri prevádzke v 2 OB v Šaštíne a Veľkých Levároch, v 3 ŠCH, 2 ExCH a v 10 plemenných jadrách. Vo všetkých týchto plemenárskych jednotkách sa vykonávala KDZ HD. V okrese boli zriadené 2 strediská MBI. KDZ kancov sa vykonávala v troch ŠCH. Od júla do októbra sa vykonávala halotanová testácia. Bonitácie boli vo všetkých plemenných chovoch vykonané a pri nich bol posúdený aj pohybový aparát. V ŠCH oviec sa kontrola dedičnosti zdravia vykonávala cestou ASR.

Prevenčné dni reprodukcie sa konali najmenej 1x mesačne, na ktorých sa zhodnotili výsledky liečby za prítomnosti obvodného veterinárneho lekára, insemináčnej technika a zootechnika pre reprodukciu. Za sledované obdobie sa v chovoch kráv liečilo 9.848 plemenníc. Úspešnosť liečby bola 61,1%. V roku 1987 sa vykonalo 8 transferov embryí v 5 podnikoch okresu. Prenieslo sa 117 embryí a gravidita sa zistila v 59 prípadoch.

Výkony veterinárskej služby v roku 1987 boli nasledovné: tuberkulinácie jednoduché 199.905, simultánne 14.425, diagnostické akcie 269.473, profylaktické 1.033.179, očkovanie hydiny 2.618.040.

Veterinárna nemocnica – ošetrovaných 1.950 ks, z toho hospitalizovaných 572, ambulantne ošetrovaných 957, rtg. vyšetrených na súpavku 6.164 ks.

Okresné veterinárne laboratórium – vyšetrených 83.450 vzoriek, 115.478 vyšetrení.

Biologická testovacia stanica (BTS) v Senici. Po vypracovaní koncepcie činnosti bolo v druhej polovici roka 1986 zabezpečené vyprojektovanie a stavebné dodanie technických úprav stanice, na ktoré nadriadený orgán uvoľnil investičné prostriedky vo výške 170 tisíc Kčs. V priebehu roka 1987 sa začala v stanici činnosť a boli riešené štyri úlohy - dve sledujúce dopad testovaných liečiv na zdravotný stav u jahniat a dve na parametre úžitkovosti v rýchlovýkrmach brojlerov. BTS ďalej spolupracovala pri klinickom overovaní liečiv v troch zadaniach za prevádzkových podmienok v teréne.

U všetkých výrobcov mlieka bolo vykonané školenie pre pracovníkov v prvovýrobe a zootechnikov so zameraním na dodržiavanie zásad hygieny získavania mlieka a na hodnotenie kvality podľa ukazovateľov novej ČSN 570529. V OVL Senica bolo 795 vzoriek surového kravského mlieka vyšetrených na inhibičné, konzervačné - alkalické a oxidačné látky, ako i na bunkové elementy N-testom.

Veterinárna hygienická služba prehliadla 132. 338 jatočných zvierat, z ktorých 9.036 ks boli nevyhnutné zabitia a 6.204 ks selekcia. Na MOVIS II. bolo zabi-

tých 48.330 oviec a jahniat. K poklesu došlo v počte zabitých nutrií (asi 35-38 tisíc), ale zvýšila sa ich kvalita,

Kuriózna situácia nastala, keď kamión, vezúci mrazené bravčové boky z NSR do ZMP Myjava cestou v Česku havaroval. Po ťažkej havárii musel byť celý náklad na mieste určená, t.j. v ZMP na Myjave skonfiškovaný pre silné znečistenie. Celková hmotnosť zásielky bola 23.094 kg.

Rok **1988**. V ohnisku enzootickej bovinnej leukózy na JRD Sobotište bolo zistených 93 sérologických reagentov, identifikovaných prevažne metódou ELIZA, ktorí boli vyradení na jatočné spracovanie. V ozdravovaných chovoch JRD Petrova Ves bolo 5 a na JRD Borský Jur 10 reagentov. Ozdravenie sa dosiahlo na JRD Moravský Ján.

Okrem obce Kopčany, kde boli včelstvá zlikvidované koncom minulého roka z dôvodu potvrdenia nákazy moru včelieho plodu u štyroch majiteľov, bola táto nákaza potvrdená u dvoch chovateľov v meste Senica, štyroch v meste Holíč a u jedného v obci Brodské. Varroatóza naďalej pretrvávala v celom okrese (68 obcí, 159 ohnisk), i napriek pravidelnému jarnému a jesennému ošetrovaniu Avarti-
nom.

Dyzentéria ošípaných zanikla na SPPO Senica, ale ďalej pretrvávala na JRD Petrova Ves. Za toto obdobie ochorelo v ohniskách 454 zvierat, z ktorých 329 uhynulo a 350 bolo NZ.

Mor králikov bol v poslednom kvartáli roka potvrdený v 4 obciach, vždy u jedného chovateľa. Spolu uhynulo 73 králikov. Neoficiálne hynutie však bolo oveľa vyššie, najmä v nevakcinovaných chovoch. Po dohode so OV SZCH bola vykonaná vakcinácia sovietskou vakcínou, najmä u plemenných zvierat v chovoch členov Zväzu, v počte 14.320 ks. Po vakcinácii hynutie hlásené nebolo.

Na JRD Skalica a JRD Petrova Ves pri simultánnej tuberkulínácii pozitívne reagovalo 164 kráv a 79 jalovic. Zo zaslaných vzoriek uzlín bolo izolované *M. avium* a *M. marinum*. Na prípade sa spolupracovalo s vedeckými inštitúciami v Košiciach a Brne. Od pozitívnych reagentov z chovu ošípaných sa kultivačne potvrdilo *M. avium* zo všetkých vzoriek.

Z farmy MOVIS I. Skalica bola v decembri u 4 baranov a jednej kravy z JRD Skalica potvrdená paratuberkulóza.

Okresný program tlmenia infekčných mastitíd sa realizoval vo všetkých mliečnych hospodárstvach u 12.660 dojníc (54% zo všetkých dojníc v okrese). V ozdravovaných chovoch sa podarilo udržať výskyt bakteriálnych mastitíd pod hranicou 5% na 25 farmách. Nad touto hranicou bolo 8 fariem.

V okrese je v prevádzke 13 VKK, z toho 11 pre 500 a 2 pre 1000 kráv a 6 produkčných pavilónov pre 208 kráv. Nevyhovujúce technologické zariadenia v objektoch (roštové stojiská, kolísková fixácia) boli rekonštruované v 7 objektoch. V objektoch s modernou technológiou bolo umiestnených takmer 40% z celkového počtu kráv.

Za rok 1988 bolo v chove dojníc pre poruchy plodnosti liečených 9.066 plemenníc, z ktorých zabrezlo 5.711, čo predstavuje 62,9% úspešnosť liečby.

Prehľad o výkonoch terénnej veterinárnej služby: tuberkulínácie (jednoduché) 181.123, (simultánne) 11.646, diagnostické akcie 315.667, profylaktické akcie 1.045.088, vakcinácia hydiny 2.799.772.

Veterinárna nemocnica Senica – celkove liečených 2.317, z toho ambulantne 1906, hospitalizovaných 401, vyšetrených rtg. snímok 6.917, z toho na sĺpavku 6.599, počet vyšetrených líšok 63 ks.

Okresné veterinárne laboratórium – vyšetrených vzoriek 41.546, počet vyšetrení 121.473.

Biologická testacná stanica – v piatich krmných pokusoch sa sledoval účinok narušeného krvného šrotu, celulolytických enzýmov ako aj Lactifermu na zdravotný stav/prírastky u brojlerových kurciat resp. ošípaných. V spolupráci s terénom sa participovalo na dvoch zadaniach.

Činnosť stanice prebiehala aj v nasledujúcich rokoch a overoval sa vplyv viacerých látok na zvyšovanie produkcie u zvierat. Nadviazala sa spolupráca s výskumnými ústavmi krmovinárskymi na Slovensku aj v Česku a stanica fungovala až do roku 1992, kedy bola jej činnosť ukončená.

Veterinárna hygienická služba prehliadla na bitúnku ZMP na Myjave a sanitnom bitúnku v Holíči 160.222 ks jatocných zvierat.

Na bitúnku MOVIS II. v Skalici bolo prehliadnutých 42.441 nutrií.

V okrese Senica bola v rokoch 1990-1995 v prevádzke schválená zberňa zveriny v Šajdíkových Humenciach (vysoká, raticová), v ktorej sa zhromažďovala zverina pochádzajúca takmer z celého Slovenska určená na export do Rakúska (pre firmu Ager).

V roku **1989** sa vyskytli nové ohniská besnoty u líšok v katastrálnych územiach siedmich obcí a v ôsmej bola nákaza potvrdená u mačky. Sporadicky sa vyskytla salmonelóza u moriek, kurciat a teliat, ale nespôsobila významnejšie straty úhynom. Na choleru uhynulo 80 husí na farme Podbranč, zaznamenaný bol aj mor králikov v niekoľkých ohniskách pri konci roka. Mor včelieho plodu pretrvával v štyroch ohniskách z vlašajška a pribudli ďalšie dve nové.

Rok 1989 bol aj posledným vo fungovaní automatického systému riadenia vo veterinárnej službe. Po politických zmenách v spoločnosti ASR spontánne zanikol.

Obdobie rokov 1990 – 1996

Činnosť na úseku zdravia a produkcie na poľnohospodárskych podnikoch okresu prebiehala v zabehnutých kolajach, bola stabilizovaná a rozsahom činnosti sa v podstate nelíšila od počtu výkonov a rozsahu vyšetrení uvedených v predchádzajúcich rokoch. Z nákazového hľadiska si treba povšimnúť zvýšený výskyt silvatickej besnoty u líšok, ktorý bol utlmený zavedením orálnej vakcinácie a v polovine dekády prepuknutie moru ošípaných na viacerých farmách v okrese. V tom čase sa plošné očkovanie proti moru ošípaných už nevykonávalo, ale situácia si vyžiadala použitia jednorazového zaočkovania základných stád v ohrozených choch.

Keď koncom roku 1989 došlo k sociálnemu pohybu, vedúcemu k nepredvídaným zmenám v politickom, hospodárskom a spoločenskom systéme krajiny, bolo možné očakávať, že nové trendy sa nebudú vyhýbať ani veterinárskej službe a jej funkcii v agro-potravinárskom komplexe. Bolo známe, že sa pripravuje legislatíva, ktorá pozmení doterajší charakter a štruktúru služby, čo vyvolávalo mieru neistoty

medzi terénnym personálom, teda medzi veterinárnymi lekármi a technikmi. Privatizácia, ktorá zanikla pred štyridsiatimi rokmi, bola pre súčasnú generáciu veľkou neznámou, nakoľko už niekoľko generácií nemalo s ňou žiadne skúsenosti. Pocity zainteresovaných nech ilustruje záznam v kronike veterinárskeho strediska Holíč z poslednej pracovnej porady v roku 1990.

„Záver roku sme ukončili 28.12.1990 o 14.00 hod. poradou na stredisku. Hlavnou témou porady na VS na záver roka bola „privatizácia“ a obavy o ďalší osud strediska. Porada sa konala v napätom ovzduší a v očakávaní, čo prinesie nový rok 1991.“

Na novú situáciu ako prví reagovali veterinárni technici. Kto mohol, odišiel do dôchodku, mladší si hľadali zamestnanie hlavne v poľnohospodárstve ako technici v živočíšnej výrobe, alebo hocikde, kde sa im podarilo nájsť zamestnanie. Do dôchodku odišli aj niekoľkí veterinárni lekári, lebo začínať ako súkromný veterinár je výzva pre mladých.

Ešte jedna citácia z kroniky VS Holíč, ktorú napísal dr. Vladimír Macánek, vedúci strediska: „Záznam z 1.2.1992 – všetci veterinárni lekári vstúpili do obdobia privatizácie. Ako súkromníci pracujú – nasleduje menovitý zoznam veterinárnych lekárov – a dokonca i dr. Gális, ktorý odišiel pracovať na OVZ si podal prihlášku za súkromného veterinárneho lekára. Prajem všetkým veľa úspechov a veľa zákazníkov.“

Úplne posledný záznam v kronike znie pateticky: “K 1.3.1992 odchádza ako posledná dispečerka M. Blahová. Veterinárne stredisko sa rozpustilo ako cukor vo vode, ostalo mŕtve ticho“.

Počnúc 1. januárom 1992 sa začala nová éra pre terénnych veterinárnych lekárov, ktorých odtiaľ zastrešuje vlastná stavovská organizácia - Komora veterinárnych lekárov Slovenska, na úrovni okresov reprezentovaná regionálnymi komorami veterinárnych lekárov. Pre štátnu veterinársku službu vykonávajú niektoré činnosti, najmä súvisiace s kontrolou nákaz zvierat, za ktoré sú prostredníctvom štátnej objednávky odmeňovaní. Okresné veterinárne správy (OVS), ako od roku 1988 znie názov bývalých OVZ si podržali svoje kompetencie pri kontrole nákaz zvierat, ochrane štátneho územia, prehliadke mäsa a orgánov jatočných zvierat a nad veterinárno-hygienickým dohľadom nad výrobou, spracovaním a predajom potravín živočíšneho pôvodu. Najmä posledne uvedená je činnosť, ktorú sme prevzali od humánnej hygienickej služby. Znamenalo to, že pod náš dohľad prešli predajne potravín, v ktorých sa predávajú produkty živočíšneho pôvodu.

Po zániku Slovenskej poľnohospodárskej a potravinárskej inšpekcie (SPPI) v roku 2002 prešla do kompetencie veterinárnych správ aj povinnosť kontroly potravín rastlinného pôvodu, ktorú vykonávajú odborní pracovníci, ktorí k nám prešli od bývalého zamestnávateľa, teda od SPPI. Tým sa rozšírila náplň činnosti okresných veterinárnych a potravinových správ (OVPS), ako v tom čase znel oficiálny názov orgánov veterinárskej služby.

Do obdobia pred privatizáciou zapadá aj pilotný projekt orálnej vakcinácie líšok proti besnote, ktorý sa testoval práve v okrese Senica a ktorý pre možnosť jeho netradičného riešenia treba spomenúť. Spočíval v rozložení kapsúl s vakcinačnou dávkou umiestnenou v návnaďe, šachovnicovitým spôsobom v teréne. Pri rozkladaní návnaď sa využívala spolupráca s poľovníkmi z miestnych poľovných zdru-

žení, ktorí návnady umiestnili v teréne. Existoval aj modernejší prístup, spočívajúci v umiestňovaní návnad z pomaly letiaceho lietadla (AN-2), napojeného na signál zo satelitnej družice. Lietadlo letelo podľa šachovnicového rastra a každých 200 metrov signál pípnul a pracovník vtedy vyhodil návnadu. Tak sa dosiahlo úplne ideálne rozloženie návnad. Aby sa zistilo, koľko návnad líšky prijali, po 14 dňoch sa vykonala pozemná kontrola na vyhradenom kontrolnom území. Tento spôsob tlmenia besnoty u líšok sa ukázal ako účinný, používal sa neskôr u nás a aj v iných okresoch a dobré skúsenosti s jeho aplikáciou mali tiež v Maďarsku.

Veľký senický okres existoval 35 rokov, až do roku 1996, kedy došlo k novej administratívno-správnej úprave Slovenska a vytvoreniu malých okresov. V našom prípade vznikli okresy Senica, Skalica a časť obcí sa vrátila späť do okresu Malacky. Okres Myjava sa oddelil úplne, dokonca prešiel pod kraj Trenčín. Veterinárna služba kopírovala toto rozdelenie tak, že v Senici sa stal riaditeľom dr. Žúrek, v Skalici dr. Tokoš a na Myjave dr. Gašpar.

V rámci veterinárnej správy sa relatívne skoro pristúpilo k možnosti vytvorenia väčších a operatívnejších jednotiek, kedy dva okresy vytvorili jeden útvar, ktorý dostal meno regionálna veterinárna správa. Tak sa spojili okresy Senica so Skalickou a vytvorila sa Regionálna veterinárna a potravinová správa (RVPS) so sídlom v Senici. Myjava sa spojila s Novým Mestom nad Váhom, kde bolo aj sídlo RVPS.

Napriek zmenám v legislatíve, organizácii a výkone činnosti veterinárska služba i naďalej poskytuje poľnohospodárom klinické služby v rozsahu, stanovenom na základe dohody súkromného veterinára s poľnohospodárskym záväzkom. Že to už nie je ako kedysi, môže byť odzrkadlením reálneho finančného a hospodárskeho stavu, ktorému čelia samotné poľnohospodárske podniky.

Než uzavrieme kapitolu o pôsobení veterinárskej služby v rámci veľkého senického okresu, chceme pripomenúť činnosť dvoch útvarov, uvádzanú doteraz okrajovo, zastávajúcich však dôležité miesto v činnosti veterinárskej služby.

Okresné veterinárne laboratórium sa vyčlenilo v roku 1971 z klinického laboratória interného oddelenia veterinárnej nemocnice, v ktorom hlavná činnosť spočívala v hematologických vyšetreniach hospitalizovaných pacientov a v zabezpečovaní bakteriologického vyšetřovania mäsa a orgánov zo zvierat nevyhnutne zabitých na sanitných bitúnkoch. Okrem toho sa v laboratóriu pripravovali infúzne roztoky pre nemocnicu a obvodných veterinárnych lekárov v teréne.

Začiatkom sedemdesiatych rokov vznikla potreba mať pracovisko, zaoberajúce sa vyšetřovaním krmív, či už kŕmnych zmesí alebo krmív objemových. Ako prvá úloha bolo zaviesť chemické rozbory siláží. Keďže v laboratóriu bolo fungujúce bakteriologické oddelenie zamerané na hygienu potravín, onedlho sa pristúpilo tiež k vyšetřovaniu vzoriek mlieka v rámci programu tlmenia infekčných mastitíd u dojníc.

Dr. Gašpar, ktorý nastúpil na oddelenie krmív v septembri 1968, sa stal v roku 1971 vedúcim okresného veterinárneho laboratória, fungujúceho už ako samostatný útvar, oddelený od veterinárnej nemocnice. Okresné laboratória, ktoré vznikali v najproduktívnejších okresoch Slovenska (celkovo deväť) boli doplnkom k štátnym veterinárnym ústavom. Vykonávali hromadnú diagnostickú činnosť a boli pre veterinársku službu v okrese naporúdzí, schopné operatívne a bez dlhého

čakania poskytnúť to, čo hygienici či obvodní veterinári od vyšetrovaného materiálu vyžadovali.

Keď v roku 1972 dr. Gašpar odišiel na veterinárnu expertízu do Zambie, na jeho miesto nastúpil dr. Andrej Bugarský. Laboratórium už v tom čase fungovalo ako odborne zacvičený útvar, schopný rozširovať sieť poskytovaných služieb. Na oddelení bakteriológie už od roku 1969 pracovala dr. Anna Mináriková, ktorá absolvovala trojmesačné odborné zaškolenie na ÚŠVÚ v Bratislave. K dispozícii mala tri laborantky, ku ktorým neskôr pribudli ďalšie dve, aby sa doplnil požadovaný stav a dala sa zvládnuť expandujúca činnosť na úseku infekčných mastitíd, vyšetrovania krmív a parazitológie. Dr. Mináriková sa stala vedúcou laboratória a túto funkciu úspešne vykonávala dvadsať rokov až do privatizácie, kedy laboratórium zaniklo.

V roku 1976 sa OVL presťahovalo do rodinného domu v Sotine, kde fungovalo až do roku 1979, kedy prešlo do priestorov nového objektu OVZ Senica v mestskej časti Čáčov.

V laboratóriu boli nasledovné oddelenia: bakteriologické, zamerané hlavne na vyšetrovanie vzoriek mlieka na pôvodcov infekčných mastitíd, odd. hygieny potravín vyšetrojúce mäso a orgány z jatočných zvierat, najmä z nevyhnutných zabití, odd. krmív, zamerané na krmné zmesi, siláže a objemové krmivá, parazitologické oddelenie vyšetrojúce vzorky trusu a oddelenie hematologické, biochemické (metabolické testy od roku 1979) a chemické. V laboratóriu sa ďalej pripravovali živné pôdy pre bakteriológiu a infúzne roztoky pre veterinárnu nemocnicu a terénnu službu v priemernom finančnom náklade 12.500 Kčs ročne.

Činnosť laboratória v tomto väčšinou čisto ženskom kolektíve, napriek krátkodobej prítomnosti niektorých mužských pracovníkov, zabezpečoval nasledovný kmeňový personál: 1-2 veterinárne lekárky, 5-6 laborantiek, 1 umývačka laboratórneho skla a upratovačka. Nasledovný prehľad o počte vzoriek vyšetrovaných v laboratóriu za päťročné obdobie 1985 – 1989 dáva reálnu predstavu o pracovnej vyťažnosti tohto útvaru a jeho pracovníkov:

	1985	1986	1987	1988	1989
Bakteriológia	38.799	38.251	35.352	35.590	35.147
Hygiena potravín	1.790	1.852	1.491	3.524	3.114
Krmivá	1.215	600	576	683	663
Parazitológia	349	941	1.063	657	636
Sérológia	3.463	-	-	-	-
Hemat.+ imunolog.	314	121	589	750	452
Chémia	3	26	82	12	24
Metabolické testy	-	624	1.100	330	91
Spolu	45.933	42.415	41.062	41.543	40.774

Po odštátnení veterinárnej služby v roku 1992 nastali pre laboratórium, podobne ako pre veterinárnu nemocnicu, zlé časy. Boli to útvary príliš veľké na sprivatizovanie jednotlivcami a Štátna veterinárna správa sa jasne vyjadrila, že v budúcnosti neplánuje ich ďalšie financovanie. O prevzatie niektorých činností laboratória prejavil záujem podnik Agroslužby a.s. v Senici, kam dve pracovníčky z pôvodného personálu prešli na istý čas pracovať.

Veterinárna nemocnica v Senici bola ďalšie pracovisko, ktoré prevyšovalo bežnú úroveň poskytovaných odborných služieb. Jej vznik siaha do roku 1959 a hlavnú zásluhu na jej zriadení mal dr. Štefan Vulgan, okresný veterinárny lekár, ktorý bol aj prvým riaditeľom nemocnice. Dr. Vulgan bol však v roku 1960 menovaný do funkcie ako krajský veterinárny lekár v Bratislave a tak zákonite z vedenia nemocnice odstúpil. Funkciu riaditeľa prevzal v roku 1960 dr. Vladimír Tencer.

Nemocnica mala tri oddelenia – chirurgicko-ortopedické, pôrodnícko-gynekologické a interné, ktorého súčasťou bolo aj vyššie spomínané klinické laboratórium. Personálne obsadzovanie prebiehalo postupne – pôrodnica a gynekológia bola obsadená dr. Eugenom Hurtíkom, na internom pracoval dr. Šlesingr z Vysokej školy veterinárskej v Brne a nakoniec bolo obsadené aj miesto na chirurgii a ortopedii dr. Vladimírom Tencerom, ktorý predtým pôsobil aj ako asistent na katedre chirurgie na Veterinárskej fakulte v Košiciach. Po nastúpení na miesto chirurga prevzal tiež vedenie útvaru. Po odchode dr. Šlesingra v roku 1965 nastúpil na interné oddelenie dr. Jozef Kubinec, ktorý tam pracoval do roku 1970, než nastúpil na veterinárnu expertízu na Kube. Po skončení zahraničného kontraktu a návrate prešiel pracovať na KVZ v Bratislave. V nasledujúcom roku odišiel na expertízu do Alžírsk dr. Hurtík, ktorý po návrate tiež prešiel pracovať na KVZ v Bratislave.

Dr. Tencer sa stal riaditeľom nemocnice a túto funkciu zastával nepretržite až do roku 1992, kedy nemocnica, ako subjekt privatizácie, zanikla. Ďalším veterinárom vo VN bol dr. Ján Ďurovka, ktorý začínal ako veterinárny technik. Po zavedení štúdia veterinárnej medicíny popri zamestnaní v rokoch 1961/1962 sa zapísal na UVL v Košiciach, odkiaľ neskôr prestúpil do bližšie ležiaceho Brna, kde v roku 1969 získal odbornú kvalifikáciu na Univerzite veterinárneho lekárstva. V nemocnici pracovali aj dr. Beáta Parížková a dr. Sylvia Přibyllová-Ďurovková.

Podobne ako OVZ aj veterinárska nemocnica sa nevyhla sťahovaniu a pôsobeniu na troch rôznych miestach v Senici. Prvé pôsobisko bolo na dnešnej Štefánikovej ulici v areáli OVZ vo „Vaďonovom dvore“. Nemocnica mala dve operačné sály, ustajňovaciu maštal' pre 30 veľkých a 20 malých pacientov, podkúvačskú dielňu, kancelárske miestnosti, skladovacie a iné priestory potrebné na prevádzku. Nákladné auto zn. AVIA, ktoré sa používalo na dovoz a odvoz pacientov resp. krmiva bolo niečo ako „konská sanitka“. Senická veterinárska nemocnica bola svojou kapacitou druhá najväčšia na Slovensku, hneď po najstaršej VN v Prešove.

Počas výstavby nového areálu bola nemocnica prechodne umiestnená v objekte pobočky ÚKSUP-u v Senici na Hlbockej ceste. Napriek provizórnym podmienkam sa podarilo udržať jej činnosť v plnom rozsahu a rozvíjať tiež pôsobenie v súvislosti s rtg. diagnostikou sĺpavky, jej preventívnou vakcináciou a vykonávaním ortopedických ošetrovaní priamo v teréne.

Po presťahovaní sa do nového objektu VN v časti Čáčov boli podmienky pre činnosť porovnateľné s pôvodným pracoviskom. Opäť boli k dispozícii dve operačné sály a kapacita pre ustajnenie hospitalizovaných pacientov, ktorá ostala rovnaká – 30 veľkých a 20 malých zvierat. Zlepšenie predstavovalo nové vnútorné a prístrojové vybavenie, hydraulicky ovládateľný operačný stôl pre veľké zvieratá, pribudla samostatná ambulancia pre malé zvieratá, zlepšili sa pracovné a sociálne

podmienky pre personál a postavený bol aj krytý senník na uloženie objemového krmiva a steliva. Nová nemocnica bola v prevádzke desať rokov a bola pracoviskom oceňovaným poľnohospodármi i samotnými veterinárnymi lekármi.

Počty ošetrovaných a hospitalizovaných zvierat v rokoch 1982 – 1986

		1982	1983	1984	1985	1986
Chirurgicko-ortopedické	hospitalizované	289	229	spolu	spolu	843
	ambulantne	300	149	817	627	286
Pôrodnícko-gynekologické	hospitalizované	127	157	spolu	spolu	84
	ambulantne	38	45	171	190	145
Interné	hospitalizované	6	16	spolu	spolu	654
	ambulantne	298	351	491	647	16
Celkove liečených		1.058	955	1.479	1.464	2.021
Hovädzí dobytok		222	269	236	247	329
Kone		26	23	78	241	111
Ošipané		351	230	255	213	262
Ovce		104	5	464	148	514
Psy		301	350	310	584	740
Ostatné		54	78	136	-	65
RTG. vyšetrení - súpavka		5.321	5.942	5.661	6.363	6.191
Imunizácia - súpavka		34.580	41372	30.011	29.801	19.801

Aby sme lepšie pochopili činnosť tohto útvaru uvediem, že počas roku 1986 bolo u HD vybavených 150 pôrodov, pri ktorých sa použila operačná technika cisárskeho rezu v 81 prípadoch, vykonalo sa 31 repozícií maternice alebo plodu, 19 foetotomií a iné potrebné úkony. Celkove 89 živých teliat bolo odoslaných majiteľovi. Bez ošetrovania bolo 13 kráv poslaných na nevyhnutné zabitie a dva kusy uhynuli.

Z chirurgických zákrokov u HD – 75 liečených s nemocami paznechtov, 22 rany a poranenia, 21 nemoci klbov a iné.

Ošipané – 69 hernia umbilicalis, 89 hernia vaginalis, 36 kryptorchizmus, 13 nemoci paznechtov a iné.

Ovce liečené ambulantne – paznechtové ochorenia.

Chirurgické ošetrovania psov a so zraneniami 68, klby 23, očné nemoci 16. Zákroky na zdravých zvieratách (kupírovanie, displázia a pod.) 48 kusov. Interné ošetrovanie psov – nemoci zažívacieho traktu 46, pneumónie 68, kožné nemoci 87, parazitárne 72 a iné.

Veterinárna nemocnica v Senici bola vyhľadávaným miestom pre vtedy ešte povolené kupírovanie uší u psov, ktoré vyhľadávali chovatelia pochádzajúci nielen zo senického okresu, ale aj z bližšieho či vzdialeného okolia.

Koncom šesťdesiatych rokov sa činnosť veterinárnej služby orientovala v prvom rade na hospodárske zvieratá a nebývalo častým zvykom, že sa o prácu veterinárnych lekárov zaujímali oznamovacie prostriedky, aby populárnou formou priblížili našu profesiu širokej verejnosti. V lete 1969 sa však vo veterinárnej nemocnici v Senici objavili dve mladé novinárky aj s fotografom s tým, že chcú napísať niečo o tomto zariadení pre čitateľov časopisu Slovenska, v redakcii ktorého pracovali. Boli presvedčené, že by to čitateľky časopisu mohlo zaujímať.

Výsledkom ich návštevy sa stal článok uverejnený v augustovom čísle Slovenky, v ktorom ako autorka textu bola uvedená Hana Somorová. Tento článok, nazvaný „Kvarteto v bielom“, uvádzam v plnom znení pre novinársky opis našej činnosti a aj preto, že bol svojho druhu jediný, o ktorom viem.

- *Ale ruže strihať nevedia, - vyhlásila skormútená kolegyňa na spiatočnej ceste. A skutočne – krásne puky ruží z nemocničného záhona, ktoré pre nás odstrihla gavalierska kvarta chirurgickými nožnicami, mali iba pätnásťcentimetrové stopky...*

- *Hlavná vec, že tými nožnicami dokážu robiť iné veci perfektne! – oponovala som jej.*

Chirurgické nožnice sa totiž okrem strihania ruží výborne osvedčujú aj ako lekárske nástroje. A ten ovláda kvarteto v bielom dokonale.

Kvarteto v bielom je štvorica mužov. V bielom preto, lebo sú lekármi. V senickej nemocnici.

Je to zvláštna nemocnica. Má iba devätnásť zamestnancov, z toho štyria iba štyroch – už spomínaných - lekárov, čo je na obyčajnú nemocnicu dosť málo, má i ošetrovateľov, i ten záhon ruží má, i – ako každá iná nemocnica – svojich pacientov. Vlastne tí sú zvláštni: nestenajú, ale kňučia, erdžia, bučia, brešu a kvičia. Jeden z nich si dokonca potrpí na svoj imaginárny šľachtický titul, a tak ho oslovujú Lord. A predsa to nie je psychiatria. Lord napríklad je pes, krásna kólia, a nemocnica, kde sa lieči on a aj iní príslušníci „podčlovečej“ ríše, je veterinárna.

Na Slovensku sú tri. Senická, jedna z najväčších, slávila 1. júla desiate výročie svojho vzniku. Na chodbe v rámci je i fotografia prvého pacienta-kravy s diagnózou „reticulitis traumatica“ (čosi ako zápal čepca). Senických pacientov totiž možno rozdeliť na pacientov izbových či dvorových (à la Lord) a pacientov maštalných. Tých prvých máme doma mnohí, jedni Lordov, iní Alfy, Omegy, Bodrikov, Vrčky či Bambínov. Niekedy to býva snobizmus, oveľa častejšie však jediný spôsob, ako získať za peniaze lásku (tvrdí G. B. Shaw), zhmotnená úprimnosť, statočnosť i vernosť alebo jednoducho – koníček. Keď nám, nedajbože, ten chlpatý majetochek – či majetisko – ochorie, je z toho rodinná tragédia. Pes je smutný, nežerie – ale čo mu môže byť? Hovoriť nevie, nepovie. A tak ho zbalíme a odvezieme do nemocnice. Do JEHO nemocnice.

Keď raz v Senici skončil kokeršpaniel, tak si poň prišla celá rodina až z Holíč a plakala, plakala. A keď sa v Senici liečil psík z Bratislavy, tak jeho majiteľka denne niekoľkokrát telefonovala do nemocnice, či sa riadne napapal a ako sa cíti.

Do Senice chodí veľmi často i čudácka stará pani so psom a holubom v záhnení, vraj minimálnou časťou svojho domáceho zverinca, Príde, vyberie holuba zo záhnenia a postaví si ho na hlavu. Psa drží v náručí a lekárov na pochybnostiach – o nej. Zvieratá sú totiž zdravé.

Trošku pravdivého čierneho humoru: keď sme sedeli s kvartou na lavičke v nemocničnom miniparku, zatváril sa ktorýsi z nich záhadne: - A viete vy vôbec, prečo je táto breza taká pekná? Je pod ňou zakopaný pes!

Ale teraz celkom vážne – úhyn zvierat v nemocnici tvorí iba jedno percento z celového počtu liečených zvierat, a i z toho jedného percenta prestáva väčšina dýchať práve „zásluhou“ svojich majiteľov, ktorí sa ich sprvu pokúšajú liečiť všelijako „poza bučky“ a do nemocnice ich privedú skutočne v poslednom ťažení. Táto špekulácia je možno zapríčinená tým, že v posledných troch rokoch k poplatkom za kŕmenie pribudli i poplatky za liečivá a prácu. Dotklo sa to predovšetkým drobnochovateľov. Družstiev v tomto období, keď má jeden pár koní cenu fiatky, asi nie.

V senickej nemocnici sú si všetci rovní, začína sa to od ľudí. Nemocnica má síce svojho šéfa, dr. Vladimíra Tencera, ale ako tvrdí kvarteto: – Tu si každý rozkazuje sám – predovšetkým však sebe. Rovnosť po zvieratsky v praxi: nemocnica má jedinú lôžkovú časť (kapacita 36 ks) a v nej svorne maródi kobyľa z Beckova s roztrhnutým vemenom, niekoľko koní so zranenými nohami, plemenný býk so zápalom paznechtovej škáry, slovenský ryšiak s rakovinou kopýt, prasnica s amputovaným paznechtom no a náš krásavec Lord s komplikovanou zlomeninou zadnej nohy. Mačka momentálne v nemocnici nie je ani jedna a – kvarta sa priznáva, že ju ako pacienta nemá rada. Nevidno tu ani exotické zvieratá, ale iba prednedávnom tu mali opicu so zápalom pľúc. Ozaj, a labuť z Dubníka, ktorá zhltna rybársky háčik.

Vzdychnúť si pri lôžkovej časti nemocnice, čiže maštali: Kiežby všetky naše maštale ... je, myslím, prinajmenšom nereálne, ale taký je obdiv nad čistotou a kachličkami (dokonca bielymi). Zo všeobecnej maštálnej reality tu ostali iba tie štebotavé lastovičky bez diagnózy a zvieratá s ňou.

Operačné sály majú v nemocnici hneď dve: čistú a nečistú, podľa druhu zákrokov. Sú to sály i rozlohou: vysoké, priestranné. A opäť biele kachličky, čistota, stoly – ako v každej nemocnici.

Na operačnom stole čistého sálu leží malé prasiatko, uspané thiopentalom. Diagnóza: prietrž brušná. Zapnuté svetlá, biele plášte, krv, šesť rúk drží sústredene nástroje.

Pri operácii sú takmer vždy traja lekári, často trvá celé hodiny a bývajú dni, keď sa robí desať i pätnásť chirurgických zákrokov. Liečenie je vraj nezmyselne drahé, tvrdia pritom podaktorí majitelia zvierat, keď si ich odvážajú vyličené domov. Nie sú vôbec zriedkavé prípady, že nemocnica od nich musí poplatky vymáhať súdnou cestou. Nechceli by dať azda radšej platiť za ne nemocenskú?

Ináč – nemocnica má tri oddelenia: chirurgické s ortopédiou, pôrodnice a interné. A laboratórnu diagnostiku, ktorú prevádza v rámci okresu. Laboratórna časť má sterilizačnú miestnosť, miestnosť na parazitologické vyšetrowanie, biochemické laboratórium, laboratórium na vyšetrowanie krmív a bakteriologické oddelenie na vyšetrowanie potravín. A majú tu i plameňový fotometer, ktorý konečne po šesťročnom bezvýslednom čakaní (bližšia košeľa ako kabát) dostali.

To by bolo o nemocnici všetko. A teraz správa o darovanom kvete.

Boli sme tam dlho, možno sme i zdržovali, nášmu kolegovi Michalovi sa tam však veľmi páčilo – ako málokedy – zaujali ho najmä laboratória, od ktorých sme radšej veľmi takticky bočili. Zďaleka sme nehovorili iba o Senici, ale napríklad i o besnote, najmä lesnej, ktorá sa u nás v posledných rokoch nebezpečne rozrástla, najmä v našich pohraničných oblastiach, hovorili sme aj o rybárstve, pretože kvarteto náruživý rybárčič – a hubárčič – získali sme dokonca niekoľko fantasticky zvláštnych mužských receptov na prípravu rýb a hribov. A ešte sme hovorili o dovolenkách. Preto upozorňujeme všetkých dovolenkárov, ktorí sa chystajú v týchto dňoch na Širavu: ak budete mať so sebou nejaké izbové či dvorové zviera a to vám záhadne ochorie (napríklad po tom, ako zožerie váš pätnásťcentimetrový úlovok), vyhľadajte najbližšieho veterinára.

Ale to sme opäť odbočili. Kde sme to vlastne prestali: a potom nám, to sme už boli na odchode, s rukami pripravenými na mávanie, odstrihli tie ruže. Hovorí sa: darovanému koňovi na zuby nehľad', doktor Tencer tvrdí to isté o rysích kožkách a my - o dĺžke ružových stopiek. A tak sme si ich dali doma do vázičiek na snežienky.

Veterinárna pohraničná stanica Kúty

Povinnosťou každého štátu je chrániť svoje územie pred zavlečením veľmi nebezpečných nákaz zvierat zo zahraničia a pred dovozom potravín živočíšneho pôvodu, ktoré nespĺňajú požiadavky na zdravotnú neškodnosť. Za týmto účelom štát vytvára pohraničné veterinárne stanice (PVS), na ktorých vykonáva svoju odbornú činnosť. Po rozdelení Česko-Slovenska na začiatku roka 1993 pripadla Okresnej veterinárnej správe v Senici ďalšia neľahká úloha, vyplývajúca zo zabezpečenia tejto povinnosti.

Senica, ako pohraničný okres s Českou republikou, mala povinnosť vytvoriť PVS na hraničnom priechode na autostráde a tiež na železničnej stanici v Kútoch. A že sa jednalo o úlohu zodpovednú dokresľuje fakt, že na týchto dvoch miestach prechádzalo hranicu viac tovaru podliehajúceho veterinárskej kontrole, než na hoci ktorom inom hraničnom priechode na celom Slovensku.

Termín spustenia PVS bol 1. apríla 1993 a bolo na nás, aby sme boli pripravení. Potrebovali sme miestnosť a pre každú PVS štyroch veterinárov, ktorí budú pracovať v 24 hodinových zmenách. Kde to všetko vziať, to bol náš problém. Na autostráde orgány colnej správy nemali nič s čím by nám mohli pomôcť, na železnici v Kútoch bola situácia lepšia, lebo nám dali k dispozícii služobnú miestnosť i s vybavením.

OVZ Senica vlastnilo obytný prívies, ktorý sme požičiavali v lete svojim zamestnancom na rekreačné účely. Ten sme priviezli na autostrádu, postavili ho do colného priestoru a začali úradovať. Asi po dvoch mesiacoch nám ŠVS SR pridela peniaze na kúpu unimo bunky, ktorá nahradila karavan. Tu sme dokonca na istý čas vzali do „podnájmu“ pracovníkov fytosanitárnej služby, ktorým sme tak pomohli preklenúť to najťažšie začiatocnícke obdobie.

Ďalší problém boli ľudia. Získať potrebný počet pracovníkov sa ukázalo nakoniec ľahšie, než sa pôvodne očakávalo. S ochotou do služby nastúpili veterinárni lekári-dôchodcovia z okresu a nebolo tiež ťažké získať mladých ľudí z miest, odkiaľ sa dalo dochádzať do práce v Kútoch autom alebo po železnici, hlavne z Bratislavy.

Po deväťročnom fungovaní provizórnu stavebnicu z unimo buniek a iných dočasných objektov colnej správy a pohraničnej polície nahradili v roku 2002 murované stavby, vrátane objektu pohraničnej veterinárnej stanice. Veterinárna služba dostala miestnosť aj v novej služobnej budove železničnej stanice v Kútoch.

Pri vzniku PVS v Kútoch v roku 1993 bol veterinárny personál stanice na autostráde a železnici v stave pracovníkov OVS v Senici. Táto situácia trvala až do roku 1998, kedy pracovníci ochrany štátneho územia prešli do stavu zamestnancov Štátnej veterinárnej správy Slovenskej republiky v Bratislave. Keď zanikla povinnosť hraničných veterinárnych kontrol na hranici s Českou republikou, došlo aj k zrušeniu PVS Kúty (máj 2004) a stiahnutiu veterinárneho personálu.

V čase fungovania PVS Kúty bolo do kontrolnej činnosti zapojených vyše dvadsať veterinárnych lekárov, ktorí sa väčšinou regrutovali z veterinárov bývalého senického okresu. V prvej fáze významne pomohlo aj šesť našich bývalých dôchodcov. Napriek organizačnej zmene uvádzam mená všetkých veterinárnych lekárov, ktorí sa na tomto poste pôsobili, bez ohľadu, kto bol v tom čase ich zamestnávateľom.

Pri veterinárnej ochrane štátneho územia sa počas 11 ročnej existencie pohraničných staníc PVS Kúty-diaľnica a PVS Kúty-železnica vystriedali v službe nasledovní veterinárni lekári:

MVDr. Štefan Hnát, MVD. Milan Hanáček, MVDr. Vladimír Tencer st., MVDr. Bruno Starý, MVDr. Erika Papierniková, MVDr. Zdeněk Macenauer, MVDr. Dušan Hlavenka, MVDr. Jozef Plencner st., MVDr. Peter Blaško, MVDr. Martin Cibulka, MVDr. Lubomír Janiuk, MVDr. Miloš Juráš, MVDr. Ivana Megisová, MVDr. Jozef Plencner ml., MVDr. Jaroslav Jakáb, MVDr. Ladislav Werner, MVDr. Vladimír Čáran, MVDr. Pavel Stroh, MVDr. Eva Kozmová, MVDr. Jozef Hladík, MVDr. Michal Hlavna, MVDr. Bohumíl Hnát a MVDr. Marián Mikloš.

Za hranice okresu

Za tridsaťpäť rokov sa vo veterinárnej službe vystriedalo niekoľko generácií veterinárnych lekárov a pomocného personálu. Začiatkom šesťdesiatych rokov 20. storočia boli v aktívnej službe v okrese Senica ešte zverolekári, ktorí patrili do prvorepublikovej garnitúry, ktorá získala kvalifikáciu na Vysokej škole zverolekárskej v Brne. Ďalší museli pokračovať vo svojom štúdiu na zahraničných veterinárskych školách (Viedeň, Záhreb), keď počas vojnových rokov boli zatvorené české vysoké školy. Patrili medzi nich **dr. Štefan Čulen, dr. Ján Rehák, dr. Eugen Zavilla a dr. Emil Hladík**. Po oslobodení a obnovení Československej republiky v roku 1945 skompletizovali štúdium a získali kvalifikáciu na Vysokej škole zverolekárskej v Brne v rokoch 1946-49.

Obnova vojnou zničeného štátu a nové perspektívy hospodárskeho rastu si vyžadovali, aby aj na Slovensku existovala vlastná vysoká škola, pripravujúca veterinárnych lekárov. Táto požiadavka sa realizovala v roku 1949, keď zákonom SNR z 16. 12. 1949 bola zriadená Vysoká škola veterinárska v Košiciach. V roku 1954 opustili jej brány prví absolventi a odvtedy stovky veterinárov nachádzajú svoje uplatnenie na rôznych miestach vo veterinárskej službe či v príbuzných odvetviach.

V okrese Senica boli zverolekári, ktorí celý svoj život strávili ako obvodní veterinári a patrili medzi oporné stĺpy profesie. Boli aj iní, tiež začínali a skúsenosti zberali na úrovni obvodov, ale v priebehu rokov sa z rôznych príčin dostávali vyššie, na vedúce miesta, do vedeckých inštitúcií alebo v rámci rozvojovej pomoci do zahraničia. Dovoľte mi preto spomenúť týchto ľudí, ktorí žili a pracovali medzi nami, ale vystúpili z bežného priemeru.

Je správne na prvom mieste spomenúť **dr. Štefana Vulgana**, bývalého okresného veterinárneho lekára, ktorý sa v roku 1960 stal riaditeľom Krajského veterinárneho zariadenia v Bratislave. Nesmieme zabudnúť, že to bol práve on, kto sa zaslúžil o vznik veterinárnej nemocnice v Senici.

Niet najmenších pochyb, že Senica bola zásobárňou pracovníkov pre Krajské veterinárne zariadenie v Bratislave. Za riaditeľa tam prišiel v roku 1974 aj **dr. Jozef Hojsík**, bývalý riaditeľ OVZ Senica. Po zrušení krajských veterinárnych zariadení prešiel na ŠVS SR v Bratislave, kde pracoval na úseku chorôb hydiny. V roku 1982 odišiel na expertízu do Alžírsk, kde päť rokov pracoval v okresoch El Bayadh a El Abioth Sidi Cheik. Po návrate pôsobil na ŠVS SR ako vedúci odboru epizootológie až do odchodu na dôchodok.

Ďalším zo senických veterinárov v Alžírsku bol **dr. Eugen Hurtík**, gynekológ z VN Senica. Päť rokov pôsobil v okrese Tlemcen, ale po návrate z expertízy sa do Senice už nevrátil. Ako viacerí, nastúpil na KVZ v Bratislave.

Dr. Jozef Kubinec začínal na VS Šaštín, neskôr vo veterinárnej nemocnici v Senici a v roku 1970 odišiel na expertízu na Kubu, kde pracoval dva roky ako sérológ vo veterinárnom laboratóriu v provincii Camaquey. Po návrate nastúpil na KVZ v Bratislave, neskôr prešiel na Ústav fyziológie hospodárskych zvierat, pracoviská v Ivanke pri Dunaji a v Košiciach. V roku 1979 získal titul kandidáta veterinárnych vied. V roku 1989 odchádza na expertízu do Alžírsk, kde tri roky pôsobil v okrese Saida a tiež okrese Tamanrasset na okraji púšte Sahary. Jeho

obvod bol rozlohou trikrát väčší ako Slovensko. V rokoch 1990 až 1994 pôsobil na ŠVS SR v Bratislave ako odborný riaditeľ. Habilitoval sa a bol menovaný docentom. Stal sa členom Slovenskej akadémie poľnohospodárskych vied, neskôr jej predsedníctva, a viacerých odborných komisií. Je autorom vyše stovky vedeckých a odborných publikácií.

Dr. Andrej Bugarský po ôsmich rokoch na viacerých pracoviskách v Senici nastúpil v roku 1974 na Krajské veterinárne zariadenie v Bratislave ako inšpektor pre chov a choroby HD. Neskôr prešiel na ŠVS SR, kde bol poverený tiež vykonaním známej systemizácie pracovných miest veterinárskej služby na Slovensku. V rokoch 1977 až 2007 pôsobil na Vysokej škole veterinárskej v Košiciach, jeho pracoviskom bola katedra riadenia a organizácie veterinárnej služby. Počas tohto obdobia získal vedeckú hodnosť kandidáta vied, habilitoval sa na docenta a dialkovo vyštudoval právnickú fakultu. V roku 2004 bol menovaný riadnym profesorom. Zastával funkciu prorektora, bol riaditeľom Ústrednej veterinárnej nemocnice a Experimentálneho výskumného strediska v Zemplínskej Teplici. S jeho menom sa viaže takmer 500 publikačných prejavov.

Osem rokov v čiernej Afrike pôsobil **dr. Pavol Gašpar**, ktorý pracoval päť rokov v Zambii pre Departament of Veterinary and Tsetse Control Services – dva roky ako patológ v centrálnom veterinárnom laboratóriu v Mazabuke a tri roky ako provinčný či okresný veterinárny lekár v Kabwe a Mazabuke. Ďalšou krajinou jeho afrického pôsobenia bol Mozambik, kde v rokoch 1982 až 1985 pracoval v provinčnom veterinárnom laboratóriu pri Direcção Provincial de Agricultura v Quelimane, provincia Zambézia. V období 1990-1991 pracoval na ŠVR SR ako vedúci sekretariátu ústredného riaditeľa ŠVS SR, ale vrátil sa späť do Senice, kde sa v roku 1993 stal riaditeľom organizácie. Publikoval vyše 30 odborných príspevkov resp. referátov v zahraničných a domácich časopisoch a na odborných či vedeckých konferenciách.

Dr. Dušan Piňák začínal na VS Myjava ako obvodný veterinárny lekár. V roku 1973 nastúpil prostredníctvom Polytechny, p.z.o. na kontrakt na UNZA - veterinárska fakulta v Lumumbashi, Zaire. Dnes sa tá krajina opäť volá Kongo. Pracoval ako profesor na katedre infekčných chorôb. V súkromnej kapacite vyučovala neskôr na katedre farmakológie aj jeho manželka Nad'a, veterinárna lekárka. Po skončení päťročného kontraktu emigrovali.

Na Štátnu veterinárnu správu prešiel pracovať aj **dr. Milan Korček**, ktorý začínal na VS Senica, kde do roku 1969 mal pridelený obvod Prietrž. Stal sa vedúcim oddelenia výživy zvierat a dosiahol hodnosť kandidáta vied. Ďalší z našich veterinárov pôsobiach na ŠVS SR v Bratislave bol **dr. František Hrušecký**, ktorý začínal ako obvodný veterinárny lekár na VS v Holíči. Na ŠVS SR pracoval na oddelení ochrany štátneho územia. Jeho manželka **dr. Beáta Hrušecká**, ktorá začínala v OVL Senica a na MOVIS 2, po presťahovaní pracovala na oddelení hygieny potravín ÚŠVÚ v Bratislave.

Ani najmladšia generácia nezaostala v tradícii zásobovania nadriadeného orgánu schopnými veterinármi. Na ŠVS SR pôsobil **dr. Lubomír Janiuk**, ktorý bol na OVS Senica prijatý v roku 1993 ako veterinár do služby na pohraničnej veterinárnej stanici v Kútoch. Po zrušení PVS Kúty (máj 2004) prešiel pracovať na ŠVS SR, kde sa neskôr stal vedúcim oddelenia ochrany štátneho územia. V súčasnosti

pôsobí na Zastupiteľstve SR pri Európskej únii v Bruseli ako referent pre veterinárne záležitosti.

Dr. Miloš Juráš mladší z Myjavy začínal ako veterinárny lekár na PVS Kúty, neskôr sa stal pomocníkom dr. Žúrka, ktorý v tom čase suploval na ŠVS SR v Bratislave chýbajúceho epizootológa. Z tohto dôvodu epizootologickú agendu na OVZ Senica zastával jeho mladý asistent. Po čase dr. Juráš prešiel pracovať na ŠVS SR na oddelenie epizootológie, kde sa neskôr stal jeho vedúcim. Vo svojej kariére pokračoval a bol menovaný do funkcie odborného riaditeľa Štátnej veterinárnej a potravinovej správy Slovenskej republiky. Nakoniec bol nominovaný ako zástupca Slovenska za veterinárneho inšpektora GR (SANCO) – Generálneho riaditeľstva pre zdravie a spotrebiteľov pri Európskej komisii so sídlom v Dubline, Írsko. V tejto funkcii pracuje až do súčasnosti.

Veterinárna hygienická služba

Veterinárna hygienická služba bola až do roku 1952 začlenená do ministerstva zdravotníctva. Po vydaní zákona č. 4 o hygienickej a protiepidemiologickej starostlivosti z roku 1952 prešla prehliadka jatočných zvierat a mäsa na základe vládneho nariadenia č. 99/52 Zb. o organizácii veterinárnej služby do pôsobnosti Ministerstva poľnohospodárstva. Vydaním tohto nariadenia sa organizácia a náplň práce i veterinárnej hygienickej služby prispôbili potrebám poľnohospodárstva.

Na začiatku 20. storočia veterinárnu prehliadku jatočných zvierat a mäsa vykonávali mestskí veterinárni lekári. Na mestských bitúnkoch sa zabíjal hlavne dospelý hovädzí dobytok a teľatá. Ošipané a malé prežúvavce si každý mäsiar – živnostník zabíjal vo vlastnej prevádzke.

V roku 1948 vznikol bitúnok v Holíči, ktorý bol zariadením Zväzu slovenských mäsiarov. Bol to pôvodne normálny bitúnok, ktorý v období 70-tych až 90-tych rokov fungoval ako sanitný bitúnok, a ako taký zanikol v roku 1996. Nasledovala prestavba objektu a nové technologické vybavenie ukončené v roku 2000, po ktorom bol bitúnok uvedený do prevádzky ako normálny bitúnok a získal aj schválenie pre vývoz do krajín EÚ.

V Skalici existoval mestský bitúnok, z ktorého sa stal sanitný bitúnok. V prevádzke bol ešte v roku 1959. Hygienické pomery na sanitnom bitúnku najlepšie vystihuje postreh dr. Hojsíka, ktorý mal bitúnok vo svojom obvode. Citujem: „Keď som tam prišiel prvýkrát, tak mi pripadal ako zariadenie na ohrozenie verejného zdravia“. Ostáva len dodať, že asi nebol jediný. Po jeho zániku potreby Skalice a okolia zabezpečoval bitúnok v Holíči.

Mestský bitúnok v Senici v 50-tych rokoch fungoval už ako sanitný bitúnok. Nachádzal sa na ľavom brehu potoka Teplica za cestným mostom, kde dnes stojí supermarket obchodného reťazca LIDL. Prehliadku jatočných zvierat vykonával med. vet. Ludevít Fürstenzeller, ktorého v roku 1958 vystriedal MVDr. Jozef Bednárík. Pôsobila tu aj MVDr. Anna Bardúnová a na samom konci chodil na bitúnok aj MVDr. Andrej Bugarský. Sanitný bitúnok bol zrušený a v roku 1975 zbúraný.

Mäsiarsky cech na Myjave vznikol v roku 1726. Po zániku cechov v roku 1876 sa však mení na mäsiarsky spolok a jeho zápisy sú vedené až do roku 1943, s jediným rozdielom, že od roku 1927 vystupuje ako spolok mäsiarsko – pohrebný. V medzivojnovom období pôsobilo na Myjave až 36 mäsiarov.

Na Myjave bol mestský bitúnok v časti Pažite už počas vzniku prvej Česko-slovenskej republiky. Po 2. svetovej vojne bol bitúnok majetkom Roľníckeho a dobytkárskeho družstva a neskôr Roľníckeho skladištného družstva, z ktorého sa v 50-tych rokoch vyvinul Poľnohospodársky nákupný a zásobovací závod (PNZZ).

Po vojne bolo na Myjave päť mäsiarov, z ktorých po technologickej stránke boli najzdatnejší dvaja – Ján Zrutta a Branislav Valášek. Títo mali na svoju dobu aj slušne vybavené prevádzky mäsovej výroby. Prevádzka J. Zruttu slúžila aj po znárodnení, až do začiatku výroby v mäsokombináte v roku 1961.

Ako posledné súkromné prevádzky v regióne boli zlikvidované výrobné Jozefa Kučeru v Holíči a Ladislava Fischera v Popudinských Močidlanoch, ktoré predtým zásobovali a pokrývali potrebu mäsových výrobkov vo dvoch predchádzajúcich okresoch - Senici a Skalici.

Veterinárne hygienické stredisko pri Mäsokombináte Myjava

Myjavský mäsokombinát bol vybudovaný v areáli bývalého mestského bi-túnka. Postupne pokrýval potreby novovzniknutého veľkého senického okresu. Bitúnok bol organizačne odčlenený od PNZZ už v polovici 50-tych rokov. Po znárodnení sa pristúpilo k vybudovaniu mäsokombinátu, ktorý bola dokončený v roku 1961. Prevádzka bola pričlenená k závodu v Trnave. V rokoch 1964 – 1967 bolo na Myjave aj učilište pre výučbu mäsiarov – údenárov.

Po rokoch nepretržitej prevádzky závod nevyhnutne potreboval obnovu. Rekonštrukcia závodu sa vykonala v niekoľkých etapách - začala v roku 1974 a ukončená bola v roku 1981. Koncom sedemdesiatych rokov mäso priemysel zamestnával 166 pracovníkov a zásoboval svojimi výrobkami celý okres. Po rekonštrukcii sa mäsokombinát stal samostatným záводом v rámci Západoslovenského mäsového priemyslu v Bratislave.

V mäsokombináte v Myjave bolo treba zabezpečiť stály veterinárny dozor. Spočiatku ho striedavo vykonávali dr. Zavilla, dr. Bílovecký, dr. Buchta a dr. Hrubec. Až v roku 1964 sa v Myjave nastalo etabloval dr. Martin Bustin, ktorý sa stal vedúcim VHS. V nasledujúcom roku pribudla aj čerstvá absolventka Vysokej školy veterinárskej v Košiciach dr. Nadežda Piňáková. K prehliadke na porážkových linkách boli priberaní aj veterinári technici J. Ďurec a P. Krč.

V priebehu 60-tych rokov sa v rámci povinnej cirkulácie vo VHS vystriedali mladí absolventi Vysokej školy veterinárskej v Košiciach – kolegovia Opletal, Vizváry, Mináriková a Kohút. K trvalej činnosti vo VHS bol v roku 1971 preložený dr. Jozef Pitroň, ktorý tu pracoval až do svojej smrti v lete 1973.

Od 1. septembra 1972 začal vo VHS pracovať dr. Milan Fabian, ktorý tu s prestávkou v rokoch 1978-1980 (prestavba) pracoval až do svojho odchodu do invalidného dôchodku v roku 2004, celkove teda 32 rokov.

Vedúci veterinárneho hygienického strediska dr. Martin Bustin zomrel náhle v roku 1977, priamo na pracovisku počas obedňajšej prestávky, keď si z pečňa chleba odkrajoval krajec. Vo vedení ho nahradil dr. Zavilla.

V rokoch 1977 - 1978 na stredisku pracoval dr. Konštantín Bajdal. V roku 1981 bol do VHS preložený dr. Miloš Juráš z obvodu Vrbovce, ktorý v hygienickej službe pracoval až do smrti v roku 1989. V roku 1982 bol na Myjavu zo zdravotných dôvodov preložený aj dr. Ladislav Hodáň, kde pracoval až do odchodu do invalidného dôchodku.

V roku 1982 nastúpila do služby absolventka hygienického smeru na Vysokej škole veterinárskej v Košiciach dr. Jana Hluchá rod. Podzámska. Dr. Hluchá počas svojho pôsobenia zažila zmenu okresu, privatizáciu služby i mäso priemyslu a aj prechod na nové pracovisko, na nový bitúnok firmy Svaman. V súčasnosti (2018) pôsobí vo veterinárnej hygienickej službe na Myjave už úctyhodných 36 rokov.

V priebehu rokov pracovali v rámci cirkulácie na VHS aj ďalší kolegovia - Žúrek, Tokoš, Werner, Hlavenka a jeho manželka Jana rod. Hnátová. Neoceniteľnú službu odvedli veterinári technici J. Ďurec, P. Krč, Vlasta Stanková-Olajošová, J. Trúchly, M. Piešťanský a Terézia Čederlová, ktorá prešla do VHS po zániku

Okresného veterinárneho laboratória v Senici.

Mäsopriemysel v Myjave bol v roku 1993 sprivatizovaný. Po zmene viacerých majiteľov a kolísavých hospodárskych úspechoch závod v roku 2004 ukončil svoju výrobnú činnosť a zanikol.

V roku 1991 bola na Myjave založená firma majiteľov Švancaru a Majtána s názvom SVAMAN, s r. o. Spočiatku, od roku 1993, sa tento moderný a technologicky vyspelý závod zaoberal iba mäsovou výrobou (trvanlivé salámy). Zabíjanie jatočných zvierat sa konalo najprv na malom družstevnom bitúnku v Priepasnom, neskôr si firma prenajala a zveľadila malý bitúnok v Prietrži, odkiaľ mäso do závodu dovážala. V roku 2002 začala s výstavbou nového bitúnku vo svojom areáli, ktorý v roku 2004 ukončila.

Veterinárnu prehliadku jatočných zvierat a veterinárny hygienický dohľad na pracovisku VHS v Myjave, ktoré teraz sídli na bitúnku SVAMAN, vykonávajú v súčasnosti nasledovní pracovníci (stav v roku 2018):

Veterinárni lekári - dr. Jana Hluchá (vedúca VHS), dr. Ján Slávik, dr. Miroslava Stančeková,

Veterinárni technici - V. Stanková, J. Turan a J. Konečníková.

V súvislosti s Myjavou si osobitnú zmienku si zaslúži **MVDr. Miloslav Smetana**, CSc., hoci v rámci senického okresu nikdy nepracoval. Narodil sa v roku 1928 v Majcichove, ale vyrastal na Myjave a srdcom bol Myjavčan. Veterinárnu medicínu študoval na Vysokej škole veterinárskej v Brne, kde v roku 1955 získal veterinársku kvalifikáciu. Doktorát mu bol udelený v roku 1966.

Po promócii nastúpil do zamestnania k veterinárnej hygienickej službe na Pražských jatkách. Začiatkom sedemdesiatych rokov prichádza na Slovensko a pôsobí na Štátnej veterinárnej správe v Bratislave ako vedúci oddelenia hygieny potravín. Bol jedným z hlavných iniciátorov otvorenia štúdia v odbore veterinárnej hygieny na VŠV v Košiciach pre pracovníkov mäsového priemyslu formu štúdia popri zamestnaní.

Okrem veterinárskej činnosti sa realizoval ako organizátor verejnej činnosti – v istom čase organizoval činnosť Kruhu Myjavčanov v Bratislave, ale najmä ako zberateľ myjavských piesní a hudobník. V roku 1979 vyšla jeho zbierka ľudových piesní pod názvom „Na Mijave na rínečku“. Nadviazal tak na tradíciu Samka Dudíka a mnohých milovníkov myjavských piesní, ako bol aj jeho svokor Ján Švancara starší, ako i na zbierku Júlie Kováčovej „Myjavské piesne“.

Želaním Miloša Smetanu bolo, že až sa raz stane dôchodcom, vráti sa domov a bude pracovať ako veterinár na VHS v Myjave. Jeho želanie sa, bohužiaľ, nespĺnilo, lebo zomrel po operácii dňa 26. júla 1979 v Bratislave. Pochovaný je na cintoríne v Myjave.

Jeho syn Samo pokračuje vo folklórnych tradíciách rodiny. Je nielen vynikajúcim huslistom, ale aj vedúcim hudobným redaktorom oddelenia ľudovej hudby v Slovenskom rozhlas v Bratislave.

MOVIS II. Skalica

Na prelome 60-tych a 70-tych rokov prevzal podnik Montáž poľnohospodárskych stavieb – MONTA Holíč od štátnych majetkov pozemky – role a lúky v skalickom chotári, asi dva kilometre za mestom zvané Kostelnice (bývalý cirkevný majetok). Lúky zasahovali až do Skalických hôr a susedili s chotárom obce Chvojníca.

Firma tu vykonávala poľnohospodársku činnosť a v živočíšnej výrobe sa zameriavala na chov oviec a hydiny – brojlerov. Pre potreby liečby a prevencie prijala Monta aj podnikového veterinárneho lekára. Bol ním MVDr. Vladimír Bešta z okresu Hodonín. V roku 1973 ho vystriedal MVDr. Josef Florián.

V roku 1974 Monta svojpomocne vybudovala bitúnok a prevádzku na spracovanie koží na kožušiny. Vtedy došlo k vzniku dvoch samostatných závodov: MOVIS I. – poľnohospodárska výroba a MOVIS II. – spracovateľský závod so zameraním na zabíjanie oviec, jahniat a spracovanie koží.

Činnosť na bitúnku si vyžiadala stály štátny veterinársky dozor. Bol ním poverený dovtedajší obvodný veterinárny lekár MVDr. Jiří Klička. Na prehliadku mu boli pridelení veterinárni technici Ľ. Hrušecký, V. Straka a R. Rehák.

K porážkam z vlastného chovu čoskoro pribudli aj početné porážky z celého Západoslovenského a Stredoslovenského kraja, ktorých sa ZMP Bratislava a SMP Zvolen radi zbavili. MOVIS II. vlastnil totiž technológiu na pneumatické sťahovanie koží (vlastnej výroby), ktoré závody mäso priemyslu nemali a tak zabíjanie oviec bolo pre nich prítťažou.

V priebehu 60-tych a 70-tych rokov stratila baranina a jahňacina na území ČSSR tradičných konzumentov a tak si podnik vyjednal cestou exportného závodu v Nitre vývoz mäsa do krajín EHS, najmä do Talianska, ako aj dvojstrannú dohodu na vývoz do Rakúska. V najproduktívnejších rokoch 1977 – 1981 sa na MOVIS II. ročne zabilo až 120 tisíc jahniat a oviec, ktoré pochádzali z celého Slovenska a aj časti Moravy.

Vzhľadom na expanziu výroby bolo treba posilniť aj veterinársku službu a tak sem prišiel na čas pracovať dr. Juraj Kyzek a z terénu chodili vypomáhať technici V. Valachovič a Ľ. Dufek. V rokoch 1978 – 1980, keď prebiehala rekonštrukcia mäso kombinátu v Myjave, sa tu vystriedali veterinárni lekári dr. Fabian a dr. Bajdal, ako aj technici J. Ďurec a V. Olajošová.

Po ich odchode prišla na MOVIS II. pracovať z OVL v Senici dr. Beáta Hrušecká. Po štyroch rokoch v hygienickej službe na MOVIS II. odchádza v roku 1982 pracovať do Štátneho veterinárneho ústavu, odbor hygieny potravín v Bratislave. Na jej miesto veterinárnej hygieničky nastúpila dr. Alica Palčáková.

V polovici 80-tych rokov rapídne ubúdalo porážok oviec a jahniat, čo mohlo súvisieť aj s faktom, že v Sabinove bol na túto činnosť uznaný exportný bitúnok. Jeho prostredníctvom majitelia chovov oviec na vyššej úrovni zo Stredoslovenského kraja realizovali svoje produkty pri exporte do zahraničia.

Aby nahradili výpadok pri zabíjaní oviec, zamerali sa na MOVIS II. na spracovanie nutrií na kožušinové účely a produkciu mäsa z nich. V roku 1981 bolo mäso z nutrií dokonca oficiálne uznané za spôsobilé na ľudský konzum. Táto činnosť však dlho netrvala a tak v súvislosti s privatizáciou v mäso priemysle dochá-

dza po roku 1990 k postupnému zániku jatočnej a kožušínovej výroby aj v MOVIS II.

Spracovanie mlieka

Výroba mlieka a mliečnych výrobkov má na Záhorí dlhú tradíciu, opierajúcu sa o vyspelé dobytkárstvo roľníckych hospodárstiev, ako aj majerov, medzi ktorými rozhodujúcu úlohu zohrali cisárske majetky na Holíčsko – Šaštínskom panstve.

Mliečne hospodárstvo na dedinských sedliackych usadlostiach spočívalo v produkcii mlieka, z časti ktorého roľnícke ženy vyrábali domáckym spôsobom tvaroh, smotanu a maslo. V okolitých mestečkách na trhoch v Senici, Holíči Skalici a Malackách predávali maslo prifarbené šťavou z mrkvy a obohatené karoténom, vytvarované do podoby pomocou drevených formičiek, ako aj tvaroh a z neho vyrobený tzv. starý syr sformovaný do guliek.

Skalica mala začiatkom storočia prevažne roľnícky ráz a popri pestovaní obilia a viniča bol značne rozšírený aj chov dobytky. Dorábané mlieko však nemalo v priamej podobe dostatočný odbyt. Preto došlo v roku 1903 k založeniu Roľnícko – mliekárenského spolku v Skalici, ktorý si následne postavil vlastnú budovu. Na vybudovaní mliekárne mal rozhodujúci podiel dr. Pavol Blaho, ktorý spočíval v zorganizovaní stavby a zabezpečení jej prevádzky. Dohotovená mliekárňa už v roku 1904 za 10 mesiacov činnosti spracovala 415 000 litrov mlieka, vyplatila zaň roľníkom 41 tisíc korún a mala pritom zisk 12 tisíc korún. Časť mlieka sa predávala na Morave, časť sa spracovávala na syry v moderne vybavenej prevádzke. Mliekárňu viedli slovenskí odborníci, ktorých dal dr. Blaho vyškolit' v českých školách a mliekárňach. Vedúcim bol Skaličan Pavol Hránek. Počas 1. svetovej vojny pre zásadné zníženie stavov dobytky a nedostatok personálu narukovaného do vojny mliekárňa v roku 1915 zanikla.

Na začiatku 20. storočia, presnejšie v roku 1906 je doložené, že v Brestovci, v myjavskej oblasti, fungovalo mliekárske družstvo, vybavené parným zariadením na odstred'ovanie mlieka a výrobu čajového masla.

Veľká časť produkcie mlieka a mliečnych výrobkov zo Záhoria, hlavne z jeho južnej časti a primoravských obcí smerovala pred 1. svetovou vojnou do Viedne, po vojne železnicou do Bratislavy a z Chvojnickej doliny do Hodonína. Obchod s mliekom z roľníckych hospodárstiev vyžadujúci si časovú dochvil'nosť zabezpečovali priekupníci, alebo bol organizovaný špecializovanými družstvami. Roľnícke mliekárske družstvo bolo v roku 1926 založené aj v Sekuliach. V jeho stanovách sú uvedené základné hygienické požiadavky na dodávané mlieko - každý člen je povinný dodať do mliekárne mlieko čerstvo nadojené, schladené na 12° Celzia a čisto precedené, večerné mlieko musí byť označené ako večerňajšie a ranné ako raňajšie. Podobné družstvá zamerané na obchod s mliekom sú doložené v nasledujúcich rokoch aj v Kátove, Radošovciach a Lopašove. Veľkostatky si zabezpečovali odbyt vo vlastnej rézii formou zmluvných vzťahov s odberateľmi. V Senici mali v roku 1936 obchod s mliekom a mliečnymi výrobkami traja živnostníci.

Po vojne v roku 1947 sa mesto Senica rozhodlo postaviť družstevnú mliekárňu,

ktorá mala slúžiť dovtedy, kým nebude postavený mliekárenský závod. V rámci budovania jednotnej siete mliekárni bol v Senici zriadený a 1. mája 1951 aj otvorený mliekárenský závod s regionálnou pôsobnosťou. Pôvodne bola mliekareň zameraná na výrobu konzumného mlieka, ale v roku 1953 sa začali vyrábať tvrdé syry a ďalšie výrobky, napr. smotana, mäkké syry, jogurty a aj známy smotanový krém Záhoráčik. Závod exportoval svoje výrobky do NDR, NSR, Rakúska, Egypta a Sýrie.

V druhej polovici sedemdesiatych rokov, kedy Senická mliekareň mala za sebou už štvrtstoročnú prevádzku, sa zrodila myšlienka na vybudovanie nového závodu, s kapacitou dostatočnou na spracovanie mliečnej produkcie z veľkého poľnohospodárskeho okresu. Po vypracovaní projektovej dokumentácie sa prišlo k výstavbe nového závodu situovaného na konci Priemyselnej ulice, ktorý dostal meno MILEX. Výstavba a technologické vybavenie závodu napredovala uvoľneným tempom, sledujúc zámer vybudovať závod na výrobu tvrdého syra eidamského typu, schopného zásobovať väčšinu krajín v rámci ekonomického spoločenstva Rady vzájomnej hospodárskej pomoci (RVHP).

Predpokladaná denná kapacita prijatého surového mlieka bola 200 tisíc litrov, sortiment výrobkov zahrnoval konzumné mlieko balené do PVC vreciek, jogurt, smotanu, maslo, tvaroh, termizovaný smotanový krém a tvrdý syr, označovaný ako eidamská tehla, ktorý predstavoval významný exportný artikel.

Po uvedení do prevádzky v roku 1991 závod čelil problémom súvisiacimi s cenami nakupovaného mlieka a došlo aj k zmene jeho vlastníctva, keď sa stal prevádzkou českého výrobcu OLMA v Olomouci. V ďalších rokoch sa opäť zmenil vlastník a vytvorili sa dva závody – Syrárň Havran, a.s., vyrábajúca UTH mlieko, bryndzu, parené syry, syr Havran (typu eidam), gôdu a ementálsky syr v údenej i neúdenej variante. Syr Havran našiel uplatnenie aj pri vývoze do Libanonu. Ďalší závodom je AGROTAMI, a.s., zameraný na výrobu plesňových syrov, vyvázaných hlavne do Česka.

Balenie potravín a hygiena

Po 1. svetovej vojne bolo bežne vidieť na trhoch v Skalici maslo balené v lo-púchovom liste a neskôršie v novinovom papieri, jablká a iné ovocie poukladané v sene či slame v košoch, zeleninu a vajčka v škatuliach a košoch. Mlieko sa nalievalo z kanvíc do rôznych nádob a konvičky na mlieko boli štandardným vybavením domácností ešte aj po 2. svetovej vojne. Chlieb bol v lepšom prípade poukladaný na plachte či kúskoch plátna.

Podobne tomu bolo v malých, tmavých a nevetraných obchodíkoch, kde sa miešala aróma dvoch dominantných artiklov – octová zo sudov z kvasných rýb zvaných „rusle“ a technická z petroleja, ktorý sa používal na svietenie (petrolejové lampy) a predával sa tiež v potravinárskych obchodoch. Táto situácia sa samozrejme nevzťahovala len na Skalicu, ale na každé mestečko a najmä dedinu hocikde na Záhorí, a to často až do polovice 20. storočia.

Hoci existovali aj odchody s vyšším štandardom predaja a napr. vážením potravín do papierových vreciek, boli skôr výnimkou a vyšší hygienický štandard spojený s vyššou cenou tovaru nemusel byť prístupný každému zákazníkovi. Preto

možno za priekopnícku nazvať výstavu s názvom „Zdravotné balenie potravín“, ktorá sa uskutočnila v budove Štátnej obchodnej školy v Skalici v septembri 1934. Jej výnimočnosť spočívala v samotnej problematike – balenie potravín a hygiena. Impulz pre výstavu dalo Ministerstvo školstva a národnej osvety v Prahe, ktoré poskytlo putovnú časť výstavy o potrebách nového hygienického balenia potravín v Československu. Divácky pútavé boli figuríny v špeciálnych odevoch predavačov pre rôzne typy odchodov a veľkorozmerné obrazy moderných obchodov, potravín a rôzneho tovaru.

Druhú časť výstavy tvorili kolekcie potravín, ich balenie a kolekcie tovarov so vzťahom k potravinám a ich ochrane. Táto časť výstavy odzrkadľovala stav balenia v regióne a naznačila možnosti zlepšenia obalovej praxe v najbližších rokoch. Celkom sa prezentovalo 21 firiem a dve školy. Kolekcie balenia tovaru predstavilo 12 firiem zo Skalice, medzi ktorými boli štyri predajne potravín, výrobca údenín, zastúpenie mali Pečivárne Holíč, tri potravinárske firmy z Moravy a okrem miestneho Vinárskeho spolku aj firma z Prahy, obchodujúca s vínami zo Slovenska. Rozsiahlu kolekciu obalov vôbec po prvýkrát predstavila verejnosti mesta firma Tekla (teraz Grafobal), pôvodne vyrábajúca papierové škatuľky na balenie liekov, ktorá vzbudila najväčšiu pozornosť a hrdosť domácich na svoju fabriku. Myšlienka riaditeľa obchodnej školy na balenie chleba do celofánu sa ukázala ako vízia budúcnosti, reálna až o niekoľko desaťročí. Výstavu navštívilo 2500 ľudí, čo možno, vzhľadom na jej trojdňovú dĺžku, považovať za rekordnú účasť.

Privatizácia

Legislatívnym podkladom pre privatizáciu veterinárnej služby sa stal zákon č. 101/1992 Zb. o súkromných veterinárnych lekároch a Komore veterinárnych lekárov Slovenskej republiky, v znení neskorších prepisov.

Výkon povolania veterinárneho lekára upravuje profesný poriadok, ktorý určuje, že veterinárny lekár je povinný dodržiavať ustanovenia Zákona o veterinárnej starostlivosti, Zákona č. 10/1992 Zb. o súkromných veterinárnych lekároch a o Komore veterinárnych lekárov SR, stanovy Komory, jej ďalšie predpisy, nariadenia a uznesenia prijaté snemom, ako aj všetky všeobecne platné právne predpisy a každé ich porušenie hlásiť komore.

Prezidentom Komory veterinárnych lekárov Slovenskej republiky sa stal MVDr. Marián Gajdoš, na úrovni Regionálnej komory veterinárnych lekárov v Senici bol do tejto funkcie ustanovený MVDr. Jozef Hladík.

Každý člen pri vstupe za člena do Komory veterinárnych lekárov SR zložil nasledovný sľub: „Sľubujem na svoje svedomie a občiansku česť, že budem zachovávať Ústavu, ústavné zákony, zákony a iné všeobecne záväzné právne predpisy, svedomite vykonávať veterinárnu činnosť, vystupovať dôstojne, konať čestne a riadne si plniť svoje povinnosti, ďalej sľubujem dodržiavať stanovy komory“.

Pre člena komory podstatným momentom jeho ďalšej činnosti bolo určenie obhospodarovaného veterinárneho obvodu, ktorý sa vo väčšine prípadov zhodoval s obvodom, na ktorom príslušný obvodný veterinárny lekár pôsobil pred privatizáciou.

Toto primárne rozdelenie veterinárnych obvodov v pôsobnosti Okresnej veterinárnej správy v Senici v roku 1992 bolo prvým krokom pri úvode do privatizácie a bolo nasledovné:

Meno	Bydlisko	Obhospodarovaný obvod
MVDr. Hladík Jozef	Kúty	RD Moravský Ján, farmy Moravský Ján, Sekule, Závod
MVDr. Matlovič Pavol	Zohor	RD Borský Mikuláš, farmy B. Mikuláš, B. Peter, L.N. Ves, Šajdíkové Humence
MVDr. Polák František	Kúty	ŠM Šaštín, farmy Brodské, Kúty, Čáry, Stráže II., Šaštín
MVDr. Hlavenka Dušan	Borský Mikuláš	ŠM Šaštín, farmy VKK Stráže, VKT Stráže
MVDr. Miča Ivan	Šaštín	PD Gbely, farma Smolinské, RD Borský.Jur, RD Kuklov
MVDr. Hnát Bohumil	Brodské	ŠM Veľké Leváre, farmy Veľké Leváre, Malé Leváre, Studienka, Húšky
MVDr. Čáran Vladimír	Holíč	ŠM Kopčany - Štít, SŠM Holíč, farmy Bažantnica, Šibenica, Kopčany, Cunín, Budkovany, Petrová Ves
MVDr. Novotný Stanislav	Dubňany, ČR	PD Petrová Ves, farmy Petrová Ves, Unín, Letničie

MVDr. Palčák Matúš	Skalica	PD Skalica, farmy Skalica, Mokry Háj
MVDr. Hainc Jaromír, CSc.	Holíč	Movis I. Skalica, RD Kopčany, farmy Kopčany, Holíč
MVDr. Vizváry Ladislav	Skalica	RD Radošovce, farmy Radošovce, Chropov, Koválovec, Oreské, Lopašov
MVDr. Macánek Vladimír	Gbely	HSPP Gbely, RD Gbely, farma Gbely
MVDr. Kotvan Jozef	Trnovec	RD Pop. Močidlany, farmy P. Močidlany, Trnovec, RD Dubovce, RD Prietržka
MVDr. Gális Martin	Holíč	RD Skalica, farmy Kátov, Vrádište, Vieska
MVDr. Tencer Vladimír	Prievaly	ŠM Plavecké Podhradie, farmy Prievaly, Plavecký Peter, RD Cеровá
MVDr. Hamerlík Ján	Jablonica	PD Jablonica, farmy Jablonica, Osuské, RD Hradište pod Vrátnom
MVDr. Hladík Anton	Senica	ŠM Senica, farmy Horné a Dolné Suroviny, Jablonica, Brezina, Rohov, Rozbeh
MVDr. Rudolf Mayer	Brezová	RD Brezová, farmy Brezová, Hurbanova Dolina, RD Bukovec, RD Košariská, RD Priepasné
MVDr. Müller Henrich	Sobotište	RD Sobotište, farma Sobotište, Javorec, Častkov, Podbranč, Švrčkov Jarok
MVDr. Stroh Pavel	Senica	Agrovýrkm Senica
MVDr. Tokoš Ján	Vrbovce	RD Vrbovce, farmy Vrbovce, Chvojnica, Chodúri, Ostrý Vrch
MVDr. Škoda Ladislav	Sološnica	ŠM Plavecké Podhradie, farmy Rohožník, Sološnica, Plavecké Podhradie, Plavecký Mikuláš, Nový Dvor
MVDr. Zeman Miroslav	Stará Myjava	RD Poriadie, farmy Poriadie, Brestovec, Stará Myjava, RD Jablonka, farmy Rudník, U Porubských, U Zmekov
MVDr. Ševčík Peter	Myjava	RD Turá Lúka, farmy Turá Lúka, U Belanských, Vankovia, Malejov, OŠM Myjava, RD Jablonka, farmy Jablonka, Polianka
MVDr. Šimek Miloš	Štefanov	RD Dojč, farma Štefanov, RD Petrová Ves, farma Radimov, RD Skalica, farma Vrádište

MVDr. Čambala Jan	Senica	RD Senica, farmy Senica, Kunov, Čáčov
MVDr. Čobrda Miloš	Hlboké	RD Senica, farma Hlboké, RD Prietrž
MVDr. Hlavna Michal	Smrdáky	RD Dojč, farma Koválov, Smrdáky, RD Senica, farma Rovensko
MVDr. Kubík Pavol	Senica	RD Dojč, farmy Dojč, Šajdíkové Humence, RD Senica, farma Rybky
MVDr. Ďurovka Ján	Senica	Veterinárna nemocnica Senica

Takto boli sprivatizované veterinárne obvody v okrese Senica, na ktorých svoju činnosť začali súkromní veterinári. Okrem veterinárnych lekárov uvedených v zozname osvedčenie a povolenie na vykonávanie odborných veterinárnych činností a služieb bolo vydané aj dr. Sylvii Ďurovkovej (ambulancia v Senici), dr. Štefanovi Hnátovi, Dr. Zdenkovi Macenauerovi (ambulancia v Senici), dr. Milošlavovi Struhárovi, dr. Ladislavovi Wernerovi (ambulancia v Skalici), neskôr dr. Jozefovi Plencnerovi a dr. Petrovi Bettákovi, z ktorých niektorí prevádzkovali ambulancie pre malé zvieratá, iní licenciu nevyužili resp. požiadali o členstvo v neskoršom termíne a ašpirovali na územný obvod.

Z pôvodných členov komory, ktorým bol pridelený sídelný obvod, vypadli z rôznych príčin dr. Miloš Šimek (po nezhodách sprivatizoval obvod v okrese Bánovce nad Bebravou), dr. Juraj Kulčár (prešiel do služieb farmaceutického priemyslu), dr. Vladimír Čáran (po neúspechu v privatizácii návrat do služieb RVPS), ďalší štyria - dr. Stanislav Novotný, dr. Jaromír Hainc, dr. Jan Čambala a dr. Pavel Stroh - vypadli po prijatí podmienky, aby člen Komory bol štátnym občanom Slovenskej republiky a mal trvalý pobyt na jej území.

Veterinárni lekári dr. Miroslav Zeman, dr. Peter Ševčík a dr. Ján Plencner, po pričlenení okresu Myjava do trenčianskej župy prešli v rámci nového administratívneho usporiadania Slovenska v roku 1996 do pôsobnosti Komory veterinárnych lekárov v Novom Meste nad Váhom. Pre úplnosť treba poznamenať, že v okrese Myjava v tom čase pôsobil ešte dr. Ladislav Werner (obvod Vrbovce) zo Skalice, dr. Ľubomír Mikita (obvod Kostolné a Hrašné) a dr. Miloš Repa (obvod Krajné a Podkylava) – poslední dvaja privatizovali v pôsobnosti KVL v Novom Meste nad Váhom. Dr. Matlovič prešiel do pôsobnosti Komory veterinárnych lekárov v Senci.

V priebehu dvadsaťpäťročnej existencie Komory veterinárnych lekárov v Senici rady súkromných veterinárnych lekárov - pionierov a zakladateľov komory, okrem už spomenutých, opustili aj ďalší členovia - dr. Jozef Hladík*, dr. František Polák†, dr. Dušan Hlavenka*, dr. Vladimír Čáran*, dr. Anton Hladík*, dr. Pavol Matlovič*, dr. Bohumil Hnát*, dr. Vladimír Macánek†, dr. Rudolf Mayer**, dr. Pavel Stroh*, dr. Ján Tokoš*, dr. Ladislav Škoda*, dr. Jan Čambala*, dr. Miloš Čobrda**, dr. Henrich Müller** a dr. Ladislav Vizváry**.

Vysvetlivky: * prechod do inej organizácie

** odchod do starobného dôchodku

† úmrtie počas členstva

Nie je zámerom tejto práce sledovať vývoj profesie po privatizácii, napriek tomu považujem za vhodné uviesť mená členov regionálnej komory s účinnosťou k 31. decembru 2018, teda aktuálny stav po uplynutí štvrt'storočia od začiatku privatizácie.

Prezidentom Regionálnej komory veterinárnych lekárov v Senici je MVDr. Ivan Miča (v poradí tretí), ktorý túto pozíciu od roku 2000 zastáva už tretie volebné obdobie. Okrem terénneho obvodu prevádzkuje veterinárnu ambulanciu v Šaštíne, filiálku v Studienke, obchod s krmivami pre zvieratá, potrebami pre chovateľov, poľovníkov, rybárov a záhradkárov v Šaštíne.

Na zozname súkromných veterinárnych lekárov v roku 2018 figurovali:

Meno	Sídlo	Rozsah činnosti
dr. Vladimír Ďurovka	Senica	obvod + ambulancia
dr. Dominika Flamíková	Unín	
dr. Martin Gális	Holíč	obvod + ambulancia + filiálka
dr. Ján Hamerlík	Jablonica	obvod + obchod
dr. Gabriela Hazlingerová	Gbely	ambulancia
dr. Lujza Hromková	Smrdáky	ambulancia
dr. Jozef Kotvan	Trnovec	obvod
dr. Pavol Kubík	Dojč	ambulancia + obchod
dr. Peter Kubík	Senica	ambulancia
dr. Zdenek Macenauer	Senica	ambulancia
dr. Jozef Mandík	Senica	veľká prax (v okr. Malacky)
dr. Ivan Miča	Smolinské	obvod + amb.+ obchod + filiálka
dr. Henrich Müller*	Sobotište	obvod
dr. Ján Pancák	Moravský Sv. Ján	ambulancia
dr. Michaela Kvaltínová	Skalica	ambulancia
dr. Juraj Šimek	Senica	ambulancia
dr. Vladimír Tencer	Cerová	obvod
dr. Jitka Válková	Lednice	konzult. kone
dr. Peter Vizváry	Skalica	ambulancia
dr. Ladislav Werner	Skalica	obvod + ambulancia
dr. Patrícia Wernerová	Skalica	v ambulancii
dr. Pavol Žúrek	Senica	firma Vitagro

* odchod do dôchodku k 31.12.2018.

Čakatelia:

dr. Rudolf Galandák (KVL Nové Mesto), dr. Dana Hlavičková, dr. Martina Kufelová, dr. Lucia Kucharovičová, dr. Andrea Pániková a dr. Klas.

Počas uvedeného obdobia členstvo v komore ukončili dr. Peter Betták, dr. Silvia Matěju (Moravský Sv. Ján) a dr. Veronika Šutková, ktorá prešla do služieb RVPS v Senici.

Veterinárne ambulancie

Miesto	Majiteľ	Personál
Senica filiálka Myjava	MVDr. Zdenek Macenauer	dr. Andrea Pániková (čak.) dr. Rudolf Galandák (čak.) dr. Lucia Kucharičová (čak.) Olga Macenauerová (asist.) Ing. Eva Paracková (asist.) Alexandra Janovičková (asist.)
Senica	MVDr. Juraj Šimek	dr. Danka Hlavičková (čak.) dr. Martina Kutelová (čak.) Magda Galbavá (asist.)
Senica	MVDr. Vladimír Ďurovka	bez asistencie
Senica filiálka Sobotište	MVDr. Peter Kubík	bez asistencie
Senica	MVDr. Lujza Hromková	bez asistencie
Dojč	MVDr. Pavol Kubík	bez asistencie
Skalica	MVDr. Peter Vizváry	bez asistencie
Skalica	MVDr. Ladislav Werner	dr. Patrícia Wernerová
Skalica	MVDr. Michaela Kvaltínová	bez asistencie
Holíč filiálka Kúty	MVDr. Martin Gális	dr. Klas (čakatel')
Šaštín filiálka Studienka	MVDr. Ivan Miča	ing. Michal Cák (asist.) Peter Kuc (asist.)
Gbely	MVDr. Gabriela Hazlingerová	bez asistencie
Moravský Sv. Ján	MVDr. Ján Pancák	bez asistencie.

Medailóny veterinárnych lekárov, pôsobiacich v terénnej a hygienickej veterinárnej službe v okrese Senica v druhej polovici 20. storočia

Ján Ábel

Narodil sa v roku 1933 v Malackách, kde absolvoval aj gymnaziálne stredoškolské štúdium ukončené maturitou.

Veterinárnu kvalifikáciu získal v roku 1958 na VŠV v Košiciach, veterinárny doktorát mu bol udelený v roku 1966.

Druhú atestáciu získal po predložení a obhájení práce: „Výskyt ochorení plemenných býkov podľa plemennej príslušnosti v odchovniach plemenných býkov v okrese Senica“ na IVVL v Košiciach.

V okrese Senica pracoval od roku 1958 ako obvodný veterinárny lekár na VS Šaštín-Stráže, kde pôsobil na obvode Borský Jur. Neskôr pôsobil ako veterinárny andrológ a vedúci VS v Šaštíne-Strážach.

Zomrel vo veku 66 rokov v roku 1999. Pochovaný je vo svojom bydlisku, na cintoríne v Borskom Svätom Jure.

Jeho starší brat Jaroslav bol tiež veterinárny lekár.

Jaroslav Ábel

Narodil sa v roku 1931 v Malackách, kde absolvoval aj gymnaziálne stredoškolské štúdium ukončené maturitou.

Veterinárnu kvalifikáciu získal v roku 1955 v Košiciach, veterinárny doktorát mu bol udelený v roku 1966.

Druhú atestáciu získal v roku 1978 po predložení a obhájení atestačnej práce: „Vyhodnotenie výskytu a tlmenia Q-horúčky HD v okrese Bratislava-vidiek v rokoch 1977-1978“ na IVVL v Košiciach.

V okrese Senica začal pracovať po roku 1960 ako obvodný veterinárny lekár na VS Šaštín-Stráže, kam prešiel po administratívnej reorganizácii z bývalého okresu Malacky.

V druhej polovici 70. rokov prešiel do okresu Bratislava-vidiek, kde zastával funkciu okresného epizootológa.

Zomrel vo veku 72 rokov v roku 2003. Pochovaný je na starom cintoríne v Malackách.

Jeho mladší brat Ján bol tiež veterinárny lekár.

Konštantín Bajdal

Narodil sa v roku 1946 v Bratislave.

Veterinárnu kvalifikáciu a doktorát získal na Vysokej škole veterinárskej v Košiciach v roku 1971.

V okrese Senica pracoval od roku 1974 ako obvodný veterinárny lekár na VS Senica a v rokoch 1975-1978 na pracovisku VHS na bitúnku v Myjave.

Anna Bardúnová rod. Stahl

Narodila sa v roku 1921, jej dievčenské meno bolo Anna Fricovna Stahl. Pochádzala z Lotyšska a bola sovietskou štátnou občiankou.

Odbornú kvalifikáciu získala na Zooveterinárnom inštitúte v Rige. Po skončení vojny prišla do Československa a vydala sa za manžela z Veľkých Levár, za vojny strelca bombardovacieho lietadla, ktorý prežil zostrelenie, unikol zo zajatia a dostal sa do Tuly, kde vstúpil do 1. čsl. armádneho zboru v ZSSR.

Po uznaní kvalifikácie začala pracovať ako obvodná veterinárna lekárka pri ONV v Malackách, ako jedna z prvých žien v tejto kapacite.

Po reorganizácii v roku 1960 prešla do okresu Senica a pokračovala v práci na veterinárnom obvode v rámci VS Šaštín-Stráže. Jej ďalším pôsobiskom bol sanitný bitúnok v Senici. Po jeho zrušení v roku 1974 bola preložená na sanitný bitúnok v Holíči, kde pracovala až do odchodu do starobného dôchodku.

Zomrela vo veku 66 rokov v roku 1987. Pochovaná je vo svojom bydlisku, na cintoríne vo Veľkých Levároch.

Jozef Bednárík

Narodil sa v roku 1895 v Budmericiach, okres Pezinok.

Veterinárnu kvalifikáciu získal v roku 1918 v Budapešti, doktorát na Vysokej škole veterinárskej v Brne v roku 1938.

Fyzikátnu skúšku na získanie kvalifikácie pre výkon funkcie štátneho veterinárneho lekára zložil v máji roku 1920 v Prahe.

Bol okresným zverolekárom vo viacerých okresoch, župným zverolekárom v Bratislave a po vojne v rokoch 1945 - 1947 vedúcim veterinárneho odboru na Povereníctve pôdohospodárstva a pozemkovej reformy v Bratislave.

Po odchode z Bratislavy bol okresným zverolekárom v Pezinku. V auguste 1951 prichádza na Myjavu, kde mu po nezhodách s okresným veterinárom bol pridelený vysunutý obvod v Krajinom. Po prechode do okresu Senica pracoval ako veterinárny lekár na štátnych majetkoch a na záver na sanitnom bitúnku v Senici.

Zomrel vo veku 78 rokov v roku 1973 v skalickej nemocnici. Pochovaný je v rodičovskom hrobe na cintoríne v rodných Budmericiach.

Jeho pôsobeniu je v tejto práci venovaná samostatná kapitola.

Vladimír Benža

Narodil sa v roku 1926 v Senici. Stredoškolské vzdelanie ukončené maturitou v roku 1945 absolvoval na Gymnáziu v Senici.

Veterinárnu kvalifikáciu získal na Vysokej škole veterinárskej v Brne v roku 1951 a doktorát v roku 1952.

Druhú atestáciu získal v roku 1979 po predložení a obhájení práce: „Výskyt a tlmenie sýpavky ošípaných v okrese Senica za roky 1975 až 1978“ na IVVL v Košiciach.

V okrese Senica pracoval ako obvodný veterinárny lekár na Veterinárnom stredisku Senica – obvod Dojč, neskôr obvod Senica, a tiež ako vedúci VS Senica v rokoch 1965 až 1972.

Zomrel vo veku 76 rokov v roku 2004 a pochovaný je v evanjelickej časti cintorína v Senici.

Peter Blaško

Narodil sa v roku 1954 v Piešťanoch, kde absolvoval aj stredoškolské štúdium ukončené maturitou.

Veterinárnu kvalifikáciu a doktorát získal na Vysokej škole veterinárskej v Košiciach v roku 1980 v odbore hygiena potravín.

V okrese Senica nastúpil na miesto veterinárneho inšpektora na Pohraničnej veterinárnej stanici Kúty - diaľnica, kde pracoval až do zániku PVS Kúty v roku 2004.

Prešiel pracovať do Bratislavy, kde sa neskôr stal riaditeľom v jednej z mestských častí hlavného mesta.

Ladislav Bohuš

Narodil sa v roku 1922 v Hanušovciach nad Topľou, okres Vranov v rodine učiteľa. Stredná škola – Evanjelicke gymnázium v Prešove.

Veterinárnu medicínu začal študovať v roku 1941 na Vysokej škole veterinárskej vo Viedni, v nasledujúcom roku prestúpil na vojenskú VŠV v Hannoveri. Tu pokračoval v štúdiu v treťom semestri, aby sa v roku 1943 opäť vrátil do Viedne, nakoľko Hannover a veterinárska škola boli silne poškodené pri bombardovaní spojeneckým letectvom.

Veterinárnu kvalifikáciu získal na Vysokej škole veterinárskej v Brne v roku 1947.

Jeho činnosť sa spája s okresom Myjava, kde nastúpil do služby v roku 1947 a po dva roky bol v Myjave okresným zverolekárom.

Po odchode z Myjavy v roku 1949 pôsobil v okrese Žilina.

Zomrel okolo roku 1967, pochovaný je v Sabinove.

Andrej Bugarský

Narodil sa v roku 1942 v Humennom do rodiny lekárnika. Stredoškolské štúdium ukončené maturitou absolvoval na Jedenásťročnej strednej škole v Humennom.

Kvalifikáciu získal na Vysokej škole veterinárskej v Košiciach v roku 1965, doktorát mu bol udelený v roku 1966.

V okrese Senica pôsobil po roku 1965 ako obvodný veterinárny lekár na VS Senica (obvod Koválov, sanitný bitúnok Senica) a v Okresnom veterinárnom laboratóriu v Senici.

V roku 1974 prešiel na Krajské veterinárske zariadenie v Bratislave ako inšpektor pre chov a choroby HD. Po prechode na Štátnu veterinársku správu Slovenskej republiky bol poverený vykonaním systemizácie pracovných miest vo veterinárskej službe na Slovensku.

V rokoch 1977 – 2007 pôsobil na Vysokej škole veterinárskej v Košiciach, jeho

pracoviskom bola katedra riadenia a organizácie veterinárskej služby. Počas tohto obdobia získal vedeckú hodnosť kandidáta vied, habilitoval sa na docenta a externe vyštudoval právnickú fakultu. V roku 2004 bol menovaný riadnym profesorom. Zastával funkciu prorektora, bol riaditeľom Ústrednej veterinárnej nemocnice a Experimentálneho výskumného strediska v Zemplínskej Teplici.

S jeho menom sa viaže vyše 500 publikačných prejavov.

Václav Buchta

Narodil sa v roku 1923 v obci Česká, okres Brno - venkov v Českej republike.

Veterinárnu kvalifikáciu a doktorát získal na Vysokej škole veterinárskej v Brne v roku 1953.

V okrese Senica pracoval do roku 1959 ako obvodný veterinárny lekár na obvode v Brezovej pod Bradlom. V počiatoch fungovania mäsokombinátu v Myjave pôsobil aj pri veterinárnej prehliadke jatových zvierat a mäsa.

Po roku 1959 odišiel pracovať do okresu Trenčín.

Martin Bustin

Narodil sa v roku 1908 vo Vaďovciach. Stredoškolské štúdium absolvoval na Reformnom reálnom gymnáziu v Novom Meste nad Váhom, kde v roku 1928 maturoval.

Veterinárnu kvalifikáciu získal na Vysokej škole veterinárskej v Brne v roku 1933 a po skončení vojny tam v roku 1949 získal aj veterinárny doktorát.

Zastával miesto okresného zverolekára vo viacerých okresoch Slovenska. Po odchode z Rimavskej Soboty v roku 1964 sa etabloval v okrese Senica. Jeho pôsobenie sa viazalo na VHS v Myjave, kde bol vedúcim strediska, ale zastával aj funkciu okresného hydinára pre okres Senica.

V rokoch 1964 -1967 bolo v ZMP v Myjave načas umiestnené učilište pre výučbu mäsiarov a údenárov, na ktorom pôsobil tiež ako učiteľ odborných predmetov.

Zomrel náhle a priamo na pracovisku v roku 1977 vo veku 69 rokov. Pochovaný je na cintoríne vo svojom bydlisku, v Myjave.

Jeho syn Igor Dušan sa stal profesorom na Chemicko-technologickej fakulte Slovenskej technickej univerzity v Bratislave, mladší syn Vladimír bol riaditeľom Niklovej huty v Seredi.

Martin Cibulka

Narodil sa v roku 1964 v Myjave. Stredoškolské vzdelanie ukončené maturitou absolvoval na Gymnáziu v Myjave.

Na Vysokej škole veterinárskej v Košiciach študoval smer biotechnológia, ktorý ukončil v 1987. Rekvalifikoval sa na všeobecné veterinárstvo, ktoré ukončil a doktorát získal v roku 1993.

V okrese Senica nastúpil do služby ako inšpektor na Pohraničnej veterinárnej stanici v Kútoch. Po územnej reorganizácii prešiel v roku 1996 na Okresný úrad v Myjave, odbor veterinárnej starostlivosti, kde pôsobil vo funkcii ako epizootológ.

Túto pozíciu zastáva aj po vytvorení Regionálnej veterinárnej a potravinovej správy v Novom Meste nad Váhom.

Jan Čambala

Narodil sa v roku 1963 v Kyjove, okres Hodonín v Českej republike do rodiny technika rastlinnej výroby. Stredoškolské vzdelanie s maturitou absolvoval na Gymnáziu v Strážnici.

Veterinárnu kvalifikáciu a doktorát získal na Vysokej škole veterinárskej v Košiciach v roku 1987.

Po promócii pracoval v okrese Senica ako obvodný veterinárny lekár na VS Senica, farmy Senica, Kunov, Hlboké, Rybky, Rovensko, Čáčov a Rohov.

Po rozdelení republiky v roku 1993 odchádza pracovať na PVS - vstup v Hodoníne, odkiaľ prešiel do okresu Břeclav, kde až do súčasnosti zastáva funkciu okresného epizootológa.

Jeho manželka Mária je veterinárna lekárka.

Mária Čambalová rod. Dvulitová

Narodila sa v roku 1963 v Michalovciach. Jej rodičia boli učitelia. Na strednú školu chodila v Michalovciach, kde v roku 1971 maturovala na gymnáziu.

Veterinárnu kvalifikáciu a doktorát získala na Vysokej škole veterinárskej v Košiciach v roku 1987.

Druhú atestáciu na tému: „Porovnanie odberu vzoriek surového kravského mlieka autosamplerom s klasickou metódou“ predložila a obhájila na IVVL v Košiciach v roku 2002.

V okrese Senica začala pracovať v roku 1987 a bolo pridelená do Okresného veterinárskeho laboratória v Senici. Neskôr pracovala vo veterinárskej hygienickej službe. Tu vykonávala prehliadku mäsa a veterinárny hygienický dozor na družstevných bitúnkoch v Agrovýkrme a.s. Senica, Čáčove, Častkove, Prietrži, Sobotišti, v zberni zveriny v Borskom Mikuláši a v pridelennej obchodnej sieti.

V roku 1997 sa stala okresnou veterinárnou hygieničkou, v roku 2002 vedúcou odboru potravinového dozoru a hygieny potravín na RVPS v Senici. Túto funkciu zastáva až do súčasnosti.

Jej manžel Jan je veterinárny lekár.

Alojz Čáran

Narodil sa v roku 1925 v Letničí, okres Skalica. V Skalici absolvoval aj gymnaziálne vzdelanie ukončené maturitou.

Veterinárnu kvalifikáciu získal na Vysokej škole veterinárskej v Brne v roku 1950 a o rok neskôr aj veterinárny doktorát.

Po nástupe do služby na ONV v Skalici bol uvedený do funkcie ako okresný zverolekár, ktorú zastával v rokoch 1950 až 1955.

V ďalšom období pôsobil ako obvodný veterinárny lekár na VS Holíč s pôsobiskom na obvode Kopčany a od roku 1978 na obvode SŠM Holíč, kde pracoval až do odchodu do starobného dôchodku.

Zomrel ako 91 ročný v roku 2016. Pochovaný je na cintoríne v Holíči.

Jeho syn Vladimír bol veterinárny lekár.

Vladimír Čáran

Narodil sa v roku 1953 v Kuklove do rodiny veterinárneho lekára a vedúcej hotelovej prevádzky.

Veterinárnu kvalifikáciu a doktorát získal na Vysokej škole veterinárskej v Brne v roku 1981.

Prvú atestáciu ukončil skúškou v roku 1986 na IVVL v Košiciach.

V okrese Senica nastúpil do zamestnania v roku 1981 a pracoval ako obvodný veterinárny lekár na VS Holíč, kde mu bol pridelený obvod Popudinské Močidlany.

V roku 1989 bol z disciplinárnych dôvodov preložený na sanitný bitúnok v Holíči ako veterinárny hygienik.

Po roku 1992 odišiel do privatizácie a počas niekoľkých rokov pracoval ako súkromný veterinár na obvode SŠM Holíč.

Po návrate do služby v štátnej správe pracoval istý čas na Pohraničnej veterinárnej stanici v Kútoch..

Zomrel ako 61 ročný v roku 2014 a pochovaný je na cintoríne v Holíči.

Miloš Čobrda

Narodil sa v roku 1947 v obci Hlboké, okres Senica. Stredoškolské štúdium absolvoval na Strednej poľnohospodárskej technickej škole v Holíči, kde v roku 1965 maturoval.

Veterinárnu kvalifikáciu a doktorát získal na Vysokej škole veterinárskej v Brne v roku 1971.

Prvú atestáciu ukončil skúškou v roku 1977 na IVVL v Košiciach.

Po nástupe do služby v okrese Senica dňa 2. apríla 1972 bol pridelený na VS Senica, kde ako obvodný veterinárny lekár pôsobil hlavne na obvodoch Senica a

Prietrž až do odchodu do starobného dôchodku.

Štefan Čulen

Narodil sa v roku 1915 v obci Čáry, okres Senica. Stredoškolské štúdium zakončené maturitou absolvoval na reálnom gymnáziu.

Po rozpade Československa odchádza v apríli 1940 do Záhrebu, ako prvý z dvoch štipendistov Ministerstva hospodárstva SR na dokončenie štúdia veterinárstva. V rokoch 1940 – 1942 poskytnuté štipendium predstavovalo čiastku 6 000 Ks ročne.

Veterinárnu kvalifikáciu získal na Vysokej škole veterinárskej v Záhrebe v roku 1940 a doktorát po obhájení dizertačnej práce na Vysokej škole veterinárskej v Brne v roku 1949.

V roku 1941 bol prijatý na Župný úrad v Bratislave a v apríli toho istého roku preložený na Štátny veterinárny diagnostický ústav v Bratislave. Po návrate z brannej povinnosti nastupuje v roku 1944 na Okresný úrad v Žiline ako

zastupujúci okresný veterinár, odkiaľ je v roku 1945 preložený do Krupiny, o niekoľko mesiacov do Zlatých Moraviec a nakoniec do Skalice ako okresný veterinár. V roku 1947 ho preložili do Senice, kde zastával funkciu okresného veterinára až do roku 1953. Ďalej pôsobil v okrese ako obvodný veterinár a bol mu pridelený obvod Senica I. a II.

Po reorganizácii okresov sa 1. júla 1960 stal okresným veterinárnym lekárom v Senici, ale keďže nebol nomenklatúrny káder, bol v nasledujúcom roku z funkcie uvoľnený. Od roku 1961 až do konca pôsobenia vo veterinárnej službe pracoval ako okresný epizootológ. Za výsledky dosiahnuté pri ozdravovaní chovov dobytka od TBC mu bolo udelené štátne vyznamenanie „Za vynikajúcu prácu“.

Zomrel ako 59 ročný v nemocnici na Myjave v roku 1974. Pochovaný je na cintoríne v Senici.

Jeho syn Martin je zubný lekár v Senici, držiteľ ôsmeho danu v džude a medzinárodný funkcionár v tomto športe.

František Dostálek

Narodil sa v roku 1912 v obci Mařatice, okres Uherské Hradiště v Českej republike.

Veterinárnu kvalifikáciu získal na Vysokej škole veterinárskej v Brne v roku 1946 a doktorát v roku 1948.

V okrese Senica pracoval po niekoľko rokov ako obvodný veterinárny lekár na VS Holíč.

Jeho ďalšie pôsobenie po odchode do Česka nám nie je známe.

Ján Ďurovka

Narodil sa v roku 1940 v obci Trstice, okres Galanta. Stredoškolské vzdelanie - Stredná veterinárna škola v Nitre.

Začínal ako veterinárny technik vo veterinárskej nemocnici v Senici v roku 1959.

Veterinársku kvalifikáciu získal ukončením štúdia popri zamestnaní na Vysokej škole veterinárskej v Brne v roku 1971 a získaním doktorátu.

Prvú atestáciu ukončil skúškou v roku 1973 na IVVL v Košiciach.

V roku 1982 absolvoval kurz v RTG problematike, ktorého usporiadateľom bol KÚNZ v Bratislave.

Druhú atestáciu získal v roku 1987 po predložení a obhájení práce: „Chirurgické a ortopedické ochorenia ošipáných v podmienkach veľkochovu a ich terapia“.

Po promócii pokračoval v práci vo veterinárskej nemocnici ako veterinárny lekár so zameraním na chirurgiu, ortopédiu, ale i na každodennú prevádzku nemocnice, vrátane výkonu röntgenologickej diagnostiky súpavy v sledovaných chovoch ošipáných v senickom okrese.

Zomrel vo veku 65 rokov v roku 2005 a pochovaný je na cintoríne v senickej mestskej časti Čáčov.

Jeho syn Vladimír je veterinárny lekár.

Vladimír Ďurovka

Narodil sa v roku 1967 v Skalici do rodiny veterinárneho lekára. Stredoškolské vzdelanie ukončené maturitou absolvoval na Gymnázium v Senici.

Veterinárnu kvalifikáciu a doktorát získal na Vysokej škole veterinárskej v Košiciach v roku 1991.

Po promócii pracoval ako obvodný veterinárny lekár na VS Senica, od roku 1992 je súkromným veterinárom a okrem obvodu prevádzkuje aj veterinárnu ambulanciu.

Sylvia Ďurovková rod. Příbylová

Narodila sa v roku 1965 v Bratislave. Vyrastala vo Veľkých Levároch, kde jej otec bol prednostom psychiatrického ústavu. Stredoškolské štúdium s maturitou absolvovala na Gymnáziu v Malackách.

Veterinárnu kvalifikáciu a doktorát získala na Vysokej škole veterinárskej v Brne v roku 1988.

V okrese Senica pracovala od 1.10.1988 vo veterinárskej nemocnici, po roku 1992 prevádzkovala po niekoľko rokov súkromnú veterinárnu ambulanciu v Senici.

Po odchode do Bratislavy sa kvalifikovala v zápase tajdži kwan, štýl jang - originálna pekinská škola - a pôsobí ako majsterka ázijských bojových umení.

Milan Fabián

Narodil sa v roku 1946 v obci Ráztočno, okres Prievidza. Jeho otec Valentín bol baník v Handlovej.

Stredoškolské štúdium absolvoval na Strednej poľnohospodárskej technickej škole v Chamlovej, okres Prievidza, kde v roku 1965 maturoval.

Veterinárnu kvalifikáciu a doktorát získal na Vysokej škole veterinárskej v Brne v roku 1971.

Po nástupe do okresu Senica bol pridelený do VHS pri bitúnku v Myjave, kde pracoval ako veterinárny lekár hygienickej služby. V rokoch 1982 až 1992 bol vedúcim hygienického strediska, v rokoch 1986 až 1992 zastával funkciu okresného veterinárneho hygienika v Senici.

Po administratívno-správnej úprave okresov v roku 1996 pokračoval v práci ako veterinárny hygienik na VHS v Myjave. Vzhľadom na horšiaci sa zdravotný stav odišiel v roku 2004 do invalidného dôchodku, po 33 rokoch pôsobenia vo veterinárnej hygienickej službe.

Josef Florian

Narodil sa v roku 1933 v Strážnici, okres Hodonín v Českej republike, kde absolvoval aj gymnaziálne stredoškolské štúdium ukončené maturitou.

Veterinársku kvalifikáciu získal na Vysokej škole veterinárskej v Brne v roku 1956, v roku 1966 mu bol udelený veterinársky doktorát.

Do okresu Senica prišiel ako podnikový veterinár na farmu MOVIS v Skalici.

V roku 1978 prešiel na OVZ Senica - pracovisko VS Holíč, kde mu bol pridelený obvod na farme MOVIS 1 (ovce) a v roku 1986 obvod SŠM Holíč. O rok neskôr prešiel na pracovisko veterinárskej hygienickej služby a istý čas pobudol aj v OVL v Senici.

Potom od novembra 1980 až do odchodu do dôchodku zastával novovytvorenú pozíciu veterinárneho lekára pre veterinárnu inšpekciu krmív (VL VIK) s pracoviskom na Poľnohospodárskom nákupnom a zásobovacím podniku v Senici.

Zomrel vo veku 77 rokov v roku 2010. Pochovaný je v rodnej Strážnici.

Martin Gális

Narodil sa v roku 1960 v Skalici. Stredoškolské štúdium ukončené maturitou absolvoval na Gymnáziu v Skalici.

Veterinárnu kvalifikáciu a doktorát získal na Vysokej škole veterinárskej v Košiciach v roku 1985.

Prvú atestáciu ukončil skúškou v roku 1989 na IVVL v Košiciach.

Po promócii nastúpil 1.4.1986 na miesto obvodného veterinárneho lekára na VS Holíč. Po návrate z prezenčnej vojenskej služby v roku 1986 pracoval na obvode Kopčany. V roku 1987 mu bol pridelený

veterinárny obvod SŠM Holíč.

Po odsťahnutí v roku 1992 odišiel do súkromnej praxe napriek tomu, že sa s ním vážne rátať na miesto veterinárskeho inšpektora na OVS v Senici. Sprivatizoval obvod Kátov, Vrádište a Vieska.

Pavol Gašpar

Narodil sa v roku 1940 v Bratislave do rodiny právnik, ale vyrastal v Malackách, odkiaľ jeho rodina pochádzala. Tu navštevoval aj Jedenásťročnú strednú školu, ktorú v roku 1957 ukončil maturitou.

Veterinárnu kvalifikáciu získal na Vysokej škole veterinárskej v Košiciach v roku 1963, doktorát mu bol udelený v roku 1966.

V okrese Senica začal pracovať v roku 1963 ako obvodný veterinárny lekár na VS Senica, obvod Plavecké Podhradie. V roku 1968 prešiel do OVL v Senici, kde viedol oddelenie vyšetrovania krmív.

V roku 1970 sa stal vedúcim OVL.

Po absolvovaní kurzu tropickej veterinárskej medicíny na Vysokej škole veterinárskej v Košiciach odchádza v roku 1972 na zahraničnú expertízu do Zambie, kde dva roky pôsobil ako patológ v laboratóriu Central Research Station v Mazabuke a ďalšie tri roky bol provinčný resp. okresný veterinárny lekár v Kabwe a Mazabuke.

Po návrate z expertízy pracoval od roku 1977 po dobu päť rokov ako okresný veterinárny hygienik v Senici. Vykonával hygienický dozor v mliekárskom závode MILEX v Senici, vo výrobníach mäsových výrobkov, predajniach úradného výseku a v ďalších prevádzkach.

V roku 1979 sa ako člen delegácie ŠVS SR zúčastnil Svetového veterinárskeho kongresu v Moskve.

V roku 1982 odchádza na ďalšiu expertízu do Mozambiku, kde je poverený založením a prevádzkovaním provinčného veterinárskeho laboratória v Quelimane, v provincii Zambézia.

Po návrate v roku 1985 pokračuje v predchádzajúcej funkcii hygienika, ale od roku 1986 sa stáva vedúcim v novovzniknutej biologickej testačnej stanici pri OVZ v Senici, kde sa venuje výskumnej činnosti. Činnosť stanice sa zameriavala hlavne na sledovanie účinku enzýmov resp. ďalších prídavkov do kŕmnych zmesí na zvyšovanie úžitkovosti hospodárskych zvierat a na ich vplyv na zdravotný stav.

V rokoch 1991/1992 pracuje na Štátnej veterinárnej správe Slovenskej republiky ako vedúci sekretariátu ústredného riaditeľa ŠVS SR a vzhľadom na svoju jazykovú vybavenosť intenzívne participuje pri stykoch so zahraničím, najmä pri jednaniach na veterinárnom úseku v rámci prístupových jednaní spojených so vstupom Slovenska do Európskej únie.

Na základe konkurzného výberu sa v roku 1993 stáva riaditeľom Okresnej veterinárskej správy v Senici. Funkciu, počas ktorej došlo k privatizácii veterinárskej služby, zastával do roku 1996, kedy v rámci nového administratívno-správneho usporiadania Slovenska prechádza do okresu Myjava, kde sa stáva vedúcim veterinárskeho oddelenia Okresného úradu v Myjave. Po zriadení regionálnych správ v roku 2000 sa stáva riaditeľom Regionálnej veterinárskej správy v Novom Meste nad Váhom, ktorá vznikla zlúčením veterinárskych správ v okresoch Nové Mesto nad Váhom a Myjava.

Na konci augusta 2001 odchádza do dôchodku. Od 1. septembra nastupuje do zamestnania ako učiteľ angličtiny na Obchodnej akadémii v Senici, kde túto pedagogickú činnosť vykonával osem a pol roka.

Školenia: Prvá (1966) a druhá (1981) atestácia a kurzy a školenia v rámci postgraduálneho vzdelávania.

Témou písomnej práce pre 2. atestáciu z hygieny potravín bola: „Hygienická problematika získavania a ošetrovania mlieka v prvovýrobe v okrese Senica“.

1970-1971 - dvojročný kurz tropickej veterinárnej medicíny – Vysoká škola veterinárska v Košiciach.

1987 - štátna skúška z jazyka anglického a literatúry (2. stupňa) na Jazykovej škole v Bratislave.

1993 – USDA – Food Safety Inspection Service Training Center, College Station, Texas, USA. Postgraduálny kurz v hygiene potravín 1. a 2. časť (január – február 1993) na doškolaťovacom centre pre veterinárnych hygienikov v USA.

Tematické kurzy vo veterinárnej medicíne a hygiene potravín v rámci celoživotného doškolaťovania organizované IVVL v Košiciach a Dukovanoch.

Publikačná činnosť: Vyše tridsať komunikácií uverejnených v zahraničných a domácich časopisoch alebo prednesených na odborných konferenciách so zameraním na choroby zvierat v tropických podmienkach, organizáciu veterinárskej služby v rozvojových krajinách, účinkovanie slovenských veterinárov v rámci rozvojovej pomoci, ako aj na históriu veterinárskej služby na Slovensku.

Záujmová činnosť: Významné miesto zaujíma cestovanie, v rámci ktorého dr. Gašpar navštívil 110 krajín v Európe, Afrike, Ázii a Amerike. Videofilmy, natočené počas týchto ciest, vysiela regionálne TV štúdio v Senici už tretí rok, v rámci cyklu dokumenty pod názvom: „Pohľadnice z ciest Pavla Gašpara“.

Helena Gurová rod. Zabadalová

Narodila sa v roku 1959 v Skalici, kde absolvovala stredoškolské štúdium ukončené maturitou na miestnom gymnáziu.

Veterinárnu kvalifikáciu a doktorát získala v roku 1984 na Vysokej škole veterinárskej v Košiciach.

Po promócii nastúpila zo zamestnania v okrese Senica a bola pridelená do Okresného veterinárskeho laboratória v Senici, kde v rokoch 1986 až 1988 pracovala na biochemickom oddelení (metabolické testy).

Po odchode zo Senice sa aj s rodinou usadila v meste Orlová na severnej Morave.

Jaroslav Hainc

Narodil sa v roku 1952 v Olomouci, časť Droždín, Česká republika.

Veterinárnu kvalifikáciu a doktorát získal na Vysokej škole veterinárskej v Brne v roku 1978.

Prvú atestáciu ukončil skúškou v roku 1982 na IVVL v Košiciach.

Do okresu Senica prišiel ako podnikový veterinár na MOVIS 2 v Skalici. Neskôr, od 1. 4. 1978, prešiel do stavu pracovníkov OVZ v Senici ako obvodný veterinárny lekár na VS Holíč. V roku 1987 preberá obvod Kopčany + Movis 1.

Počas svojho pôsobenia sa venoval štúdiu podmienok chovu a chorôb nutrií v podmienkach veľkochovu na farme MOVIS 1, ktoré boli aj témou jeho dizertačnej práce, za ktorú získal v roku 1989 na Vysokej škole veterinárskej v Brne vedeckú hodnosť kandidáta veterinárskych vied a titul CSc.

Po privatizácii pôsobil istý čas ako súkromný veterinár na svojom obvode. Po rozdelení republiky sa vrátil späť na rodnú Moravu.

Ján Hamerlík

Narodil sa v roku 1952 v Jablonici, okres Senica do rodiny poľnohospodárskeho inžiniera a predsedu JRD v Jablonici. Stredoškolské vzdelanie s maturitou absolvoval na Strednej poľnohospodárskej technickej škole – odbor veterinárny v Barci pri Košiciach.

Veterinárnu kvalifikáciu a doktorát získal v roku 1978 na Vysokej škole veterinárskej v Brne.

Prvú atestáciu ukončil skúškou v roku 1983 na IVVL v Košiciach.

V okrese Senica nastúpil po promócii ako obvodný veterinárny lekár na VS Senica, kde mu bol pridelený obvod Jablonica, Osuské a Hradište pod Vrátnom. Na svojom obvode pracuje aj po privatizácii.

Venuje sa výchove a výcviku psov služobných plemien a je predsedom kynologického spolku v Jablonici.

Milan Hanáček

Narodil sa v roku 1931 v obci Mařatice, okres Uherské Hradište v Českej republike.

Veterinárnu kvalifikáciu získal v roku 1955 na Vysokej škole veterinárskej v Brne a veterinárny doktorát mu bol udelený v roku 1966.

Pre výkon funkcie absolvoval v roku 1987 atestáciu 2. stupňa na tému: „Zhodnotenie účinnosti vakcíny proti trichofytiáze HD vo vybraných poľnohospodárskych závodoch v okrese Senica“ na IVVL v Košiciach.

Po promócii prichádza pracovať na Slovensko. V rokoch 1955-1961 pôsobil v Čalove, okres Dunajská Streda. Odtiaľ prechádza do okresu Senica a päť rokov pôsobí ako obvodný veterinárny lekár v pôsobnosti VS Senica a VS Holíč. V roku 1968 sa stáva vedúcim VS Holíč a neskôr členom inšpekčnej skupiny. Od roku 1975 bol inšpektorom pre chov a choroby hovädzieho dobytky a v tejto pozícii pracoval až do odchodu do dôchodku.

Už ako dôchodca sa v apríli 1993 zapojil do práce na Pohraničnej veterinárnej stanici v Kútoch ako veterinárny inšpektor, kde pracoval ešte niekoľko rokov pri ochrane štátneho územia.

Anton Hladík

Narodil sa v roku 1956 v Skalici do rodiny veterinárneho lekára. Stredoškolské štúdium zakončené maturitou absolvoval na Gymnáziu v Skalici.

Veterinársku kvalifikáciu a doktorát získal v roku 1981 na Vysokej škole veterinárskej v Košiciach.

Prvú atestáciu ukončil skúškou v roku 1986 na IVVL v Košiciach.

Po promócii pracoval v okrese Senica ako obvodný veterinárny lekár na VS Senica, kde mu bol pridelený obvod ŠM Senica. Vykonával tiež veterinárny hygienický dozor v mliekárenskom závode MILEX v Senici.

Po odštátnení v roku 1992 prešiel do privatizácie, kde pracoval 10 rokov.

V rokoch 2002 až jún 2003 a neskôr v 2012 až 2018 pôsobil v Nemecku, kde bol zamestnaný v zmiešanej praxi u súkromného veterinárneho lekára v meste Hutturm.

Emil Hladík

Narodil sa v roku 1923 v Kútoch, okres Senica. Stredná škola – Slovenské reálne gymnázium františkánske v Malackách, kde maturoval v roku 1943.

Veterinársku medicínu začal študovať počas vojny na Vysokej škole veterinárskej vo Viedni v roku 1943. Štúdium ukončil získaním veterinárskej kvalifikácie a doktorátom na Vysokej škole veterinárskej v Brne v roku 1949.

Počas praxe pôsobil v rámci veterinárskeho strediska Holíč ako obvodný veterinárny lekár a do roku 1964 bol aj vedúcim VS Holíč. Ďalších 16 rokov

pracoval ako veterinárny lekár v hygienickej službe na sanitnom bitúnku v Holíči.

Zomrel vo veku 57 rokov v roku 1980 v nemocnici v Skalici. Pochovaný je na cintoríne v Kútoch.

Jeho syn Anton je veterinárny lekár.

Jozef Hladík

Narodil sa v roku 1949 v Kútoch, okres Senica. Stredoškolské štúdium ukončené maturitou absolvoval na Strednej poľnohospodárskej technickej škole v Holíči v roku 1968.

Veterinársku kvalifikáciu a doktorát získal na Vysokej škole veterinárskej v Košiciach v roku 1974.

Prvú atestáciu ukončil skúškou v roku 1979 na IVVL v Košiciach.

Po promócii pracoval v okrese Senica ako obvodný veterinárny lekár na VS Šaštín-Stráže, kde mu bol od roku 1975 pridelený obvod Moravský Ján.

Po privatizácii v roku 1992 bol po jedno funkčné obdobie prvým prezidentom Komory veterinárnych lekárov v okrese Senica.

Po reorganizácii okresov sa v roku 1996 stal vedúcim odboru životného prostredia na Okresnom úrade v Senici a bol tiež poslancom Krajského úradu v Trnave.

Po návrate do štátnej veterinárnej správy pracoval na PVS Kúty ako veterinárny inšpektor, a po jej zániku ako hygienik na RVPS v Senici. Poverený bol dozorom v mliekárenskom závode v Senici, prehliadkou mäsa na bitúnku JOKO v Šaštíne a hygienickými kontrolami v pridelennej obchodnej sieti. Túto činnosť vykonával až do odchodu do starobného dôchodku vo veku 69 rokov na konci roku 2018.

Dušan Hlavenka

Narodil sa v roku 1955 v obci Borský Mikuláš, okres Senica do rodiny veterinárneho technika. Stredoškolské štúdium ukončené maturitou absolvoval na Gymnázium v Senici v roku 1974. Po maturite pokračoval v dvojročnom nadstavbovom štúdiu pre rtg. laborantov na strednej zdravotnej škole v Bratislave.

Veterinárnu kvalifikáciu a doktorát získal v roku 1984 na Vysokej škole veterinárskej v Košiciach.

Prvú atestáciu ukončil skúškou v roku 1990 na IVVL v Košiciach.

V okrese Senica pracoval od 1. januára 1987 - prvý rok vo VHS pri bitúnku v Myjave, potom ako obvodný veterinárny lekár na VS Šaštín-Stráže - obvod ŠM Šaštín-Stráže. V roku 1988 mu bol pridelený aj VKK Stráže.

Po odštátnení v roku 1992 obvod ŠM Šaštín-Stráže sprivatizoval.

Neskôr sa opäť vrátil do služby v štátnej správe, najskôr na PVS Kúty ako inšpektor, potom ako veterinárny hygienik do RVPS v Senici, kde vykonáva dozor vo výrobních a predajniach v pridelenom obvode až do roku 2019, kedy odišiel do dôchodku.

Jana Hlavenková rod. Hnátová

Narodila sa v roku 1959 v obci Brodské, okres Senica ako dcéra veterinárneho lekára. Stredoškolské štúdium absolvovala na Gymnázium v Skalici, kde v roku 1978 maturovala.

Veterinársku kvalifikáciu v odbore hygiena potravín a doktorát získala v roku 1990 na Vysokej škole veterinárskej v Brne.

V okrese Senica vykonávala prehliadku mäsa na bitúnku Agrovýkrm a.s. Senica, na PD Senica – bitúnok Čáčov, hydinárskom bitúnku Hydinár Gbely, hygienický dozor vo výrobníach mäsových výrobkov Alma Závod, Delimer Borský Svätý Jur, zberní zveriny Borský Svätý Mikuláš a v pridelených predajniach potravín.

Jej otec a brat sú veterinárni lekári.

Michal Hlavna

Narodil sa v roku 1947 v Šulekove, okres Hlohovec do rodiny veterinárneho technika. Stredoškolské vzdelanie absolvoval na SPTS – odbor veterinárny v Nitre.

Veterinársku kvalifikáciu a doktorát získal v roku 1972 na Vysokej škole veterinárskej v Košiciach po obhájení diplomovej práce: „Vplyv propionátov v komerčných prípravkoch na aktuálnu a titračnú aktivitu slezu oviec.“

Prvú atestačnú skúšku absolvoval v roku 1977.

Druhú atestáciu ukončil v roku 1981 obhájením práce: „Problematica tuberkulózy hovädzieho dobytku v súčasnom období v okrese Senica“ na IVVL v Košiciach.

V rokoch 1972 až 1977 pracoval na referenčnom pracovisku Ústavu zoohygieny a veterinárnej techniky v Trnave.

Po príchode do okresu Senica v roku 1977 začal pracovať ako obvodný veterinárny lekár na VS Senica, kde mu bol pridelený obvod Dojč. V roku 1982 prevzal po dr. Rehákovi funkciu vedúceho VS Senica. O tri roky, v roku 1985, prechádza do inšpekčnej skupiny ako epizootológ a zároveň sa stáva zástupcom riaditeľa OVZ Senica.

Po odstátnení privatizoval svoj obvod (farmy Koválov a Senica), kde pracoval až do roku 1999. Po dobu jedného roka (1999) vykonával funkciu prezidenta KVL v Senici.

V roku 2000 sa opäť vracia do štátnej správy. Bol pridelený na PVS Kúty, kde pracoval ako inšpektor až do roku 2004, potom pokračoval ako veterinárny hygienik na RVPS v Senici. Vykonával prehliadku mäsa na bitúnku JOKO v Šaštíne-Strážach, ako aj hygienický dozor v pridelených výrobníach mäsových výrobkov a v predajniach potravín až do odchodu do dôchodku v roku 2018.

Jana Hluchá rod. Podzámska

Narodila sa v roku 1957 na Myjave. Stredoškolské štúdium absolvovala v rodnom meste, kde aj maturovala na miestnom gymnáziu v roku 1976.

Veterinársku kvalifikáciu v odbore hygiena potravín a doktorát získala v roku 1982 na Vysokej škole veterinárskej v Košiciach.

Po nástupe do praxe pracovala na VHS, pracovisko bitúnok ZMP Myjava ako veterinárna lekárka veterinárskej hygienickej služby. V roku 2004 závod mäsového priemyslu zanikol a firma Svaman dokončila výstavbu bravčovej porážacej linky.

Aby sa zabezpečila veterinárna prehliadka mäsa ošípaných, VHS sa premiestnilo na nové pracovisko a dr. Hluchá sa stala jeho vedúcou. Okrem toho vykonáva hygienický dozor a kontroly tiež v obchodoch s potravinami v príslušnom obvode.

Dr. Jana Hluchá pracuje vo veterinárskej hygienickej službe nepretržite od roku 1982 až doteraz, teda spolu už úctyhodných 36 rokov.

Štefan Hnát

Narodil sa v roku 1930 v obci Brodské, patriacom v tom čase do okresu Skalica. Po maturite na fran-tiškánskom gymnáziu v Malackách sa prihlásil na štúdium zverolekárstva do Brna.

Veterinársku kvalifikáciu získal v roku 1954 na Vysokej škole veterinárskej v Brne a doktorát mu bol udelený v roku 1966.

Prvú atestáciu ukončil skúškou v roku 1960 na IVVL v Košiciach.

Druhú atestáciu absolvoval v roku 1979 po predložení práce: „Ekonomický dopad tľmenia súpavky ošípaných na VS Šaštín- Stráže v okrese Senica v rokoch 1973 - 1974“.

Do praxe nastúpil v roku 1954 ako podnikový veterinárny lekár na ŠM Hlohovec.

Po dvoch rokoch prichádza do okresu Skalica, kde v období rokov 1956 až 1961 vykonáva funkciu okresného zverolekára. V roku 1961 sa stáva riaditeľom OVZ v Senici a túto funkciu zastával až do roku 1967.

V ďalšej fáze sa stáva vedúcim VS v Kútoch, ktoré sa v roku 1973 zlúčilo s VS Šaštín-Stráže. Na tomto pracovisku, ku ktorému bol pridelený aj obvod Gbely, sa stal vedúcim a túto pozíciu zastával až do odchodu do dôchodku.

Dr. Hnát požiadal o členstvo v komore (osvedčenie č. 0952), žiadny veterinárny obvod však fyzicky neprivatizoval. Jeho členstvo bolo s účinnosťou od 1. 4. 1994 pozastavené.

Po vzniku Pohraničnej veterinárskej stanice v Kútoch v roku 1993 sa, už ako dôchodca, iniciatívne zapojil do práce v tomto útvare, kde pôsobil vo funkcii inšpektora až takmer do zániku PVS Kúty v roku 2004.

Jeho dcéra Jana, syn Bohumil a zať Dušan sú veterinárni lekári.

Bohumil Hnát

Narodil sa v roku 1962 v Bratislave, ale vyrastal v Brodskom, kde žili jeho rodičia. Veterinárnymi lekármi sú jeho otec i staršia sestra.

Stredoškolské štúdium absolvoval na Gymnáziu v Skalici, ktoré ukončil maturitnou skúškou v roku 1981.

Veterinársku kvalifikáciu a doktorát získal v roku 1986 na Vysokej škole veterinárskej v Brne.

Prvú atestáciu ukončil skúškou v roku 1992 na IVVL v Košiciach.

Po promócii nastúpil 1. decembra 1986 do práce ako obvodný veterinárny lekár na VS Šaštín-Stráže, kde mu bol v roku 1988, po odchode dr. Antona Mráza do dôchodku, pridelený obvod ŠM Veľké Leváre. Vo svojom obvode si po privatizácii v roku 1992 otvoril súkromnú veterinársku prax, ktorú vykonával do roku 2002.

Jeho ďalším pôsobiskom bola Pohraničná veterinárna stanica v Kútoch, kde pracoval ako veterinárny inšpektor do polovice roka 2004, kedy PVS zanikla..

Ladislav Hodáň

Narodil sa v roku 1949 v obci Smolinské, ležiacej v okrese Senica.

Veterinársku kvalifikáciu a doktorát získal na Vysokej škole veterinárskej v Brne v roku 1974.

Po skončení školy nastúpil do zamestnania na VS Šaštín-Stráže, kde pracoval ako obvodný veterinárny lekár. Zo zdravotných dôvodov bol preložený na pracovisko VHS pri bitúnku v Myjave, kde pôsobil ako veterinárny lekár hygienickej služby.

Zomrel v roku 1998 vo veku 49 rokov. Pochovaný je na cintoríne v Senici.

Jozef Hojsík

Narodil sa v roku 1934 v obci Kátov, okres Skalica. Maturoval v roku 1953 na Poľnohospodárskej technickej škole v Rakovciach pri Piešťanoch.

Veterinársku kvalifikáciu získal v roku 1959 na Vysokej škole veterinárskej v Košiciach a doktorát mu bol udelený v roku 1966.

Po promócií nastúpil do služby 1. apríla 1959 na ONV v Skalici a pracoval ako obvodný veterinárny lekár na obvode Radimov, Petrova Ves, Unín, Letničie, bitúnok Holíč a sanitný bitúnok Skalica.

V roku 1960 prebehla územná reorganizácia a sídlom služby sa stalo Okresné veterinárne zariadenie (OVZ) v Senici. V roku 1962 sa dr. Hojsík stal predsedom ROH pri OVZ v Senici. V roku 1964, po päťročnej terénnej praxi, nastupuje do funkcie riaditeľa OVZ Senica a okresného veterinárneho lekára. Túto funkciu zastával celú dekádu, až do roku 1974.

Počas funkčného obdobia vykonal v organizácii nevyhnutné personálne zmeny a vytvoril inšpekčnú skupinu zo schopných a skúsených pracovníkov – epizootológ dr. Čulen, gynekológ dr. Vulgan, hygienik dr. Zavilla – a zároveň do funkcie vedúcich stredísk ustanovil mladých a ambiciózných veterinárov.

Problematický vzťah s dr. Kormanom, vtedy vtedúcim VS Šaštín, podmienený nezhodami pri vyplácaní cestovného paušálu sa ukázal ako permanentný. Nakoniec sa stal lokálnou legendou a predmetom vtipov v rámci organizácie.

Počas jeho funkčného obdobia sa zásluhou práce všetkých pracovníkov dosiahlo ozdravenie okresu od brucelózy v roku 1965 (vyskytovala sa na ŠM Holíč). Ďalším náročným cieľom bolo ozdravenie okresu od tuberkulózy HD, ktoré sa dosiahlo v roku 1970, ako v druhom okrese v rámci Západoslovenského kraja (po Trenčíne).

Úspech pri likvidácii nákazy sa dosiahol vďaka usilovnej a obetavej práci obvodných veterinárnych lekárov, ktorí v rámci ozdravovania chovov od TBC vykonali snáď milióny tuberkulínácií v rámci celého Slovenska.

Ako riaditeľ organizácie sa zaslúžil o nadviazanie spolupráce so susedným OVZ Hodonín a s Vysokou školou veterinárskou v Brne, odkiaľ prichádzali do Senice prednášať špičkoví odborníci na aktuálne odborné témy. Tieto semináre sa

konali štvrtťorčne a prednášať chodili profesori (napr. prof. Lebduška), docenti a prišiel aj rektor VŠV a prorektori.

Doc. Luboš Holý učil veterinárov OVZ Senica ranú diagnostiku gravidity u kráv v maštaliach na JRD Senica, čo dalo našim obvodným veterinárom veľký náskok pred inseminačnými technikmi, schopnými stanoviť graviditu až po troch mesiacoch od pripustenia.

Členom inšpekčnej skupiny a terénnym pracovníkom, ktorí mali záujem, sa umožnilo zúčastňovať sa na odborných seminároch a konferenciách v rámci celej republiky. Ak nepostačovali peniaze pridelené na tento účel od vrchnosti, chodilo sa „na čierno“. Neregistrovalo sa, vypočuli sa vhodné prednášky a doniesli sa písomné materiály.

Spolupráca s OVZ Hodonín sa prejavovala aj na úrovni spoločenskej, pri usporadúvaní veterinárnych plesov, ktoré sa striedavo konali raz u nás a raz u nich. Mimochoďom, veterinárske plesy v Senici sa považovali za vrcholné spoločenské podujatie, zúčastňovalo sa ich vyše dvesto hostí a mali zo všetkých ďaleko najlepšiu tombolu. O ich obľube svedčí aj fakt, že celkove sa ich konalo 17, než sa od tejto tradície odstúpilo. Je známe, že náš príklad napodobňovali aj iné veterinárske organizácie.

V roku 1974 dr. Hojsík nastúpil na miesto krajského veterinárneho lekára v Bratislave, kde pôsobil celkove osem rokov. Po zrušení krajských veterinárnych zariadení prechádza na Štátnu veterinárnu správu Slovenskej republiky v Bratislave na miesto odborného veterinárneho lekára pre chov a choroby hydiny.

V roku 1982 odchádza na veterinárnu expertízu do Alžírsk, kde v dvoch okresoch - El Bayadh a El Abioth Sidi Cheik - pôsobil do roku 1987, celkove päť rokov.

Po návrate z expertízy pracoval ako hlavný epizootológ na ŠVS SR v Bratislave až do odchodu do dôchodku.

Stanislav Hrubec

Narodil sa v roku 1935 v obci Bernatice, okres Javorník v Českej republike.

Veterinársku kvalifikáciu získal v roku 1962 na Vysokej škole veterinárskej v Brne a doktorát v roku 1966.

V okrese Senica nastúpil do služby v roku 1963 a pôsobil kratší čas ako veterinárny lekár hygienickej služby na VHS pri bitúnku v Myjave.

O jeho ďalšom pôsobení po odchode do Česka nemáme informácie.

Beáta Hrušecká rod. Bukovčanová

Narodila sa v roku 1948 v Banskej Bystrici. Po maturite na Gymnáziu v Banskej Bystrici študovala veterinárnu medicínu na Vysokej škole veterinárskej v Košiciach. Veterinársku kvalifikáciu a doktorát získala v roku 1974.

Druhú atestáciu získala v roku 1986 po predložení a obhájení práce: „Sledovanie zmien tukovej zložky a mikrobiologickej situácie v priebehu mraziarenského skladovania zabíjaných nutrií“ na IVVL v Košiciach.

Po promócii nastúpila do zamestnania na OVZ Senica, kde tri roky pracovala v okresnom veterinárskom laboratóriu na oddelení vyšetřovania krmív. Neskôr prešla na bitúnok MOVIS 2 v Skalici, kde pracovala ako veterinárna hygienička.

Po presťahovaní sa do Bratislavy v roku 1982 pracovala na Štátnom veterinárskom ústave v Bratislave, odbor hygieny potravín až do odchodu do dôchodku.

Jej staršia sestra Viera je veterinárna lekárka.

František Hrušecký

Narodil sa v Skalici v roku 1953 do početnej rodiny hostinského. Všetkých osem súrodencov však získalo vysokoškolské vzdelanie a najstarší z nich sa stal primátorom mesta Holíč. Stredoškolské vzdelanie absolvoval na Gymnáziu v Holíči, kde v roku 1971 maturoval.

Veterinársku kvalifikáciu a doktorát získal na Vysokej škole veterinárskej v Košiciach v roku 1977.

Po promócii nastúpil ako obvodný veterinárny lekár na VS Holíč a bol mu pridelený obvod Petrova Ves, neskôr obvod Kopčany.

Po odchode do Bratislavy v apríli 1982 pôsobil na Štátnej veterinárnej správe Slovenskej republiky v Bratislave na úseku ochrany štátneho územia.

Neskôr, už mimo rámec veterinárskej služby, sa stal registrovaným exekútorom.

Pavel Hubáček

Narodil sa v roku 1931 v obci Jenišovice, okres Chrudim v Českej republike.

Veterinársku kvalifikáciu získal na Vysokej škole veterinárskej v Brne v roku 1955, doktorát mu bol udelený v roku 1966.

V okrese Senica pracoval po niekoľko rokov ako obvodný veterinárny lekár v pôsobnosti VS Holíč, kde mu bol pridelený veterinárny obvod.

Po odchode do Česka nemáme o ňom ďalšie informácie.

Eugen Hurtík

Narodil sa v roku 1927 vo Vrútkach, okres Martin do rodiny železničiara.

Veterinársku kvalifikáciu a doktorát získal na Vysokej škole veterinárskej v Brne v roku 1952.

Do okresu Senica prišiel v roku 1959 na miesto gynekológa v novozaloženej veterinárskej nemocnici. Na tejto pozícii pracoval až do odchodu na veterinársku expertízu v Alžírsku v roku 1971, kde tri roky pracoval ako zverolekár v provincii Tlemcen.

Po návrate z expertízy nastúpil na miesto gynekológa na Krajskom veterinárnom zariadení v Bratislave.

Zomrel ako 65 ročný v roku 1992 v Bratislave, kde je aj pochovaný.

Jan Chlapečka

Narodil sa v roku 1935 v obci Staré Hobzí, okres Jindřichův Hradec v Českej republike.

Veterinársku kvalifikáciu získal na Vysokej škole veterinárskej v Brne v roku 1961 a doktorát mu bol udelený v roku 1966.

V okrese Senica pracoval po celý čas ako obvodný veterinárny lekár na VS Senica, kde mu bol pridelený obvod Sobotište.

Zomrel ako 56 ročný v roku 1991. Pochovaný je na cintoríne v Sobotišti.

Jaroslav Jakáb

Narodil sa v roku 1938 v Kunove, dnes súčasť Senice do rodiny roľníka.

Stredoškolské štúdium absolvoval na Strednej poľnohospodárskej technickej škole v Trnave, kde v roku 1957 maturoval.

Veterinársku kvalifikáciu a doktorát získal na Vysokej škole veterinárskej v Košiciach v roku 1966.

Druhú atestáciu získal v roku 1991 po predložení a obhájení práce: „Vplyv tvarovaných krmív na prírastok u výkrmových býkov“ na IVVL v Košiciach.

V okrese Senica nastúpil v roku 1966 ako obvodný veterinárny lekár na VS Senica a bol mu pridelený obvod Plavecké Podhradie.

V roku 1972 sa stal vedúcim VS Senica počas šíriacej sa vlny slintačky a krívačky, ktorá si vyžiadala veľké nasadenie a prácu vrátane dní pracovného pokoja.

V roku 1974 zastával po niekoľko mesiacov funkciu riaditeľa OVZ v Senici, z ktorej ale zo zdravotných dôvodov odstúpil. Vrátil sa späť do funkcie vedúceho VS Senica a neskôr prešiel do inšpekčnej skupiny ako veterinárny lekár pre výživu a dietetiku zvierat.

Z tejto pozície, časom zahrňujúcej tiež problematiku ekológie, odišiel v roku 1998 do starobného dôchodku.

Ako dôchodca pracoval istý čas ako inšpektor pri veterinárnej ochrane štátneho územia na Pohraničnej veterinárnej stanici v Kútoch.

Lubomír Janiuk

Narodil sa v roku 1966 v Moravskom Krumlove, okres Znojmo v Českej republike.

Veterinársku kvalifikáciu a doktorát získal na Vysokej škole veterinárskej v Brne v roku 1990.

Do zamestnania v okrese Senica bol prijatý v roku 1993 ako veterinár pre Pohraničnú veterinárnu stanicu v Kútoch. Po zrušení PVS Kúty (máj 2004) prešiel pracovať na Štátnu veterinárnu správu Slovenskej republiky v Bratislave, odbor ochrany štátneho územia, ktorého sa neskôr stal vedúcim.

V súčasnosti je členom personálu Delegácie Slovenskej republiky pri Európskej komisii v Bruseli, kde pôsobí ako referent pre veterinárske záležitosti.

Miloš Juráš st.

Narodil sa v roku 1939 v obci Kostolné, okres Nové Mesto nad Váhom do rodiny kováča.

Veterinársku kvalifikáciu získal na Vysokej škole veterinárskej v Košiciach v roku 1963, doktorát mu bol udelený v roku 1966.

Po promócii nastúpil ako obvodný veterinárny lekár do okresu Senica, kde mu na VS Myjava bol pridelený obvod Vrbovce. V roku 1981 bol z disciplinárnych dôvodov preložený do VHS pri bitúnku v Myjave, kde vykonával veterinárnu prehliadku mäsa.

Zomrel ako 50 ročný v roku 1989. Pochovaný je na cintoríne v Hrašnom. Jeho syn Miloš je veterinárny lekár.

Miloš Juráš ml.

Narodil sa v roku 1967 v Myjave do rodiny obvodného veterinárneho lekára. Stredoškolské štúdium ukončil maturitou na Gymnáziu v Myjave.

Veterinársku kvalifikáciu a doktorát získal na Vysokej škole veterinárskej v Košiciach v roku 1991.

Na OVS v Senici začal pracovať ako veterinár na PVS Kúty. Neskôr sa stal asistentom epizootológa, pôsobiaceho v tom čase ako externista na ŠVS SR, kde mal za povinnosť vybavovanie administratívnej agendy.

Po prechode na ŠVS SR v Bratislave bol pridelený na úsek epizootológie. Neskôr sa stal vedúcim tohto úseku, zastával funkciu odborného riaditeľa ŠVS SR a ako nominant zo Slovenska sa stal inšpektorom Generálneho riaditeľstva pre zdravie a spotrebiteľov (GR SANCO) pri Európskej komisii so sídlom v Glasgowe, Írsko.

Juraj Kizek

Narodil sa v roku 1950 v Piešťanoch.

Veterinársku kvalifikáciu a doktorát získal na Vysokej škole veterinárskej v Košiciach v roku 1974.

V okrese Senica pracoval krátky čas ako veterinárny lekár hygienickej služby na VHS pri bitúnku v Myjave a na pracovisku MOVIS 2.

Koncom roku 1974 odišiel z okresu Senica a pracoval ako obvodný, po roku 1992 ako súkromný veterinárny lekár v Piešťanoch, až do odchodu do dôchodku.

Jiří Klička

Narodil sa v roku 1941 v Uherskom Hradišti, Česká republika, kde maturoval na gymnáziu v roku 1958. Počas pôsobenia v okrese Senica denne dochádzal do služby vlakom zo svojho bydliska v Uherskom Hradišti.

Veterinársku kvalifikáciu získal v roku 1964 na Vysokej škole veterinárskej v Brne a doktorát mu bol udelený v roku 1966.

V okrese Senica začínal v roku 1964 ako obvodný veterinárny lekár na VS Holíč. V roku 1974 prešiel pracovať do exportného bitúnku MOVIS 2 v Skalici ako vedúci veterinárskej hygienickej služby. Po zániku tejto prevádzky prešiel na sanitný bitúnok v Holíči, kde pôsobil až do odchodu do dôchodku.

Zomrel ako 72 ročný v roku 2013. Pochovaný je na cintoríne vo svojom bydlisku, v Uherskom Hradišti.

Artur Kohút

Narodil sa v roku 1924 v obci Kopčany, okres Skalica.

Po vychodení základnej školy sa vyučil za mäsiara. Vo veterinárskej službe začínal v roku 1959 ako veterinárny pomocník – absolvent šesťmesačného kurzu v Prahe, ktorý bol určený pre novovznikajúce stredné veterinárne kádre (ako druhý z okresu Senica).

Po absolvovaní maturity sa zapísal na štúdium veterinárnej medicíny popri zamestnaní na Vysokej škole veterinárskej v Košiciach. Štúdium po prestupe

ukončil na Vysokej škole veterinárskej v Brne v roku 1970, kde získal veterinársku kvalifikáciu a doktorát.

Po promócií začal pracovať vo veterinárnej hygiene na VHS pri bitúnku v Myjave (v rámci povinnej praxe), neskôr ako obvodný veterinárny lekár na VS Senica. Vzhľadom na zdravotný stav bol preradený k výkonu vonkajšieho hygienického dozoru, ktorý vykonával v mliekárenskom závode MILEX v Senici a v malých potravinárskych prevádzkach.

V roku 1977 získal 2. atestáciu po predložení a obhájení práce: „Výkrm ošípaných v podmienkach rôznych technológií“.

Zomrel ako 63 ročný v roku 1987. Pochovaný je na cintoríne v Senici.

Milan Korček

Narodil sa v roku 1940 v Bratislave, kde absolvoval aj stredoškolské štúdium na jedenásťročnej strednej škole zakončené maturitou.

Veterinársku kvalifikáciu získal na Vysokej škole veterinárskej v Košiciach v roku 1964, doktorát mu bol udelený v roku 1966. V rámci externého štúdia získal hodnosť kandidáta veterinárskych vied (CSc.).

Po promócií nastúpil do zamestnania v okrese Senica ako obvodný veterinárny lekár na VS Senica, kde mu bol pridelený obvod Prietrž.

Začiatkom 70-tych rokov prešiel na Štátnu veterinárnu správu v Bratislave, kde pracoval na úseku veterinárnej výživy a dietetiky až do odchodu na dôchodok.

Jozef Korman

Narodil sa v roku 1912 v Šaštíne. Maturoval na reálnom gymnáziu.

Veterinárnu medicínu študoval v rokoch 1932 až 1938 na Vysokej škole veterinárskej v Brne, kde získal veterinársku kvalifikáciu.

V roku 1940 sa s úspechom podrobil druhej slovenskej fyzikálnej skúške veterinárskej pre činnosť v štátnej službe.

Doktorskú prácu o diagnostike infekčnej anémie koní vypracoval na novozaloženom Štátnom veterinárnom diagnostickom ústave v Bratislave a dňa 14. 7. 1944 ju obhájil na Vysokej škole veterinárskej vo Viedni.

Práca mala názov „Príspevok k významu fenylyhydrazínovej metódy pre diagnostiku infekčnej anémie koní“. Dr. Škoda sa domnieva, že tému určil a školiteľom doktoranda Kormanu bol mikrobiológ dr. Weidlich.

Ako veterinársky referent pôsobil na okresných úradoch v Stropkove, Starej Ľubovni a neskôr v Považskej Bystrici. Z osobného rozhovoru s dr. Kormanom viem, že ako veterinárny lekár sa zúčastnil Slovenského národného povstania.

Po skončení vojny pracoval ako referent na veterinárskom odbore na Povereníctve pôdohospodárstva a pozemkovej reformy v Bratislave.

Od päťdesiatych rokov pôsobil v okrese Senica, po roku 1960 ako vedúci VS Šaštín a od roku 1967 ako veterinárny lekár - špecialista pre andrológiu a genetiku s pôsobiskom na stanici plemenných býkov v Šaštíne. Pozíciu andrológa zastával až do odchodu na dôchodok.

Zomrel vo vysokom veku 92 rokov v roku 2004. Pochovaný je v rodičovskom hrobe na cintoríne v Šaštíne.

Jozef Kotvan ml.

Narodil sa v roku 1961 v Skalici do rodiny veterinárneho lekára. Stredoškolské štúdium absolvoval na Strednej poľnohospodárskej technickej škole v Holíči, kde v roku 1981 maturoval.

Veterinársku kvalifikáciu a doktorát získal na Vysokej škole veterinárskej v Košiciach v roku 1987.

Prvú atestáciu ukončil skúškou v roku 1992 na IVVL v Košiciach.

Po promócií nastúpil do okresu Senica a bol pridelený na VS Holíč. V roku 1989 dostáva obvod Popudinské Močidlany, kde pracoval ako obvodný veterinárny lekár až do odštátnenia služby. Po privatizácii pracuje ako súkromný veterinár na farmách Pop. Močidlany, Trnovec, Dubovce a Prietržka.

Vo svojom bydlisku, v Trnovci, dlhodobo zastáva funkciu starostu obce.

Jozef Kotvan st.

Narodil sa v roku 1932 v obci Trnovec v okrese Skalica. Veterinársku kvalifikáciu získal na Vysokej škole veterinárskej v Košiciach v roku 1955, doktorát mu bol udelený v roku 1966.

Počas svojej veterinárskej praxe pôsobil na VS Holíč ako obvodný veterinárny lekár na viacerých obvodoch. V roku 1976 pracoval na obvode Radošovce.

V roku 1986 dr. Kotvan ochorel a bol dlho práceneschopný. Po skončení pracovnej neschopnosti a návrate do zamestnania pracoval na sanitnom bitúnku v Holíči, odkiaľ v júni 1987 odišiel do predčasného dôchodku.

Zomrel po operácii sleziny v auguste 1987 a je pochovaný na cintoríne vo svojej rodnej obci.

Jeho syn Jozef je veterinárny lekár.

Eva Kozmová rod. Seršeňová

Narodila sa v roku 1956 v Skalici do rodiny zubného laboranta. Stredoškolské štúdium zakončené maturitou absolvovala na Gymnázium v Skalici.

Veterinársku kvalifikáciu v odbore veterinárna hygiena a doktorát získala v roku 1980 na Vysokej škole veterinárskej v Košiciach.

Po promócií nastúpila na miesto v Okresnom veterinárskom laboratóriu v Senici, kde pracovala na oddelení krmív a neskôr, od roku 1983, tiež na oddelení bakteriológie.

V období rokov 1986 až 1998 pracovala na Okresnej hygienicko-epidemiologickej stanici v Senici na oddelení výživy. Jej ďalším pracoviskom bola PVS Kúty, kde pracovala do konca apríla 2004.

Po uvoľnení miesta vedúceho oddelenia hygieny výživy prešla opäť pracovať do OHS v Senici, kde pôsobila ďalšie dva roky, až do odchodu do invalidného dôchodku v roku 2006.

Milan Krokvička

Narodil sa v roku 1931 v obci Horné Bzince, okres Nové Mesto nad Váhom. Stredoškolské štúdium ukončené maturitou absolvoval na Gymnáziu v Novom Meste nad Váhom

Veterinársku kvalifikáciu získal na Vysokej škole veterinárskej v Košiciach v roku 1954. Bol jedným z absolventov prvého ročníka tejto novej školy. Doktorát mu bol udelený v roku 1966.

Do služieb ONV v Myjave nastúpil v roku 1954. Ako obvodný veterinárny lekár pracoval na obvodoch vo Vrbovciach a Krajnom. Po roku 1966 sa stal vedúcim veterinárskeho strediska v Myjave a túto funkciu vykonával až do jeho zrušenia v roku 1977. K stredisku mal pridelený obvod Jablonka. Veterinárske stredisko bolo obnovené počnúc 1. 3. 1978 a funkciu vedúceho opäť prevzal dr. Krokvička.

Po odchode do dôchodku pracoval ešte dlhý čas ako poisťovací agent Slovenskej poisťovne v Myjave na oddelení likvidácie škôd v živočíšnej výrobe.

Pavol Kubík

Narodil sa v roku 1953 v obci Dojč, okres Senica, do rodiny technika živočíšnej výroby. Stredoškolské štúdium absolvoval na Strednej poľnohospodárskej technickej škole v Holíči, kde v roku 1972 maturoval.

Veterinársku kvalifikáciu a doktorát získal na Vysokej škole veterinárskej v Brne v roku 1979.

Prvú atestáciu ukončil skúškou na IVVL v Košiciach v roku 1985.

Po nástupe do praxe v apríli 1979 pôsobil prvý rok mimo veterinársku službu. V nasledujúcom roku bol prijatý na OVZ v Senici ako obvodný veterinárny lekár a určený na pracovisko VS Šaštín. Bol mu pridelený obvod VKK Stráže, kde zotrval až do roku 1986. Jeho ďalším pôsobiskom boli obvody v pôsobnosti VS Senica - PD Senica a neskôr PD Dojč, kde pracoval až do roku 1992.

Po privatizácii pôsobil ako súkromný veterinárny lekár na farmách obvodu Dojč (do 2017). Po skončení pracovnej zmluvy s PD Dojč prevádzkuje veterinárnu ambulanciu (založená v 2010) a obchod s potrebami pre zvieratá v Dojči.

Dr. Kubík je členom folklórneho speváckeho súboru „Záhoráci“, ktorý pôsobí v obci Smolinské. Jeho syn Peter je veterinárny lekár.

Jozef Kubinec

Narodil sa v roku 1938 v obci Hradište pod Vrátnom, okres Senica. Stredoškolské štúdium absolvoval na Jedenásťročnej strednej škole v Senici, kde v roku 1956 maturoval.

Veterinársku kvalifikáciu získal v roku 1962 na Vysokej škole veterinárskej v Košiciach, doktorát mu bol udelený v roku 1966.

Po promócii začal v roku 1962 pracovať v okrese Senica ako obvodný veterinárny lekár na VS Šaštín-Stráže.

V roku 1965 prechádza pracovať do veterinárnej nemocnice v Senici, a stáva sa vedúcim interného oddelenia, ktoré spočiatku zabezpečovalo aj laboratórne vyšetrowanie. Na tejto pozícii pracoval takmer päť rokov.

V roku 1970 odchádza na dvojročnú veterinársku expertízu na Kubu, kde pracoval ako sérológ v provinčnom laboratóriu v meste Camaguey. Po návrate nastupuje do práce na Krajskom veterinárnom zariadení v Bratislave.

V rokoch 1974 - 1986 pracuje na Ústave fyziológie hosp. zvierat v Ivanke pri Dunaji a na pracovisku v Košiciach ako riadiaci pracovník.

V rokoch 1986 - 1989 pôsobí ako veterinárny expert v Alžírsku – vilaya Saida, pôsobisko Daoud a Hamman Rabi.

Po návrate je v rokoch 1990 - 1994 odborným riaditeľom Štátnej veterinárnej správy Slovenskej republiky v Bratislave.

Dr. Kubinec je členom odborných a vedeckých organizácií a súdnym znalcom z odboru veterinárstvo – odvetvie choroby zvierat.

1979 – titul kandidáta veterinárnych vied.,

1995 – habilitácia na docenta v odbore veterinárna morfológia a fyziológia na Inštitúte pre výchovu a vzdelávanie veterinárnych lekárov v Košiciach.

Publikačná činnosť – vyše 120 príspevkov v odborných publikáciách.

Zomrel vo veku 80 rokov v roku 2019 v Bratislave. Posledná rozlúčka sa konala v Krematóriu na Lamačskej ceste.

Ján Kubovčiak

Narodil sa v roku 1933 na Myjave do rodiny roľníka. Stredoškolské štúdium zakončené maturitou absolvoval na Gymnáziu v Myjave.

Veterinársku kvalifikáciu získal na Vysokej škole veterinárskej v Košiciach v roku 1958, doktorát mu bol udelený v roku 1966.

Po odchode z Trenčianskych Bohuslavíc prešiel v roku 1964 do okresu Senica a počas celej svojej praxe pracoval ako obvodný veterinárny lekár na VS Myjava, kde mu bol pridelený obvod Turá Lúka.

Zomrel ako 74 ročný v roku 2007. Jeho popol bol rozptýlený v urnovom háji na Myjave.

Juraj Kulčár

Narodil sa v roku 1964 v Skalici do rodiny chemického inžiniera. Stredoškolské štúdium ukončené maturitou absolvoval na Gymnáziu v Skalici.

Veterinársku kvalifikáciu a doktorát získal na Vysokej škole veterinárskej v Brne v roku 1988.

Prvú atestáciu ukončil skúškou v roku 1992 na IVVL v Košiciach.

V okrese Senica začal pracovať 15. novembra

1988. Bol umiestnený na VS Holíč, kde pracoval ako obvodný veterinárny lekár. V roku 1989 mu bol pridelený obvod Radošovce.

V novembri 1991 prechádza pracovať na OVS Senica ako inšpektor hygieny prvovýroby mlieka.

Po odštátnení pracoval v privatizácii až do 1. apríla 1995, kedy jeho členstvo v komore zaniklo. Po tomto termíne pôsobil ako obchodný zástupca pri predaji liekov vo farmaceutických firmách. V spoločnosti MEDIREX sa vypracoval do pozície vedúceho divízie marketingu.

V Skalici bol členom folklórnej skupiny Skaličan, kde istý čas hral ako huslista v cimbalovom súbore.

Ludovít Lašák

Narodil sa v roku 1961 v Skalici. Stredoškolské štúdium ukončené maturitou absolvoval na Gymnáziu v Skalici.

Veterinárnu kvalifikáciu a doktorát získal na Vysokej škole veterinárskej v Košiciach v roku 1985 z odboru biotechnológia. V roku 1993 sa rekvalifikoval v odbore všeobecné veterinárstvo.

Po promócii nastúpil ako veterinárny lekár na VS Senica a bol mu pridelený obvod na farme Agrovýkrm a.s. Senica, najväčšom výrobcovi bravčového mäsa v okrese.

Po odštátnení v roku 1992 bol zaradený do stavu veterinárnej hygienickej služby RVPS v Senici a pracoval na bitúnku Hydinár a.s. Gbely pri prehliadke zabitej hydiny. Po zániku bitúnka pokračoval v práci na pridelenom hygienickom obvode. Činnosť vo veterinárnej hygiene a pri potravinovom dozore vykonáva až doteraz.

Jiří Lukšík

Narodil sa v roku 1927 v obci Svatý Štěpán – Bilnice, okres Brumov v Českej republike.

Veterinársku kvalifikáciu a doktorát získal na Vysokej škole veterinárskej v Brne v roku 1953.

V okrese Senica pracoval po niekoľko rokov ako obvodný veterinárny lekár na VS Senica, kde mu bol pridelený obvod Jablonica a Osuské.

O jeho pôsobení po odchode do Česka nemáme informácie.

Vladimír Macánek

Narodil sa v roku 1940 v obci Gbely. Stredoškolské vzdelanie ukončené maturitou absolvoval na Strednej poľnohospodárskej technickej škole – odbor veterinárny v Nitre.

Vo veterinárnej službe začal pracovať v roku 1958 ako veterinárny technik na veterinárnom stredisku v Holíči.

Keď v roku 1961 bolo zavedené diaľkové štúdium veterinárstva, prihlásil sa na štúdium popri zamestnaní na Vysokej škole veterinárskej v Košiciach, kde v roku

1969 získal kvalifikáciu ako veterinárny lekár a doktorát z veterinárnej medicíny.

Prvú atestáciu ukončil skúškou v roku 1973 na IVVL v Košiciach. V roku 1975 absolvoval aj 2. atestáciu na tému: „Vyhodnotenie vplyvu vysokej dojnosti na plodnosť a dĺžku medziobdobia“. V roku 1986 absolvoval na IVVL v Košiciach inovačný kurz.

Ako veterinárny lekár pracoval na VS Holíč, kde mu bol pridelený obvod Unín a neskôr Petrová Ves. V roku 1975 sa stal vedúcim veterinárneho strediska, ku ktorému bol pridelený obvod na JRD Gbely. Po roku 1988 zabezpečoval veterinársku starostlivosť aj vo VKT Radimov. Po odchode dr. Trávníčka do dôchodku zastával tiež funkciu veterinárneho inšpektora pre chov a choroby hydiny v HSSP Gbely a v chovoch hydiny v okrese Senica.

Po privatizácii pracoval na obvode HSPP Gbely + farma RD Gbely.

Zomrel ako 72 ročný v roku 2012. Pochovaný je na cintoríne v Gbeloch.

Jeho dcéra Gabriela pokračuje v rodinnej tradícii – ako súkromná veterinárna lekárka prevádzkuje ambulanciu pre malé zvieratá v Gbeloch.

Zdeněk Macenauer st.

Narodil sa v roku 1939 v obci Topolná, okres Uherské Hradište v Českej republike. Stredoškolské vzdelanie absolvoval na Jedenásťročnej strednej škole v Uherskom Hradišti, zakončené maturitou v roku 1957.

Veterinársku kvalifikáciu získal na Vysokej škole veterinárskej v Brne v roku 1963, doktorát mu bol udelený v roku 1966.

Druhú atestáciu urobil v roku 1982 po predložení a obhájení práce: „Výskyt a tlmenie sýpavky ošípaných v okrese Senica v rokoch 1975 - 1979“ na IVVL v

Košiciach.

V okrese Senica začal pracovať v roku 1963 ako obvodný veterinárny lekár na VS Šaštín-Stráže, kde mal obvod Smolinské, Stráže, Bobogdany a Štefanov. V roku 1967 sa stal vedúcim strediska v Šaštíne.

V roku 1974 prechádza do Senice, kde bol poverený funkciou epizootológa a zástupcu riaditeľa OVZ.

Dňa 1. októbra 1975 bol menovaný do funkcie riaditeľa OVZ Senica a túto funkciu zastával až do roku 1985.

Počas jeho funkčného obdobia sa uskutočnila výstavba nového veterinárneho areálu v Senici a veterinárneho strediska v Šaštíne-Strážoch.

Areál situovaný na predmestí Senice v katastri mestskej časti Čáčov pozostával z administratívnych priestorov OVZ a VS Senica, veterinárnej nemocnice, okresného veterinárneho laboratória, biologickej testačnej stanice, archívu, skladových priestorov, garáží a služobného bytu.

V Šaštíne-Strážach sa realizovala ďalšia stavba - moderného veterinárskeho strediska, situovaného na pozemku medzi kláštorom a rybníkom. Budova bola po privatizácii prevedená do vlastníctva Okresného úradu v Senici, ktorý v nej zriadil svoju filiálku.

Po skončení funkčného obdobia ako riaditeľ v roku 1985 sa dr. Macenauer stal vedúcim VS Senica a v tejto funkcii zotrval až do roku 1992.

V rokoch 1992 - 1998 pracoval ako okresný veterinárny hygienik a po tomto dátume ako veterinárny inšpektor a vedúci skupiny na Pohraničnej veterinárnej stanici Kúty, kde pôsobil až do odchodu do dôchodku na konci apríla roku 2004.

Jeho syn Zdeněk je súkromný veterinárny lekár v Senici.

Zdeněk Macenauer ml.

Narodil sa v roku 1966 v Skalici do rodiny veterinárneho lekára a zdravotnej sestry. Stredoškolské štúdium ukončené maturitou v roku 1985 absolvoval na Gymnáziu v Senici.

Veterinársku kvalifikáciu a doktorát získal na Vysokej škole veterinárskej v Brne v roku 1990.

Po promócii pracoval ako obvodný veterinárny lekár na VS Senica, kde pôsobil na obvode PD Senica. Povinnú prax potrebnú na vstup do komory získaval u dr. Zemana.

V roku 1993 vstúpil do regionálnej komory veterinárnych lekárov. Začínal v ambulancii dr. Ďurovkovej, v roku 2004 sa osamostatnil. Prevádzkuje veterinárnu kliniku so zameraním na mäkkú chirurgiu, ortopédiu, dermatológiu a predajňu krmív a potrieb pre zvieratá v Senici.

Ján Mach

Narodil sa v roku 1942 v obci Štefanov, okres Senica. Stredoškolské štúdium ukončené maturitou absolvoval na Strednej poľnohospodárskej technickej škole v Holíči v roku 1962.

Veterinársku kvalifikáciu a doktorát získal na Vysokej škole veterinárskej v Brne v roku 1968.

Do zamestnania nastúpil ako obvodný veterinárny lekár na VS Senica, odkiaľ v roku 1973 prešiel na VS Šaštín-Stráže, kde mu bol pridelený obvod Smolinské, Borský Mikuláš a Borský Jur.

Zomrel tragicky v apríli roku 1989 v Gbeloch ako 47 ročný za nešťastných okolností. Pochovaný je na cintoríne v Gbeloch.

Rudolf Majer

Narodil sa v roku 1934 v Novom Meste nad Váhom, kde jeho otec mal mäsiarstvo. Stredoškolské štúdium ukončené maturitou absolvoval na Gymnáziu v Novom Meste nad Váhom

Veterinársku kvalifikáciu získal na Vysokej škole veterinárskej v Košiciach v roku 1959, doktorát mu bol udelený v roku 1966.

Prvú atestáciu ukončil skúškou v roku 1968 na IVVL v Košiciach.

V okrese Senica pracoval ako obvodný veterinárny lekár na VS Myjava. Bol mu pridelený obvod Brezová, Bukovec, Košariská a Priepasné, kde od 1. apríla 1959 pracoval bez prerušenia až do odchodu do starobného dôchodku.

Eduard Malík

Narodil sa v roku 1949 v obci Veselé, v okrese Piešťany.

Veterinárnu kvalifikáciu a doktorát získal na Vysokej škole veterinárskej v Košiciach v roku 1974.

V okrese Senica pracoval krátko v rámci povinnej praxe na VHS pri bitúnku v Myjave, odkiaľ prešiel na VS Šaštín-Stráže, kde mu bol pridelený obvod Moravský Ján.

Na jeseň 1975 nastúpil do prezenčnej vojenskej služby, po skončení ktorej sa do okresu nevrátil.

Pavol Matlovič

Narodil sa v roku 1957 v obci Zohor, v okrese Bratislava-vidiek.

Veterinársku kvalifikáciu a doktorát získal na Vysokej škole veterinárskej v Košiciach v roku 1982.

Prvú atestáciu ukončil skúškou v roku 1987 na IVVL v Košiciach.

V okrese Senica začal pracovať po promócii ako obvodný veterinárny lekár na VS Holíč, kde pôsobil na obvodoch Kopčany a Borský Mikuláš.

Po odštátnení v roku 1992 privatizoval obvod Borský Mikuláš a neskôr, už ako súkromný veterinárny lekár, prešiel na obvod v okrese Malacky.

Ivan Miča

Narodil sa v roku 1964 na Myjave. Stredoškolské štúdium ukončené maturitou v roku 1983 absolvoval na Gymnáziu na Bílikovej ulici v Bratislave.

Veterinársku kvalifikáciu a doktorát získal na Vysokej škole veterinárskej v Košiciach v roku 1988.

Prvú atestáciu ukončil skúškou v roku 1992 na IVVL v Košiciach.

Po promócii nastúpil dňa 1. septembra 1988 do veterinárnej nemocnice v Senici. Po návrate z vojenskej prezenčnej služby bol umiestnený ako obvodný veterinárny lekár na VS Šaštín-Stráže, kde mu bol pridelený obvod Borský Jur, Kuklov a po dr. Machovi obvod Smolinské.

Po odštátnení prevádzkuje ako súkromný veterinárny lekár obvod, veterinárnu ambulanciu v Šaštíne, filiálku v Studienke, ako aj obchod s krmivami a potrebami pre zvieratá, poľovníkov, rybárov a záhradkárov v Šaštíne.

Po dr. Jozefovi Hladíkovi a dr. Michalovi Hlavnovi sa stal v roku 2000 tretím prezidentom Komory veterinárnych lekárov v okrese Senica. Túto funkciu zastáva už počas tretieho volebného obdobia.

Dr. Miča je členom speváckeho súboru „Kantiléna“ v Senici.

Ľubomír Mikita

Narodil sa v roku 1950 v Ľubinej, okres Nové Mesto nad Váhom do rodiny evanjelického farára. Stredoškolské vzdelanie ukončené maturitou absolvoval v roku 1969 na Strednej poľnohospodárskej technickej škole, odbor veterinárny v Nitre.

Veterinársku kvalifikáciu a doktorát získal na Vysokej škole veterinárskej v Košiciach v roku 1975.

V okrese Senica pracoval do roku 1980 ako obvodný veterinárny lekár na VS Senica a VS Myjava, odkiaľ prešiel pôsobiť do okresu Nové Mesto nad Váhom. Zomrel vo veku 62 rokov v roku 2012.

Anna Mináriková

Narodila sa v roku 1944 v Senici. Jej otec Pavel bol pôvodným povoláním roľník, neskôr sa stal predsedom JRD v Senici.

Stredoškolské štúdium absolvovala na Strednej poľnohospodárskej technickej škole v Holíči, kde v roku 1963 maturovala.

Veterinársku kvalifikáciu a doktorát získala na Vysokej škole veterinárskej v Brne v roku 1969.

Druhú atestáciu získala v roku 1986 po predložení a obhájení práce: „Výskyt Streptococcus agalactiae v mlieku z hľadiska hygieny potravín“ na IVVL v Košiciach.

Po promócii nastúpila pracovať v okrese Senica a jej prvým pracoviskom bolo VHS pri bitúnku na Myjave, v rámci povinnej praxe. Odtiaľ po polroku prešla do Okresného veterinárneho laboratória v Senici a bola vyslaná na trojmesačné odborné zaškolenie do Ústredného štátneho veterinárskeho ústavu v Bratislave. V OVL pracovala na úseku hygieny potravín, infekčných mastitíd a parazitológie, od roku 1974 vykonávala funkciu vedúcej laboratória.

V okresnom laboratóriu pôsobila nepretržite až do jeho zrušenia v roku 1993, spolu 23 rokov.

Po zrušení OVL v Senici odišla spolu s laborantkou Helenou Hrušovskou pracovať do laboratória Agrochemického podniku v Senici, kde založili a prevádzkovali oddelenie hygieny potravín, infekčných mastitíd a parazitológie.

Jaroslava Morávková rod. Hlávková

Narodila sa v roku 1963 v Skalici do rodiny zubného lekára a učiteľky. Po maturite na Gymnáziu v Senici študovala na Vysokej škole veterinárskej v Košiciach, kde získala veterinársku kvalifikáciu a doktorát v roku 1986.

Po promócii nastúpila do okresu Senica a bola pridelená do Okresného veterinárneho laboratória v Senici na oddelenie vyšetrovania krmív.

Po materskej dovolenke prešla v roku 1993 k veterinárskej hygienickej službe a vykonávala prehliadku mäsa na malých bitúnkoch (Čáčov, Častkov, Jablonica), hygienický dozor vo výrobných mäsových výrobkoch a kontrolu v pridelených predajniach potravín.

V súčasnosti (2018) zastáva pozíciu inšpektorky so zameraním na výživu zvierat a ekológiu.

Anton Mráz

Narodil sa v roku 1924 v obci Malé Leváre v okrese Malacky. Navštevoval františkánske gymnázium v Malackách, ktoré ukončil maturitou.

Veterinársku kvalifikáciu získal na Vysokej škole veterinárskej v Brne v roku 1950 a doktorát v roku 1951.

Začínal ako obvodný veterinárny lekár pri ONV v Malackách, odkiaľ po vytvorení veľkých okresov v roku 1960 bol preradený do okresu Senica.

Do roku 1967 bol vedúcim Veterinárskeho strediska Šaštín-Stráže. Po odchode z funkcie pôsobil ako obvodný veterinárny lekár na obvode ŠM Veľké Leváre až do roku 1988, kedy odišiel do starobného dôchodku.

Bol aktívnym futbalistom a v päťdesiatych rokoch hrával za futbalový klub ŠK Malacky, v čase jeho najväčšej športovej slávy.

Zomrel vo veku 81 rokov v roku 2005. Pochovaný je na cintoríne v Malých Levároch.

Marián Mráz

Narodil sa v roku 1941 v obci Kuklov, okres Senica do rodiny veterinárneho technika. Stredoškolské štúdium absolvoval na Strednej poľnohospodárskej technickej škole – vinárskej v Modre, kde aj maturoval.

Začínal ako veterinárny technik vo veterinárnej nemocnici v Senici. Formou štúdia popri zamestnaní sa zapísal na štúdium veterinárnej medicíny na Vysokej škole veterinárskej v Košiciach, odkiaľ neskôr prestúpil do Brna. Kvalifikáciu a veterinársky doktorát získal na Vysokej škole veterinárskej v Brne v roku 1971.

Druhú atestáciu absolvoval v roku 1975 po predložení a obhájení práce: „Včasná diagnostika gravidity ošípaných v Spoločnom družstevnom podniku pre výrobu bravčového mäsa v Senici“ na IVVL v Košiciach.

Po ukončení štúdia pracoval ako obvodný veterinárny lekár na VS Senica, kde mu bol pridelený obvod v novootvorenej veľkovýkrmni ošípaných SPPO Senica. V roku 1978 bol poverený funkciou inšpektora pre chov a choroby ošípaných, v ktorej celkove pôsobil desať rokov.

V roku 1979 sa ako člen delegácie ŠVS SR zúčastnil Svetového veterinárskeho kongresu v Moskve.

Dr. Mráz bol dlhoročným predsedom ROH pri OVZ Senica, ako aj hlavným organizátorom tradičných veterinárskych plesov.

Zomrel vo veku 47 rokov v roku 1988. Pochovaný je na cintoríne v Senici.

Henrich Müller

Narodil sa v roku 1953 v obci Sobotište, okres Senica. Stredoškolské štúdium ukončené maturitou absolvoval na Strednej poľnohospodárskej technickej škole v Holíči.

Veterinársku kvalifikáciu a doktorát získal na Vysokej škole veterinárskej v Brne v roku 1978.

Prvú atestáciu ukončil skúškou v roku 1986 na IVVL v Košiciach.

Po promócii nastúpil ako obvodný veterinárny lekár na VS Senica, kde mu bol

pridelený obvod Sobotište. Po odštátnení služby obvod sprivatizoval a pôsobil na ňom ako súkromný veterinárny lekár až do odchodu do dôchodku v roku 2017.

Michal Novák

Narodil sa v roku 1953 v Kroměříži, Česká republika.

Veterinársku kvalifikáciu a doktorát získal na Vysokej škole veterinárskej v Brne v roku 1978.

V okrese Senica bol pridelený do okresného veterinárneho laboratória, kde pôsobil pred odchodom do prezenčnej vojenskej služby. Po jej skončení už do zamestnania na OVZ Senica nenastúpil.

Stanislav Novotný

Narodil sa v roku 1955 v Trutnove, Česká republika.

Veterinársku kvalifikáciu a doktorát získal na Vysokej škole veterinárskej v Brne v roku 1980.

Prvú atestáciu ukončil skúškou v roku 1983 na IVVL v Košiciach.

Druhú atestáciu absolvoval v roku 1988 na základe predloženia a obhájenia práce: „Submukózna aplikácia Oestrophanu pri synchronizácii ruje kráv“.

Jeho prvým pracoviskom bolo OVZ Hodonín. V okrese Senica pôsobil od 4. decembra 1978 ako obvodný veterinárny lekár na VS Holíč, kde mu bol pridelený obvod Petrová Ves, Unín a Letničie. V roku

1989 mu pribudla aj farma Kátov.

Po odštátnení služby pracoval istý čas ako súkromný veterinár na bývalom obvode, ale svoje ďalšie pôsobenie spojil s rodnou Moravou.

František Ondriska

Narodil sa v roku 1945 v Kútoch, okres Senica, kde jeho rodičia boli učiteľmi. Maturoval na Strednej poľnohospodárskej technickej škole v Holíči.

Veterinársku kvalifikáciu a doktorát získal na Vysokej škole veterinárskej v Košiciach v roku 1969.

Druhú atestáciu získal v roku 1985 po predložení a obhájení práce: „Vplyv technológií na zdravotný stav dojníc v kooperačnom obvode Záhorie“ na IVVL v Košiciach.

Po promócii nastúpil do okresu Senica ako obvodný veterinárny lekár na VS

Šaštín-Stráže, kde mu bol pridelený obvod Moravský Ján.

V roku 1974 prechádza na VS Malacky v okrese Bratislava-vidiek, kde pracoval ako obvodný veterinárny lekár na obvode ŠM Malacky. Od roku 1981 zastával funkciu vedúceho VS Malacky.

Po odštátnení služby v roku 1992 sprivatizoval bývalý obvod a prevádzkuje veterinárnu ambulanciu v Malackách.

Pavel Opletal

Narodil sa v roku 1942 v Uherskom Hradišti, Česká republika.

Veterinársku kvalifikáciu a doktorát získal na Vysokej škole veterinárskej v Brne v roku 1967.

V okrese Senica pracoval v roku 1971 kratší čas ako veterinárny lekár hygienickej služby na VHS pri bitúnku v Myjave.

Po odchode z okresu odišiel do Zlína, kde sa zamestnal vo Filmových ateliéroch a vo veterinárskej službe ďalej nepôsobil.

Matúš Palčák

Narodil sa v roku 1955 v Rožňave. Stredoškolské štúdium ukončené maturitou absolvoval na Gymnáziu, Makarenkova ulica v Bratislave.

Veterinársku kvalifikáciu a doktorát získal na Vysokej škole veterinárskej v Košiciach v roku 1982.

Prvú atestáciu ukončil skúškou v roku 1985 na IVVL v Košiciach.

Po promócii nastúpil 3. apríla 1982 do práce v okrese Senica, kde bol pridelený na VS Holíč ako obvodný veterinárny lekár. Pracoval na obvode Skalica + Mokry Háj, ktorý v roku 1992 sprivatizoval a pracoval na ňom až do roku 2004.

Po odchode z privátnej sféry pôsobil od mája do novembra 2004 na Štátnej veterinárnej správe v Bratislave, odkiaľ sa vrátil do RVPS v Senici, kde pracoval na úseku veterinárnej hygieny a neskôr ako inšpektor zdravia zvierat.

Jeho manželka Alica je veterinárna lekárka.

Alica Palčáková rod. Šandorčinová

Narodila sa v roku 1957 v Košiciach do rodiny veterinárneho lekára. Stredoškolské štúdium – Gymnázium na Kováčskej ulici v Košiciach - ukončila maturitou v roku 1976.

Veterinársku kvalifikáciu v odbore hygiena potravín a doktorát získala na Vysokej škole veterinárskej v Košiciach v roku 1981.

Po promócii pracovala v rokoch 1981 - 1982 na ŠVÚ Nitra, oddelenie

bakteriológie, potom prešla ku veterinárskej hygienickej službe na bitúnku v Hodoníne a koncom roka 1982 sa zamestnala na OVZ Senica. Tu bola pridelená do hygienickej služby na bitúnku MOVIS 2 v Skalici.

Po skončení výrobného programu na Movise sa stala inšpektorkou pre hygienu mlieka na OVZ v Senici, vykonávala veterinárny hygienický dozor v mliekárenskom závode MILEX, veterinárnu prehliadku na hydinovom bitúnku Hydinár a.s. Gbely, v malých bitúnkoch v Moravskom Jáne a Závode, ako aj dozor v prevádzkach vyrábajúcich mäsové a mliečne výrobky (korbáčky Pagerka, Kopčany) a v určených predajniach potravín.

V období 1996 – 1998 bola okresnou veterinárnou hygieničkou pri veterinárnom odbore ONV v Skalici.

Po roku 2012 sa stala inšpektorkou pre rastlinné komodity pri Regionálnej veterinárnej a potravinovej správe v Senici.

Jej manžel Matúš je veterinárny lekár.

Beáta Parížková rod. Berecová

Narodila sa v roku 1961 v Trenčíne. Stredoškolské štúdium ukončené maturitou absolvovala na Gymnáziu v Novom Meste nad Váhom.

Veterinársku kvalifikáciu a doktorát získala na Vysokej škole veterinárskej v Brne v roku 1986.

V roku 1999 získala druhú atestáciu z hygieny potravín po predložení a obhájení práce: „Mikrobiálna kvalita povrchu mäsa jatočných ošipovaných v závislosti na chladiarenskej teplote a teplote mäsa“ na IVVL v Košiciach.

Do okresu Senica nastúpila ako veterinárna lekárka vo veterinárskej nemocnici v Senici, kde pracovala do roku 1992.

Po roku 1992 zotrvala v štátnej správe, vykonávala veterinársky hygienický dozor v mliekárenskom závode MILEX v Senici, prehliadku mäsa a dohľad nad výrobou mäsových výrobkov v Agrovýkrme Senica, na bitúnkoch v Čáčove, Častkove, Jablonici a JOKO v Šaštíne.

V roku 2002 sa stala vedúcou oddelenia zdravia zvierat a v tejto pozícii pracuje až do súčasnosti. Je zástupkyňou riaditeľa RVPS v Senici.

Josef Petr

Narodil sa v roku 1947 v Prahe, Česká republika.

Veterinársku kvalifikáciu a doktorát získal na Vysokej škole veterinárskej v Brne v roku 1971.

V okrese Senica pôsobil ako obvodný veterinárny lekár na VS Holíč až do konca roku 1978. Pracoval na obvode SŠM Holíč a v Petrovej Vsi.

Jeho ďalšie pôsobenie po odchode z okresu nám nie je známe.

Dušan Piňák

Narodil sa v roku 1941 v Dolnom Hričove, okres Žilina. Stredoškolské vzdelanie ukončené maturitou absolvoval na Jedenástočnej strednej škole v Žiline.

Veterinársku kvalifikáciu získal na Vysokej škole veterinárskej v Košiciach v roku 1965, doktorát mu bol udelený v nasledujúcom roku.

V okrese Senica pôsobil ako obvodný veterinárny lekár na VS Myjava až do roku 1973, kedy odišiel na veterinársku expertízu do Zaire (Kongo). Keďže bol člen strany, miestna organizácia KSS pri OVZ v Senici mu zahraničné pôsobenie uložila ako stranícku úlohu.

Pôsobil päť rokov na University of Zaire (UNZA) v Lumumbashi, kde prednášal predmet nakažlivé choroby zvierat. Po skončení kontraktu emigroval spolu s manželkou Nad'ou a usadili sa v západnej Európe.

Na Slovensko sa vrátili v roku 1989 a žijú v Piešťanoch. Po návrate však o kontakt so svojim bývalým zamestnávateľom neprejavili záujem.

Nad'a Piňáková rod. Mazancová

Narodila sa v roku 1942 v Trnave. Stredoškolské vzdelanie ukončené maturitou absolvovala na Jedenásťročnej strednej škole v Košiciach.

Veterinársku kvalifikáciu získala v roku 1965 na Vysokej škole veterinárskej v Košiciach, doktorát jej bol udelený v roku 1966.

V okrese Senica pôsobila ako veterinárna lekárka v hygienickej službe na VHS pri bitúnku v Myjave až do roku 1973, kedy nasledovala svojho manžela Dušana na expertízu do Zaire.

Na UNZA v Lumumbashi prednášala po istý čas veterinársku farmakológiu.

Jozef Pitroň

Narodil sa v roku 1929 v obci Koválov, okres Senica. Stredoškolské štúdium ukončené maturitou absolvoval na Gymnázium v Piešťanoch.

Veterinársku kvalifikáciu získal na Vysokej škole veterinárskej v Brne v roku 1954, doktorát mu bol udelený v roku 1966.

V okrese Senica nastúpil do služby v roku 1954 ako obvodný veterinárny lekár na VS Holíč, kde mu bol pridelený obvod Radošovce. Po sedemnástich rokoch pôsobenia na obvode bol z disciplinárnych dôvodov preložený v roku 1971 na pracovisko VHS pri bitúnku v Myjave, kde vykonával veterinárnu prehliadku mäsa.

Zomrel ako 52 ročný v roku 1973. Pochovaný je na cintoríne vo svojom bydlisku, v Radošovciach.

Jozef Plencner ml.

Narodil sa v roku 1965 v Myjave do rodiny technika mäsového priemyslu. Stredoškolské štúdium ukončené maturitou absolvoval na Gymnázium v Myjave.

Pred vysokou školou pracoval jeden rok ako veterinárny technik na VS Myjava. Štúdium na Vysokej škole veterinárskej v Košiciach začína v odbore biotechnológia živočíšnej výroby, ale po prestupe na všeobecné veterinárstvo kvalifikáciu a doktorát v tomto odbore získal v roku 1991.

Prvú atestáciu ukončil skúškou v roku 1996 na IVVL v Košiciach.

Po promócii pracoval na OVS Senica ako obvodný veterinárny lekár na Myjave, 14 mesiacov u súkromného veterinára a potom ako inšpektor na PVS Kúty.

Po dovŕšení potrebnej trojročnej praxe v profesii, požiadal v roku 1996 o členstvo v komore súkromných veterinárnych lekárov. Privatizoval obvod Brezová, Košariská a Priepasné, kde až do súčasnosti pracuje ako súkromný veterinárny lekár.

Jozef Plencner st.

Narodil sa v roku 1940 v obci Veselé, okres Piešťany.

Svoju kariéru začínal ako technik v mäso priemysle, v roku 1990 sa stal riaditeľom ZMP v Myjave. Veterinársku kvalifikáciu v odbore hygiena potravín a doktorát získal štúdiom popri zamestnaní, ktoré ukončil v roku 1983.

Na OVZ Senica bol prijatý v roku 1993 ako veterinárny lekár a zaradený medzi personál slúžiaci na Pohraničnej veterinárnej stanici v Kútoch. Túto činnosť vykonával až do roku 2004, kedy PVS v Kútoch zanikla.

Zomrel ako 71 ročný v roku 2011. Pochovaný je na cintoríne v Myjave.

František Polák

Narodil sa v roku 1935 v Kútoch, okres Senica. Stredoškolské vzdelanie ukončené maturitou absolvoval na jedenásťročnej strednej škole.

Veterinársku kvalifikáciu získal na Vysokej škole veterinárskej v Košiciach v roku 1960, doktorát mu bol udelený v roku 1966.

Prvú atestáciu ukončil skúškou v roku 1971 na IVVL v Košiciach.

Po promócii nastúpil na OVZ Senica a bol pridelený na VS Šaštín-Stráže. Pracoval na obvode ŠM Šaštín-Stráže ako obvodný veterinárny lekár až do odchodu do dôchodku.

Ako študent bol členom šermiarskeho oddielu veterinárskej fakulty, vedenom prof. Samuelom Pačeňovským, vedúcim katedry telesnej výchovy na Vysokej škole veterinárskej v Košiciach.

Zomrel vo veku 81 rokov v roku 2016. Pochovaný je na cintoríne v Kútoch..

Jan Profota

Narodil sa v roku 1889 v obci Vacenovice, okres Hodonín na Morave.

Veterinársku kvalifikáciu získal na Vysokej škole veterinárskej vo Viedni v roku 1914, doktorát na Vysokej škole veterinárskej v Brne v roku 1923.

Svoje pôsobenie na Slovensku začal vo Veľkých Kostoľanoch, najdlhšie však pôsobil ako veterinárny lekár v Malackách a to aj počas vojnových rokov.

Po vzniku veľkých okresov v roku 1960 jeho obvod (Plavecké Podhradie) pripadol do kompetencie VS Senica. Veterinársku činnosť ukončil v roku 1964, kedy po príchode dr. Gašpara z vojenskej prezenčnej služby odišiel do dôchodku ako 75 ročný.

Zomrel vo veku 89 rokov v roku 1978 a pochovaný je v rodinnom hrobe na starom cintoríne v Malackách.

Jeho dcéra pôsobila v Malackách ako lekárka.

Marián Prokeš

Narodil sa v roku 1948 v Koválovci, okres Skalica. Stredoškolské štúdium ukončené maturitou absolvoval na Strednej poľnohospodárskej technickej škole v Holíči v roku 1966.

Veterinársku kvalifikáciu a doktorát získal na Vysokej škole veterinárskej v Košiciach v roku 1972.

Druhú atestáciu získal v roku 1991 po predložení práce: „Program prevencie a tlmenia mastitíd dojníc na JRD Čierne“.

V okrese Senica, po krátkom intervale v okresnom veterinárom laboratóriu

(pracoval na oddelení krmív), pôsobil ako obvodný veterinárny lekár na VS Holíč, kde mu bol pridelený obvod Semenárskeho štátneho majetku Holíč.

V roku 1976 odišiel pracovať do okresu Žilina, neskôr pôsobil v okrese Čadca.

Ján Prokopius

Narodil sa v roku 1939 v obci Devínska Nová Ves, okres Bratislava.

Stredoškolské vzdelanie ukončené maturitou absolvoval na Jedenásťročnej strednej škole v Šaštíne.

Veterinársku kvalifikáciu získal na Vysokej škole veterinárskej v Košiciach v roku 1964, doktorát mu bol udelený v roku 1966.

Po nástupe do praxe pôsobil ako obvodný veterinárny lekár na VS Šaštín-Stráže, kde mu bol pridelený obvod Štátne majetky Šaštín-Stráže, na ktorom pracoval až do odchodu do dôchodku.

Ján Rehák

Narodil sa v roku 1922 v obci Kubrica, okres Trenčín. Jeho otec Ján bol roľník. Stredná škola – Reálne gymnázium v Trenčíne ukončené maturitou v roku 1942.

Veterinárstvo študoval v rokoch 1942 - 1945 na Vysokej škole veterinárskej vo Viedni, veterinársku kvalifikáciu a doktorát získal na Vysokej škole veterinárskej v Brne v roku 1947.

Druhú atestáciu získal v roku 1977 po predložení a obhájení práce: „Výskyt a tlmenie sýpavky ošipáných“ na IVVL v Košiciach.

V okrese Senica pracoval od roku 1951 ako obvodný veterinárny lekár. Začiatkom 60. rokov sa stal vedúcim VS Senica a túto funkciu zastával až do roku 1965. V rokoch 1978 - 1982 sa do funkcie vedúceho VS Senica opäť vrátil.

V inšpekčnej skupine pracoval v rokoch 1965 - 1978 ako inšpektor pre chov a choroby ošipáných a v rokoch 1982 - 1985 ako okresný veterinárny hygienik.

Po odchode do dôchodku v roku 1985 žil ako vdovec v Senici, kde zomrel ako 93 ročný v roku 2015.

Konštantín Savka

Narodil sa v roku 1950 v Medzilaborciach.

Veterinársku kvalifikáciu a doktorát získal na Vysokej škole veterinárskej v Košiciach v roku 1976.

V okrese Senica pôsobil ako obvodný veterinárny lekár na VS v Holíči, kde mu bol pridelený obvod JRD Skalica, špecializácia pre hovädzí dobytok.

V roku 1982 tragicky zahynul vo veku 32 rokov. Pochovaný je na cintoríne v Medzilaborciach.

Vladimír Slovák

Narodil sa v roku 1930 v Bratislave, kde aj maturoval na gymnáziu.

Veterinársku kvalifikáciu získal na Vysokej škole veterinárskej v Košiciach v roku 1955, doktorát mu bol udelený v roku 1966.

Do praxe nastúpil do bývalého okresu Myjava ako obvodný veterinár v roku 1955, po reorganizácii zastával v rokoch 1960 až 1966 funkciu vedúceho VS v Myjave. Po roku 1966 pôsobil ako obvodný veterinárny lekár na obvode

Semenárskeho štátneho majetku v Myjave, kde pracoval až do odchodu do starobného dôchodku.

Bruno Starý

Narodil sa v roku 1929 v Skalici, kde absolvoval aj stredoškolské štúdium ukončené maturitou na miestnom gymnáziu.

Veterinársku kvalifikáciu získal na Vysokej škole veterinárskej v Brne v roku 1953, o doktorát neusiloval.

Počas odbornej praxe pôsobil ako obvodný veterinárny lekár na VS Holíč, veterinárny obvod Skalica, ako aj na hospodárstvach Kátov, Vrádište a VKT Radimov. Počas dlhodobej práceneschopnosti obvodného veterinára zastupoval aj na obvode Radošovce.

V roku 1993 sa už ako dôchodca zapojil do služby na Pohraničnej veterinárnej stanici v Kútoch, kde pracoval ako veterinárny inšpektor.

Zomrel vo veku 73 rokov v roku 2002. Pochovaný je na cintoríne v Skalici.

Pavel Stroh

Narodil sa v roku 1952 v Znojme, Česká republika. Stredoškolské štúdium ukončil maturitou na Gymnáziu v Znojme v roku 1972.

Veterinársku kvalifikáciu a doktorát získal na Vysokej škole veterinárskej v Brne v roku 1978.

Prvú atestáciu ukončil skúškou v roku 1982 na IVVL v Košiciach.

V okrese Senica pôsobil od apríla roku 1978 ako obvodný veterinárny lekár. Jeho prvým pôsobiskom bolo VS Šaštín - obvod VKK Stráže a VKT „U Hoškov“. V roku 1980 prechádza na VS Senica, bol mu pridelený obvod Vrbovce a v nasledujúcom roku obvod Senica (Hlboké Rovensko, Rybky), kde pôsobil až do roku 1987, kedy bol preložený do veľkovýkrmne ošipaných Agrovýkrmu a.s. Senica. Tu pracoval celkove desať rokov ako špecializovaný zverolekár, z toho po privatizácii v rokoch 1994-1997 v súkromnej kapacite.

V rokoch 1997 až 2003 pracoval ako veterinárny inšpektor na Pohraničnej veterinárnej stanici v Kútoch.

V ďalšej fáze prešiel do veterinárskej hygienickej služby RVPS v Senici, kde zabezpečoval dozor v mliekárenskom závode v Senici, malých mäsových výrobníach a v obchodnej sieti. Túto činnosť vykonával až do odchodu do starobného dôchodku vo veku 66 rokov na konci roku 2018.

Peter Ševčík

Narodil sa v roku 1966 na Myjave. Stredoškolské vzdelanie ukončené maturitou absolvoval na Strednej poľnohospodárskej technickej škole v Trnave. Pred

vysokou školou robil v rokoch 1984 - 1985 veterinárneho technika v rámci VS Myjava.

Veterinárnu kvalifikáciu a doktorát získal na Vysokej škole veterinárskej v Brne v roku 1990.

Po skončení štúdia nastúpil do zamestnania ako obvodný veterinárny lekár na VS Senica, kde mu bol pridelený obvod Turá Lúka, Myjava a Jablonka, ktorý po odštátnení služby sprivatizoval.

Miloslav Šimek

Narodil sa v roku 1949 v Šaštíne, okres Senica, do rodiny obchodného zástupcu firmy Agrostav. Stredoškolské vzdelanie absolvoval na Jedenásťročnej strednej škole v Senici, kde v roku 1967 maturoval.

Veterinársku kvalifikáciu a doktorát získal na Vysokej škole veterinárskej v Brne v roku 1973.

Prvú atestáciu absolvoval v roku 1978, druhú v roku 1982 po predložení a obhájení práce: "Sledovanie výskytu myopátií v podmienkach šľachtiteľského chovu" na IVVL v Košiciach.

V roku 1986 absolvoval školenie pre veterinárnych inšpektorov kvality mlieka.

Po ukončení štúdia nastúpil 1. apríla 1974 na OVZ v Senici ako obvodný veterinárny lekár na VS Senica. Koncom roka 1974 mu bol pridelený obvod Hlboké, Rybky a Rovensko, ktorý prevzal po dr. Žúrkovi.

V druhej polovici 80-tych rokov prichádza pracovať na OVS v Senici ako veterinárny inšpektor pre hygienu mlieka. Rok pred odštátnením pôsobil v biologickej testacej stanici v Senici.

Vzhľadom na problémy spojené s privatizáciou obvodu odišiel na uvoľnený veterinárny obvod v Uhrovci, okres Bánovce nad Bebravou, kde pôsobil ako súkromný veterinár až do konca svojej aktívnej činnosti v roku 2018.

Veterinárnou lekárkou bola aj jeho staršia sestra Mária pôsobiaca v Česku.

Ladislav Škoda

Narodil sa v roku 1945 v Senici, kde absolvoval stredoškolské štúdium ukončené maturitou na Jedenásťročnej strednej škole v Senici.

Veterinársku kvalifikáciu a doktorát získal na Vysokej škole veterinárskej v Brne v roku 1969.

Prvú atestáciu ukončil skúškou na IVVL Košice, druhú absolvoval v roku 1979 po predložení práce: „Využitie metabolických testov pri poruchách úžitkového a reprodukčného chovu dojníc“.

Po promócií nastúpil 1. apríla 1969 do zamestnania na VS Senica, kde mu bol pridelený obvod Plavecké Podhradie. Usadil sa v Sološnici a po odštátnení privatizoval obvod v rozsahu Rohožník, Sološnica, Plavecké Podhradie, Plavecký Mikuláš a Nový dvor.

Neskôr prešiel ku štátnej správe v okrese Malacky, kde pracoval v hygienickej službe až do odchodu do starobného dôchodku.

Zomrel vo veku 73 rokov v roku 2018. Pochovaný je na cintoríne v Borskom Svätom Mikuláši.

Lubomír Šlesinger

Narodil sa v roku 1923 v obci Písařov, okres Šumperk v Českej republike.

Veterinársku kvalifikáciu získal v roku 1949 a doktorát v roku 1950 na Vysokej škole veterinárskej v Brne.

Do Senice prišiel v roku 1960 z miesta odborného asistenta na I. internej klinike Vysokej školy veterinárskej v Brne, ako veterinárny lekár na obsadenie miesta internistu vo veterinárskej nemocnici v Senici.

V roku 1965 zo Senice odchádza a vracia sa späť do Brna.

Ján Tencer

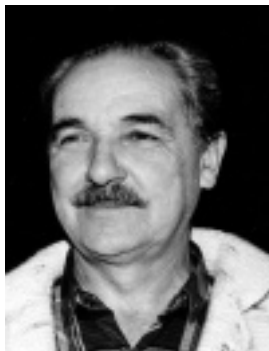
Narodil sa v roku 1964 v Senici do rodiny veterinárneho lekára a učiteľky. Stredoškolské štúdium ukončil maturitou na Gymnáziu v Senici v roku 1983.

Veterinársku kvalifikáciu a doktorát získal na Vysokej škole veterinárskej v Košiciach v roku 1987.

Po promócii nastúpil do zamestnania na OVZ v Senici a bol pridelený na miesto veterinárneho lekára v Biologickej testacej stanici v Senici (BTS).

Po kratšom pôsobení v BTS odišiel do Košíc, kde v rokoch 1993 až 1995 pracoval na Ústave výživy domácich zvierat Vysokej školy veterinárskej v Košiciach ako výskumný pracovník.

Jeho otec bol a brat Vladimír je veterinárny lekár.

Vladimír Tencer st .

Narodil sa v roku 1928 v obci Trstín, okres Trnava do rodiny lesníka.

Veterinársku kvalifikáciu a doktorát získal na Vysokej škole veterinárskej v Brne v roku 1952.

Druhú atestáciu získal v roku 1981 po predložení a obhájení práce: „Výskyt sĺpavky ošípaných v plemenných chovoch okresu Senica a spôsoby jej tlmenia v rokoch 1971 – 1981“.

Po promócii pracoval v rokoch 1952 – 1954 na Vysokej škole veterinárskej v Brne ako odborný asistent na katedre chirurgie, ortopédie a röntgenológie.

Do okresu Senica prišiel v roku 1960 po predchádzajúcom pôsobení v Pôtri, kde nastúpil do funkcie ako chirurg-ortopéd a riaditeľ veterinárskej nemocnice v Senici. Túto funkciu vykonával až do ukončenia činnosti nemocnice v rámci odštatnenia veterinárskej služby v roku 1992.

Ako dôchodca sa zapojil do služby na PVS v Kútoch, kde niekoľko rokov pracoval ako veterinárny inšpektor.

Na Strednom učilišti poľnohospodárskom v Myjave vyučoval predmet choroby kopýt a paznechtov ako externý učiteľ v odbore chovateľ hospodárskych zvierat pre budúcich adeptov podkúvačstva.

Dr. Tencer býval v rodinnom dome v obci Cerová-Lieskové, odkiaľ denne dochádzal do práce v Senici. Zomrel ako 90 ročný v roku 2018. Pochovaný je vo svojom bydlisku, na cintoríne v časti Lieskové.

Jeho dvaja synovia - Vladimír a Ján - sú veterinárni lekári.

Vladimír Tencer ml.

Narodil sa v roku 1954 v Pôtori do rodiny veterinárneho lekára a učiteľky. Stredoškolské štúdium na Gymnáziu v Senici ukončil maturitou v roku 1983.

Veterinársku kvalifikáciu a doktorát získal na Vysokej škole veterinárskej v Košiciach v roku 1979.

Prvú atestáciu ukončil skúškou v roku 1984 na IVVL v Košiciach.

Po promócii nastúpil do zamestnania na OVZ Senica a bol mu pridelený obvod Prievaly, Plavecký Peter a Cerová, kde dlhodobo pôsobí ako obvodný veterinárny lekár i po privatizácii.

Jeho mladší brat Ján je veterinárny lekár.

Ján Tokoš

Narodil sa v roku 1955 v obci Dubovce, okres Skalica.

Veterinársku kvalifikáciu a doktorát získal na Vysokej škole veterinárskej v Košiciach v roku 1981.

Prvú atestáciu ukončil skúškou v roku 1986 na IVVL v Košiciach.

Po promócii nastúpil 1. mája 1981 do práce v okrese Senica. V rámci povinnej praxe bol pridelený na VHS pri bitúnku v Myjave, neskôr pôsobil ako obvodný veterinárny lekár v pôsobnosti VS Holíč. V rámci privatizácie dostal obvod Vrbovce, Chvojnica, Chodúri a Ostrý Vrch.

Po zániku veľkého senického okresu bol v roku 1996 ustanovený do funkcie vedúceho veterinárskeho odboru pri novovytvorenom Okresnom úrade v Skalici. Po zriadení regionálnych veterinárnych správ v roku 2000 bolo vedenie útvaru preložené do Senice a dr. Tokoš prešiel do zväzku veterinárskej hygienickej služby RVPS v Senici, kde ako inšpektor vykonáva externý dozor a kontroly v prevádzkach a obchodnej sieti v pridelenom obvode.

Ivan Trančík

Narodil sa v roku 1932 v Šahách, okres Levice.

Veterinársku kvalifikáciu získal na Vysokej škole veterinárskej v Košiciach v roku 1956 a doktorát mu bol udelený v roku 1966.

V okrese Senica pôsobil po promócii ako obvodný veterinárny lekár na veterinárskom obvode Sobotište do roku 1957.

Po odchode zo Senice pracoval v okrese Trnava. Koncom šesťdesiatych rokov emigroval do Švajčiarska.

Miroslav Trávníček

Narodil sa v roku 1929 v Hodoníne, Česká republika.

Veterinársku kvalifikáciu a doktorát získal na Vysokej škole veterinárskej v Brne v roku 1953.

Druhú atestáciu získal v roku 1977 po predložení a obhájení práce: „Klimatické pomery znáškových hál MONTA, ich vplyv na zdravotný stav a úžitkovosť, možnosti ich zlepšenia“ na IVVL v Košiciach.

Veterinárnu prax začal v roku 1953 ako obvodný veterinárny lekár v okrese Aš, kde pôsobil celkovo šesť rokov. V rokoch 1959 – 1962 pôsobil na KNV v Bratislave ako krajský epizootológ. Jeho ďalším pôsobiskom bola Bioveta Ivanovice a SDPP Milotice.

V okrese Senica pracoval ako veterinárny lekár - špecialista pre hydinu na Hydinárskom spoločnom poľnohospodárskom podniku Gbely. Dohľad vykonával aj nad ostatnými chovmi hydiny v okrese a to až do odchodu do dôchodku.

Zomrel ako 65 ročný v roku 1994. Pochovaný je na cintoríne vo svojom bydlisku, v Hodoníne.

Daniela Trnková

Narodila sa v roku 1956 v Trnave do rodiny železničiara a úradníčky. Stredoškolské štúdium ukončila maturitou na Gymnázium v Holíči v roku 1975.

Veterinársku kvalifikáciu a doktorát získala na Vysokej škole veterinárskej v Brne v roku 1981.

Po nástupe do zamestnania v roku 1981 pracovala jeden rok na JRD Radošovce ako pomocná zooteknička, v nasledujúcom roku prešla do služieb OVZ Senica. Bola pridelená na VS Holíč, pracovisko MOVIS 2 v Skalici, kde pracovala ako veterinárna hygienička. Po ukončení výrobného programu na MOVIS 2 prešla v septembri 1987 pracovať na sanitný bitúnok v Holíči.

Po prestavbe bitúnku na normálny prevádzkový závod (v roku 2000) a jeho schválení na vývoz do štátov EÚ pracuje v tejto prevádzke ako veterinárna hygienička až do súčasnosti.

Václav Uher

Narodil sa v roku 1927 v Kolíne, Česká republika.

Veterinársku kvalifikáciu získal na Vysokej škole veterinárskej v Brne v roku 1953, o doktorát neusiloval.

Prvú atestáciu ukončil skúškou v roku 1966 na IVVL v Košiciach.

V okrese Senica nastúpil do zamestnania ako obvodný veterinárny lekár na VS Senica. Pridelený mu bol obvod ŠM Senica, na ktorom pracoval až do odchodu do starobného dôchodku.

Zomrel ako 67 ročný v roku 1994.

Ladislav Vizváry

Narodil sa v roku 1941 v Skalici. Stredoškolské vzdelanie ukončené maturitou absolvoval na Strednej poľnohospodárskej technickej škole v Oravskom Podzámku.

Veterinársku kvalifikáciu a doktorát získal na Vysokej škole veterinárskej v Košiciach v roku 1969.

Prvú atestáciu ukončil skúškou v roku 1971 na IVVL v Košiciach.

Po promócii nastúpil na OVZ Senica a v rámci povinnej praxe pracoval na VHS pri bitúnku v Myjave. V terénnej praxi pôsobil ako obvodný veterinárny lekár na VS Holíč, kde mu bol pridelený obvod Radošovce. Tu pracoval aj po privatizácii až do odchodu do starobného dôchodku.

Jeho syn je súkromný veterinárny lekár. Pôsobí na obvode a prevádzkuje ambulanciu v Skalici.

Štefan Vulgan

Narodil sa v roku 1907 v kopaničiarskej obci Podkylava, okres Myjava do rodiny roľníka. Stredoškolské vzdelanie absolvoval na reálnom gymnáziu v Trnave, kde v roku 1927 maturoval.

Veterinársku kvalifikáciu získal na Vysokej škole veterinárskej v Brne v roku 1932 a doktorát v roku 1933.

Veterinársku prax začal v obci Močenok, v roku 1935 zložil fyzikálnu skúšku a pôsobil ako súkromný zverolekár v Močenku a Cíferi. V roku 1938 bol prijatý do štátnej služby na Krajský úrad v Bratislave a pridelený ako veterinár do obce Vrábľe. V roku 1945 bol preložený na ONV v Senici, kde pôsobil ako okresný veterinárny lekár. V roku 1947 absolvoval stáž na PPPR v Bratislave, odkiaľ prechádza do Lučenca, kde pôsobil ako hlavný veterinárny komisár v rokoch 1947 - 1949. Po zriadení krajských výborov bol vo februári 1949 preložený na KNV v Bratislave, kde pôsobil až do roku 1951 ako krajský veterinár.

Po návrate do okresu Senica mu bol pridelený obvod Dojč a neskôr aj farmy v obvode Senica I. Liečebnú a preventívnu starostlivosť zabezpečoval aj v oblasti Myjavy, ktorá v tom čase nemala veterinárneho lekára. Tu vykonával aj chirurgické úkony, najmä kastrácie žrebčov ako prevenciu proti žrebčej nákaze.

Patrí mu zásluha o vybudovanie veterinárnej nemocnice v Senici, po prešovskej druhej najväčšej na Slovensku, ktorá začala svoju prevádzku dňa 1. júla 1959 a ktorej bol prvým riaditeľom.

Počnúc 1. júlom 1960 vznikli na Slovensku krajské veterinárne zariadenia a dr. Vulgan odchádza pracovať do Bratislavy, kde bol poverený funkciou krajského veterinárneho lekára.

Po návrate do Senice pôsobil ako veterinárny lekár - špecialista na úseku chovu a chorôb hovädzieho dobytku a člen inšpekčnej skupiny. Túto funkciu zastával až do odchodu do dôchodku v roku 1975.

Na starobu sa v roku 1977 odsťahoval do Banskej Bystrice, kde dožil v opatere u svojej dcéry Eriky, lekárky a manželky operného speváka. Pochovaný je na cintoríne v Banskej Bystrici.

Veterinárnou lekárkou bola aj jeho staršia dcéra Tatiana, vydatá za MVDr. Ivana Závodského, ktorá tragicky zahynula pri automobilovej nehode.

Ladislav Werner

Narodil sa v roku 1964 v Trenčíne.

Veterinársku kvalifikáciu a doktorát získal na Vysokej škole veterinárskej v Košiciach v odbore biotechnológia v roku 1988. V roku 1993 sa rekvituloval na odbor všeobecné veterinárne lekárstvo.

V okrese Senica začínal na VHS pri bitúnku v Myjave, neskôr prešiel na VS Senica, kde mu bol pridelený obvod Vrbovce a Chvojníca. Od roku 1996 pôsobí

ako privátny veterinárny lekár v chovoch HD na Vrbovcích a v okolí Skalice. V Skalici prevádzkuje súkromnú veterinársku ambulanciu.

Patrícia Wernerová rod. Černá

Narodila sa v roku 1966 v Skalici, kde absolvovala stredoškolské vzdelanie ukončené maturitou v roku 1985 na miestnom gymnáziu.

Veterinársku kvalifikáciu a doktorát získala na Vysokej škole veterinárskej v Košiciach v odbore hygiena potravín v roku 1990.

Po promócii nastúpila na OVS Senica a bola pridelená k veterinárskej hygienickej službe na podnikovom bitúnku Hydinár a.s. Gbely. Vykonávala veterinársky hygienický dozor v prevádzke Sklady potravín Holíč a istý čas viedla oddelenie potravinového dozoru a

hygieny potravín rastlinného pôvodu na RVPS v Senici.

Po prechode do súkromného sektoru pracuje so svojim manželom vo veterinárnej ambulancii v Skalici.

Eugen Zavilla

Narodil sa v roku 1921 vo Zvolene. Jeho otec Ignác bol železničiar. Stredoškolské vzdelanie ukončené maturitou získal na Reálnom gymnáziu v Spišskej Novej Vsi.

Počas 2. svetovej vojny študoval veterinárnu medicínu v rokoch 1941 – 1945 na Vysokej škole veterinárskej vo Viedni. Štúdium ukončil a doktorát získal na Vysokej škole veterinárskej v Brne v roku 1946.

V rokoch 1946 - 1947 pracoval na veterinárnom referáte PPPR v Bratislave počas rokov 1948 - 1949 pôsobil na ONV v Novom Meste nad Váhom a v Piešťanoch, a nakoniec bol v roku 1949 preložený na ONV Myjava, kde pracoval ako okresný veterinár až do roku 1960, kedy Myjava bola pričlenená k okresu Senica.

V okrese Senica pracoval v rokoch 1960 - 1977 ako okresný veterinárny hygienik. Do roku 1964 a potom od roku 1977 až do dôchodku bol aj vedúcim VHS v Myjave.

V rokoch 1964 - 1967 bolo v ZMP v Myjave načas umiestnené učilište pre výučbu mäsiarov a údenárov, na ktorom pôsobil ako učiteľ odborných predmetov.

Zomrel vo veku 79 rokov v roku 2000 a pochovaný je na cintoríne v Myjave.

Miroslav Zeman

Narodil sa v roku 1963 v Myjave. Stredoškolské štúdium ukončené maturitou absolvoval na Gymnáziu v Myjave.

Veterinársku kvalifikáciu a doktorát získal na Vysokej škole veterinárskej v Košiciach v roku 1985.

Prvú atestáciu ukončil skúškou v roku 1990 na IVVL v Košiciach.

Po nástupe do zamestnania na OVZ v Senici dňa 1.10.1986 bol umiestnený ako obvodný veterinárny lekár na VS Senica a bol mu pridelený obvod v regióne Myjavy, pozostávajúci z obcí Stará Myjava, Poriadie, Brestovec, Rudník, Bukovec a Polianka. Tento obvod v roku 1993 sprivatizoval.

Alojz Žúrek

Narodil sa v roku 1947 v obci Popudinské Močidlany, okres Skalica. Je absolventom Strednej poľnohospodárskej technickej školy v Holíči, kde v roku 1966 maturoval.

Veterinársku kvalifikáciu a doktorát získal na Vysokej škole veterinárskej v Košiciach v roku 1972.

Druhú atestáciu získal v roku 1989 po predložení a obhájení práce: „Výskyt besnoty a opatrenia v chove ošípaných na SŠM v Holíči“ na IVVL v Košiciach.

Po nástupe do zamestnania na OVZ Senica začínať v hygienickej službe na VHS v Myjave, sanitnom bitúnku a potom ako obvodný veterinárny lekár na VS Senica, kde mu bol pridelený obvod Hlboké, Rohov a Rybky.

Po smrti epizootológa dr. Čulena v roku 1974 bol uvedený do funkcie ako odborný veterinárny lekár pre ochranu veľkochovov a v nasledujúcom roku bol menovaný zástupcom riaditeľa OVZ Senica.

V rokoch 1985 až 1993 zastával funkciu riaditeľa OVZ Senica.

Po roku 1993 pôsobil na OVS v Senici ako epizootológ a v tejto kapacite vypomáhal istý čas aj na ŠVS SR v Bratislave ako externista. Po vzniku PVS v Kútoch bol koordinátorom výkonu činnosti na pracoviskách PVS diaľnica a PVS železnica.

V rámci nového administratívno-správneho usporiadania okresov Slovenska sa do funkcie riaditeľa Okresnej veterinárnej správy v Senici vrátil v roku 1996 a vykonáva ju až do súčasnosti (2018), teda spolu už tridsať rokov. V tejto funkcii je najdlhšie pôsobiacim riaditeľom veterinárskej organizácie v okrese Senica.

Jeho syn Pavol je veterinárny lekár.

Zoznam veterinárnych lekárov v okrese Senica
1956 - 1996

Meno	rok narod. /úm.	miesto narodenia	vet. kvalifikácia	doktorát
Ábel Ján	1933 - 1999	Malacky	1958	1966
Ábel Jaroslav	1931 - 2003	Malacky	1955	1966
Bajdal Konštantín	1946	Bratislava	1971	1971
Bardúnová Anna rod. Anna Fricovna Stahl	1921 - 1987	ZSSR - Lotyšsko	uznanie pôvodného diplomu	
Bednárik Jozef	1895 - 1973	Budmerice	1918 Budapešť	1938 Brno
Benža Vladimír	1926 - 2004	Senica	1951 Brno	1952
Blaško Peter	1954	Piešťany	1980 hyg. potr.	1980
Bugarský Andrej	1942	Humené	1965	1966
Buchta Václav	1929 - ?	Česká, ČR	1953 Brno	1953
Bustin Martin	1908 - 1977	Vad'ovce	1938 Brno	1949
Cibulka Martin	1964	Myjava	1987-bio./1993	1993
Čambala Jan	1963	Kyjov	1987	1987
Čambalová Mária rod. Dvulitová	1963	Michalovce	1987	1987
Čáran Alojz	1925 - 2016	Letničie	1950 Brno	1951
Čáran Vladimír	1953 - 2014	Kuklov	1981 Brno	1981
Čobrda Miloš	1947	Hlboké	1971 Brno	1971
Čulen Štefan	1915 - 1974	Čáry	1940 Záhreb	1949 Brno
Dostálek František	1912 - †	Mařatice, ČR	1946 Brno	1948
Đurovka Ján	1940 - 2005	Trstice	1971 Brno	1971
Đurovka Vladimír	1967	Skalica	1991	1991
Đurovková Sylvia rod. Přibyllová	1965	Bratislava	1988 Brno	1988
Fabian Milan	1946	Ráztočno	1971 Brno	1971
Florian Josef	1933 - 2010	Strážnice, ČR	1956 Brno	1966
Gális Martin	1960	Skalica	1985	1985
Gašpar Pavol	1940	Bratislava	1963	1966
Gurová Helena rod. Zabadalová	1959	Skalica	1984	1984
Hainc Jaroslav	1952	Olomouc č. Droždín, ČR	1978 Brno	1978
Hamerlík Ján	1952	Jablonica	1978 Brno	1978
Hanáček Milan	1931	Mařatice, ČR	1955 Brno	1966
Hladík Anton	1956	Skalica	1981	1981
Hladík Emil	1923 - 1980	Kúty	1949 Brno	1949
Hladík Jozef	1949	Kúty	1974	1974
Hlavenka Dušan	1955	Borský Mikuláš	1984	1984
Hlavenková Jana rod. Hnátová	1959	Brodské	1990 Brno -hyg.potr.	1990
Hlavna Michal	1947	Šulekovo	1972	1972
Hluchá Jana rod. Podzámska	1957	Myjava	1982 hyg. potr.	1982
Hnát Štefan	1930	Brodské	1954 Brno	1966
Hnát Bohumil	1962	Bratislava	1986 Brno	1986

Hodáň Ladislav	1949 - 1998	Smolinské	1974 Brno	1974
Hojsík Jozef	1934	Kátov	1959	1966
Hrubec Stanislav	1935 - ?	Bernartice, ČR	1962 Brno	1966
Hrušecká Beáta rod. Bukovčanová	1948	Banská Bystrica	1974	1974
Hrušecký František	1953	Skalica	1977	1977
Hubáček Pavel	1931 - ?	Jenišovice, ČR	1958 Brno	1966
Hurtík Eugen	1927 - 1992	Vrútky	1952 Brno	1953
Chlapečka Jan	1935 - 1981	Staré Habzí, ČR	1961 Brno	1966
Jakáb Jaroslav	1938	Kunov	1966	1966
Janiuk Lubomír	1966	Moravský Krumlov, ČR	1990 Brno	1990
Juráš Miloš ml.	1967	Myjava	1991	1991
Juráš Miloš st.	1939 - 1989	Kostolné	1963	1966
Kizek Juraj	1950	Piešťany	1974	1974
Klička Jiří	1941 - 2013	Uherské Hradiště, ČR	1964 Brno	1966
Kohút Artur	1924 - 1987	Kopčany	1970 Brno	1970
Korček Milan	1940	Bratislava	1964	1966
Korman Jozef	1912 - 2004	Šaštín	1938 Brno	1944 Viedeň
Kotvan Jozef ml.	1961	Skalica	1987	1987
Kotvan Jozef st.	1932 - 1987	Trnovec	1956	1966
Kozmová Eva rod. Seršeňová	1956	Skalica	1980 hyg. potr.	1980
Krokvíčka Milan	1931	Horné Bzince	1954	1954
Kubík Pavol	1953	Dojč	1979 Brno	1979
Kubinec Jozef	1938	Hradište pod Vrátnom	1962	1966
Kubovčiak Ján	1933 - 2007	Myjava	1958	1966
Kulčár Juraj	1964	Skalica	1988 Brno	1988
Lábady Imrich	1930 - 1997	Štúrovo	1954 Brno	1966
Lašák Ľudovít	1961	Skalica	1985 bio./1993	1993
Lukšík Jiří	1927 - †	Svatý Štěpán, ČR	1953 Brno	1953
Macánek Vladimír	1940 - 2012	Gbely	1969	1969
Macenauer Zdeněk st.	1939	Topolná, ČR	1963 Brno	1966
Macenauer Zdeněk ml.	1966	Skalica	1990 Brno	1990
Mach Ján	1942 - 1989	Štefanov	1968 Brno	1968
Majer Rudolf	1934	Nové Mesto nad Váhom	1959	1966
Malík Eduard	1949	Veselé	1974	1974
Matlovič Pavol	1957	Zohor	1982	1982
Miča Ivan	1964	Myjava	1988	1988
Míkita Ľubomír	1950 - 2012	Lubina	1975	1975
Mináriková Anna	1944	Senica	1969 Brno	1969
Morávková Jaroslava rod. Hlávková	1963	Skalica	1986	1986
Mráz Anton	1924 - 2005	Malé Leváre	1950 Brno	1951
Mráz Marián	1941 - 1988	Kuklov	1971 Brno	1971
Müller Henrich	1953	Sobotište	1978 Brno	1978
Novák Michal	1953	Kroměříž, ČR	1978 Brno	1978

Novotný Stanislav	1955	Trutnov, ČR	1980 Brno	1980
Ondriska František	1945	Kúty	1969	1969
Opletal Pavel	1942	Uherské Hradiště, ČR	1967 Brno	1967
Palčák Matúš	1955	Rožňava	1982	1982
Palčáková Alica rod.Šandorčinová	1957	Košice	1981 hyg.potr.	1981
Parízková Beáta rod.Berecová	1961	Trenčín	1986 Brno	1986
Petr Josef	1947	Praha ČR	1971 Brno	1971
Pinák Dušan	1941	Dolný Hričov	1965	1966
Piňáková Nad'a rod. Mazancová	1942	Trnava	1965	1966
Pitroň Jozef	1929 - 1973	Koválov	1954 Brno	1966
Plencner Jozef ml.	1967	Myjava	1991 biotech.	
Plencner Jozef st.	1940 - 2011	Veselé	1983 hyg.potr./ŠPZ	1983
Polák František	1935 - 2016	Kúty	1960	1966
Profota Jan	1889 -1978	Vacenovice, ČR	1914 Viedeň	1923 Brno
Prokeš Marián	1948	Koválovec	1972	1972
Prokopius Ján	1939	Devínska Nová Ves	1964	1966
Rehák Ján	1922 - 2015	Kubrica	1946 Brno	1947
Savka Konštantín	1950 - 1982	Medzilaborce	1976	1976
Slovák Vladimír	1930	Bratislava	1955	1966
Starý Bruno	1929 - 2002	Skalica	1953 Brno	med. vet.
Stroh Pavel	1952	Znojmo, ČR	1978 Brno	1978
Ševčík Peter	1966	Myjava	1990 Brno	1990
Šimek Miloslav	1949	Šaštín-Stráže	1973 Brno	1973
Škoda Ladislav	1945 - 2018	Senica	1969 Brno	1969
Šlesingr Lubomír	1923 - †	Písařov, ČR	1949 Brno	1950
Tencer Ján	1964	Senica	1987	1987
Tencer Vladimír ml.	1954	Pôtor	1979	1979
Tencer Vladimír st.	1928 - 2018	Trstín	1952 Brno	1952
Tokoš Ján	1955	Dubovce	1981	1981
Trávníček Miloslav	1929 - 1994	Hodonín, ČR	1953 Brno	1953
Trnková Daniela	1956	Trnava	1981 Brno	1981
Turkovič Rudolf	1914 - 1977	Skalica	1947 Brno	med.vet.
Uher Václav	1927 - 1994	Kolín, ČR	1953 Brno	med.vet.
Vizváry Ladislav	1941	Skalica	1969	1969
Vulgan Štefan	1907 - 1984	Podkylava	1932 Brno	1933
Werner Ladislav	1964	Trenčín	1988 biot./1993	1993
Wernerová Patrícia rod. Černá	1966	Skalica	1990 hyg.potr.	1990
Zavilla Eugen	1921 - 2000	Vrútky	1946 Brno	1946
Zeman Miroslav	1962	Myjava	1985	1985
Žúrek Alojz	1947	Popudinské Močidlany	1972	1972

Vysvetlivky:

veterinárna kvalifikácia – pokiaľ nie je uvedené inak, získaná na VŠV v Košiciach
doktorát – pokiaľ nie je uvedené inak, tak na škole, na ktorej sa získala veterinárna kvalifikácia

Veterinárni lekári pôvodom zo Záhoria,
ktorí pracovali mimo región resp. veterinárnu službu v okrese Senica
(do roku 2000)

Andel Jozef	1934	Radimov	1956-Br	1966	OHES Senica
Balad'a Alojz	1954	Gajary	1984	1984	Senec
Balad'a Ferdinand	1930	Gajary	1954-Br	1966	Senec
Baláž Felix	1945	Radošovce	1972	1972	Humenné
Baránek Jozef	1897	Holíč	1923	1924	Trnava/Komárno
Baranovič Vladimír	1959	Skalica	1984	1984	
Beňačka Jozef	1959	Senica	1984	1984	Stará Ľubovňa
Benešová Mária rod. Šimková	1946	Šaštín - Stráže	1971-Br	1971	Příbram, ČR
Blažek Ján	1926	Záhorská Ves	1951-Br	1951	pri Prahe
Blecha Jozef	1939	Sološnica	1967	1967	DS/BA
Borsuková Oľga rod. Jamrichová	1940	Myjava	1963	1966	Bratislava/Senec
Bradáč Štefan	1944	Kopčany	1970	1970	Zvolen
Brokeš Zoltán ing.	1935	Stupava	1971	1971	ŠPZ/Bratislava
Bučko Stanislav	1952	Kúty	1976	1976	Bratislava
Cigánek Jozef	1950	Mikulášov	1975	1975	VŠV Košice
Daniel Karel	1953	Skalica	1978	1978	Osová Bytiška, ČR
Danihel Miloslav	1951	Gajary	1975	1975	Košice
Fischer Bedřich (Rybár Miroslav)	1900	Holíč	1926-Br		Šahy,Lipt. Hrádok
Grafenau Peter	1944	Brat./Malacky	1968	1968	DS/Nitra
Greša Martin	1944	Sekule	1969	1969	Košice
Havránek Vladimír	1956	Senica	1981-Br	1981	
Holejšovský Oskar	1927	Malacky	1952-Br	1953	Bioveta Nitra
Hollý Vladimír	1928	Koválovec	1952-Br	1953	Bratislava
Horecký Ján	1952	Stupava	1976	1976	Bratislava
Irša Zdeno	1958	Skalica	1985	1985	Bratislava
Juráček Miroslav	1951	Brodské	1976	1976	
Klindová Filipína	1934	Kúty	1969	1969	ŠVÚ Bratislava
Kolman Rudolf	1929	Malacky	1958	1966	Trnava
Komárek Pavol	1941	Senica	1964	1966	Komárno
Korman Ján	1945	Šaštín	1969	1969	Michalovce
Kotes Ambróz	1937	Jabloňové	1955	1966	Trnava
Koudela Jaroslav	1927	Záhorská Ves	1953-Br	1953	Hydinári Ivanka
Krchňavý Anton	1910	CerováLieskové	1941-W	1947	GA/Brat.-vidiek
Križka Dušan	1928	Myjava	1955	1966	Bratislava
Kukliš Milan	1885	Kunov/Senica	1908	1934	Bratislava
Kulišek Jozef	1931	Radošovce	1956	1966	
Lašák František	1952	Holíč	1976	1976	Dobšiná
Lašák Martin	1952	Valtice	1976	1976	Praha/súkr. Holíč

Lašáková Oľga	1956	Skalica	1982	1982	SOU Holíč-učit.
Liebenberger Július	1907	Plav. Mikuláš	1933-Br	1935	Lipt. Mikuláš
Löffler Štefan	1900	Holíč	1929	1934	
Macháček Jiří	1925	Kúty	1953-Br	1953	ČR
Michálek Karol	1922	Petrová Ves	1948-Br	1948	Trnava
Mikitka Zlatko	1964	Skalica	1990	1990	Holíč – mimo služ.
Morbacher Rudolf	1794	Holíč	1923-Br	1934	Piešťany/Bratislava
Mráz Albín	1921	Čáry	1949-Br	1950	ÚŠVÚ Bratislava
Mráz Vladimír	1928	Čáry	1953-Br	1953	
Neubauer Karol	1892	Vysoká pri Mor	1924		Bratislava
Ondriaš Miroslav	1954	Stupava	1978	1978	ŠVS Bratislava
Orth Ján Maximilián	1918	Suchohrad	1943-W	1943	Vých. Slovensko
Peľko Branislav	1953	Sobotište	1977	1977	
Podmajerský Karol	1959	Senica	1985-Br	1985	Emigr. Austrália
Pokorný Jozef	1955	Skalica	1981	1981	IVVL Košice
Polák Konštantín	1936	Kúty	1961	1966	Komárno
Prelec Jozef	1947	Závod	1973	1973	Bratislava/Senec
Rajčák Valerián	1930	Trnovec	1955	1966	
Serdahely Ladislav	1963	Myjava	1987/HP	1987	Rimavská Sobota
Smolinský Alojz	1944	Kopčany	1969	1969	Dunajská Streda
Stacha Tibor	1930	Šaštín	1954	1966	Prievidza
Szobihárd Alfréd	1902	Stupava	1931-Br	-	
Šara Ján	1895	Skalica	1923	-	Dunajská Streda
Šefčovič Ferdinand	1946	Kúty	1972	1972	Trnava
Šišolák Vladimír	1945	Závod	1969	1969	Prievidza
Šucha Ján	1945	Rudník	1970	1970	Nitra
Švancara Miroslav	1948	Myjava	1983	1983	Svaman Myjava
Tengler Peter	1963	Malacky	1988/HP	1988	Rimavská Sobota
Tokoš Marián	1950	Dubovce	1976	1976	Košice – voj. ústav
Trajlínek Jozef	1967	Skalica	1993	1993	
Vician Jaroslav	1943	Brezová p/Br.	1968	1968	Bratislava/Malacky
Vrábel Vlado	1950	Ostrava/Kúty	1997	1997	Humenné
Weiskopf Valentín	1901	Kopčany	1926-Br		Žilina
Závodský Ivan	1931	Senica	1958	1966	ÚŠVÚ Bratislava
Tatiana Závodská rod. Vulganová	1933	Trnava/Senica	1958	1966	Bratislava
Zelenka Pavol	1922	Gajary	1949-Br	1949	Bratislava
Zúbek Ivan	1943	Malacky	1966	1966	DS/Emigr. USA
Žúrek Pavol	1973	Skalica	1997	1997	f. Vitagro Senica

Záver

Za uplynulé storočie veterinárska profesia zaznamenala nebývalý pokrok, podmienený vedeckým rozvojom samotnej disciplíny a jej organizačných štruktúr. Tento proces sprevádzalo zlepšené materiálne a personálne vybavenie veterinárnej služby, ktorá si stále zachováva rozhodujúcu úlohu pri zabezpečovaní zdravia zvierat a zdravotnej bezchybnosti potravín v rámci rozvíjajúceho sa agropotravinárskeho komplexu, ako aj neprehliadnuteľnú úlohu pri poskytovaní klinických služieb chovateľom hospodárskych či spoločenských zvierat v rámci celého Slovenska.

Ani na Záhorí sa vývoj nezastavil. Ak kedysi bolo možné spočítať zverolekárov na prstoch jednej ruky, ich počet sa rozrástol do desiatok, aby zabezpečovali činnosť z veterinárnych stredísk v teréne a hygienickej službe, vo veterinárnej nemocnici či v okresnom veterinárnom laboratóriu. Alebo aby fungovali ako inšpektori, zabezpečujúcu odbornú činnosť. Bolo obdobie, keď sektor poľnohospodárstva zažíval prudký rozvoj a veterinárna služba v ničom nezaostávala, čo je zdokumentované aj v tejto práci. Činnosť a organizačné zabezpečenie služby je popísané tak, aby nastupujúce generácie veterinárov mali možnosť spoznať systém a rozsah činností, ktoré vykonávali generácie ich predchodcov, prípadne aby sa dozvedeli, kam sa chodilo študovať počas vojnových rokov, keď boli zavreté české vysoké školy.

V knihe sa uvádza množstvo mien, okolo 150 budú mená veterinárnych lekárov, z ktorých väčšina už nie je medzi nami. Ďalší, ktorých autor stále považoval za mladíkov, už dávno prekročili päťdesiatku, fakt ktorý si uvedomil až pri písaní tejto knihy. Čas je neúprosný, zastaviť sa nedá, nové generácie prichádzajú ako vlny obmývajúcce brehy mora. A čo na nich bývalo, to zmývajú a odnášajú do zabudnutia. Je treba aby tí, ktorí môžu, napísali, čo bolo súčasťou našich životov a zachovali tak svedectvo o veterinárskej profesii na Záhorí v dvadsiatom storočí skôr, než čas všetko, ako tie vody odnesie a na všetko sa zabudne. A aby sa tí niekolkí nedali odradiť tým, či generácie budúcich veterinárov budú javiť o napísané záujem.

Nemôžem si pomôcť, ale musím zakončiť latinským citátom, nech už to vyznie akokoľvek banálne - „*Quod non est in actis, non est in mundo*“ – čo voľne preložené znamená, že čo nie je napísané, ani čo by nebolo. A to bol hlavný motív, pre ktorý vznikla táto knižka.

Pavol Gašpar
Senica, marec 2019

Použitá literatúra

1. Bada, M.: MVDr. Kirill Terentievich Gorianov (1892-1976) a jeho životné osudy. Zborník referátov z 12. medzinárodného sympózia k dejinám medicíny, farmácie a veterinárnej medicíny, Bratislava 2018, str. 137-141.
2. Bartlová, A.: Skalica ako centrum kultúry a politického života na Záhorí pod taktovkou dr. Pavla Blahu (1.časť). Záhorie 3/2017, str. 11-12.
3. Belan, S., Šíp, V., Yurkovic, V.: Malacky 1206 – 2006. Vydalo mesto Malacky v roku 2006.
4. Benža, M. a kol.: Senica, dejiny mesta. Vydal Mestský úrad v Senici, 1996. ISBN 80-967521-5-4.
5. Brezina, P.: O skalickej výstave zdravotného balenia potravín v roku 1934. Záhorie 1/2011, str. 4-7.
6. Brezina, P.: Odvážna Jana z Petrovej Vsi. Záhorie 1/2018, str. 15-17.
7. Buchta, J., Sloboda, J., Viestová, Z.: Skalica v minulosti a dnes. Obzor Bratislava, 1968.
8. Cabadaj, R. a kol.: 55 rokov Univerzity veterinárskeho lekárstva (1949 – 2004). UVL Košice, 2004, str. 290. ISBN 80-8077-011-5.
9. Drahošová, V.: Záhorie 6/2009, str. 4.
10. Drška, R.: „Pocziwa Obecz Kutska“ na prelome 17. a 18. storočia. Záhorie 2/2009, str. 3-5.
11. Drška, R.: Habent sua fata domus. Z osudov jedného domu v Kútoch. Záhorie 3/2016, str. 9-12.
12. Dugáček, M., Gálik, J. a kol.: Myjava. Vydavateľstvo Obzor Bratislava, 1985, str. 490.
13. Duinová, N., Sutcliffová, J.: História medicíny. Slovart Bratislava, 1997 (prvé slovenské vydanie), str. 255. ISBN 80-7145-146-0
14. Fialová, I.: Hospodárska a sociálna situácia v Malackách v 18. storočí. Malacky a okolie 1/2008, str. 81-129.
15. Fialová, I. (2008): Obyvatelia Malaciek vo svetle daňových súpisov z 18. a 19. storočia. Malacky a okolie 2/2008, str. 85-115.
16. Fialová, I.: Židia na Holičskom panstve od druhej polovice 18. stor. do polovice 19. stor., Záhorie 1/2001, str. 11-15.
17. Fried, K. J.: Druhá desaťročnica Vysokej školy veterinárskej v Košiciach 1959-1969, vydala VŠV Košice, 1969, strán 230.
18. Fried, K. J.: Sprievodca po expozícii Múzea veterinárnej medicíny v Košiciach, IVVL Košice, 1990, strán 114.
19. Gressner, J.: Prvý chov anglických plnokrvníkov na Slovensku. Záhorie 4/2005, str. 2-6.
20. Gašpar, P.: Veterinárna medicína na Slovensku na prelome 19. a 20. storočia. Slovenský veterinársky časopis, 1/2018, str. 201-204.
21. Haladej, Š., a kol.: 25 rokov socialistického veterinárstva na Slovensku. Vydavateľstvo Príroda Bratislava, 1974, str.135.
22. Hallon, P.: Z dejín malackej farnosti. Vydalo mesto Malacky, 1993. ISBN 80-90045-9-X
23. Hoferka, M. Osudy Židov na severnom Záhorí v rokoch 1939 - 1942. Záhorie 6/2000, str. 10-16.

24. Horváth, S.: Poľnohospodárstvo a chov hospodárskych zvierat. In: Myjava, 1985.
25. Husár, L.: Prvé samostatné veterinárske organizácie v Československej republike. Krajské a okresné veterinárne zariadenia v roku 1960, vydal IVVL Košice, 2010, strán 75. ISBN 978-80-89280-30-8.
26. Husár L. a kol.: Expertízy slovenských veterinárnych lekárov v rozvojových krajinách sveta. IVVL Košice 2015, strán 313. ISBN 978-80-89280-43-8.
27. Husár, L., Pokorný, J., Blecha, J.: História postgraduálneho vzdelávania veterinárnych lekárov na Slovensku. IVVL Košice, 2018, str.272. ISBN 978-80-89280-48-3.
28. Irša, R.: Záhorie v Záhoráckej knihe rekordov - obce, rozloha a osídlenie. Záhorie 3/1994.
29. Jamárik, V.: Kunov 555 rokov. Vydal MÚ Senica, 2007.
30. Jamárik, V.: Neznáma Senica. Vydalo mesto Senica v 2006 pri príležitosti 750 výročia mesta. ISBN 80-969494-3-8.
31. Jantošovič, J., Kozák, M. et al.: Med. vet. Rajmund Poštolka (1875 – 19645). 12. medzinárodné sympóziu k dejinám medicíny, farmácie a veterinárnej medicíny. Bratislava 2018.
32. Knotek, I.: Záhorie, kraj medzi Karpatmi a Moravou. ProMédia 2006, ISBN 80-967570-2-4.
33. Komplexný technicko-ekonomický rozbor, Okresné veterinárne zariadenie v Senici, ročníky 1972 až 1989. Archív RVPS v Senici.
34. Konrád, J. a kol.: 75 let vysokého veterinárního učení v Brně. Druhý pamětní sborník. VŠVF Brno a SVL Brno, 1993, str. 453.
35. Kroniky BSP veterinárnych stredísk Senica, Holíč a Šaštín-Stráže. Archív RVPS v Senici.
36. Lehotská, D.: Staršie dejiny Senice. In: Senica, dejiny mesta, 1996.
37. Molnár, J.: História veterinárstva okresu Trnava. IVVL Košice 2002, str. 325. ISBN 80-968818-2-5.
38. Nagyová, A., Saladiová, D., Pleva, J., Pokorný, J.: Od Ministerstva orby po Oblastnú veterinárnu správu v Bratislave. Poster – 12.medzinárodné sympóziu k dejinám medicíny, farmácie a veterinárnej medicíny. Bratislava 2018.
39. Novotný, E., Böhm, R.: 50 let Vysokého veterinárního učení v Brne, VŠV v Brne, 1968.
40. Mindáš, M.: Z archívu. Naše Záhorie 3/1994, str.10-11.
41. Osobný spis MVDr. Jozefa Bednárika, vedený v evidencii Okresného veterinárneho zariadenia v Senici.
42. Pavlásková, T., Pavlásek, J.: Kováči v Zohore, Záhorie 4/2017), str. 2-6.
43. Petrovič, V.: František Štefan Lotrinský. Záhorie 6/2000, str. 17-18.
44. Slanina Ľ. a kol.: 50 rokov Univerzity veterinárskeho lekárstva v Košiciach a jej piata desaťročnica. UVL Košice, str. 230. ISBN 80-968215-5-5.
45. Slovenský biografický slovník, II. zväzok E-J: Matica Slovenská, Martin 1987.
46. Swope, R.: Opportunities in Veterinary Medicine, Univ. Publish. and Distrib. Corp., 800 Second Avenue, New York, N.Y. 10017, 1973, str.125.
47. Šíp, V., Trebišovský J.V.: Malacky - kapitoly z dejín mesta I. Vyd. Odkaz Bratislava pre MsNV v Malackách, 1990, str. 69.

48. Šíp, V., Trebišovský, J.V.: Malacky – kapitoly z dejín mesta II. Vydalo mesto Malacky, 1996. ISBN 80-85193-10-8.
49. Škoda, R.: Slovenskí študenti na štúdiách veterinárstva za 2. svetovej vojny. Vlastným nákladom vo vyd. IRIS. 2014, str.170 + 19 tab. ISBN 978-80-8153-023-4.
50. Vrablec, P.: Cholera v Závode v roku 1831. Záhorie 1/2011, str. 16-21.
51. Zajíčková, M., Drahošová, V.: Dojč. Vyd. Záhorské múzeum Skalica pre Obecný úrad Dojč v 1998, str.165, ISBN 80-85446-32-4.
52. Zajíčková, M.: Zvyky pri predaji a kúpe hospodárskych zvierat. Záhorie 6/2002, str. 2-5.
53. Zajíčková M.: Tradície mliekárstva na Záhorí. Záhorie 2/2002, str. 11-14.
54. Zajíčková, M.: Čáčovské mlyny. Záhorie 2/2006, str. 5-9.
55. Žák, D.: Senica. Vlastivedný zborník. Obzor Bratislava, 1974.
56. Zoznam písomných atestačných prác Inštitútu vzdelávania veterinárnych lekárov v Košiciach. Košice, september 1999.

Obrazová příloha

Obr. 1. Veterinárne stredisko Senica – karikatúra: zľava doprava - dr. M. Korček, dr. Ján Rehák, vedúci strediska, dr. V. Benža, M. Štefanovičová – dispečerka, dr. V. Uher, A. Kohút, dr. J. Chlapečka, dr. P. Gašpar, dr. J. Jakáb, dr. A. Bugarský, F. Bestro - vodič, P. Otépka, I. Žák, B. Babíček, J. Marek, E. Školek a J. Svatík..

Obr. 2. Veterinárne stredisko Senica: zľava doprava – J. Zálešák, A. Kohút, I. Žák, dr. M. Mráz, P. Otépka, M. Štefanovičová – dispečerka, J. Filípek, dr. V. Benža, vedúci strediska, J. Marek, dr. J. Chlapečka, dr. M. Čobrda, J. Svatík, dr. V. Uher, dr. A. Žúrek - apríl 1975.

Obr. 3. Veterinárne stredisko Šaštín-Stráže: zľava doprava - V. Jankovič, E. Bajer, V. Hlavenka, dr. M. Šimek, F. Jakubec, dr. J. Ábel, J. Hroznová - dispečerka, dr. Š. Hnát, vedúci strediska, dr. F. Polák, dr. A. Mráz, dr. J. Mach, dr. Z. Macenauer.

Obr. 4. Veterinárne stredisko Holíč: zľava doprava – G. Straka, L. Hrušecký, dr. J. Kotvan, dr. V. Macánek, dr. A. Čáran, M. Michaláč, dr. M. Hanáček, vedúci strediska, R. Rehák, dr. B. Starý, dr. L. Vizváry, V. Kocák, dr. M. Prokeš, dr. E. Hladík, M. Váňa – apríl 1975.

Obr. 5. Veterinárne stredisko Myjava: zľava doprava – dr. M. Juráš, P. Krč, A. Šidáková - dispečerka, dr. J. Kubovčiak, dr. M. Krokvička, vedúci strediska, J. Pavlinec, dr. R. Mayer, dr. V. Slovák, E. Koppon.

Obr. 6. Veterinárna nemocnica Senica: žľava doprava – J. Havel-Hluchý, E. Závodský, M. Provazníková, dr. V. Tencer, E. Madunický, dr. J. Ďurovka.

Obr. 7. Okresné veterinárne laboratórium Senica: zľava doprava - M. Gréková, H. Klindová, K. Fulková, dr. A. Mináriková, D. Lazorišáková, T. Čederlová.

Obr. 8. Zamestnanci Okresného veterinárneho zariadenia v prvomájovom sprievode na námestí v Senici.

*Obr. 9. Budova Okresného veterinárneho zariadenia v Senici na Jilemnického ulici.
Na prízemí pomocné prevádzky a sklady, na poschodí administratívne priestory OVZ, zasadačka
a okresné veterinárne laboratórium.*

Obr. 10. Veterinárna nemocnica v Senici - pohľad na operačný trakt.

Obr. 11. Okresné veterinárne zariadenie v Senici. Pohľad na sídlo VS Senica a veterinárnej nemocnice (operačné sály).

Obr. 12. Veterinárne stredisko v Holiči – prevádzková budova.

Obr. 13. Budova starého veterinárneho strediska v Šaštíne-Strážach (do roku 1982).

Obr. 14. Budova veterinárneho strediska v Malackách na Perneckej ulici.

Obr. 15. Budova Regionálnej veterinárnej a potravinovej správy v Senici, časť Čáčov. Čelný pohľad na administratívnu budovu danú do prevádzky v roku 1982.

Obr. 16. RVPS v Senici, vstup do hlavnej budovy.

Obr. 17. Budova RVPS v Senici – pohľad z nádvorja areálu.

Na prízemí sa nachádzalo VS Senica, pohotovostná miestnosť, archív a sklady (dnes oddelenie rastlinných komodít), na prvom poschodí kancelárske priestory ekonomickej a odbornej skupiny, zasedačka. Na druhom poschodí bolo okresné veterinárne laboratórium (v súčasnosti neobsadený priestor).

Obr. 18. Pohľad na prevádzkový trakt veterinárnej nemocnice. Vo vystupujúcom objekte sa nachádzali operačné sály.

Obr. 19. Bývalá budova veterinárneho strediska v Šaštíne-Strážach (prevádzkovaná v rokoch 1982-1993).

Po privatizácii bola ako nadbytočný majetok prevezená do vlastníctva ONV v Senici, ktorý v nej zriadil svoju expozitúru.

ZÁHORIE

Kováčovec
Kuchyňa
Kúšov
Kúty
Ladárská, N. Ves
Láb
Lamač*
Lietňice
Lopušov
Lozomo
Malé Leváre
Malacky
Marionka
Mojerý Háj
Moravský Sv. Ján
Orešák
Pemek
Petrova Ves
Plavecký Mikuláš
Pavecký, Peter
Plavecké Podhradie
Plavecký Štvrtok
Podbranč
Popudinské Močidľany
Prietrž
Prietržka
Prievaty
Radimov
Radioľovce
Rahov
Rahodník
Rovensko
Rybky
Sajdkove Humence
Sajčin-Stráže
Sekule
Senica
Skalica
Smolinská
Smrdáky
Sobotišie
Solešnica
Štefanov
Studenica
Stupava
Suchohrad
Tmavec
Turá Lúka
Unín
Veľké Leváre
Vrádšte
Vrbovce
Vysoká pri Morave
Záhorská Ves
Záhorská Bystrička*
Závod
Zahor

ZÁHORSKÉ OBCE:

Bílkové Humence
Borinka
Borský Mikuláš
Borský Sv. Jur
Brodské
Buková**
Bukovec
Čáry
Častkov
Cеровé
Chropov
Devínska Nová Ves*
Dojč
Dubovce
Dúbravka*
Gajany
Gbeľ
Hlboké
Holíč
Hradište p. Vrátnom
Jablonica
Jabľoňové
Jakubov
Karlova Ves*
Kátov
Kopčany
Kostolná
Kováč

* Časť Bratislavy
** okres Trnava

**Inštitút vzdelávania veterinárnych lekárov vydal
vo svojej edícii HISTORIA MEDICINAE VETERINARIAE
od roku 2000 tieto publikácie:**

1. Jantošovič J., Fried K., Pokorný J., Kozák M., Filo Š.:
Prof. MUDr. Pavol Adámi (1736-1814), str. 35, 2000
2. Jantošovič J., Fried K., Pokorný J.: *Prof. Dr. František Hutýra*,
str. 27, 2000
3. Jantošovič J., Fried K., Pokorný J., Kozák M.: *Prof. Dr. Jozef Marek*, str. 30,
2000
4. Feješ J.: *História tlmenia žrebčej nákazy (duriny) na Slovensku po 2. sveto-
vej vojne*, str. 6, 2000
5. Husár L.: *Organizačný a štrukturálny vývoj slovenského
veterinárstva v rokoch 1945 – 1960*, str. 141, 2000
6. Husár L.: *Slovenské veterinárstvo v rokoch 1939 – 1945*, str. 177, 2001
7. Feješ J.: *MVDr. Pavol Opluštil, magistrátny veterinárny radca*,
str. 44, 2002
8. Pokorný J. a kol.: *Prvé celoštátne stretnutie veterinárnych
lekárov – seniorov nad 70 rokov 20. – 21. júna 2002 v Košiciach*,
str. 44, 2002
9. Molnár J.: *História veterinárstva okresu Trnava*, str. 325, 2002
10. Jantošovič J., Fried K., Pokorný J., Kozák M.: *Významné
osobnosti veterinárskej medicíny*, str. 108, 2004
11. Husár L., Pokorný J.: *História postgraduálneho vzdelávania
veterinárnych lekárov na Slovensku*, str. 177, 2005
12. Husár L., Pokorný J.: *Konská nemocnica vo Veľkej Ide v rokoch 1915 –
1918*, str. 28, 2006
13. Jantošovič J., Kozák M., Slosiarik J., Pokorný J., Vrabec V.:
História veterinárskeho školstva, str. 34, 2006
14. Pokorný J. a kol.: *Druhé celoštátne stretnutie veterinárnych
lekárov – seniorov nad 70 rokov*, str. 48, 2007
15. Husár L., Pokorný J.: *História postgraduálneho vzdelávania
veterinárnych lekárov na Slovensku, 50. výročie Inštitútu
vzdelávania veterinárnych lekárov v Košiciach*, str. 202, 2008
16. Molnár J.: *Alexander Kotlán, život a dielo*, str. 47, 2008
17. Molnár J.: *Veda na dlhé trate..., život a dielo Františka
Nižňanského, 1911-1967* str. 200, 2008

18. Husár L.: *Prvé samostatné veterinárske organizácie v Československej republike Krajské a Okresné veterinárne zariadenia v roku 1960, 50. výročie*, str. 76, 2010
19. Feješ J.: *Veselo aj vážne zo života zverolekára*, str. 100, 2010
20. Pokorný J. a kol.: *Tretie celoštátne stretnutie veterinárnych lekárov - seniorov nad 70 rokov, Slovenská veterinárska historiografia, podiel veterinárnych lekárov - seniorov, na jej spracovaní a publikovaní*, str. 68, 2012
21. Husár L.: *Miesto a význam Slovenskej spoločnosti veterinárnych lekárov v dejinách spolkov*, str. 160, 2013
22. Husár L.: *Chýreční Slováci v dejinách veterinárstva feudálneho Uhorska. Peter Madáč z Veľkej Polomy*, str. 60, 2013
23. Husár L. a kol.: *Expertízy slovenských veterinárnych lekárov v rozvojových krajinách sveta (50. výročie)*, str. 313, 2015
24. Pokorný J. a kol.: *Štvrté celoštátne stretnutie veterinárnych lekárov – seniorov nad 70 rokov*, str. 90, 2018
25. Buleca J.: *Návrat z nenávratna - Michal Breza*, str. 78, 2018
26. Husár L., Pokorný J., Blecha J.: *História postgraduálneho vzdelávania veterinárnych lekárov na Slovensku, 60. výročie Inštitútu vzdelávania veterinárnych lekárov v Košiciach, Tretie doplnené vydanie*, str. 272, 2018
27. Molnár J., Matoušek B., Pokorný J., Schmidt W.: *História veterinárstva regiónu Trnava, Druhý diel*, str. 285, 2019
28. Gašpar P.: *Veterinárstvo na Záhorí a čo mu predchádzalo*, str. 178, 2019

Uvedené publikácie si môžete objednať na adrese:

Inštitút vzdelávania veterinárnych lekárov
Cesta pod Hradovou 13/a
041 77 Košice
ivvl@ivvl.sk

MVDr. Pavol Gašpar

Veterinárstvo na Záhorí a čo mu predchádzalo

ISBN 978-80-89280-50-6